

63548

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI

**İÇ ANADOLU BÖLGESİ TURİSTİK ARZ KAYNAKLARININ
DIŞ TURİZM TALEBİ ÜZERİNE ETKİLERİ**

(DOKTORA TEZİ)

HAZIRLAYAN
KADİR ÖZTAŞ

TEZ DANIŞMANI
Prof.Dr. SAİME ORAL

İZMİR-1997

Doktora tezi olarak sunduğum "İç Anadolu Bölgesi Turistik Arz Kaynaklarının Dış Turizm Talebi Üzerine Etkileri" adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel âhlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynaklarda gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

12.5/1997

KADİR ÖZTAŞ

TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün .../.../1997 tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliğinin maddesine göre Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Doktora öğrencisi KADİR ÖZTAŞ'ın "İç Anadolu Bölgesi Turistik Arz kaynaklarının Dış Turizm Talebi Üzerine Etkileri" konulu tezi incelenmiş ve aday 4.1.2019 tarihinde, saat 14.30 'de jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra ...9.0 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerince sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin başarılı olduğuna oy ... ile karar verildi.

Prof.Dr. Serme Oral
BAŞKAN

[Signature]

[Signature]
ÜYE

Prof.Dr. Neşet Hacıoğlu

ÜYE
[Signature]

Prof.Dr. Oğuz İzoğlu

ÖNSÖZ

1980 yılından sonra, ülkemiz turizm faaliyetleri hızlı bir gelişme göstermiştir. Bu gelişmelerin daha çok sahil yörelerimizde yoğunlaştığı görülmüştür. Bu gelişmenin temeli devletin teşvik politikalarında bu yörelerde yoğunlaşmasından ileri gelmiştir.

Ancak, dünya turizm hareketlerinde yaşanan rekabet, ülkeleri çeşitli turizm aktivitelerini bir arada sunmak zorunluluğunda bırakmıştır. Ülkemizde bu çerçevede, hem sahillerde yaşanan turistik yoğunlaşmanın azaltılması hem de ülkemizin diğer yörelerinin sahip olduğu doğal ve tarihi zenginliklerin turizmin hizmetine sunmak amacıyla turizm çeşitlendirilmesi faaliyetlerine başlamıştır.

Bu tez çalışmasında, bu bölgelerin önde gelenlerinden olan İç Anadolu bölgesinin turizm arz kaynaklarının analizi, bu kaynakların dış turizm talebine etkileri ve bölgeye yönelik dış turizm talebinin genel değerlendirilmesi yapılmaya çalışılarak, bölgenin turizm faaliyetlerindeki genel seyri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmanın, bölgede turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi için faydalı olmasını diler, diğer bölgelerimiz için yapılacak araştırmalara ışık tutmasını ümit ederim.

Bu çalışmanın her aşamasında beni sürekli destekleyen ve eleştirileri ile ufukumun gelişmesini sağlayan değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof.Dr. SAİME ORAL'a saygılarımla teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, gerek bu çalışmam sırasında gerekse diğer konularda sürekli destek ve teşviklerini gördüğüm değerli hocalarım, Sayın Prof.Dr. ALP TİMUR ve Doç.Dr. ORHAN İÇÖZ'e de teşekkürlerimi sunarım.

Anketin hazırlanması sırasında destek ve yardımlarını gördüğüm saygıdeğer hocam Sayın Yard.Doç.Dr. ZEKARİYA BÜLBÜL'e ve değerli meslekdaşlarım Öğr.Gör. NAFİZ BATUR ve Okt. ERAY GÜNAY'a teşekkür ederim.

AKŞEHİR 1997

KADİR ÖZTAŞ

ÖZET

Bu tezin amacı, İç Anadolu bölgesinin turistik arzının analizi ve dış turizm talebine etkilerinin araştırılmasıdır.

Bir ülke, bölge veya yörenin turizm arz kaynakları dış turizm talebini etkileyen en önemli faktörlerindendir. Ülkemiz turizminin çeşitlenerek bütün yıla yayılması çalışmalarında İç Anadolu bölgesinin yadsınamaz bir etkinliği vardır.

Tez, üç bölümden oluşmaktadır.

Tezin birinci bölümünde; turizm piyasası, turizm arz ve turizm talebi konularına kavramsal yaklaşımda bulunulmuştur.

Tezin ikinci bölümü iki kısımda incelenmiştir. Birinci kısımda; bölgenin arz yönünden analizi yapılmaya çalışılmıştır. İkinci kısımda da bölgeye yönelik dış turizm talebinin genel özellikleri irdelenmiştir.

Son bölümde ise, dış turizm talebinin genel özelliklerine göre etkili olabilecek arz varlıkları üzerinde durulmuştur. Bölgedeki turistik faaliyetlerin canlandırılması için, geliştirilmesi gereken turizm çeşitlerine değinilmiştir . Bu bölümde bölgeye gelen turistlere uygulanan anket sonuçları değerlendirerek, bölgedeki arz kaynaklarının dış talebi nasıl etkilediği sorusuna yanıt aranmıştır.

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to analyse the touristic supply of Central Anatolia and to determine its effects over foreign tourism demand.

The touristic supply sources at a country, region or an area is one of the most important factors affecting the foreign tourism demand. It's the undeniable effectiveness of Central Anatolian factors which has a big role in the variation of the tourism of Turkey.

This thesis is composed of three chapters.

In the first chapter; a conceptual approach is done on the subjects of the touristic market, touristic supply and demand.

The second chapter is in two ways. In the first one it's tried to analyse the region from the point of demand. In the latter it's tried to analyse the general characteristics of the foreign tourism in that region.

In the last chapter, the supply which can be effective according to the general characteristics of foreign tourism demand are discussed. The touristic values to be developed are pointed out to enliven the touristic the supply sources affect the foreign demand by evaluating the results of polls taken over the tourists coming to the region.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLolar	IX
GRAFİKLER.....	XIII
ŞEKİLLER.....	XIII
KISALTMALAR	XIV
EKLER	XVI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZMDE PİYASA, TURİZM ARZI VE TURİZM TALEBİ KAVRAMLARINA GENEL YAKLAŞIM

1.1. Turizm Piyasası Kavramı	3
1.2. Turizm Arzı.....	5
1.2.1. Turizm Arzının Tanımı	5
1.2.2. Turizm Arzının Özellikleri	6
1.2.3. Turizm Arzını Oluşturan Elemanlar	9
1.2.4. Turizm Arzını Etkileyen Faktörler	16
1.3. Turizm Talebi	18
1.3.1. Turizm Talebinin Tanımı	18
1.3.2. Turizm Talebinin Özellikleri.....	21
1.3.3. Turizm Talebini Etkileyen Faktörler.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

İÇ ANADOLU BÖLGESİNİN TURİSTİK ARZ VE TALEP YÖNÜNDEN ANALİZİ

BİRİNCİ KISIM

2.1. İç Anadolu Bölgesi Turizm Arzının Analizi	25
2.1.1. İç Anadolu Bölgesi Turizm Arz Kaynaklarının Mevcut Durumu.....	25
2.1.1.1. Coğrafi Konum	25
2.1.1.2. Doğal Yapı Özellikleri	27
2.1.1.2.1. Jeomorfolojik Yapı	27
2.1.1.2.2. Jeolojik Gelişmeler	31
2.1.1.2.3. İklim Özellikleri	33
2.1.1.2.4. Flora ve Fauna	34
2.1.1.2.5. Milli Parklar ve Tabiat Koruma Alanları	36
2.1.1.3. Kültürel Veriler	38
2.1.1.3.1. Arkeolojik ve Tarihi Değerler	39
2.1.1.3.2. Folklorik Değerler.....	39
2.1.1.3.3. Müzeler	40
2.1.1.4. Sosyo-Ekonomik Değerler.....	40
2.1.1.4.1. Genel Nüfus Yapısı	40
2.1.1.4.2. Refah Seviyesi.....	44
2.1.1.4.3. Tarım ve Hayvancılık	46
2.1.1.4.4. Sanayi	47
2.1.1.4.5. Sanat	47
2.1.1.4.6. Avcılık ve Balıkçılık.....	48
2.1.1.5. Altyapı	48
2.1.1.5.1. Ulaştırma.....	48
2.1.1.6. Turistik Üstyapı	49
2.1.1.6.1. Turistik Belgeli Konaklama Tesisleri	51
2.1.1.6.2. Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri	53
2.1.1.6.3. Diğer İşletmeler.....	55

İKİNCİ KISIM

2.2. İç Anadolu Bölgesi Dış Turizm Talebi Analizi	59
2.2.1. Türkiye'nin Dış Turizm Talebi	59
2.2.2. İç Anadolu Bölgesinin Dış Turizm Talebi	66
2.2.3. İç Anadolu Bölgesi Dış Turizm Talebinin Genel Özellikleri	75
2.2.3.1. Ekonomik Veriler	76
2.2.3.1.1. İstihdamın Dağılımı	76
2.2.3.1.2. Çalışan Nüfusun Dağılımı	77
2.2.3.1.3. Kişi Başına Milli Gelir	78
2.2.3.1.4. Gelirin Nüfus İçindeki Dağılımı	79
2.2.3.2. Demografik Gelişim	83
2.2.3.2.1. Yaş Grupları Ve Ortalama Ömür	83
2.2.3.2.2. Eğitim Durumu	85
2.2.3.1.3. Refah Seviyesi	87
2.3. İç Anadolu Bölgesi Turizm ve Otelcilik Fonksiyon Oranları	89
2.3.1. Turistik Fonksiyon Oranları	89
2.3.2. Otelcilik Fonksiyon Oranları	90
2.3.3. İç Anadolu Bölgesi İllerinde Turistik/Otelcilik Fonksiyon Oranları	92

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İÇ ANADOLU BÖLGESİ TURİZM ARZ KAYNAKLARININ DIŞ TURİZM TALEBİ ÜZERİNE ETKİLERİ VE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Turizm Talebini Etkileyen Faktörlerin İç Anadolu Bölgesi Arz Kaynakları Bakımından Değerlendirilmesi	95
3.1.1. Ekonomi Dışı Etkenler	95
3.1.1.1. Sağlık	95
3.1.1.2. Merak	96
3.1.1.3. Spor ve Eğlence	96
3.1.1.4. Din	96
3.1.1.5. Mesleki Amaç	97
3.1.1.6. Tarihi ve Arkeolojik Amaç	97
3.1.1.7. Kültür ve Eğitim	98

3.1.1.8. Fiziksel Çekicilikler	99
3.1.1.9. Alt Yapı ve Üst Yapı	99
3.1.1.10. Sosyal Etkenler	100
3.1.1.11. Politik Etkenler	100
3.1.1.12. Reklam ve Tanıtım	100
3.1.2. Ekonomik Etkenler	100
3.1.2.1. Fiyat.....	101
3.1.2.2. Gelir Seviyesi.....	101
3.1.2.3. Nüfus	102
3.1.2.4. Tüketici Fiyatları Seviyesi ve Döviz Kurları.....	102
3.1.2.5. Ulaştırma ve Mesafe Etkeni	103
3.2. İç Anadolu Bölgesi Alternatif Turizm Potansiyeli ve Turizm Bakanlığının Bölge İle İlgili Projeleri.....	104
3.2.1. Turizm Bakanlığının Bölge İle İlgili Projeleri.....	104
3.2.1.1. Kış Sporları ve Kayak Merkezleri Projesi.....	104
3.2.1.2. Sağlık ve Termal Turizm Projesi	104
3.2.1.3. İnanç Turizmi Projesi	105
3.2.1.4. Yayla Turizmi Projesi	106
3.2.1.5. Doğal ve Tarihi Varlıkların Turizm Amaçlı Kullanılması Projesi ...	106
3.2.1.6. Tarihi Kervansaraylar ve İpekyolu Projesi	107
3.2.1.7. Mola Noktaları Projesi	108
3.2.1.8. Akarsu Sporları Projesi	108
3.2.1.9. Ulaştırma Sisteminin Geliştirilmesi Projesi	109
3.2.2. İç Anadolu Bölgesi Alternatif Turizm Potansiyeli	109
3.2.2.1. Kış ve Dağ Sporları Turizmi	109
3.2.2.2. Av Turizmi.....	110
3.2.2.3. Üçüncü Yaş Turizmi.....	110
3.2.2.4. İnanç Turizmi.....	111
3.2.2.5. Mağara Turizmi	112
3.2.2.6. Gençlik Turizmi	112
3.2.2.7. Kongre Turizmi	114
3.2.2.8. Özel İlgi (Diğer) Turizmi	114

3.3. Anket Uygulaması Sonuçlarının Değerlendirilmesi	115
3.3.1. Araştırmanın Amacı	115
3.3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi	116
3.3.3. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi ve Bulgular	117
3.3.4. Genel Değerlendirme	135
 SONUÇ VE ÖNERİLER	 144
 YARARLANILAN KAYNAKLAR	 148
 EKLER	 160

TABLOLAR

Sayfa No:

Tablo (01) İç Anadolu Bölgesi İl ve İlçe Merkezleri	26
Tablo (02) İç Anadolu Bölgesindeki Üniversitelerin İllere Göre Dağılımı	44
Tablo (03) İç Anadolu Bölgesi Ulaşım Durumu.....	49
Tablo (04) İç Anadolu Bölgesi İlleri Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı(1995).....	51
Tablo (05) İç Anadolu Bölgesi İlleri Yatırım Belgeli Tesis Sayısı(1995).....	52
Tablo (06) Coğrafi Bölgelere Göre Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı(1995)	53
Tablo (07) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Belediye Belgeli Tesis ve Yatak Sayısı(1994).....	54
Tablo (08) Ülkemizde Seyahat Acentalarının Sayısal Durumu(1995).....	55
Tablo (09) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Seyahat Acentalarının Gruplara Göre Dağılımı	56
Tablo (10) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Yeme-İçme ve Eğlence İşletmelerinin Dağılımı	57
Tablo (11) Türkiye'ye Gelen Yabancıların Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı.....	60
Tablo (12) Türkiye'ye Gelen Yabancıların Milliyetlerine ve Taşıt Araçlarına Göre Dağılımı(1995)	61
Tablo (13) Türkiye'ye Gelen Günöbirlikçilerin Aylara Göre Dağılımı	62
Tablo (14) Turizm Gelirlerinin Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı	63
Tablo (15) Pasif Dış Turizm Talebi ve Harcamaların Dağılımı.....	64
Tablo (16) Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payının Yıllara Göre Seyri	65
Tablo (17) İç Anadolu Bölgesinde Konaklama Yapan Turist Sayısı.....	66
Tablo (18) İç Anadolu Bölgesi Seçilmiş Üç Yöresini Ziyaret Eden Tursitlerin Milliyetlerine Göre Dağılımı	67

Tablo (19) Coğrafi Bölgelere Göre İşletme Belgeli Tesis ve Yatak Sayısının Dağılımı	68
Tablo (20) Coğrafi Bölgelere Göre Yabancı Gecelemelerinin Dağılımı	69
Tablo (21) Coğrafi Bölgelere Göre Yerli Gecelemelerinin Dağılımı.....	70
Tablo (22) Coğrafi Bölgelere Göre Yerli + Yabancı Gecelemelerin Dağılımı.....	71
Tablo (23) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Konaklama Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin İllere Dağılımı	71
Tablo (24) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Geceleme Yapan Yerli ve Yabancıların Dağılımı	72
Tablo (25) İç Anadolu Bölgesi Nitelikli Belediye Belgeli Tesislerde Konaklayan Yerli ve Yabancıların İllere Göre Dağılımı	73
Tablo (26) İç Anadolu Bölgesi Nitelikli Belediye Belgeli Tesislerde Geceleme Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin İllere Göre Dağılımı.....	74
Tablo (27) Türkiye'ye Turist Gönderen Ülkelerde İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı	76
Tablo (28) Turist Gönderen Ülkelerdeki Çalışan Nüfusun Dağılımı	77
Tablo (29) Ülkemizi Ziyaret Eden Turistlerin Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı	78
Tablo (30) Turist Gönderen Ülkelerde Kişi Başına Milli Gelir ve Dış Turizm Harcamaları.....	79
Tablo (31) Turist Gönderen Ülkelerde Gelirin Nüfus İçindeki Dağılımı	80
Tablo (32) Turist Gönderen Ülkelerde Seyahat Harcamalarının Tüketim Harcamaları ve Toplam İthalat İçindeki Payı	80
Tablo (33) Çeşitli Ülkeleri Ziyaret Eden Turistlerin Amaçları	81
Tablo (34) Ülkemize Gelen Turistlerin Ziyaret Amaçlarına Göre Dağılımı	82
Tablo (35) Turist Gönderen Ülke Nüfusları ve Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	83
Tablo (36) Ülkemize Gelen Turistlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	84

Tablo (37) Turist Gönderen Ülkelerde Ortalama Yaşam Süresi ve Nüfus Artış Hızı ...	85
Tablo (38) Turist Gönderen Ülkelerin Eğitim Durumu	86
Tablo (39) Ülkemizi Ziyaret Eden Turistlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	86
Tablo (40) Turist Gönderen Ülkelerde Refah Seviyesi Göstergeleri	87
Tablo (41) Turist Gönderen Ülkelerde Araç Başına Düşen Kişi	88
Tablo (42) İç Anadolu Bölgesi İl Merkezleri Tahmini Nüfusları(1994)	92
Tablo (43) İç Anadolu Bölgesi İllerinin Taşıma Kapasiteleri	94
Tablo (44) Turist Gönderen Ülkelerin Türkiye'ye Uçuş Mesafeleri	103
Tablo (45) Avrupa Ülkelerinde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	111
Tablo (46) Ankete Katılan Turistlerin Milliyet ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı...	117
Tablo (47) Ankete Katılan Turistlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	118
Tablo (48) Ankete Katılan Turistlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	119
Tablo (49) Ankete Katılan Turistlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı	119
Tablo (50) Ankete Katılan Turistlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı	120
Tablo (51) Ankete Katılan Turistlerin Tatile Çıktığı Kişilere Göre Dağılımı	120
Tablo (52) Ankete Katılan Turistlerin Ortalama Aylık Gelirlerine Göre Dağılımı	121
Tablo (53) Ankete Katılan Turistlerin Ortalama Tatil Bütçeleri	121
Tablo (54) Ankete Katılan Turistlerin Ülkemize Geliş Şekline Göre Dağılımı	122
Tablo (55) Ankete Katılan Turistlerin Ulaşım Araçlarına Göre Dağılımı	122
Tablo (56) Ankete Katılan Turistlerin Türkiye'de Ortalama Kalış Süreleri	122
Tablo (57) Ankete Katılan Turistlerin İç Anadolu Bölgesinde Ortalama Kalış Süreleri	123
Tablo (58) Ankete Katılan Turistlerin Türkiye'yi Ziyaret Amaçları	123
Tablo (59) Ankete Katılan Turistlerin Önem Derecesine Göre Türkiye'yi Seçme Faktörleri	124

Tablo (60) Ankete Katılan Turistlerin Önem Derecesine Göre İç Anadolu Bölgesini Seçme Faktörleri	125
Tablo (61) Ankete Katılan Turistlerin Türkiye'ye Geliş Sıklığı.....	125
Tablo (62) Ankete Katılan Turistlerin Bölgeye Geliş Sıklığı	126
Tablo (63) Ankete Katılan Turistlerin Türkiye'ye/Bölgeye Tekrar Gelme Eğilimleri	126
Tablo (64) Ankete Katılan Turistleri Tekrar Gelmeye Yönelten Faktörler.....	127
Tablo (65) Ankete Katılan Turistlerden Tekrar Gelmeyi Düşünmeyenlerin Faktörleri.....	127
Tablo (66) Ankete Katılan Turistlerin Bu Bölgeden Nereye Gidecekleri	128
Tablo (67) Ankete Katılan Turistlerin Konaklama Tesislerine Göre Dağılımı	128
Tablo (68) Ankete Katılan Turistlerin Yöredeki Turistik Hizmetlerin Fiyatları Hakkındaki Görüşleri.....	129
Tablo (69) Ankete Katılan Turistlerin Genel Görüşleri	130
Tablo (70) Ankete Katılan Turistlerin Bölgede Arzuladıkları Turizm Çeşitleri	130
Tablo (71) Ankete Katılan Turistlerin İç Anadolu Bölgesi Ziyaretlerinin Dağılımı	131

GRAFİKLER**Sayfa No:**

Grafik (01) Turistik Arz Potansiyeli Eğrisi	7
Grafik (02) Turistik Arz Potansiyeli Eğrisi	7
Grafik (03) Turistik Talep Eğrisi	22

ŞEKİLLER

Şekil(01) Turizm İşletmelerinde Müşteri Gereksinimleri Dizisi Sınıflandırılması ..	20
--	----

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.t.	: adı geçen teksir
a.g.tlğ.	: adı geçen tebliğ
Altid	: Alanya Turizm İşletmecileri Derneği
Ana.Ü.	: Anadolu Üniveristesi
A.Ü.	: Ankara Üniversitesi
bkz.	: bakınız
B.Ü.	: Boğaziçi Üniversitesi
BYKP	: Beş Yıllık Kalkınma Planı
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	: Devlet Su İşleri
dğr.	: diğerleri
E.Ü.	: Ege Üniversitesi
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
İSO	: İstanbul Sanayi Odası
İ.Ü.	: İstanbul Üniversitesi
İAB	: İç Anadolu Bölgesi
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NTİOYO	: Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
RG	: Resmi Gazete
Sa.	: Sayı
s.	: sayfa
S.Ü.	: Selçuk Üniversitesi
T.B.	: Turizm Bakanlığı
Türsab	: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
Turem	: Turizm Eğitim Merkezi
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borslar Birliği
Tugev	: Turizm Geliştirme Vakfı
t.y.	: tarih yok
TYD	: Turizm Yatırımcılar Derneği
U.Ü.	: Uludağ Üniversitesi
Yay.	: yayınları
Y.O.	: yüksekokul

EKLER

EK (01) İç Anadolu Bölgesinin Doğal Kaynakları	161
EK (02) İç Anadolu Bölgesinde Yer Alan Kaplıca ve İçmeceler.....	165
EK (03) Türkiye'de Termal Turizm Potansiyeline Sahip Kaynakların Bölgesel Dağılımı	166
EK (04) VII. BYKP'nına Göre Öncelikle Geliştirilecek Kaplıca Merkezleri	166
EK (05) İç Anadolu Bölgesi Meteorolojik İstasyon Verilerine Göre 1990-1994 Yılları Yağış Miktarı ve Yağışlı Gün Sayısı Ortalamaları	167
EK (06) İç Anadolu Bölgesi Meteoroloji Verilerine Göre Açık Gün, En Düşük, En Yüksek ve Ortalama Sıcaklık Durumları(1990-1994)	168
EK (07) İç Anadolu Bölgesindeki Milli Parklar ve Tabiat Koruma Alanları.....	170
EK (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları	171
EK (09) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Yöresel Oyunlar	184
EK (10) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Yöresel Kıyafetler	185
EK (11) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Geleneksel El Sanatları	186
EK (12) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Festivaller	187
EK (13) İç Anadolu Bölgesindeki Müze ve Ören Yerlerinin İllere Göre Dağılımı	189
EK (14) İç Anadolu Bölgesi İllerinin Nüfusu, Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunluğu ..	192
EK (15) İç Anadolu Bölgesinde Nüfusun İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	192
EK (16) İç Anadolu Bölgesi Nüfusunun Çalışma Durumuna Göre Dağılımı	193
EK (17) İç Anadolu Bölgesinde İstihdamın İllere Göre Sektörel Dağılımı	193
EK (18) İç Anadolu Bölgesi İlleri Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı	194
EK (19) İç Anadolu Bölgesi Nüfusunun Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı ve Oranları.....	194
EK (20) Coğrafi Bölgelere Göre Okullaşma Oranları	195

EK (21) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Okullaşma Oranları	195
EK (22) Coğrafi Bölgelere Göre Doktor Başına Nüfus	196
EK (23) İç Anadolu Bölgesi İlleri Nüfusu ve Doktor Başına Nüfus.....	196
EK (24) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Bulunan Hastahane ve Yatak Sayıları	197
EK (25) Coğrafi Bölgelere Göre Motorlu Kara Taşıtı Sayısı(1993).....	197
EK (26) Coğrafi Bölgelere Göre Özel Otomobil Sayısı (1993)	198
EK (27) İç Anadolu Bölgesi İllerine Göre Özel Otomobillerin Dağılımı (1993) ...	198
EK (28) 500 Büyük Firma Sıralamasına Giren İşletmelerin İç Anadolu Bölgesi İllerine Göre Dağılımı.....	199
EK (29) İç Anadolu Bölgesi İlleri Kültür-Sanat Salonları	200
EK (30) İç Anadolu Bölgesi İllerine Göre Av Hayvanları Potansiyeli	201
EK (31) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Turizm Potansiyeli Bulunan Mağaralar	202
EK (32) Uygulanan Anket Formu Örneği(Türkçe)	203
EK (33) Uygulanan Anket Formu Örneği(İngilizce)	207

GİRİŞ

Hızla gelişen teknoloji sayesinde giderek globalleşen dünyada, turizm her geçen gün insanların daha çok ilgisini çekmektedir. 1995 yılı verilerine göre, uluslararası turizme 567 milyon kişi katılmış ve 370 milyar dolardan fazla harcama yapmışlardır. Bu kapsamda, ülkemiz son yıllarda dünyanın gözde turizm ülkeleri arasında yer almaya başlamıştır. Bunun sonucu olarak 1995 yılında ülkemizi 7 726 886 turist ziyaret etmiş ve 4 milyar 957 milyon dolar harcama yapmışlardır. Ulaşılan nokta bir önceki yıla göre turist sayısında % 15,83 turizm gelirlerinde ise, % 14,72 artışı ifade etmektedir.

Öte yandan ülkemiz turizm potansiyeli düşünüldüğünde, bu noktayı yeterli görmek mümkün değildir. Bu nedenle, Turizm Bakanlığı ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlar sahil bölgelerinde yoğunlaşan turizm faaliyetlerini; mekân ve zaman olarak bütün ülkeye yaymak için yoğun bir faaliyet yürütmektedirler.

Bu çerçevede yer alan en önemli bölgelerden biri de İç Anadolu bölgesidir. Ülke turizminin çeşitlendirilerek bütün yıla yayılmasında İç Anadolu bölgesinin sahip olduğu turizm arz kaynaklarının önemli rolü olacaktır.

Bu çalışmanın temel amacı da; bölgede bulunan arz kaynaklarının mevcut durumu ve dış turizm talebi açısından taşıdığı önemi vurgulamak ve talebin etkilendiği temel arz kaynaklarının geliştirilmesi için, gerekli olan unsurları ortaya koymaya çalışmaktır.

Bu araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; turizm piyasası kavramı, turizm arzı, özellikleri ve arzı oluşturan elemanlar üzerinde durulmuştur. Ayrıca turizm talebi kavramı, özellikleri ve talebi etkileyen faktörlere değinilmiştir.

İkinci bölüm; iki kısımda incelenmiştir. Birinci kısımda İç Anadolu bölgesinin turistik arz analizi yapıp, mevcut durum incelenerek; arz yönünden eksik ve fazlalıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda; bölgenin coğrafi konumu, doğal ve kültürel değerleri, alt-yapı ve turistik üst-yapı özellikleri irdelenmiştir. İkinci kısımda ise bölgeye yönelik turizm talebinin analizi yapılarak; bölgeye gelen turistlerin milliyet, yaş, sosyal, ekonomik, kültürel, refah seviyesi

gibi faktörlere göre incelemeleri yapılmıştır. Ayrıca bu kısımda, bölge illerinin ihtiyaç ya da fazla olan yatak sayıları belirlenerek, illerin taşıma kapasitelerini aşp aşmadığının belirlenmesine çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise; bölgenin arz kaynaklarının dış turizm talebine etkileri; talebi yönlendiren motifler bakımından değerlendirilmiştir. Ayrıca, Turizm Bakanlığının alternatif turizm potansiyeli projeleri çerçevesinde; bölgeyle ilgili olanlar üzerinde durulmuştur. Bölge turizm arz kaynakları açısından, bölgenin alternatif turizm potansiyeli varlıklarının hangi açılardan değerlendirilebileceği irdelenmiştir.

Bu bölümün sonunda da, bölgede seçilmiş yörelerde dış turizm talebine yönelik gerçekleştirilen anket çalışmasının sonuçları değerlendirilmiştir. Anket, bölgedeki çeşitli turistik istasyonlarda tesadüfi örnekleme yöntemiyle yapılmıştır. Sonuçların frekans olarak dağılımı incelenmiştir. Gerek anket bulguları ve gerekse bölge illeri potansiyeli göz önünde bulundurularak iller bazında turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi için neler yapılabileceği konusunda öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZMDE PİYASA, TURİZM ARZI VE TURİZM TALEBİ KAVRAMLARINA GENEL YAKLAŞIM

1.1. Turizm Piyasası Kavramı

Turizm piyasası, belirli koşullar altında bir yörenin turistlere sunabileceği turistik verilerin tamamı ile, o yöreye seyahat etme isteğinde bulunan ve bu isteğini yerine getirmeyi sağlayacak kadar parasal olanağa sahip bulunan insanların karşılaştıkları yer ve bu karşılaşmayı sağlayan örgütler oluşumudur(1).

Turizmde piyasa kavramı, turizm işletmeleri tarafından sınırları belirlenmiş coğrafi bir alanı ifade eder. Bu coğrafi alan, turistik talebin oluştuğu, turist gönderen ülkeleri belirlemek için kullanılır. Örneğin, Almanya turizm piyasası, Paris turizm piyasası, İstanbul turizm piyasası vb.'den sözedilebilir. Diğer bir deyişle; turizm piyasası, bir turizm ürününe yönelen taleptir veya turistik mal ve hizmetleri arz edenlerle, talep edenlerin karşılaştığı yerdir(2).

Turistik hizmetlerin üretimi ve tüketimi belirli bir coğrafi alanda gerçekleşir. Bu coğrafi alan sadece mevcut tüketicilerin değil, potansiyel turistlerinde bulunduğu yabancı ülkeleri içine alır. Bu açıdan turizm piyasasının üç temel özelliğinden bahsetmek mümkündür:

- a. Turizm piyasası, coğrafi bir alanı ifade eder,
- b. Turizm piyasası, çok yavaş değişir, süreklilik arz eder,
- c. Turizm piyasasında, coğrafi alanlar arasında karşılıklı turist akışı vardır(3).

Genel olarak, bir turistik istasyon için çeşitli piyasalardan söz etmek mümkündür:

(1) Hasan OLALI, Alp TİMUR, **Turizm Ekonomisi**, Ofis Ofset Matbaası, İzmir, 1988, s.165.
 (2) Necdet HACIOĞLU, **Turizm Pazarlaması**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1989, s.30.
 (3) HACIOĞLU, a.g.e., s.30.(Bu konuda ek bilgi için bkz. Orhan İÇÖZ, **Turizm İşletmelerinde Pazarlama İlkeleri ve Uygulamalar**, Anatolia Yay., Ankara, 1996, s.24-28).

a. Uluslararası Piyasa;

- Komşu ülkelerde oturanlar, yakın ülkelerde ve aynı bölgeye dahil olmayan diğer ülke sakinleri,
- Dışarıda yerleşmiş olan ülke vatandaşları,

b. Ulusal piyasa; ülkede oturan yabancılar, diplomatlar, öğrenciler vb.(4).

c. Bölgesel piyasa; ülke içindeki bölgeler arasında oluşan turistik hareketlilik,

d. Yöresel piyasa; ülke ve bölge içindeki yöreler arasında oluşan turistik hareketlilik(5).

Turizmde etkin bir gelişmenin sağlanabilmesi için, ulusal ve uluslararası turizm piyasasının ayrıntılı analizi gereklidir. Çünkü, turizmdeki gelişmenin sağlam temellere oturup, gelişmenin sürekliliği için; piyasa koşullarının bilinmesi gereklidir. Bu amaçla;

- a. Turist sayısındaki artış,
- b. Potansiyel turistlerin satınalma gücü ve sosyal yapısı
- c. Seyahatin hedefleri ve şekli,
- d. Ülkenin turistik arz potansiyeli ve ne yönde artırılması gerektiği,
- e. Yatırımlarda öncelik verilecek konaklama türü,
- f. Ulaştırma türlerine göre yatırım öncelikleri,
- g. Turistik yörelerde yapılacak altyapı yatırımlarının hacmi(6),

h. Turistik talebin zaman ve mekan açısından yoğunlaşmaması için alınacak tedbirler,

i. Turistik tanıtım, reklam ve propaganda unsurları ve parasal kaynakların nasıl sağlanacağı(7),

(4) KTB., **Turizm Pazarlaması**, Ankara, 1983, s.8.

(5) OLALI-TİMUR, **a.g.e.**, s.167.

(6) Tunca TOSKAY, **Turizm-Turizm Olayına Genel Yaklaşım**, Der Yay., İstanbul, 1983, s.176-177.

(7) Alpaslan USAL, **Turizm Pazarlaması**, İzmir, 1984, s.21-23.

1. Eğitilmiş elemana olan ihtiyacın, belirlenmesi açısından turizm piyasasının analizi gereklidir(8).

Turizm piyasasının analizi, turizm piyasasını oluşturan turizm arzı ve turizm talebinin ayrı ayrı incelenmesini gerekli kılmaktadır.

1.2. Turizm Arzı

1.2.1. Turizm Arzının Tanımı

Turizm arzı; belirli koşullar altında bir ülke, bölge ya da turistik merkezin turistlere satmaya hazır olduğu zenginliklerdir(9).

Daha geniş bir anlatımla turizm arzı; turistin seyahat ve geçici konaklamasından doğan gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olan mal, hizmet ve doğal zenginlikler ya da bunların bileşiminden oluşan; belirli bir fiyata ya da bedelsiz olarak sunulan tüm kapasitedir(10).

Turizm arzı iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi; bir ülke ya da bölgenin sahip olduğu tüm doğal, tarihi ve turistik kaynakların oluşturduğu arzıdır. Diğeri ise, turistlerin yer değiştirmelerine ve tatil yapmalarına olanak veren tüm turistik hizmetlerin tamamıdır(11).

Bu açıklamalar ışığında, turizm arzının üç temel özelliğinden bahsetmek olasıdır:

a. Çekicilik; bir ülke, bölge , yöre ya da turistik işletmeye olan talebi yönlendiren, turist akışını sağlayan etkidir. Çekicilik iki şekilde ortaya çıkmaktadır:

- Yer Çekiciliği; turistleri o yöreye veya bölgeye gitmeye zorlayan çekicilikler; Peribacaları, Pamukkale gibi.
- Olay Çekiciliği; turistleri o yöreye veya bölgeye gitmeye zorlayan olaylardır. Olimpiyatlar, Fuar vb. gibi.

(8) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.169-170.

(9) Alp TİMUR ve diğerleri, Ege Bölgesi Turizminin Sektörel Analizi ve Gelişme Stratejileri (Seges), Esiad Yay. No: 94/Esa-7, İzmir, 1994, s.52.

(10) Hasan OLALI, Turizm Politikası ve Planlaması, İ.Ü. İşletme Fak.Yay.No:228, İstanbul, 1990, s.139.

(11) HACIOĞLU, a.g.e., s.39.

Uygulamada iki unsuruda kullanmak bölge için daha etkili sonuçlar verecektir(12).

b. Yararlılık; çekicilik faktörünü tamamlayan unsurlardır. Konaklama işletmeleri, yeme-içme işletmeleri, eğlence işletmeleri vb.(13).

c. Kolay Elde Edilebilirlik; çekicilik faktörünü tamamlayan çekim yerine zaman ve fiyat bakımından kolay gidilmesini belirten bir unsurdur(14).

1.2.2. Turizm Arzının Özellikleri

Turizm arzını, diğer sektör arzlarından ayıran temel özellikler şöyle sıralanabilir(15):

- a. Turizmde arz oluşturulması büyük yatırımlara bağlıdır,
- b. Turizm arzında ikâme olanaklarının yüksek olması risklerin dağıtımını güçleştirir,
- c. Turizm arzı, alternatif merkezlerdeki fiyat ve tüketici eğilimleri ve gereksinimlerindeki farklılık gibi dış etkenlerden etkilenir,
- d. Turizm arzını oluşturan mal ve hizmetlerin stoklanması mümkün değildir. Üretildiği anda tüketilmelidir. Diğer bir deyişle, turizm arzı zaman faktörü içinde değerlendirilmelidir,
- e. Turizm arzı emek yoğun üretime dayanmaktadır(16),
- f. Turizm arzını oluşturan bir çok faktör(dağ, manzara, güneş vb.gibi) serbest mallara dayalıdır ve bu ürünlerin ekonomik olarak başka bir sektörde değerlendirilmesi mümkün değildir,
- g. Turizm arzı inelastik bir özelliğe sahiptir. Turizm arzının inelastik özelliği şu etkenlere dayanmaktadır:

(12) Dündar DENİZER, *Turizm Pazarlaması*, Ankara, 1992, 64-65.

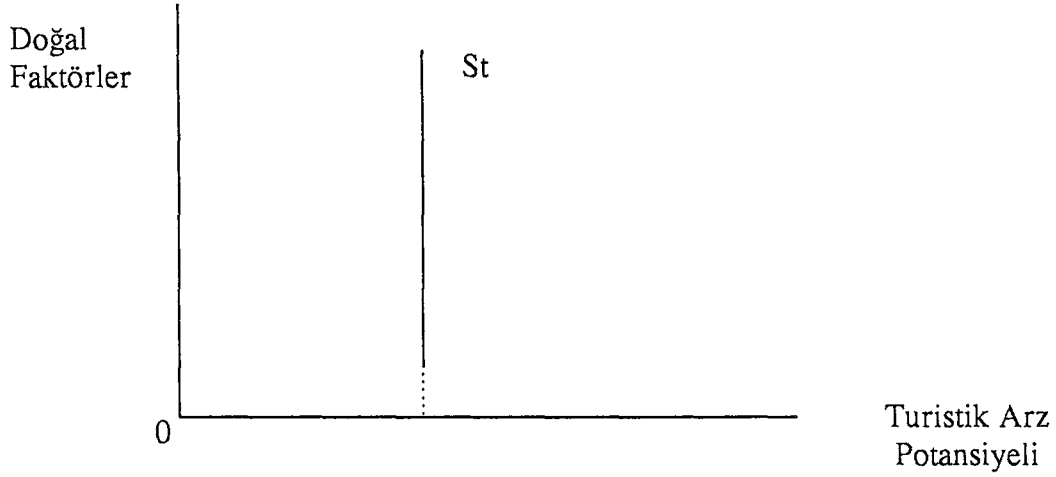
(13) Fusun(İSTANBULLU)DİNÇER, *Turist Rehberliği Meslek Dersi Genel Turizm Notları*, Turem Yay., İstanbul, t.y., s.8.

(14) Hasan OLALI, *Turizm Dersleri*, İstiklâl Matbaası, İzmir, 1984, s. 149-150.

(15) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.179-183 (Bu konuda ek bilgi için bkz.: N.KOZAK vdğ., *Genel Turizm*, Anatolia Yay., Ankara, 1994, s. 37-40 ve H.OLALI, *Turizm*, MEB Yay., Ankara, 1991, s.148-152).

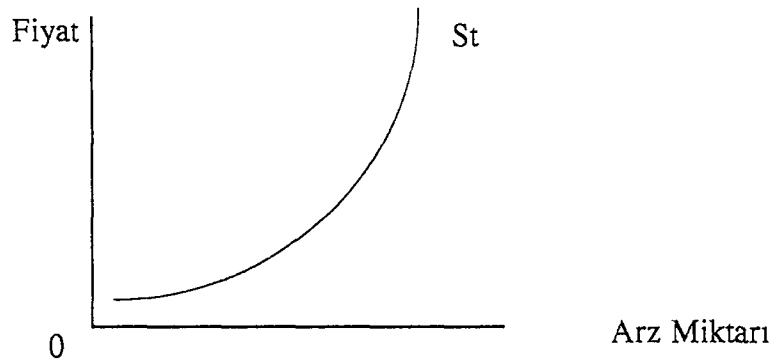
(16) Ahmet AKTAŞ, *Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi*, Antalya, 1989, s.20.

- Turizm olayının en önemli kaynağını oluşturan doğal verilerin sınırlı olması çoğaltılmasını pek mümkün kılmamaktadır(Grafik 1).

Grafik (01) Turistik Arz Potansiyeli Eğrisi

- Turizm arzında sabit sermaye yatırımları oldukça yüksektir. Sermayenin % 85-90' nının bu alana aktarılması, amortisman miktarını yükseltmektedir. Bunun sonucunda sabit sermaye yatırımları ve değişmez maliyetlerin fazlalığı, arza kısa dönemde esnek olmayan bir özellik kazandırır(17).
- Kısa dönemde, fiyat değişimleri karşısında, turistik arzın tepkisi çok yetersizdir. Diğer bir deyişle, fiyat değişimleri karşısında turizm arzının elastikiyeti birden küçüktür. Bu nedenle turizm piyasasını yönlendiren ana faktör genellikle taleptir(Grafik 2).

Grafik (02) Turistik Arz Potansiyeli Eğrisi

(17) Ertuğrul ÇETİNER, Konaklama Yönetimi Muhasebesi, Tutubay Yay., Ankara, 1995, s.11.

Fiyat ile arz arasındaki ilişki genellikle doğru orantılıdır. Fiyat yükseldikçe, arzda yükselir; fiyat düştükçe arzda da düşme görülür. Turistik arzda esnekliğin 1' den küçük olmasının nedeni, turizm arzının fiyat değişikliklerine hemen uyum sağlayamamasıdır. Çünkü; turistik mal ve hizmetlerin fiyatı yükselince hızla otel yapmak, restoran açmak mümkün değildir(18).

- Turizm arzını kısa dönemde artırmak mümkün değildir. Çünkü, turizm arzı yatırımların bir fonksiyonudur. Turizm arzı yatırımların arttığı oranda artmakla birlikte, yatırım kararının alınması ile gerçekleşmesi için zamana ihtiyaç olması, arzın kısa dönemde artırılmasını zorlaştırmaktadır(19).

h. Turizmde hizmet arzının özellikleri şu noktalarda toplanabilir:

- Turizm arzı konaklama tesislerinde ortaya çıkar,
- Arz yatak sayısı olarak bir kapasiteyi ifade eder,
- Kapasitenin kullanımı geceleme sayısına bağlıdır,
- Hizmet üretimi geceleme olayıyla başlar,
- Üretim tüketim eş zamanlı olur(20).

i. Turizm arzı, kapasite kullanımına dayalı bir esnekliğe sahiptir. Kapasite yatak sayısı ile ifade olunur. Sonuç olarak kapasite kullanımı günlük, aylık, mevsimlik ve yıllık geceleme sayısı ile hesaplanır.

l. Turizm arzında diğer bir özellik turizmin tam rekabet piyasasından uzaklaşmasıdır. Çünkü;

- Ülke, bölge ve turistik merkezler bazında kaynakların farklılık göstermesi,
- Turizmin mevsimlik özellik göstermesi,
- Turizmin arzı ile talebi arasında uzaklık faktörünün bulunması; talep yönünden tam rekabeti bozar,

(18) Nazmi KOZAK, Meryem AKOĞLAN ve Metin KOZAK. Genel Turizm İlkeler-Kavramlar, Ankara, 1994, s.39.

(19) İlyas ŞIKLAR, Turizm Ekonomisi, Ders Notları, Ana.Ü., Basımevi, Eskişehir, t.y., s.48-49.

(20) Nüzhet KAHRAMAN, Turizm'de Yatırım Projeleri, Çağlayan Kitapevi, İstanbul, 1986, s.20-22.

- Sezon dışında turistik talebin yoğunluğunu kaybetmesi; bazı tesislerin kapanmasına, bazılarının indirimli fiyat uygulamasına yol açar(21).

1.2.3. Turizm Arzını Oluşturan Elemanlar

Turizm olayının çok yönlü olması ve turistik arzın ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye değişiklik göstermesi, turistik arz verilerinin sınıflandırılmasında farklılıklar ortaya çıkarmaktadır. Burada, tüm turistik verilerin tek tek incelenmesini içeren detaylı sınıflandırma (analiz) yapılabilir(22).

I. Doğal Veriler

A. Jeoloji ve Jeomorfoloji

1. Jeoloji

- a. Doğanın, toprağın bileşiminin inşaat ve turistik düzenleme üzerindeki etkisi.
- b. İnsan müdahalesi sonucu toprağın bozulması

2. Jeomorfoloji

- a. Arazi yapısının turistik düzenleme çalışmalarına etkisi
- b. Fırtına, çığ, sel gibi doğal tehlikelere karşı yörenin güvenliği
- c. Volkanların, mağaraların, yolların, yeraltı göllerinin turistik kullanım olanakları

B. İklim (Yöre iklimimi özellikleri)

1. Sıcaklık,
2. Yağışlar
3. Güneş ve bulut durumu
4. Nemlilik; havanın neminin ve nem derecesindeki değişmelerin incelenmesi(Bu çalışma, iklim ve şifalı su istasyonları için önemlidir.)

(21) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.185.

(22) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.187-190. (Bu konuda ek bilgi için bkz.:Ziya ERALP, Genel Turizm, A.Ü. Basın-Yayın Y.O. Yay.3, Ankara, 1983, s.67-93).

5. Rüzgarların durumu (rüzgarların devamlılığı ve düzenliliği; deniz sporları, yamaç paraşütü vb. için önemlidir)

6. Mevsimlerin süresi

a. Yaz mevsimi(deniz ve iklimden yararlanmak için)

b. Kış mevsimi(kış ve kar sporları için)

C. Su Durumu

1. Su kaynakları

2. Çağlayan ve şelaleler

3. Irmak ve çaylar (turistik kullanım olanağı)

4. Göller ve denizler

D. Hayvan ve Bitkiler (Flora ve Fauna)

1. Bitkiler(Flora)

Özel amaçla ayrılmış bölgeler(milli park ve tabiat koruma alanlarının varlığının turistik düzenleme çalışmalarına etkisi)

2. Hayvanlar (Fauna)

a. Zararlı hayvanlar sorunu

b. Zararsız hayvanlar(balıkçılık ve avcılık, suların kirlenme tehlikesi)

II. Alt-Yapı Durumu

A. Enerji Kaynakları

1. Su enerjisi(hidrolik enerji)

2. Isı enerjisi(teknik enerji)

3. Nükleer enerji

4. Güneş enerjisi

B. Hammadde Sorunu

1. Su(turist başına 250 litre/gün)

2. Diğer maddeler

C. Yöreye Giriş Olanakları

1. Karayolu
2. Demiryolu
3. Havayolu
4. Suyolu ile giriş olanakları
5. Diğer giriş araçları

D. Turistik İstasyon İçindeki Dolaşım

1. Turistik istasyon içindeki dolaşım anlayışı
2. Görünen sorunların çözümlenmesi
3. İşaret düzeni
4. Otobüs seferleri
5. Midi-bus, taksi, metro

E. Haberleşme Araçları

1. Posta haberleşmesi
2. Elektro-manyetik dalgalarla haberleşme
3. Telefon ve telgraf haberleşmesi
4. Radyo ve televizyon yayınları

F. Sağlık Olanakları

1. Lağım şebekesinin durumu
2. Arıtma tesisleri
3. Ev çöplerinin toplanıp bir yere boşaltılması
4. Bu çöplerin yok edilmesi

III. Toplumsal ve Ekonomik Şartlar

A. Toplumsal Şartlar

1. Nüfusa ilişkin veriler
2. Yaşam koşulları
3. Turizm olayı karşısında halkın fikir ve düşüncesi sondajlar yoluyla saptanabilir

B. Ekonomik Koşullar

1. Tarımın durumu

Turizmin ve tarımın bağdaşabilirlik durumu

2. El sanatları

Bu gelişmelerde turizmin rolü

3. Sanayi

Sanayinin turizmle bağdaşabilirliği

4. Ticaret ve hizmetler

Tipik çarşılar ve eski eser satıcıları ve diğerleri

5. Fiyatlar seviyesi

Turistik istasyonun, gelecek fiyat bakımından diğerleriyle rekabet edip edemeyeceği

C. Yürürlükte Olan Yasa ve Yönetmelikler

1. İnşaatı düzenleyen yasalar
2. Yönetmelikler
3. İdari kararlar ve diğer kurallar

D. Finansman Kaynakları

1. Kamusal finansman kaynakları
2. Özel kaynaklar
3. Karma kaynaklar

IV. Yüzey Donatımı

A. Oturulan Yer

1. Yerleşme mahalleri
2. Kentleşme yoğunluk ve derecesi, kentleşme eğilimi
3. Yerleşmenin genel yapısı

B. Ağırlama Tesisleri

1. Oteller (kapasite, sınıf ve doluluk oranları)
2. Tesis tamamlayıcı birimler
3. Kiralık daireler ve odalar
4. İkinci konutlar

C. Yemek Yerleri

1. Farklı kategorilerdeki restoranlar, kafeteryalar, ayak-üstü kahve ve lokantaları(kapasite ve sınıfları)
2. Bölgenin mutfak zenginliği

D. Sportif Donatım

1. Spesifik donatım
2. Her tür istasyon için ortak donatım

E. Ortak İlgiler İçin Gerekli Donatım

1. Tapınaklar; kilise. mabet, camii, vb.
2. Mahalli idareler; belediyeler, turistik gelişme ve tanıtma acentaları
3. Eğitim ve yardım; okullar, ana okulları, hastaneler, sivil savunma, polis vb.
4. Trafik akışı; park sahaları, ışıklandırma düzeni, yol düzeni
 - a. Turizm danışma büroları
 - b. Seyahat endütrisi, seyahat acentaları

V. Kültürel Donatım ve Boş Zamanların Değerlendirilmesi Olanakları

A. Arkeoloji

1. Arkeolojik yerlerin korunma durumu ve buralara ulaşım olanağı
2. Turistik kullanım olanakları(bozulma riski gözönünde tutulmak koşuluyla)
3. Bakım maliyeti
4. Bu yerlerin yasal açıdan korunma olanağı

B. Sitler ve Tarihi Anıtlar

C. Yerel Mimari

1. Bu mimarinin orjinal özelliği
2. Yerel mimarinin korunması; yeni yapıların bu geleneksel mimari ile uyum içinde olması

D. Folklor ve Gelenekler

1. Yörede geleneksel bir folklorun varlığı
2. Bu geleneğin yaşatılması olanağı; bayramlar, fuarlar
3. Böyle bir olanağın ilgi alanı ve orjinalitesi
4. Maliyeti

E. Tiyatro, Sinema ve Değişik Eğlence Olanakları

1. Yörenin tiyatro ve sinema salonları açısından mevcut olanakları
2. Yöreye tiyatro gruplarının çekilmesi veya bizzat yörede böyle bir grubun oluşturulması olanağı
3. Bir tiyatro ya da sinema salonunun kârlılığı
4. Diğer eğlence olanakları(gece klübü, bar, gazino, oyun salonu gibi diğer eğlence olanaklarının ve bunlarla ilgili yasal düzenlemenin varlığı
5. Müze ve kütüphaneler

VI. Mülkiyet Durumu

Arz faktörlerinin incelendiği yörede arazinin mülkiyet biçimi.

1. Özel mülkiyet
2. Hazine arazisi
3. Diğer kamu kurumlarına ait arazi
4. Askeri alanlar
5. Rezerv alanlar

VII. Arazinin Bugünkü Kullanım Biçimi

1. Kentsel alanlar
2. Endüstriyel alanlar
3. Ticaret alanları
4. Orman işletme alanları
5. Tarım işletme alanları
6. Maden işletme alanları
7. Rezerv ve koruma alanları
8. Bataklık alanlar
9. Turizm ve rekreasyon alanları

VIII. Arazinin Değer Kaybetmesi ve Çevre Kirlenmesi

1. Su erozyonu
2. Rüzgar erozyonu
3. Toprak kayması ve çökmesi
4. Su baskını
5. Manzaranın tahribi
6. Yeşil alan ve süsleme çalışmaları
7. Önemli ekolojik alanlara yönelik çalışmalar

8. Hava su toprak kirlenmesi

9. Gürültü

10. Yapay unsurlarla görünüşün bozulması

IX. Arazinin Turizm ve Rekreasyon Amaçları İçin Gelecekteki Kullanım Tahminleri

X. Konukseverlik

Bir turistin ziyaret ettiği yerden memnun kalmasını sağlayacak tüm insancıl davranışların oluşturduğu kültürel kaynaklardır.

XI. Turizm Rekreasyon İlişkisi

XII. Turizm Animasyon İlişkisi

Rekreasyon ve animasyon donatımı ve faaliyetleri dört grupta toplanabilir:

1. Doğal özellikli donatım ve faaliyetler,
2. Sportif donatım ve faaliyetler,
3. Kültürel donatım ve faaliyetler,
4. Eğlence donatımı ve faaliyetler(23).

1.2.4. Turizm Arzını Etkileyen Faktörler

Turizm arzının temel yapısında yer alan doğal varlıklar, sosyo-kültürel değerler ve olaylar, fiziksel alt-yapı, kurumsal alt-yapı; turizm arzının kalitesini, miktarını ve fiyatını değişik biçimlerde etkiler(24).

Ekonomik açıdan turizm arzını etkileyen faktörler ele alınarak formüle edildiğinde "turizm arz fonksiyonu" elde edilir. Bir turistik mal ve hizmetin belirli bir zaman süresi içerisindeki arzını etkileyen temel ve genel faktörlerle, turizm arzı arasındaki ilişkiler, turizm arz fonksiyonunu oluşturur. Turizm arz fonksiyonunu oluşturan değişkenleri, temel ve genel değişkenler şeklinde incelediğinde turizm arzını etkileyen faktörlerin şunlar olduğu görülmektedir(25).

(23) OLALI, Turizm Politikası ve Planması, a.g.e., s.143-162.

(24) Metin KOZAK, "Türkiye'nin Turistik Arz Kapasitesi ve Turistik Arz ile ilgili Ekonomik Değişkenlerin Dış Turizm Talebi Üzerine Etkisi"(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 1993, s.43.

(25) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.176.

I. Temel Değişkenler

- a. Jeo-ekonomik değerler(je),
- b. Sosyo-kültürel değerler(Sc),
- c. Fiziksel alt-yapı(Phi),
- d. Kurumsal alt-yapı(Ai),

II. Genel Değişkenler

- a. Turistik mal ve hizmetlerin cari fiyatı(Pt),
- b. Üretim faktörleri fiyatı(Pc)
- c. Diğer turistik mal ve hizmetlerin fiyatı(Px),
- d. Üretim teknolojisi(T),
- e. Üretim koşulları(Cpr).

Diğer taraftan turistlerin; tatillerde gereksinim duydukları dolaylı ve dolaysız turistik mal ve hizmetler turizm arzının üst-yapısını oluşturur. Turizm arzının üst yapısının da iki grupta incelemek mümkündür.

- a) Konaklama tesisleri içindeki turizm arzı; burada arz olarak tesis sayısının değil, yatak sayısının gözönüne alınması gerekir.
- b) Konaklama tesisleri dışındaki turizm arzı; bu gruba, seyahat acentaları, rehberlik, eğlence faaliyetleri, spor vb. faaliyetlere yönelik, turizmle ilgili diğer meslekler girer. Bunlar, turistlerin konaklama süresini uzattığı gibi, kişi başına harcama miktarını da artırmaktadır(26).

Temel ve ekonomik değişkenleri içine alan turistik arz fonksiyonunu şu şekilde formüle etmek mümkündür:

$$St: f(Je, Sc, Phi, Ai, Pt, Pc, Px, T, Crp)$$

Ancak gerek temel, gerekse genel değişkenlerden hangisinin turizm arzını ne şekilde etkilediğini bulmak istediğimizde, diğer faktörleri Ceteris Paribus (C) içinde değerlendirmemiz gerekir. Böylece turistik arz fonksiyonunu oluşturan dokuz

(26) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.197.

faktörden, sekizini sabit kabul edip, sadece bir faktördeki değişmeler ile turizm arzı arasındaki bağlantı incelenebilir(27).

Örneğin; sosyo-kültürel değerlerle turizm arzı arasındaki bağlantıyı araştırmak istediğimizde; formül şöyle oluşmaktadır:

$$St = f(Sc) . C$$

veya üretim faktörleri fiyatı ile turizm arzı arasındaki bağlantı incelenmek istendiğinde formül;

$$St = f(Pc) . C \text{ şeklinde oluşacaktır.}$$

1.3. Turizm Talebi

1.3.1. Turizm Talebinin Tanımı

Turizm talebi, yeterli satınalma gücüne ve boş zamana sahip olan insanların turistik mal ve hizmetlerden, belirli bir piyasada belirli bir fiyata ya da bedelsiz olarak rasyonel ve/veya irrasyonel sebeplerle belirli bir dönemde satın almaya ya da yararlanmaya karar verdikleri miktarlardır(28).

Diğer bir deyişle turizm talebi; bir turistik tüketicinin belli bir fiyat düzeyinde elde etmek istediği ve fiilen yararlanmayı kabul ettiği turistik mal ve hizmetler bütünüdür. Bu noktada yurtiçi ve yurtdışı olmak üzere iki tür turizm talebinden söz etmek mümkündür. Yurtiçi turizm talebi; ülke vatandaşlarının milli sınırlar dahilinde turistik gereksinimlerini karşılama arzusudur. Yurtdışı talep ise; ülke vatandaşlarının ulusal sınırlar dışında turistik gereksinimlerini karşılama arzusudur(29).

Gereksinim(ihtiyaç) sözcüğü, gereklilik, yokluk, çaresiz kalıp isteme ve muhtaçlık anlamına gelir. Gereksinimler, çeşitlerine göre karşılanmadıklarında acı,

(27) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.178.

(28) Adem, ŞAHİN, İktisadi Kalkınmadaki Önemi Bakımından Türkiye'de Turizm Sektöründeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi, TOBB Yay., Ankara, 1990, s.18.

(29) Orhan Mesut SEGİN, Yıldırım ACAR, Turizm, Tanıtma-Pazarlama-Ekonomi, Baştem Yay., No:1, Ankara, 1991, s.38.

üzüntü ve kaygı meydana getirebilecekleri gibi, giderildiklerinde de sevinç, zevk ve gurur duyarlar(30).

Gereksinim, organizmanın içindeki bir eksikliktir. İnsanda bir eksiklik olduğu zaman, bu eksikliği gidererek tatmin olmak ister(31).

Gereksinimler genel olarak iki grupta incelenebilir;

Birincil gereksinimler, yeme-içme, giyinme, barınma, korunma gibi organik ve psikolojik faktörlerin etkisiyle ortaya çıkan gereksinimlerdir.

İkincil gereksinimler; toplumların uygarlık seviyeleri yükseldikçe, ekonomik, kültürel, teknolojik bakımdan ilerleme sağladıkça ortaya çıkan ve artıp gelişerek ve çeşitlenerek devam eden; sinemaya, tiyatroya gitmek, araba kullanmak müzik dinlemek, turizm faaliyetlerine katılmak gibi(32).

Öte yandan ünlü Amerikalı Psikolog A.Maslow, yukarıda kısaca açıkladığımız birincil(fiziksel) ve ikincil (sosyal) gereksinim ayrımını yeterli bulmayarak, insan gereksinimlerinin daha detaylı ve sistemli bir sınıflandırmasını vermeye çalışmıştır. Maslow'a göre insan gereksinimleri, belirli bir sıra düzeni içinde ortaya çıkarlar. Dolayısıyla dizinin ilk sırasındaki gereksinimler, ikinci ve daha üst düzeydeki gereksinimler çıkmadan önce karşılanmaları gereklidir(33).

Bu yaklaşıma göre gereksinimler, en alt düzeyden en yüksek düzeydeki gereksinimlere doğru beş esas grupta toplanabilir(34):

- Fizyolojik gereksimler,
- Güvenlik gereksinimi,
- Ait olma ve sevgi gereksinimi,
- Saygı görme gereksinimi,
- Kendini gerçekleştirme gereksinimi

(30) Mümin ERTÜRK, *İşletme Bilimin Temel İlkeleri*, Beta Yay., İstanbul, 1995, s.6.

(31) Şerif ŞİMŞEK, *İşletme Bilimlerine Giriş*, Konya, 1995, s.8.

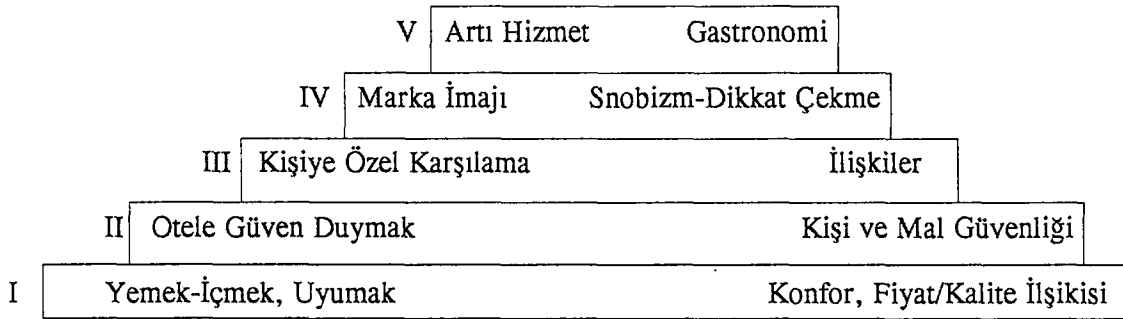
(32) ERTÜRK, a.g.e., s.8.

(33) ŞİMŞEK, a.g.e., s.9.

(34) ERTÜRK, a.g.e., s.9-11.

Bu sıralamaya göre insanlarda turizm gereksinimi ancak ilk iki sıradaki gereksinimler karşılandıktan sonra ortaya çıkabilecektir.

Turizm gereksinimini gidermeye çalışan insanların, turizm işletmeleri kapsamında da gereksinimleri bir sıralamaya tutulabilir(35);

Kaynak: Necdet HACIOĞLU, Turizm Pazarlaması, Bursa, 1989.

Şekil (1) Turizm İşletmelerinde Müşteri Gereksinimleri Dizisi Sınıflandırılması

Bu genel açıklamalardan sonra turizm talebinin genel şartları şöyle sıralanabilir:

- Talep için, öncelikle gereksinimleri karşılayabilecek turistik mal ve hizmetlerin bulunması gerekir. Çünkü olmayan mal ve hizmet için talepten bahsedilemez(36).
- Turistik mal ve hizmetler belirli bir turistik istasyonda, belirli bir fiyata ya da bedelsiz olarak turistlerin hizmetine sunulmuş olmalıdır(37).
- Turizm talebi, belirli dönemler için sözkonusudur,
- Turizm talebini belirli yöre, bölge, ülke ve ülkeler için gerek katılanların sayısı gerekse harcama miktarları bakımından ifade etmek mümkündür.
- Turizm talebini; eğlence-dinlenme, kültür, sağlık spor, din, iş vb. gibi rasyonel sebepler; taklit, kıskançlık, moda, gösteriş gibi rasyonel olmayan sebepler oluşturabilir.

(35) HACIOĞLU, Turizm Pazarlaması, a.g.e., s. 23-24.

(36) KOZAK ve dğr., a.g.e., s.57.

(37) OLALI, Turizm, a.g.e., s.124.

Öte yandan, bir ülke ya da bölge için iki tür turizm talebinden sözedilebilir; İç ve Dış Turizm Talebi.

İç turizm talebi; ulusal sınırlar içinde yaşayan vatandaşların, ülke içindeki turizm amaçlı seyahat arzularıdır. Örneğin bir Türk vatandaşının, sürekli yaşadığı yer dışında ülkenin diğer yörelerinde tatilini geçirmesi gibi(38).

Dış turizm talebi ise; ülke vatandaşlarının turistik gereksinimlerini ülke dışında karşılama arzusudur. Örneğin bir Türk vatandaşının tatilini ülke dışında her hangi diğer bir ülkede geçirmesidir(39).

1.3.2. Turizm Talebinin Özellikleri

Turizm talebinin, diğer endüstrilerin mal ve hizmetlerine yönelik talebine göre farklı özellikleri vardır. Turizm talebini, diğer sektör taleplerinden ayıran temel özellikleri şöyle sıralamak mümkündür(40):

- a) Turizm talebi bağımsız bir taleptir. İnsanları seyahate iten çeşitli sebepler vardır. Fakat, tamamının ortak noktası bulundukları yerden ayrılma isteği ve arzın çekiciliğidir,
- b) Turizm talebi, çok yönlü bir taleptir. Turistik ürünün çeşitliliği talebede birbirine benzemeyen özellikler kazandırmaktadır.
- c) Turizm talebi, kişisel gelirlerin kullanılmasını ifade eder.
- d) Turizm talebi, ekonomide lüks ve kültürel olarak nitelenen mal ve hizmetlerle rekabet halindedir. Bu nedenle, bir turizm talebini heran başka bir mal ve hizmetin ikame etmesi mümkündür(41).
- e) Tüketici tercihlerinin; ekonomik, sosyal, siyasi, mali vb. faktörlerin etkisinde kalması turizm talebinin ikamesini artırmakta, böylece turizm talebi aşırı bir esneklik kazanmaktadır. Diğer bir ifadeyle turizm talebinin değişik faktörlere ve özellikle fiyat değişikliklerine karşı tepkisi 1'den büyüktür(42).

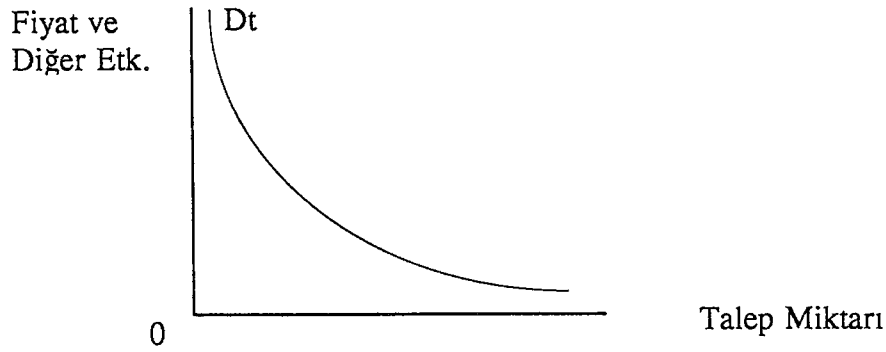
(38) Cevat YÜCESOY, *Turizm Otel İşletmeleri ve Muhasebesi*, Çağlayan Kitapevi, İstanbul, 1967, s.10.

(39) Sait EVLİYOĞLU, *Genel Turizm Bilgileri*, Ankara, 1989, s.51.

(40) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.196-197.

(41) OLALI, *Turizm*, a.g.e., s.196.

(42) KOZAK ve dğr., a.g.e., s. 58.

Grafik (03) Turistik Talep Eğrisi

- f. Turistik tüketimi oluşturan mal ve hizmetler arasında da bir rekabet vardır. Bu rekabet kişisel tercihlere bağlı olarak ortaya çıkar. Tatile ayrılan zamanla mesafe arasında bir rekabet olduğu gibi, turizm harcamalarından konaklamaya akan pay ile ulaştırmaya akan pay arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Diğer bir deyişle, turist çıkış merkezi ile turistik istasyon arasındaki mesafe uzadıkça, konaklamaya ayrılan zaman, dolayısıyla parada azalır, kısaldıkça konaklama süresi ve harcanan parada artar(43).
- g. Turizm faaliyetleri yılın belirli dönemlerinde yoğunlaştığı için turizm talebi mevsimlik karakter taşır Bunun başlıca nedenleri(44):
- Dünyada turizm hareketlerinin yoğun olarak tatil turizmi amaçlı olması ve bu amacın gerçekleştirilmesinde yaz aylarının uygun olması,
 - Yıllık izinlerin, okul tatillerinin yaz aylarında yoğunlaşması ve aile fertlerinin aynı dönemde tatil yapma isteği,
 - Turizm arzının yapı ve kalite bakımından, talebe mevsimlik özellik kazandırması(45),

(43) ŞAHİN, a.g.e., s.45.

(44) OLALI, Turizm Dersleri, a.g.e., s.131.

(45) Şükrü YARCAN, Turizm Endüstrisi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 1993, s.5.

- Turizmi destekleyen sergi, fuar ve festivallerin yaz aylarında yoğunlaşması,
- Alışkanlıklar, moda ve gösteriş amaçlarının yaz aylarında yoğunlaşması,
- Turizmin yazın yapılıır düşüncesinin yaygın olması(46).

1.3.3. Turizm Talebini Etkileyen Faktörler

Turizm talebini etkileyen faktörlerin asıl etkinliğı turist gönderen ülkelerde olmakla birlikte, bir bölümüde turist kabul eden ülkelerde etkili olabilmektedir. Turizm talebini etkileyen faktörler şöylece sıralanabilir(47).

1. Ekonomik Faktörler:

- a) Turistik mal ve hizmetlerin fiyat düzeyi(48),
- b) Kişisel harcanabilir gelir seviyesi,
- c) Turizm talebi ile çekim merkezi arasındaki uzaklık,
- d) Turizm sektörü alt ve üst-yapı durumu,
- e) Ülkenin dış ödemeler dengesi(49).

2. Sosyal Faktörler:

- a) Nüfus yapısı; yapılan araştırmalar kişinin yaşı ile seyahate katılma arasında bağlantı olduğunu ortaya koymuştur. 14-28, 50-60 yaş nüfusun turizm hareketlerine daha büyük oranda katıldığını ortaya koymuştur. Orta yaş grubundaki insanların yaşam kazanma uğraşları, aile sorumlulukları nedeniyle nispeten daha az turizme katıldıkları gözlenmektedir(50).
- b) Sahip olunan iş; seyahat yoğunluğunu ve seyahat biçimini etkilemektedir(51).

(46) OLALI, Turizm Dersleri, a.g.e., s. 126.

(47) TURİZM BANKASI, Turizm Nedir?, Kitap Özetleri, Ankara, s.20.

(48) SEZGİN-ACAR, a.g.e., s.39.

(49) Zafer YAMAN, Alanya'nın Turizm Kapasitesinin Analizi, ALTİD Yay. NO: 1994/1, Alanya, 1994, s.79-81.

(50) OLALI, Turizm Dersleri, a.g.e., s.137.

(51) Füsün DİNÇER, a.g.e., s.88.

- c) Eğitim seviyesi; turizm talebi ile eğitim seviyesi arasında güçlü bir bağ vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe kişisel gelirlerin artması, kişilerin daha aktif şekilde turizm faaliyetlerine katılması olanağı oluşturmaktadır(52).
- d) Aile durumu; kişinin bekar, evli olması, çocuk sayısı, bunların yaş ve okul durumu, akraba bağları, seyahat ve konaklama şekli ve süresi etkilemektedir.
- e) Dil zorlukları; gidilecek ülke dilinin bilinmemesi sebebiyle, turistlerin daha çok kendi dillerine yakın olan dilleri, bilen personelin azlığıda etkilidir.
- f) Şehir hayatı; gelişmiş ülke insanların zamanlarının büyük kısmını şehirlerde geçirme zorunluluğunda olmaları kırsal kesimde yaşayanlara oranla daha fazla turizme katılma eğilimi oluşturmaktadır(53).
- g) Boş zaman; günlük, haftalık ve yıllık çalışma sürelerinin kısalması turizme katılmayı önemli ölçüde etkilemektedir(54).

3. Politik Faktörler:

Turizm hareketlerinin temel özelliği, istikrar ortamında gelişmesidir. Turizm talebi, uluslararası politik istikrarsızlıklardan, savaş, terör vb. olaylardan oldukça çabuk etkilenmektedir. Bu konudaki faktörler üç temel başlıkta incelenebilir(55):

- a. Turist gönderen ülkenin politik yapısı,
- b. Turist kabul eden ülkenin politik yapısı,
- c. Genel politik konjoktür,

4. Psikolojik Faktörler:

Turizm talebini etkileyen belli başlı psikolojik faktörler; moda, dini inanışlar, insanlarda doğaya olan özlem, reklam ve tanıtım, gösteriş-özenti(snobizm) vb. sayılabilir(56).

(52) KOZAK ve dğr., a.g.e., s.70.

(53) YAMAN, a.g.e., s.82.

(54) OLALI, Turizm, a.g.e., s.139.

(55) YAMAN, a.g.e., s.83.

(56) Hasan OLALI, Mehmet SÜMER vdğ., Dış Tanıtım ve Turizm, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 1982, s.137.

İKİNCİ BÖLÜM

İÇ ANADOLU BÖLGESİNİN TURİSTİK ARZ VE TALEP YÖNÜNDEN ANALİZİ

BİRİNCİ KISIM

2.1. İç Anadolu Bölgesi Turizm Arzının Analizi

İç Anadolu bölgesi turizm arzının analizi, çalışmaya konu olan bölge illeri kapsamındaki arz kaynaklarının incelenmesi çerçevesinde yapılacaktır. Bölge illeri coğrafi, kültürel, sosyo-ekonomik, demografik, refah ve turizm arz kapasitesi yönlerinden değerlendirilerek, mevcut durum incelenecektir.

2.1.1. İç Anadolu Bölgesi Turizm Arz Kaynaklarının Mevcut Durumu

2.1.1.1. Coğrafi Konum

İç Anadolu bölgesi, Anadolu yarımadasının ortasında bu nedenle "Orta Anadolu" diye de adlandırılan; Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden biridir. Doğusunda Doğu Anadolu, Batısında Ege, kuzeyinde Karadeniz, kuzey batısında Marmara, güneyde Akdeniz olmak üzere; Güney Doğu Anadolu bölgesi dışında bütün coğrafi bölgelerle sınır komşusudur. 186.100 km²'lik yüzölçümüyle, Türkiye'nin % 24 kadarını kapsar ve Doğu Anadolu bölgesinden sonra ülkenin ikinci büyük coğrafi bölgesidir(57).

Bölge sınırları içinde 13 il merkezi vardır. Bunlardan Kırşehir, Nevşehir, Aksaray ve Kırıkkale illerinin tamamı bölge sınırları içinde kalırken; Ankara, Çankırı, Sivas, Eskişehir ve Yozgat illerinin bir kısmı Karadeniz, Konya, Karaman, Niğde ve Kayseri'nin bir kısmı Akdeniz, Sivas ve Kayseri'nin bir kısmı Doğu Anadolu bölgelerine taşar(58). Bölgedeki il ve ilçe merkezleri Tablo 01'de görülebilir:

(57) Yeni Türk Ansiklopedisi, Ötüken Yay., C.IV, İstanbul, 1985, s.1372. (Bu konuda ek bilgi için bkz.: Sait Eyliyoğlu, Türkiye Turizm Coğrafyası, Ankara, 1996, s.187-212).

(58) Grand Master Genel Kültür Ansiklopedisi, Milliyet Yay., C.II, İstanbul, 1992, s.502.

TABLO (01) İç Anadolu Bölgesi İl ve İlçe Merkezleri

İLLER	İLÇELER
Ankara	Akyurt, Ayaş, Balâ, Beypazarı, Çamlıdere, Çubuk, Elmadağ, Evren, Gölbaşı, Gündül, Haymana, Kazan, Kalecik, K.Hamam, Nallıhan, Polatlı, Ş.Koçhisar.
Aksaray	Ağaçören, Eskil, Gülağaç, Güzelyurt, Ortaköy, Sarıyahşi.
Çankırı	Atkaracalar, Bayramören, Çerkeş, Eldivan, Ilgaz, Kızılırmak, Korgun, Kurşunlu, Orta, Ovacık, Şabanözü, Yapraklı.
Eskişehir	Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, Han, İnönü, Mahmudiye, Mihallıççık, Mihalgazi, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar.
Karaman	Ayrancı, Başyayla, Ermenek, Kâzımkarabekir, Sarıveliler.
Kayseri	Akkışla, Bünyan, Develi, Felâhiye, Hacılar, İncesu, Özvatan, Pınarbaşı, Sarıoğlu, Sarız, Talas, Tomarza, Yahyalı, Yeşilhisar.
Kırıkkale	Bahşili, Balışeyh, Çelebi, Delice, Karakeçili, Keskin, Sulakyurt, Yahşıyan.
Kırşehir	Akçekent, Akpınar, Boztepe, Çiçekdağı, Kaman, Mucur.
Konya	Ahırlı, Altınekin, Akören, Akşehir, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çeltik, Çumra, Derbent, Doğanhisar, Emirgazi, Ereğli, Güneysınır, Halkapınar, Hâdim, Hüyük, Ilgın, Kadınhanı, Karapınar, Kulu, Sarayönü, Seydişehir, Taşkent, Tuzlukçu, Yalıhüyük, Yunak.
Nevşehir	Acıgöl, Avanos, Derikuyu, Gülşehir, Hacıbektaş, Kozaklı, Ürgüp.
Niğde	Altunhisar, Bor, Çamardı, Çiftlik, Çiftehan, Ulukışla.
Sivas	Akıncılar, Altınyayla, Divriği, Doğanşar, Gürün, Gemerek, Gölova, Hafik, İmranlı, Kangal, Koyulhisar, Suşehri, Şarkışla, Ulaş, Yıldızeli, Zara.
Yozgat	Akdağmadeni, Aydıncık, Boğazlayan, Çandır, Çayıralan, Çekerek, Kadişehri, Saraykent, Sarıkaya, Sorgun, Şefaati, Yenifakılı, Yerköy.

Kaynak: İl-İl Büyük Türkiye Ankiklepodisi, C.I-II-III.

2.1.1.2. Doğal Yapı Özellikleri

İç Anadolu bölgesi, genel olarak ovalar ve plâtoların geniş yer kapladığı, üzerinde yer yer tek dağların bulunduğu bir bölgedir. Batıda ve doğuda, birbirine kavuşan Toros ve Karadeniz dağları arasına hapsedilmiş; batıda 1000 m., doğuda 1500 m.'ye yükselen çukur bir alandır. Kızılırmak, Sakarya ve Seyhan gibi debisi güçlü ırmaklar, araziye derince yararak geniş alanlı plâtolar meydana getirmiştir. Buralar, III. jeolojik zamandan kalan gölssel tortular ve volkanik metaryelle kaplıdır. Etrafı dağlarla çevrili olan bölgede, deniz etkilerinin ve nemli rüzgarların girmesi oldukça zordur. Bu nedenle iklim karasal bir özellik taşımaktadır(59).

Bölgede, iklim ve toprak koşullarına bağlı olarak geniş alanlı bozkırlar oluşmuştur. Ancak yerleşim alanları civarında, akarsu boylarında dizi şeklinde söğüt ve kavak ağaçlarına rastlanır. Yağmur alan dağ yamaçları kısmen ormanlarla kaplıdır(60).

2.1.1.2.1. Jeomorfolojik Yapı

İç Anadolu bölgesindeki arazi yapısı ve özellikleri bakımından; dağlar, yaylalar, vadiler, plâtolar, ovalar, akarsular, göller ve doğal güzellikler; bölgenin temel turistik kaynaklarını oluşturmaktadır. Bugün için yeterince değerlendirilemeyen bu kaynaklar, çeşitlenen turizme hizmet edecek potansiyel arz kaynaklarını oluşturmaktadır(61).

a. Yeryüzü Şekilleri:

İç Anadolu bölgesi, diğer coğrafi bölgelere göre sahip olduğu doğal kaynaklar açısından farklı bir yapıya sahiptir. Bölgenin sahip olduğu belli başlı doğal verilerin illere göre dağılımı Ek (01)'de görülebilir.

(59) CEMALETTİN ŞAHİN, Coğrafya 2, MEB Yay., İstanbul, 1995, s.130.

(60) ŞAHİN, a.g.e., s.131.

(61) Suna DOĞANER, Türkiye'nin Turizm Coğrafyası, Ders Notları, Turem Yay., İstanbul, t.y., s.5-30.

b. Doğal Turistik Veriler:

İç Anadolu bölgesi doğal turistik veriler bakımından eşsiz değerlere sahiptir. Bölgemizdeki doğal turistik kaynaklar dört grupta incelenebilir:

• Peribacaları:

Peribacaları adıyla anılan ilginç tabiat güzellikleri oluşumlarına dünyada yalnızca İç Anadolu bölgesi Nevşehir ili ve çevresinde rastlanmaktadır(62).

Peribacalarının bulunduğu alan, doğal engellerle çevrilerek adeta korunmuştur. Kuzeyde Kızılıрмаğın 18 km.'lik bölümü, doğuda Damsa çayı, batıda Nevşehir çayı güneyde ise Oylu ve Kermil dağları ile çevrelenen bu alan 288 km²'lik bir alanı kapsar(63).

Nevşehir merkez olmak üzere Kayseri, Niğde ve Aksaray arasında kalan volkanik kökenli alana "Kapadokya" adı verilmektedir. Eski Pers dilinde "Güzel Atlar Ülkesi" anlamına gelmektedir. Bu yörede o dönemlerde çok iyi atların bulunduğu söylenmektedir. Günümüzde de Erciyes dağının çeşitli bölümlerinde azda olsa rastlanılan vahşi "Yılıkı" atlarının, bunu doğruladığını ileri sürenlerde olmuştur(64).

Üç milyon yıl önce faal olan Hasan ve Erciyes yanardağlarının püskürttüğü lâvlar tüm yöreyi kaplamıştır. Yanardağların sönmesiyle, gelen yoğun yağmurlarla yüzey aşınması başlamış, bu sırada vadiler genişlemiş ve gerileyen yamaçlarda, bugün "Peribacaları" olarak anılan görüntüler ortaya çıkmıştır.

Hasan ve Erciyes yanardağlarının volkanik faaliyetlerinin sona ermesi ve lâvların soğmasıyla birlikte Kapadokya'da insanoğlunun ilk izleri görülmeye başlamıştır. Neolitik Çağ ile birlikte başlayan Kapadokya'nın tarihi; Erken Bronz Çağı, Hititler, Tabal Krallığı, Pers İmparatorluğu, Kapadokya Krallığı, Romalılar, Bizans, Selçuklu ve Osmanlıdan günümüz Türkiye'sine uzanmaktadır(65).

(62) DOĞANER, a.g.e., s.28-29.

(63) Nevşehir İli Turizm Envanteri, Turizm İl Müdürlüğü, Nevşehir, 1991, s.2.

(64) Mehmet HENGİRMEN, Golden Country TURKEY, Engin Yay., İstanbul, 1993, s.113.

(65) Saim ORAL, Arzu BAŞARIR, "Alternatif Turizmin Önemi, Türkiye'de Alternatif Turizm Çeşitleri ve Kapadokya'da Uygulanabilirliği", Hafta Sonu Semineri II, 22-24 Eylül 1995, Nevşehir, s. 184.

Böylesine büyük medeniyetler topluluğuna ev sahipliği yapmış olan Kapadokya, bu medeniyetlere ait çok sayıda kültürel değerlere sahiptir.

Soğuyan lâvlar yörede çok kolay şekillenebilen bir kaya cinsi oluşturmuş ve bu kayalar tarih boyunca insanoğlu tarafından kullanılmıştır. İlk çağlara ait mağaralar yanında, Hıristiyan toplulukların savaşlardan korunmak ve yasak olan dinlerini sürdürebilmek için meydana getirdikleri yeraltı şehirleri ve kiliseler, yöredeki uygun toprak yapısıyla meydana getirilebilmiştir(66).

• Ihlara Vadisi:

İç Anadolu bölgesi ilginç doğal oluşumlarından biride Ihlara vadisidir. Aksaray il mekeğine 45 km. mesafede, Güney-Kuzeybatı istikametinde 14 km. uzunluğunda ve ortalama derinliği 100-120 m. civarındadır(67).

Vadinin oluşumunda I. ve II. jeolojik zamanda faal olan volkanik Hasan dağının etkisi vardır. Hasan dağının püskürmesine neden olan deprem hareketleri sonucunda çevre yüzeyini geniş bir volkanik tabaka kaplamıştır. Çevrenin yapısal karakterini derinden etkileyen volkanik püskürme sonucu oluşan tuf taşları, rüzgar, erozyon ve diğer doğal etkenlerle aşınmış ve bölgede değişik görünüm ve renklerde peribacaları oluşmuştur. Ihlara vadisi boyunca ilerleyen Melendiz çayı, bir çökme sonucu oluşan kanyon vadinin tabanını oyarak daha da büyük bir derinlik kazandırmıştır. Bu vadi doğal görünümünü yanında Erken Hıristiyanlık ve Bizans dönemine ait mağaralar ve kiliselere sahip olmasıyla da son derece önemlidir. Günümüzde de Melendiz çayı vadi tabanını ikiye yarararak akmaya devam etmektedir(68).

(66) ORAL-BAŞARIR, a.g.m., s.185.

(67) EVLİAYOĞLU, Türkiye Turizm Coğrafyası, a.g.e., s.203.

(68) Aksaray İl Turizm Envanteri, Turizm İl Müdürlüğü, Aksaray, 1995, s.23-24.

• **Termal Kaynaklar:**

Ülkemiz termal kaplıca ve içme kaynakları açısından oldukça zengindir. Günümüzde, ülke genelinde tesbit edilen 1300'ü geçen termal kaplıca ve içmece kaynakları mevcuttur. Bu potansiyelden, 229 kadarının turizm amaçlı kullanıma uygun olduğu tesbit edilmiştir(69). Ek (02)'de İç Anadolu bölgesi illerine göre turizm amaçlı kullanıma uygun olanların dağılımı görülmektedir. Ek (03)'de bölgelerimize göre turizm amaçlı kullanıma uygun olanların dağılımı görülmektedir. Ayrıca, 7. BYKP'da öncelikli geliştirilecek kaplıca bölgeleride Ek (04)'de görülebilir.

• **Diğer:**

Bölgede henüz yeterince tanınmayan eşsiz doğal turistik kaynaklar mevcuttur. Özellikle, Konya'ya 97 km. uzaklıktaki Karapınar ilçesinde bulunan saha; geniş ova tabanı üzerinde ada şeklinde volkanik tepelerin yükseldiği, kül konileri, lâv yığınları, patlama kraterleri ve krater göllerinin bulunduğu değişik bir doğal güzellik sergilemektedir.

Bu alandaki göllerden, Acı göl ilginç bir krater gölü olup, derinliği 300 m. kadardır. Suyu çok tuzlu olduğundan çevresinde flora-faunaya rastlanmaz. Çıralı göl ise ilginç obruk göllerindendir. Çeşitli dönemlerde çevresinde yerleşim olduğu anlaşılmıştır. Çevresi 80 m. yüksekliğinde dik yamaçlarla kaplı ve yamaçlarda onlarca mağara bulunmaktadır. Meke gölü(Tuzlası), iç içe genç volkanik şekillerin yer aldığı yöredeki en ilginç doğal oluşumlardandır. Göl ortasında 50 m. yükseklikte volkanik topraklardan oluşan bir tepe ve bir kaç tepecik vardır.

Göl çevresinde, nesli tükenme tehlikesi ile karşı karşıya bulunan, Sakameke, Çamurcun, Yeşilbaş, Kızılback, Uzunback, Kızkuşu, Kuyrukkakan, Delice ve Doğan gibi kuş türleri bulunmaktadır. Bu nedenle yöre, son yıllarda araştırmacılar ve meraklıların dikkatini çekmeye başlamıştır(70).

(69) Aydoğan KÖKSAL, Türkiye Turizm Coğrafyası, Gazi Büro Kitapevi, Ankara, 1994, s.84-89.

(70) ÇARE, "Çöl Ortasında Doğa Harikası", Turizm-Kültür-Sanat Dergisi, Yıl 2, Sa.22-23, Mayıs-Haziran 1994, Konya, s.4-5.

Öte yandan, Konya-Ereğli'nin 40 km. batısındaki Ereğli sazlıkları ve Çumra-Karapınar arasındaki Hotamış gölü ve sazlığı ilginç flora ve faunası ile dikkat çekmektedir. Her iki sazlıkda; sokuşları için kuluçka ve kışlama alanı olarak büyük önem taşımaktadır. Bu alanlarda 200 civarında kuş türü belirlenmiştir. Özellikle Ereğli sazlıkları, kış aylarında barındırdıkları su kuşları sayısı ile uluslararası kriterlere göre "A" sınıfına girmektedir. Konya-Kulu Düden Kuş cennetide flora ve faunası ile dikkat çeken diğer bir yöredir(71).

Ayrıca, Ankara yakınlarında, Sakarya ırmağı ve Aladağ çayı kavşağında bulunan kuş cenneti, gerek flora ve faunası ile gerekse çevresinin ilginç volkanik oluşumu ile önemli bir alandır. Yöre bu çerçevede koruma alanı olarak belirlenmiştir(72).

2.1.1.2.2. Jeolojik Gelişmeler

Bütünü ile Alp orojenik(dağ oluşumu) kuşağı dahilinde yer alan ülkemizde, her jeolojik zaman ve hatta jeolojik zaman evrelerine ait çeşitli araziler bulunmaktadır. Ülkemizde, şidetli volkanik olaylar meydana gelmiştir. Mesozoyikte (II. zaman), çoğunlukla denizlerin tabanında volkanik faaliyetler olmuştur. Tersiyerde(III. zaman) ise dış püskürmeler başlamış ve tarihi çağlara kadar devam eden volkanik olaylara sahne olmuştur. Ülkemizin ana çatısını oluşturan arazilerin çoğu Paleozoyik(I. zaman) esnasında meydana gelmiş olan hareketlerle başkalaşmaya uğruyarak sertleşmiştir. Ülkemizin büyük bir bölümü, III. jeolojik zamanın ortalarında meydana gelen geniş çaplı dağ oluşumlarına sahiptir. Daha sonra dikey ve yatay yönde gelişen yer hareketleri olmuştur. Ayrıca, farklı jeolojik zamanlarda oluşmuş volkanik ve tortul kayalara sahiptir(73).

Ülkemizin genel yeryüzü şekillerinin oluşumuna böylece değindikten sonra; İç Anadolu bölgesinde, çeşitli jeolojik zamanlarda oluşmuş arazilere ve özelliklerine kısaca değinelim:

(71) Selçuk Üniversitesi ve Çevre, "Ereğli Sazlıkları ve Hotamış Gölü ve Sazlıkları", S.Ü. Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yay., Nisan 1994, Konya, s.15 ve 20.

(72) Muammer ATİKER, "Ankara'nın Kuş Cenneti", İlgı, Shell Yayın Organı, Sa.83, Kış 1995, İstanbul, s.15-23.

(73) İbrahim ATALAY, Türkiye Coğrafyası, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1994, s.9.

- Paleozoyike (I.jeolojik zaman) araziler, ülkemizin ana çatısını ve sert kütlelerini oluşturur. Ayrıca, bu zamanın diğer evrelerinde Ilgaz ve Sultandağları oluşmuştur(74).

Mesozoyik (II. Jeolojik Zaman) ülkemizde, Kuzey Anadolu ve Toros dağ kuşaklarının uzandığı alanlarda bu araziler çok yaygındır. İç Anadolu bölgesinde bu tür araziler Ankara-İzmir arasında yaygın olarak görülmektedir. Bu alanlarda, kıta kütlelerinin açılmasıyla geniş çukurlar ortaya çıkmış ve bu alanlar suyla kaplanmıştır.

- Tersiyer(III.jeolojik zaman) başlarından itibaren Anadolu'nun büyük bölümü kara haline gelmiştir. Çöken bloklar üzerinde ovalar oluşmuş ve çoğunluğu kapalı halde olan göller yerleşmişlerdir. Bu dönemde bölgede Akşehir-Eber havzası oluşmuştur.

Bu dönemin son evrelerindeki volkanik hareketler sonucunda, İç Anadolu'nun kuzeyinde Kırşehir-Yozgat, Eğrigöz, Akdağ ve Alaçam kütleleri oluşmuştur. Ayrıca bu evrede, Erciyes, Karadağ, Karacadağ'da volkanizma olayları yaygın durum almıştır. Ayrıca, bu dönemde bölgede; Acıgöl(Nevşehir), Acıgöl (Karapınar), Tuzla Gölü(Meke Tuzlası-Karapınar), krater gölleri ve Nevşehir yöresindeki volkanik yapıdan dolayı, peri bacaları oluşumları başlamıştır. Bu dönemin son evresinde, bölgedeki göllerin büyük bölümü çekilmeye başlamış ve böylece kara alanları genişlemiştir(75).

- Kuvaterner(IV. Jeolojik Zaman) bu dönemde Anadolu aşağı yukarı bugünkü görünümünü almıştır. Bu dönemin en önemli özelliği, ülkemizde de sık sık iklim değişmelerinin yaşanmasıdır. Bölgede bu dönemde soğuk ve kurak iklim koşulları hüküm sürmüştür. Yine bu dönemin diğer bir özelliği de azalan buharlaşma şartlarına bağlı olarak, Tuz gölünün şimdiki seviyesinden 100-110 m., Akşehir gölünün 42 m. kadar yükselmesidir(76).

(74) ATALAY, a.g.e., s.9-10.

(75) İbrahim ATALAY, Türkiye Coğrafyası-1(Fiziki), İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1994, s.14-15.

(76) ATALAY, a.g.e., s.15.

2.1.1.2.3. İklim Özellikleri

Etrafı dağlarla çevrili olan İç Anadolu bölgesinde deniz ve nemli rügar etkilerini görmek oldukça zordur. Bu yüzden iklim karasal bir özellik gösterir. Don olaylarına sıkça rastlanır, kışın $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$ kadar sıcaklığın indiği görülür. Yağış mevsimi genellikle İlkbahar'dır. Şidetli yaz sıcakları sonucu buharlaşma yolu ile yeraltı suları yüzeye çıkarak kaybolmakta geriye kalan tuzlar toprak üzerine çökmekte ve böylece toprak çorak özellik göstermektedir.

Bölgenin bu iklimsel özellikleri bölgede turizmi çeşitlendirerek yaz ve kış turizmi faaliyetleri için uygun ortam hazırlamakta ve yılın her döneminde turizm amaçlı seyahatlere uygunluk arz etmektedir(77).

Bölgede ortalama yağış miktarı, beş yıllık(1990-94) veriler ortalamasına göre 370 mm. civarındadır. Bu miktar iç bölgelerde 300 mm., dağlık bölgelerde 400 mm'ye ulaşmaktadır. Yağışlı gün sayısı ortalaması ise 90 gün civarındadır. Bölge illerine göre, beş yıllık ortalamalara göre yağış miktarı ve yağışlı gün sayıları iller göre Ek (05)' de görülebilir.

Bölgenin açık gün sayısı ortalaması son beş yıllık veriler göre 130 gündür. Bölgenin ortalama en yüksek sıcaklığı ise $35\text{ }^{\circ}\text{C}$ civarındadır. En düşük ortalama ortalama sıcaklığı ise $-16\text{ }^{\circ}\text{C}$ civarındadır. Bölgede son beş yıl içinde kaydedilen en düşük sıcaklık 1991 Şubat ayında $-29\text{ }^{\circ}\text{C}$ ile Aksaray'da belirlenmiştir.

Bölgede kaydedilen en yüksek sıcaklık 1993 Temmuz ayında $39.3\text{ }^{\circ}\text{C}$ ile Çankırı'da belirlenmiştir. Ek (06)'de bölge illeri meteorolojik istasyonları son beş yıllık verilerine göre açık gün sayısı, en düşük ve en yüksek sıcaklık ile ortalama sıcaklıklar görülebilir.

İç Anadolu bölgesi kar yağışları bakımından, kış sporları için uygun potansiyele sahiptir. Bölgedeki bazı illerin 60 yıllık gözlemlere göre yıllık ortalama karla kaplı olduğu gün sayıları; Ankara'da 21.6, Eskişehir'de 25.4, Kayseri'de

(77) ŞAHİN, Coğrafya 2, a.g.e., s.131.

40.6, Kırşehir'de 25.2, Konya'da 21.9 ve Sivas'da ise 62.2 dir. Bu sayılar yüksek bölgelere çıkıldıkça daha da artmaktadır(78).

2.1.1.2.4. Flora ve Fauna

Yeryüzündeki bitkilerin dağılışı ele alındığında, bitkilerin belli kaynak alanları olduğu ve bu alanlardan yayıldığı kabul edilmektedir. Bölgesel iklimin hüküm sürdüğü ve belli ekolojik şartlara sahip olan büyük alanlara "Flora Alemi" denilmektedir. Ülkemizde farklı iklim şartları hüküm sürdüğünden, farklı flora bölgelerinin yayılış alanı dahilinde yer almaktadır. Ülkemiz bitkilerin yayılışına göre dört ana flora bölgesine ayrılabilir. İç Anadolu bölgesi İran Turan flora ana bölgesi içinde değerlendirilebilmektedir(79).

Yağış ve sıcaklık rejimi yönünden bölgede karasal iklim şartlarının hüküm sürmesi nedeniyle; özellikle alçak ova, plâto alanlarında yazın tamamen kuruyan otsu bitki toplulukları veya stepler hakim duruma geçmektedir. Steplerin üst kısmında ise nemlilik şartlarının nispi olarak artışına bağlı olarak kuru orman olarak adlandırılan meşe, karaçam ve hatta ardıç toplulukları yer almaktadır. Çoğunluğu, İran-Turan flora bölgesi fizyonomik-ekolojik özelliklerini gösteren bölge, şu bitki topluluğu birimlerine ayrılabilir(80):

• Bozkırlar(Stepler):

İç Anadolu'da 1100-1200 m.'ye kadar çıkan ova ve havzalarda Nisan ayından itibaren yeşillenen, Mayıs ayında çiçek açıp tohum bağladıktan sonra, Haziran ayında kuruyan ot toplulukları yaygındır. Çoğu tek yıllık olan ve bir kısmında soğanlı veya yumrulu olan bu step alanları, aynı zamanda hububat tarımının yapıldığı bir bakıma ülkemizin buğday anbarı durumundadır.

İç Anadolu bölgesinde meşe, ardıç ve karaçam ormanlarının tahrip edildiği kuru orman alanlarında step türlerinin yerleşmesiyle oluşmuş bozkırlar yer almaktadır. Diğer bir deyişle; yarıkurak iklim şartlarının sürdüğü bu alanlarda seyrek orman örtüsünün çeşitli yollardan tahrip olmasıyla, otsu türler bu sahaları

(78) Devlet İstatistik Enstitüsü, Türkiye İstatistik Yıllığı 1994, Ankara, 1995, s.28.

(79) ATALAY, Türkiye Coğrafyası, a.g.e., 143-144.

(80) ATALAY, a.g.e., s.197-200.

kısa sürede işgal etmekte ve adetâ alana asli bitki örtüsü gibi yerleşmektedir. Bu sahalar, İç Anadolu'yu çevreleyen dağların yamaçları boyunca 2000 m.'ye çıkmaktadır.

• **Çalı Toplulukları:**

İç Anadolu'daki, çalı toplulukları, ormanların tahribi ve yarıkurak-kurak ortamlarda ise akarsu ve göllerin kenarlarındaki nispeten nemli alanlarda görülmektedir. Bölgede, tüylü meşe ve karaçam ormanlarının tahrip edildiği alanlarda, katran, ardıç ve menengiç çalı toplulukları yer almaktadır. Bu topluluklar daha çok, nispeten nemli ve kışların çok soğuk geçmediği alanlarda görülmektedir.

• **Orman Toplulukları:**

İç Anadolu'daki orman toplulukları kuru karakterde ve seyrek olup, çoğunlukla ardıç, meşe ve karaçamdan meydana gelmektedir. Ayrıca, bölgenin kuzey kesimindeki Akdağmadeni'ninde sarıçam toplulukları da yer almaktadır.

Türkiye'nin sahip olduğu coğrafi potansiyel, özellikle farklı bölgeler, bölgeler dahilindeki farklı yöresel şartlar, son derece farklı hayvan topluluklarının barınmasına neden olmuştur. Bu nedenle Anadolu, aşağı yukarı kıta Avrupa'sı kadar değişik türde hayvan barındırmaktadır. Diğer taraftan, Anadolu'nun kıtalar arasında bir geçiş kuşağı dahilinde bulunması hayvan türlerinin çeşitlenmesini sağlamıştır(81). Anadolu'da bulunan evcil hayvanların çoğu, Anadolu'nun kendine özgü şartlarını yansıtan yerli türler olup, bunlar günümüzden yaklaşık 9-10 bin yıl önce yaşayan insanlar tarafından evcilleştirilmiştir. İç Anadolu'nun güney kesiminde Paleolitik ve Neolitik yerleşmeleri olan; Can Hasan III, Süberde, Çatalhöyük'de, koyun, keçi, sığır ve hatta domuz'un evcilleştirildiği görülmüştür. Öte yandan bölgenin düzlük alanlarında; yabani at-eşek, sığır, koyun-keçi, geyik, domuz, köpek, aslan, ve kaplanların yaşadığı; bunlardan koyun, keçi, at-eşek, köpek ve sığırların evcilleştirilip, bunların et, süt ve derilerinden yararlanıldığı; aslan ve kaplan gibi tropikal kökenli hayvanların avlandığı, yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır(82).

(81) ERALP, Genel Turizm, a.g.e., s.69-70.

(82) Bilim ve Teknik, "Çatal Höyük", Tübitak Yay., Kasım 95, Sa.336, s.17-25.

2.1.1.2.5. Milli Parklar ve Tabiat Koruma Alanları

Milli parklar; bilimsel ve estetik bakımdan ulusal veya uluslararası öneme sahip, doğal(biyolojik, ekolojik, coğrafi), kültürel(arkeolojik, tarihi, etnografik, mitolojik) veya rekreatif özelliklerden bir veya birkaçına sahip en az 500 hektar genişliğe sahip alandır(83).

Milli Parklar Kanunu m.2'de" Milli park, bilimsel ve estetik bakımdan, milli veya uluslararası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değeri ile koruma, dinlenme ve turizm alanına sahip tabiat parçaları", olarak tanımlanmaktadır(84).

Milli parkların oluşturulmasında başlıca amaçlar; doğayı korumak ve yaşatmak çerçevesi içinde; bilimsel araştırmalara olanak vermek, halkın dinlenme ve eğlenme gereksinimlerini karşılamak, erozyonu önlemek, arz kaynaklarından düzenli, sürekli verimli bir faydalanmaya olanak sağlamak ve böylece milli gelire katkıda bulunmaktır(85).

İç Anadolu bölgesinde 5 milli park, 11 adetde tabiat koruma alanı ve tabiat anıtı olarak ayrılmış alan mevcuttur. (Ek 08). Bölgedeki milli parkların belli başlı özelliklerine değinecek olursak:

- **Göreme Tarihi Milli Parkı:**

Nevşehir il sınırları içerisinde bulunan park, Hasan dağı-Erciyes dağı volkanik bölgesi içinde kalmaktadır. 9576 hektarlık alan 25.11.1986 yılında, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'na göre, tarihi milli park olarak ayrılıp ilan edilmiştir. Milli parkın en önemli özelliğini peribacalarına sahip oluşturmaktadır.

Park dahilindeki, Ürgüp-Göreme-Uçhisar- Çavuşin ve Zelve yerleşmeleri; Göreme yöresinin geçmişteki kültürüne uygun tarım ve köy yaşantısını yansıtan, tarihi ve doğal bütünlüğü sağlayan sahaları teşkil etmektedir. Milli park uygulama

(83) Koray BAŞOL, *Doğal Kaynaklar Ekonomisi*, İzmir, 1994,s.75.

(84) *Resmi Gazete*, Milli Parklar Kanunu, No:2872, 1983, m.2.

(85) *Bilim ve Teknik*, "Doğanın Ayrıcalıklı Alanları Milli Parklar", Tübitak Yay., Sa.349, Aralık 1996, s.68-69.

politikası olarak park sınırları içerisinde yaşayan halkın, park kaynaklarına destek ve parkın önemli bir unsuru olması prensibi esas alınmıştır(86).

• **Yozgat Çamlığı Milli Parkı:**

Bölgede, Yozgat ilinin güneyinde uzanan tepeler üzerinde yer alan milli park, şehre 5 km. uzaklıktadır. 264 hektarlık alan, 05.02.1958 yılında milli park ilan edilmiş olup ülkemizin ilk milli park alanıdır(87).

Milli park İç Anadolu'da insan etkisi ile meydana gelen step(antropojen) içerisinde yer alan sayılı orman alanlarından birisidir. Ortalama yükseltisi 1350 m. olan sahadaki arazinin morfolojik özelliklerini, tepeler, sırtlar ve vadilerle parçalanmış dalgalı düzlükler meydana getirmektedir.

Karaçam, meşe ve ardıç ağaç toplulukları parkın bitki örtüsünü meydana getirmektedir. Bu orman parçasının eski çağların bitki örtüsü örneğini taşıması önemlidir. Ayrıca park içerisinde açık hava eğlenme ve dinlenme tesisleri mevcuttur(88).

• **Soğuksu Milli Parkı:**

Ankara iline 78 km. uzaklıkta kaplıcaları ile ünlü Kızılcahamam ilçesi sınırları içinde; 1050 hektar genişlikte 19.02.1959 yılında milli park olarak ilan edilen bir alandır(89).

Park, İç Anadolu'nun stebinden Kuzey Anadolu'nun gür ve yeşil ormanlık bölgelerine geçiş kuşağında yer alan, iki ana vadiye açılan pek çok yan dere ve vadiler arası düzlüklerden meydana gelen jeomorfolojik özellik gösteren bir alandır. Havzanın en yüksek noktası 1776 m., en düşük noktası ise 1100 m.'dir. Bu arazi yapısı üzerinde, doğal görünüşünü koruyan karaçam, sarıçam, meşe ve kavak ağaçlarından oluşan ve alt flora türleriyle zenginleşmiş bir orman dokusu bulunmaktadır. Milli park içinde; yaban domuzu, ayı, kurt, tilki, geyik, sansar ve kuşlardan akbalar görülebilen türlerdir. Ayrıca, halkın yararlanabileceği konaklama, dinlenme

(86) Nevşehir İli Turizm Envanteri, a.g.e., s.10.

(87) DOĞANER, a.g.e., s.40.

(88) Orman Bakanlığı, Milli Parklar, Milli Parklar ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, Teksir, 1994, s.2-3.

(89) DOĞANER, a.g.e., s.41.

ve eğlenme alanları mevcuttur. Park; yürüyüş, dağcılık ve tırmanma için uygundur(90).

• **Beyşehir Gölü Milli Parkı:**

Konya ili Beyşehir ilçesi sınırları içerisinde. Deniz seviyesinden 1121 m. yüksekliktedir. 11.01.1993 tarihinde milli park ilan edilen alan, 88 750 ha. ile en geniş milli parktır. En derin yeri 15 m. kadardır, göl tatlı su balığı üretiminde önemli bir potansiyele sahiptir, bir bölümü ihraç edilmektedir. Göl alanı içinde irili ufaklı 20 kadar ada mevcuttur. Adalar 5-22 km². yüzölçümüne sahiptir. Adalarda devamlı yerleşim yoktur. Göl etrafı ilginç orman dokusu ve alt flora ile kaplıdır. Eşsiz manzaraya sahiptir. Gölden sulama amaçlı kullanılması nedeniyle son yıllarda tehlikeli su azalışlarına sahne olmuş, fakat bu konuda gerekli önlemler alınmıştır. Öte yandan bölgeye uluslararası kuruluşların desteği ile küçük motorlu uçaklar için hava alanı çalışmaları devam etmektedir(91).

• **Aladağlar Milli Parkı:**

Niğde ve Adana il sınırları içerisinde yer alan milli park 2873 sayılı yasa gereği 21.04.1995'de ilan edilmiştir. 54 524 ha. alanla oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır.

Parkın belirgin özelliği jeomorfolojik yapısı, flora ve fauna zenginliği ve doğal manzaraları ile turizm açısından taşıdığı önemdir(92).

2.1.1.3. Kültürel Veriler

İç Anadolu bölgesi arkeolojik, tarihi, folklorik yaşam bakımından diğer bölgelerimizden farklı ve bir geçiş bölgesi özelliği gösterir.

Bölgenin, insanlığın ilk yerleşim yerlerinden biri olması, çeşitli uygarlıkların beşiği olması ve Türklerin egemenliği ile ortaya çıkan kültürel farklılık ve kaynaş-

(90) Orman Bakanlığı, a.g.t., s.2-3.

(91) Orman Bakanlığı, a.g.t., s.3.

(92) Bilim ve Teknik, a.g.d., Sa. 349, s.71.

ma, bölgeye arkeolojik, tarihi, folklorik ve el sanatları zenginliği kazandırmıştır. Bütün bu özellikler, bölgenin çekim gücünü oluşturmakta ve desteklemektedir(93).

2.1.1.3.1. Arkeolojik ve Tarihi Değerler

Bölge içindeki illerde bulunan arkeolojik ve tarihi varlıklar bölgenin kültürel açıdan zenginliğini ortaya koymaktadır. Bu zengin yapı, bölgede kültür turizminin geliştirilmesi açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

Bölge illerinde bulunan tarihi ve arkeolojik değerlerin önde gelenleri Ek (08)'de görülebilir.

2.1.1.3.2. Folklorik Değerler

Doğu ile batı arasında yüzyıllar boyu geçiş bölgesi olan İç Anadolu bölgesi, folklorik değerleri çok çeşitlilik göstermektedir. Bu çeşitlilik turizm talebi oluşturmada doğrudan etkili olmasada, bölgeyi ziyaret eden turistler üzerinde önemli etkiler oluşturmakta, geceleme oranı ve turistik gelire olumlu etki yapmaktadır. Bölge illeri içinde hakim olan geleneksel oyunlar el sanatları ve giyim özellikleri çok çeşitlilik göstermektedir(94).

• Geleneksel Oyunlar:

Bölgedeki oyunlar illere göre çeşitlilik göstermekte ve önemli bir kültürel zenginlik ortaya koymaktadır. Bölgede seğmen ve türleri, çiftetelli ve misket hemen hemen bölge illerinin tamamında görülen türlerdir. Bölgede kış gecelerinin uzun ve soğuk geçmesi, bölge insanları arasında değişik oyunlar ortaya çıkarmıştır. Özellikle Yaren toplantıları, Orta oyunları ve Oturak alevleri bunların önemlilerindendir.

Ek (09)'da bölge illerinde hakim olan geleneksel halk oyunları görülmektedir.

• Geleneksel Giyim:

Bölgede, yöresel olarak geleneksel giyim önemli bir yer tutmaktadır. Günümüzde, bir çoğunun modern giyime dönüştüğü görülsede bölge kırsal alanlarında, festival ve özel günlerde bunları görmek mümkündür. Bölgedeki geleneksel giyim

(93) EVLİYAOĞLU, Turizm Coğrafyası, a.g.e., s.188.

(94) ERALP, Genel Turizm, a.g.e., s.85.

yöre insanının kültürel zenginliğini, duygusal yapısını ve zerafeti ortaya koyması açısından önemli bir göstergedir. Ek (10)'da bölge illerinde hakim olan kadın ve erkek kıyafetleri türleri görülebilir.

• El Sanatları:

Bölge illeri, turistik açıdan önemli olan el sanatları yönünden çeşitlilik arz etmektedir. Halıcılık, kilimcilik, bakırcılık, toprak(çömlekçilik), gümüş işlemeçiliği ve lületaşı işlemeçiliği önemlilerindendir. Ek (11)'de bölge illerinde önde gelen el sanatları çeşitleri görülebilir.

• Önemli Günler:

Bölgedeki festival, kutlama ve şenlikler Nisan-Ekim ayları arasında yoğunlaşmış durumdadır. Bölgedeki bu faaliyetler, iç ve dış turizm açısından önemli etkinliğe sahiptir. Bölge illerindeki önemli günler Ek (12)'de görülebilir.

2.1.1.3.3. Müzeler

Müzeler; Anadolu'da yaşamış çeşitli uygarlıklara ait kültür varlıklarının muhafaza edildiği, bakım ve onarımlarının yapılarak yerli ve yabancı turistlerle araştırmacılara sunan önemli kurumlardır. Ülkemizin ve bölgemizin sahip olduğu doğal, kültürel ve arkeolojik zenginliğe paralel olarak, bölgede bulunan müzeler zengin ve eşsiz eserlere sahiptir(95).

Fakat, müzelerin turistik anlayışa uygun hizmet vermesi ve teşhir salonlarının geliştirilmesi ve açıklayıcı bilgilerin uzmanlar tarafından en açık ve kısa şekilde ifade edilmesi; bu kültür merkezlerinden daha iyi yararlanılmasını sağlayacaktır. Bölgemizde bulunan ziyarete açık müze ve ören yerleri Ek (13)'de görülebilir.

2.1.1.4. Sosyo-Ekonomik Değerler

2.1.1.4.1. Genel Nüfus Yapısı

Ülkemizde genel nüfus artış hızının yüksek olması sebebiyle, 0-14 yaş grubu genel nüfus içinde önemli bir paya sahiptir. 1990 genel nüfus sayımı sonuçlarına

(95) Cevdet BAYBURTLUOĞLU, Arkeoloji (Turist Rehberleri İçin), KTB Yay., Ankara, 1982, s.28-49.

göre, ülke nüfusunun % 35'ini 0-14 yaş grubu oluşturmaktadır. Bu oran kırsal alanlarda % 37, şehir merkezlerinde ise % 34 civarındadır. Diğer taraftan, toplam nüfus içindeki faal nüfus (15-64 yaş), ülke nüfusunun % 61'i civarındadır. Bu oran kırsal alanlarda % 58, şehir merkezlerinde % 63 civarındadır. Kırsal alanda faal nüfusun azlığı, köyden kente göçün sonucudur. Bölgeler arasında 15 yaş altı grup, batı bölgelerinde düşükken doğu bölgelerimizde daha yüksektir. Bu durumda doğu bölgelerimizde doğum hızının yüksek olduğunu göstermektedir.

Bölgede 1990 genel nüfus sayımına göre 9.942.793 kişi yaşamakta ve km²'ye düşen kişi sayısı 53'tür. Bu sayı Türkiye ortalaması olan 73 kişinin altındadır(Ek 14).

İç Anadolu bölgesinde, 1990 genel nüfus sayımı itibariyle, illere göre yaş grupları, oranları ve bağımlılık oranları(*) Ek (15)'de görülebilir.

İç Anadolu bölgesi illeri içinde 0-14 yaş nüfusun en yoğun olduğu il, % 42.2 ile Aksaray, en az olduğu il ise % 28.4 ile Eskişehir'dir. Faal nüfusun en yoğun olduğu il ise % 66.2 ile Ankara, en düşük ise % 54.1 ile Aksaray'dır.

İç Anadolu bölge nüfusunun % 34.1'ni 0-14 yaş grubu oluşturmaktadır. Bu oran, Türkiye geneline göre nispi düşüklük gösterebilir; batı bölgelerimize göre yüksek, doğu bölgelerimize göre ise düşüktür. Bu durumda, bölgenin tarihin her döneminde olduğu gibi, halen doğu ile batı bölgeleri arasında bir geçiş noktası olduğunu göstermektedir. Ayrıca bölgedeki faal nüfus oranı, ülke geneline göre nispi bir yükseklik göstermektedir. Bu durumda, doğudan batıya göçün ilk uğrak yeri ve geçiş noktası olması özelliğinden kaynaklanmaktadır. Bölgede bağımlılık oranı % 62.1 ile Türkiye genelinin altındadır. İller bazında en yüksek bağımlılık oranı % 84.8 ile Aksaray'da, en düşük bağımlılık oranı ise % 50.7 ile Eskişehir'dedir.

• Çalışan Nüfus:

Ülkemizde çalışma yaşı nüfusunun % 57.4'ü faal olarak çalışmaktadır. İç Anadolu bölgesinde bu oran % 53.3 olarak Türkiye genelinin altında kalmaktadır.

* 15-64 yaşdaki her yüz kişiye karşı 0-14 ve 65 ve yukarı yaştaki kişi sayısı

$$\text{Bağımlılık Oranı} = \frac{(0-14 \text{ yaş}) + (65 + \text{yaş})}{15-64 \text{ yaş}} .100$$

Bölgede istihdam oranının en düşük, buna karşın işsizlik ve çalışmayan nüfus oranının en yüksek olduğu il Ankara olarak görülmektedir. Bu durumu Ankara'nın başkent olması ve çok sayıda göç alması ve ildeki istihdam alanlarının buna cevap verememesine bağlamak mantıklı bir yaklaşım olacaktır.

Bölgede istihdamın en yüksek olduğu iller Niğde, Nevşehir, Yozgat , Çankırı ve Karaman olarak görülmektedir. İşsiz olup iş arayanların en düşük olduğu iller ise; Nevşehir, Niğde, Çankırı ve Yozgat'tır. Bölgedeki illerde nüfusun çalışma durumu Ek (16)'da görülebilir.

Çalışanların sektörlere göre dağılımında, ülke genelinde istihdam edilen nüfusun % 53.7'sinin tarım sektöründe, % 28.4' ünün hizmetler sektöründe, % 17.9'unun da sanayii sektöründe olduğu görülmektedir. Bölgede istihdamın sektörlere göre dağılımı ülke geneliyle paralellik göstermektedir. Bölgede çalışan nüfusun % 50.5'i tarım, % 33.1'i hizmetler, % 16.4'ü de sanayii sektörlerinde çalışmaktadır(Ek 17).

Bölgede, tarım sektöründe çalışanların ülke genelinden düşük, sanayinin hemen hemen ülke genelinde, hizmetlerin ise ülke genelinden fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun temel nedenlerinden biri, bölgede tarım alanlarının dar olması ve toprakların çoraklık özelliğinden dolayı, verimsiz oluşudur.

Bölgede tarım sektöründeki istihdamın en az olduğu il % 18.1 ile Ankara, sanayide % 6.5 ile Yozgat hizmetlerde ise % 12.6 ile yine Yozgat görülmektedir. Sanayi sektöründe en fazla istihdamın % 26.0 ile Kayseri'de, hizmetlerde % 60.4 ile Ankara, tarımda ise % 80.9 ile Yozgat önde görülmektedir.

Bu veriler ışığında, İç Anadolu bölgesi illeri arasında dengeli bir sektörel dağılımın olmadığı görülmektedir. Bölgedeki illerin bazılarında tarım sektöründe çalışanların ülke genelinin çok üzerinde olduğu gibi; bazı illerinde de sanayi ve hizmetler sektöründe çalışanların ülke genelinin çok üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durumda bize, daha önce belirttiğimiz gibi, bölgenin doğu-batı köprüsü olması özelliğinden ileri gelmektedir. Nitekim, Kayseri'de sanayide çalışan nüfus oranı birçok batı bölgesi illerinden daha fazladır. Ayrıca, bazı illerdeki tarım çalışanları ise doğu illerinden daha fazla görülebilmektedir.

• **Demografik Gelişimi:**

İç Anadolu bölgesi nüfusunun 1990 genel nüfus sayımına göre 9.942.793 kişi olup, genel nüfusun % 17.6'sını oluşturmaktadır. Bölgede en yüksek nüfus 3.236.626 kişi ile Ankara'da, en az nüfus 217.536 ile Karaman'dadır.

Türkiye genelinde, yıllık ortalama nüfus artış hızı (1985-90) % 21.71 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum 1980-85 dönemine göre daha az bir artışı ifade etmektedir. Bölgede ise 1985-90 arası ortalama nüfus artış hızı % 15.04 olarak gerçekleşmiş ve Türkiye ortalaması gerisinde kalmıştır. Bunun temel sebeplerinden biri, bölge illerinin bazılarında göç nedeniyle artış hızının negatif olarak gerçekleşmesinden ileri gelmiştir.

Bölge içinde artış hızı en yüksek olan il % 22.97 ile Konya ve % 21.28 ile Ankara olmuştur. Bu oranlar Türkiye geneli seviyesindedir. Bölgede nüfus artış hızı negatif olan iller ise % -8.88 ile Kırıkkale, % -2.88 ile Kırşehir ve % -1.06 ile Sivas olmuştur. Bu durum bölgenin hem göç aldığını hem de göç verdiğini göstermektedir(Ek 18).

Bölgedeki nüfusun yerleşim yerleri itibarıyla analizi yapıldığında; 1990 genel nüfus sayımına göre, ülke nüfusunun % 59'u şehirlerde, % 41'i kırsal alanlarda yaşamaktadır. Bölgede ise, bölge nüfusunun % 64.5'i şehirlerde, % 35.5'i kırsal alanlarda yaşamaktadır. Bu, Türkiye geneline göre şehirlerde yüksek, kırsal alanlarda yaşayanlarda düşük bir oranı ifade etmektedir. Bölge köy alanlarında toprak azlığı ve verimsizliği, bölge içinde köylerden şehirlere ve diğer bölgelere göç olduğunu göstermektedir.

1985 yılına göre 1990'da şehirlerde yaşayanların oranı % 3.0 artmış, köylerde ise % 3.0 azalmıştır. İller bazında, şehirleşme oranı en yüksek olan iller; % 87.6 ile Ankara, % 74.5 ile Eskişehir ve % 69.7 ile Kırıkkale'dir. En düşük olduğu iller ise; % 31.8 ile Niğde, % 35.9 ile Yozgat, % 39.0 ile Nevşehir gelmektedir. Kırsal alanda ise; % 12.4 ile Ankara en düşük, % 68.2 ile Niğde en yüksek orana sahiptir(Ek 19).

2.1.1.4.2. Refah Seviyesi

• Eğitim:

Refah seviyesi belirlemedeki önemli göstergelerden biri eğitimle ilgili verilerdir. İç Anadolu bölgesi illeri açısından değerlendirme yapmadan önce bölgelerimize göre okullaşma oranlarına baktığımızda; ilgili okul çağındaki nüfusun okula gitme oranlarında, Marmara bölgesi, İlkokulda % 92.18, orta okulda % 70.42, lise ve dengi okullarda % 53,27 ile ilk sıradadır. İç Anadolu bölgesi ise, ilkokulda % 88,28, lise ve dengi okullarda % 37,44 ile ikinci, orta okulda ise % 56.32, ile üçüncü sıradadır(Ek 20)(96).

Bölgede iller bazında; ilkokul da en fazla okullaşma % 101,28(*) ile Kırıkkale'de, en az ise % 50,78 ile Niğde'de, ortaokulda en fazla % 83,20 ile Ankara'da, en az % 24,90 ile Niğde'de, lise ve dengi okullarda ise en fazla % 61,40 ile Ankara'da, en az ise % 14,99 ile Niğde'dedir(Ek 21).

Öte yandan, bölgemizde Karaman, Aksaray, Yozgat, Kırşehir, Çankırı ve Nevşehir haricinde diğer illerimizde üniversite bulunmaktadır. Ankara'da 6, Eskişehir'de 2, diğer illerde ise birer olmak üzere bölgede toplam 13 üniversite bulunmaktadır(Tablo 02).

Tablo (02) İç Anadolu Bölgesindeki Üniversitelerin İllere Göre Dağılımı

İl	Adı
Ankara	Ankara Üniversitesi Başkent Üniversitesi Bilkent Üniversitesi Gazi Üniversitesi Hacettepe Üniversitesi ODTÜ
Eskişehir	Anadolu Üniversitesi Osmangazi Üniversitesi
Kayseri	Erciyes Üniversitesi
Kırıkkale	Kırıkkale Üniversitesi
Konya	Selçuk Üniversitesi
Niğde	Niğde Üniversitesi
Sivas	Cumhuriyet Üniversitesi

Kaynak: ÖSYM 1995 klavuzu.

(96) Devlet Planlama Teşkilatı, **İller İtibariyle Çeşitli Göstergeler**, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Nisan 1995, Ankara, s.32-36.

(*) 7-11 yaşdan aşağı veya yukarı yaşlarda öğrenci bulunduğunu ifade eder.

• **Sağlık:**

Genel sağlık durumu hakkında bilgi sahibi olmak için; nüfus başına düşen doktor sayısı ve hastahane-yatak sayısı en önemli göstergelerdir.

1990 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, bölgelerde doktor başına nüfusa baktığımızda; Marmara doktor başına 736 kişi, İç Anadolu 694 kişi, Ege 863 kişi ile Türkiye ortalamasının altında iyi durumda, diğer bölgelerimizin ise ülke ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir(Ek 22).

İç Anadolu bölgesi illeri bazında, doktor başına 349 nüfus ile Ankara, 787 nüfus ile Eskişehir, ülke ortalamasının altında, iyi durumdadır. Nevşehir ve Konya gibi turizm açısından faal olan illerimizde ise, hekim başına nüfus ülke ortalamasının üzerindedir. Bölge genelinde doktor başına 694 nüfus olmasının nedeni; Ankara'da 9.283 gibi çok sayıda doktor bulunmasıdır ki, bu sayı bir çok bölge toplamından fazladır(Ek 23). Ayrıca nüfusun 1990 sayımına göre alınmasında sayıları etkilemektedir.

Öte yandan bölgedeki hastahane ve yatak sayılarına baktığımızda, 1993 yılı verilerine göre ülkede bulunan 811 kamu hastahanesinin 138'i, diğer bir ifadeyle % 17,02'si; yatak sayısında ise ülke genelindeki 124.150 kamu hastahane yatağının 24.923'ü bölgede bulunmaktadır. Özel hastahanelerde ise ülkede bulunan 151 hastahanesinin 14'ü, diğer bir deyişle % 9,27'si, yatak sayısında ise 7.724 özel yatağın 786'sı bölge de bulunmaktadır(Ek 24).

İller bazında en fazla, 35 kamu hastahanesi ve 13.379 yatakla Ankara'dadır. En az ise 2 hastahane ve 190 yatak ile Karaman'dadır. Özel hastahanelerde ise, Ankara 8 hastahane ve 596 yatakla ilk sırada yer alırken; bölgedeki 8 ilde özel hastahane yoktur.

• **Araç Sayısı:**

Refah seviyesinde önemli göstergelerden biride, motorlu kara taşıtı sayısıdır. Coğrafi bölgeler bakımından 1993 yılı sonuna kadar trafiğe çıkan araçların dağılımına baktığımızda; Marmara bölgesi 2.997.632 aracın 1.036.183'ne sahiptir. İç Anadolu bölgesi ise 633.459 araçla ikinci sıradadır(Ek 25).

Coğrafi bölgeler itibariyle özel araç sayısına baktığımızda 1993 yılı sonuna kadar trafiğe çıkan 1.972.115 özel aracın, 740.098'i Marmara bölgesindedir. İç Anadolu bölgesi ise 435.213 araçla ikinci sıradadır(Ek 26).

İller bazında, Ankara 284.081 özel araçla ve onbin kişiye 878 araçla en iyi durumdadır. Bölgede en az araç 2644 ile Çankırı'da, onbin kişiye düşen araç sayısında, 79 özel araçla Yozgat en geri durumdadır(Ek 27).

• Diğer:

Refah göstergelerinden bir diğeri olan iletişim konusunda ülkede sağlanan gelişme, bölgeyede yansımış ve tüm köylere telefon ulaşmıştır. Aynı konu elektirik içinde geçerlidir. Ülke genelinde köylerin % 99,91'e elektrik ulaşmış, bu oran bölgede % 100 olmuştur(97).

2.1.1.4.3. Tarım ve Hayvancılık

İç Anadolu bölgesinde tarımsal üretim, yüzölçümüne göre azdır. Bunun nedeni ise, toprakların verimsiz, killi-kireçli olması ve yağışın yetersiz olmasından ileri gelmektedir.

Bölgedeki temel üretim tahıl (buğday, arpa ve çavdar) üzerine yoğunlaşmıştır. 1991 yılında, buğday, arpa ve çavdar ekimi yapılan 103.656.813 dekar arazinin, 33.937.531 dekarı bölgededir. Buda ülke genelinin % 32.74'ünü tutmaktadır. Bu nedenle bölge bir çok kaynakta "tahıl anbarı" olarak nitelenmektedir. İller bazında Konya 8.388.742 dekar tahıl alanı ile bölgenin değil, ülkenin en geniş tarım alanlarına sahiptir(98).

Bu nedenle bölge, ülke genelinde üretilen buğdayın % 31'ini, arpanın % 39'unu, şekerpancarının % 39'unun ve baklagillerin % 24'ini sağlamaktadır. Öte yandan, bölgede su bulunan alanlarda sınırlı sebze ve meyvecilikde yapılmaktadır(99).

(97) DPT, İller İtibariyle Çeşitli Göstergeler, a.g.e., 43-48.

(98) DİE, Türkiye İstatistik Yıllığı 1994, a.g.e., s.348-351.

(99) ŞAHİN, Coğrafya 2, a.g.e., s.141.

Bölge hayvancılık açısından da önemli bir yere sahiptir. Bölgedeki büyükbaş hayvan sayısı 1991 Genel Tarım Sayımı verilerine göre, 2.115.678 dir ki bu ülke genelinde bulunan 13.648.074 büyükbaş hayvanın % 15,50'sidir. Bölgede bulunan küçükbaş hayvan sayısı ise; 12.248.309'dur. Buda ülkede bulunan 60.709.568 küçükbaş hayvanın % 20,17'si demektir. İller bazında en fazla büyükbaş hayvan 310.890 ile Ankara'da, en az ise 32.157 ile Karaman'dadır. Küçükbaş hayvanda ise en fazla 2.845.082 ile Konya, en az ise 197.346 ile Nevşehir gelmektedir.

2.1.1.4.4. Sanayi

Sanayi sektörü; madencilik, enerji ve imalat sanayinden oluşmaktadır. Bölge madencilik açısından zayıftır. Fakat sınırlıda olsa bölgede; linyit, krom, lületaşı, demir, mermer, civa, bor, fluorit, çinko, bakır, mangenezit, nikel, tuz ve aliminyum madenleri bulunmaktadır(100).

Bölgede enerji üretimi daha çok su kaynaklarından elde edilmektedir. Bölgedeki belli başlı hidroelektrik santralleri;

Ankara-Sarıyar, Kırşehir-Hirfanlı, Ankara-Kesikköprü, Eskişehir-Gökçekaya, Ankara-Kapulukaya ve Sivas-Kılıçkaya'dır. Bölgedeki tek termik santral Ankara-Çayırhan' dadır(101).

Öte yandan bölge imalat sanayinde son 15 yılda önemli gelişmeler göstermiştir. Bölgede; giyim, gıda, askeri malzeme, çimento, şeker, mobilya, takım makineleri, otomobil parçası, elektrik malzemeleri vb. alanlarda irili ufaklı çok sayıda imalat sanayi gelişmiştir.

Ülkemizde her yıl İstanbul Sanayi Odası tarafından belirlenen, ülkemizin beş yüz büyük sanayi kuruluşu içerisinde İç Anadolu bölgesi önemli bir yere sahiptir. Bölge; Marmara ve Ege'den sonra 38 dev sanayi kuruluşu ile üçüncü sıradadır(Ek 28).

2.1.1.4.5. Sanat

İç Anadolu bölgesindeki kültür sanat faaliyetlerinin merkezi Ankara'dır. Ankara başkent olması ve nüfus yoğunluğu sebebiyle, bölgedeki 21 sinemanın

(100) ŞAHİN, a.g.e., s.136.

(101) DSİ, Türkiye'deki Barajlar ve Hidroelektrik Santralleri, Ankara, 1995, s.15-20.

13'ne, 15 tiyatronun 11'nine, 58 sanat galerisinin 49'una ve bölgedeki tek opera ve bale ile konser salonuna sahiptir.

Bunun dışında, diğer bütün şehirlerimizde sinema bulunmasına rağmen, bunların sanat ve seyir uygunluğu bakımından uygun olmaması bu kategoriye almamızı engellemiştir. Ayrıca bölgedeki beş ilimizde, biri özel ikisi şehir tiyatrosu olmak üzere, tiyatro faaliyetleri vardır(Ek 29).

2.1.1.4.6. Avcılık ve Balıkçılık

İç Anadolu bölgesi, zengin av turizmi potansiyeline sahiptir. Fakat, yanlış avlanma, çevre kirliliği, su kaynaklarındaki azalış ve tarımsal ilaçlama sonucu av rezervlerinde önemli azalmalar olmuştur.

Bölge illeri av hayvanları ve tatlı su balıkçılığı açısından zengin çeşitlere sahiptir(Ek 30). Ayrıca bölgede Av Koruma ve Üretme sahaları vardır.

Öte yandan, ülkemizde özel av alanları uygulaması, büyük yatırım gerektirdiğinden pek gelişmemiştir. Bu bölgede özel av sahası yoktur. Ülke genelinde ise, İstanbul-Durusu, Aydın-Nazilli olmak üzere iki adettir. Bu alanda sağlanacak teşviklerle, ülkede önemli bir gelir potansiyeline sahip olan av sahaları geliştirilebilir(102).

2.1.1.5. Altyapı

2.1.1.5.1. Ulaştırma

İç Anadolu bölgesi; ulaşım bakımından; kara-demir ve hava yolu imkanlarına sahiptir. Bölgenin coğrafî olarak denize sınırı yoktur. Ayrıca bölgedeki akarsularda gerekli debi olmadığından, deniz bağlantısı sağlanamamaktadır.

Bölgenin uluslararası hava taşımacılığına açık faal tek havaalanı Ankara'dadır. Kayseri havaalanı Temmuz 1995'de uluslararası taşımacılığa açıldıysada, gerekli alt-yapıya henüz sahip değildir. Bu durum turizmin dinamik elemanı olan

(102) Zehra EGE, "Bir Rekreasyon Türü Olarak Av Turizmi ve Türkiye'de Av Turizminin Geliştirilmesi", Hasan Zafer Doğan Anı Kitabı, B.Ü.Yay., İstanbul, 1995, s.282.

ulaştırmanın bölge açısından olumsuz etkiler oluşturduğu ve bölgenin turizm potansiyelinin gerekli şekilde değerlendirilememesi sonucunu doğurmaktadır.

Tablo (03)'de görüleceği üzere, bölge illeri gerekli karayolu bağlantısına sahiptir. Fakat turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu gerekli güvenlik ölçülerinde karayolu azdır. Özellikle Kapadokya, Ankara ve Konya yöreleri yollarının iyileştirilerek, gerekli standartlara kavuşturulması ve Kapadokya bölgesine yürüyüş yolları ve bisiklet yollarının yapılması, turizm açısından önem arz etmektedir.

Öte yandan Nevşehir'de yapılması düşünülen havaalanının bölgenin doğal yapısını olumsuz etkileyeceği görüşü hakimdir. Bunun yerine uluslararası havaalanı statüsü kazanan Kayseri havaalanının acilen tamamlanarak, bölge turizminin hizmetine sunulması daha doğru olacaktır.

TABLO (03) İç Anadolu Bölgesi İlleri Ulaşım Durumu

İLLER	ULAŞTIRMA ŞEKİLLERİ			
	Karayolu	Demiryolu	Havayolu	Denizyolu*
Ankara	+	+	+(x)	
Aksaray	+	-	-	
Çankırı	+	+	-	
Eskişehir	+	+	-	
Karaman	+	+	-	
Kayseri	+	+	+(x)	
Kırıkkale	+	+	-	
Kırşehir	+	-	-	
Konya	+	+	+	
Nevşehir	+	-	-	
Sivas	+	+	+	
Yozgat	+	+	-	

(*) Bölgenin coğrafi olarak denize sınırı yoktur.

(x) Uluslararası Havaalanı.

2.1.1.6. Turistik Üstyapı

Turistik üst-yapı, diğer bir ifadeyle turistik donatım ya da turistik arz kapasitesi; turistik potansiyelin bir elemanı olarak konaklama ve diğer işletmelerde teknik yapısı ve konforu gibi maddi özellikleri; hizmetin kalitesi, personelin

yetenekleri gibi manevi özellikleri ile uygar bir insanın istediği vasıfta, ulaştırma, geçici konaklama, yeme-içme, eğlence, vb. ihtiyaçları karşılayabilen ekonomik ve sosyal olanakların bütünüdür(103).

Turizm arzının üst-yapısını; geçici bir süre turistik yörelere giden turistlerin, burada ihtiyaç duyduğu çeşitli gereksinimleri karşılayan olanakların tamamıdır. Bu açıdan turizm endüstrisinin temeli insan ihtiyaçlarını karşılayan üretimi oluşturan unsurlardır demek doğru olacaktır. Turizm endüstrisi, turistik yörelerdeki üst-yapıyı oluşturan konaklama tesisleri ve diğer tesislerden oluşan iki ana gruptur. Bu nedenle, günümüzde geçici konaklama, yeme-içme, eğlence ve diğer aktiviteleri içine alan konaklama tesislerinin sayısını; dolayısıyla sahip oldukları yatak miktarını turizm arzı olarak nitelemek doğru olacaktır. Bu durumda turizm arzı, belirli bir dönemde, bir ülke yöre ya da tesislerdeki yatak sayısıdır(104). Konaklama tesisleri dışındaki turizm arzını ise, turizmle ilgili meslekler, her çeşit turizm hizmetleri, spor, eğlence ve diğer rekreatif tesis ve hizmetler oluşturmaktadır. Bu grup tesisler; turizm talebi üzerinde, kişi başına harcama miktarı ve geceleme süresini etkilemektedir(105).

İAB, turizm arzının temelini, bölge illerinde bulunan turizm işletme belgeli, yatırım belgeli ve belediye belgeli tesislerin yatak sayısı oluşturmaktadır. Bölgedeki, yatak sayısı bakımından arz ve diğer arz kaynakları aşağıda incelenecektir.

(103) Alp TİMUR ve dğr., a.g.e., s.53.

(104) TİMUR ve dğr., a.g.e., s.110.

(105) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.177-178.

2.1.1.6.1. Turistik Belgeli Konaklama Tesisleri

**Tablo (04) İç Anadolu Bölgesi İlleri Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı
(31.12.1995)**

İller	Turizm İşletme Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Ankara	74	5.429	11.021
Aksaray	6	245	497
Çankırı	1	45	93
Eskişehir	10	453	856
Karaman	1	24	48
Kayseri	9	418	846
Kırıkkale	2	54	112
Kırşehir	1	132	264
Konya	14	720	1.368
Nevşehir	30	2.882	5.921
Niğde	2	80	160
Sivas	2	80	150
Yozgat	2	68	121
Böl.Top.	154	10.630	21.457
Türkiye	1.793	135.436	280.463
Bölge/Türkiye	% 8.6	% 7.8	% 7.6

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1995.

İAB'de yer alan 13 il bazında turistik işletme belgeli tesis sayısı, oda sayısı ve yatak sayısı incelendiğinde, bölgemizde; 21.457 yatak bulunduğunu, bununda Türkiye genelinde bulunan 280.463 belgeli yatağın % 7,6'sını oluşturduğu görülmektedir. Bölgemizde, 11.021 yatak ile Ankara en fazla yatağa sahip olan ildir. Bunu 5.921 yatakla Nevşehir, 1.368 yatakla Konya izlemektedir. Bölgede en az yatak 48 yatakla Karaman'da, 93 yatakla Çankırı ve 112 yatakla Kırıkkale bunu takip etmektedir(Tablo 04).

Tablo (05) İç Anadolu Bölgesi İlleri Yatırım Belgeli Tesis Sayısı(31.12.1995)

İller	Turizm Yatırım Belgeli		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Ankara	22	1.767	3.637
Aksaray	3	68	137
Çankırı	6	307	610
Eskişehir	3	98	197
Karaman	-	-	-
Kayseri	7	304	624
Kırıkkale	2	54	112
Kırşehir	1	12	24
Konya	4	157	307
Nevşehir	28	2.022	4.110
Niğde	-	-	-
Sivas	6	251	496
Yozgat	2	90	184
Böl.Top.	84	5.130	10.438
Türkiye	1.334	96.517	202.483
Bölge/Türkiye	% 6.3	% 5.3	% 5.2

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Belgeli Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1995.

Bölgedeki yatırım belgeli tesis, oda ve yatak sayıları ise Tablo (05)'de görülebilir. Bölgedeki yatırım belgeli yatak sayısı 10.438 olarak görülmektedir. Bu sayı ülke genelindeki 202.483 yatağın % 5.2'sini oluşturmaktadır.

Bölgede iller bazında en fazla yatırım belgeli yatak 4.110 ile Nevşehir'de, ve 3.637 yatak ile Ankara'dadır. En az ise, Karaman ve Niğde'de bulunmamakta, Kırşehir'de ise 24 yatak mevcuttur.

**Tablo (06) Coğrafi Bölgelere Göre Belgeli Konaklama Tesisleri Sayısı
(31.12.1995)**

Bölgeler	Turizm Yatırım Belgeli				Turizm İşletme Belgeli			
	TS	%	YS	%	TS	%	YS	%
Marmara	168	12.59	7.445	13.57	443	24.70	60.443	21.55
Ege	515	38.61	79.526	39.27	558	31.12	87.763	31.29
Akdeniz	397	29.76	66.772	32.98	474	26.44	95.581	34.08
İç Ana.	85	6.37	10.710	5.29	154	8.59	21.457	7.65
K.deniz	70	5.25	6.855	3.38	78	4.35	7.466	2.66
Doğu Ana.	57	4.27	6.297	3.11	45	2.51	4.476	1.60
G.Doğ.Ana.	42	3.15	4.868	2.40	41	2.29	3.287	1.17
Toplam	1.334	100.0	202.483	100.0	1.793	100.0	280.463	100.0

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Belgeli Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1995.

TS: Tesis Sayısı, YS: Yatak Sayısı

Bölgeler arası değerlendirme yaptığımızda; İAB hem işletme belgeli hem de yatırım belgeli tesislerde ve yatak sayısında, Ege, Akdeniz ve Marmara bölgelerinden sonra gelmektedir(Tablo 34).

2.1.1.6.2. Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri

Çalışmamızın temel çerçevesini, turizm işletme belgeli tesisler oluştursa da; ülkemizdeki belediye belgeli tesislerde turizmimizde önemli bir arz kapasitesi oluşturmaktadır.

Türkiye genelinde, yerel yönetimlerce belgelendirilmiş, 31.12.1994 itibariyle 8.403 tesis ve 354.925 yatak sayısı mevcuttur. Bunlardan, tesislerin sahip oldukları bazı yan hizmetler(loanta, diskotek, plaj, yüzme havuzu, yangın merdiveni vb.) dikkate alınarak, turizm il müdürlükleri veya belediyeler tarafından nitelikli ya da niteliksiz olarak gruplandırılmıştır(106).

(106) Turizm Bakanlığı, Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994, Yatırımlar Genel Müdürlüğü Yayın No: 1995/5, Ankara, 1995, s.7.

**Tablo (07) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Belediye Belgeli Tesis ve Yatak Sayısı
(31.12.1994)**

İller	Nitelikli		Niteliksiz		Toplam	
	TS	YS	TS	YS	TS	YS
Ankara	82	5.630	86	3.909	168	9.539
Aksaray	16	650	22	476	38	1.396
Çankırı	9	426	6	161	15	587
Eskişehir	19	1.342	22	905	41	2.247
Karaman	4	141	7	210	11	351
Kayseri	16	928	17	729	33	1.657
Kırıkkale	2	122	3	103	5	225
Kırşehir	6	476	6	170	12	646
Konya	74	3.591	93	2.820	167	6.411
Nevşehir	37	1.877	39	1.108	76	2.985
Niğde	8	399	3	110	11	509
Sivas	27	1.785	43	1.358	70	3.143
Yozgat	28	1.687	10	327	38	2.014
Böl. Top.	328	19.054	357	12.656	685	31.710
Türkiye	5.142	250.899	3.261	104.026	8.403	354.925
Bölge/Türkiye	% 6.4	% 7.6	% 10.9	% 12.2	% 8.2	% 8.9

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995.

TS: Tesis Sayısı YS: Yatak Sayısı

Bu gruplandırma sonucunda, 5.142 tesis ve 250.899 yatak nitelikli, 3.261 tesis ve 104.026 yatak niteliksiz olarak tesbit edilmiştir. Tablo (07)'de de görülebileceği gibi İç Anadolu bölgesinde 1994 yılı itibariyle nitelikli kapsamda 328 tesis ve 19.054 yatak bulunmaktadır. Bu sayı ülke genelindeki 250.899 yatağın % 7.6'sını kapsamaktadır. İller bazında en fazla nitelikli tesis, 82 işletme ile Ankara, 74 işletme ile Konya ve 37 işletme ile Nevşehir'dedir. Niteliksiz tesis sayısında yine bu üç il öndedir.

Öte yandan, bu üç ildeki nitelikli ve niteliksiz yatak kapasitesi 18.935 dir ki, bu sayı bölgedeki yatak sayısının % 59.7'sini kapsamaktadır.

2.1.1.6.3. Diğer İşletmeler

Bu çerçevede ele alınacak belli başlı işletmeler; seyahat acentaları, yeme-içme-eğlence ve turistik ticari donatım işletmeleridir.

• Seyahat Acentaları:

Seyahat acentaları, turistlere; seyahat, konaklama, ulaştırma vb. hizmetler hakkında gerekli bilgileri veren; belli bir komisyon karşılığında, üreticilerin ürünlerini belirli fiyatlarla turistlere satış için aracılık yapan işletmelerdir(107).

**Tablo (08) Ülkemizde Seyahat Acentalarının Sayısal Durumu
(31.12.1995)**

İdari Durum	AG	A	B	C
Merkez	617	836	189	156
Şube	42	370	13	19
Toplam	659	1.206	202	175

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Belgeli Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1995.

Turistik arz ile talebi birleştirmede aktif görevleri olan bu işletmeler önemli bir arzı oluşturmaktadır. 31.12.1995 itibariyle ülkemizdeki seyahat acentalarının gruplarına göre dağılımı Tablo (08)'de görülebilir.

Ülkemizde merkez ve şube olmak üzere 659 "A Geçici", 1.206 "A Grubu", 202 "B Grubu" ve 175 "C Grubu" olmak üzere toplam 2.242 seyahat acentası mevcuttur.

(107) Necdet HACIOĞLU, *Seyahat Acentalığı ve Tur Operatörlüğü*, U.Ü. Basımevi, Bursa, 1989, s.25. (Bu konuda geniş bilgi için bkz.:Orhan İÇÖZ, *Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi*, Anatolia Yay., Ankara,1996, s.27-28).

**Tablo (09) İç Anadolu Bölgesi İllerine Göre Seyahat Acentalarının
Gruplara Göre Dağılımı**

İller	A		AG		B		C		Toplam
	Mrk.	Şb.	Mrk.	Şb.	Mrk.	Şb.	Mrk.	Şb.	
Ankara	75	26	44	5	19	-	9	-	178
Aksaray	-	-	-	-	1	1	1	-	3
Çankırı	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eskişehir	2	3	4	-	-	1	1	1	12
Karaman	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Kayseri	1	-	2	-	1	-	-	-	4
Kırıkkale	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Kırşehir	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Konya	12	3	20	-	7	-	3	-	45
Nevşehir	9	6	12	1	3	-	-	-	31
Niğde	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Sivas	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Yozgat	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Böl. Top.	101	38	83	6	31	4	15	1	279
Türkiye	836	370	617	42	189	13	156	19	2.242
Bölge/Türkiye	12.1	10.2	13.4	14.3	16.4	30.8	9.6	5.2	12.4

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Belgeli Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1995.

İç Anadolu bölgesi illerine göre seyahat acentalarının dağılımı Tablo (09)'da görülebilir. Bölgede, diğer işletme türlerinde olduğu gibi, yoğunlaşma; Ankara, Konya ve Nevşehir'dedir. Ankara bölge bulunan 279 acentanın 178'ine diğer bir deyişle % 63.8'ine sahiptir. Bu ili % 16.1 ile Konya ve % 11.1 ile Nevşehir takip etmektedir. Çankırı'da ise hiç acenta bulunmamaktadır.

• Yeme-İçme ve Eğlence İşletmeleri:

Tablo (10) İç Anadolu Bölgesi İlleri Yeme-İçme ve Eğlence İşletmelerinin Dağılımı

İller	Yeme-İçme-Eğlence İşl.		Cosino	
	Tur.İşl.Bel	Bel. Belg.	İşletme Blg.	Yat. Blg.
Ankara	12	49	7	4
Aksaray	3	5	-	-
Çankırı	-	15	-	-
Eskişehir	3	14	-	-
Karaman	-	5	-	-
Kayseri	6	12	-	-
Kırıkkale	-	3	-	-
Kırşehir	-	11	-	-
Konya	7	17	-	-
Nevşehir	15	22	1	-
Niğde	-	3	-	-
Sivas	2	20	-	-
Yozgat	-	7	-	-
Böl.Top.	47	183 (+)	8	4
Türkiye	522	- (*)	74	48
Bölge/Türkiye	% 9.0	-	% 10.8	% 8.3

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Belgeli Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1995, İl Turizm Envensterleri.

(+) İllerdeki I. sınıf işletmeler dikkate alınmıştır.

(*) Bu konuda sağlıklı bir veri elde edilememiştir.

İç Anadolu bölgesi illerinde 47 adet turizm işletme belgeli yeme-içme ve eğlence işletmesi ile 8 adet cosino vardır. Bu tesislerin yoğunluğu iller bazında, Ankara, Konya ve Nevşehir olarak sıralanmaktadır(Tablo 10).

- **Turistik Ticari Donanım İşletmeleri:**

Bugün ülkemizin hemen hemen her bölgesinde olduğu gibi, bölgede de gelen turistlerin ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü ticari donatım mevcuttur. Gıda maddeleri, spor malzemeleri satan yerler, kuaförler, mağzalar, gazete ve kitapçılar, fotoğraf malzemeleri, hediyelik eşya dükkanları, kuyumcular, halıcılar vb. gibi gereksinimlere yanıt verebilecek bütün işletmeleri bulmak ve istenilen malzemeyi elde etmek mümkündür.

İKİNCİ KISIM

2.2. İç Anadolu Bölgesi Dış Turizm Talebi Analizi

2.2.1. Türkiye'nin Dış Turizm Talebi

Turizm talebi; "belirli bir piyasada, belirli bir fiyata, turistik mal ve hizmetleri rasyonel veya rasyonel olmayan nedenlerle, devamlı konutlarının bulunduğu yer dışında satınalma isteğinde bulunan, bu isteğini gerçekleştirmeye olanak verecek kadar ekonomik güce ve boş zamana sahip olan ve satın almayı gerçekleştiren insan sayısı" olarak tanımladığımızdan, iç ve dış turizm talebi olmak üzere iki tür turizm talebinden söz etmemiz gerekmektedir. Bu nedenle, turizm talebi analizi yapılırken hem iç turizm hem de aktif dış turizm talebi bakımından değerlendirme yapılmalıdır. Ancak, iç turizmle ilgili bilgilerin, ülkemizde son derece yetersiz olması, bu tür analizlerde sağlıklı sonuçlara ulaşmak güçleşmektedir. Bu nedenle bu çalışmada iç turizmle ilgili olarak, turistik belgeli ve belediye belgeli tesislerdeki konaklama esas alınacaktır(108).

Ülkemize gelen turistlerin son iki yıl ve aylara göre dağılımı Tablo (11)'de görülebilir. Özellikle Körfez krizi ve münferit bazı terör olayları ile 1990 yılından sonra, istikrarsız bir seyir takip eden turist sayısı, yeni yeni düzelme eğilimi göstermektedir.

Ülkemize 1995 yılında 7.726.886 turist gelmiş olup, bu sayı 1994'e göre % 15,83'lük artışı ifade etmektedir. Bu sayı aynı zamanda 1992 yılında gerçekleşen 7.076.096 kişiye görede % 8.42'lik artışı ifade etmektedir. Bu durumda, 1992'den sonra gerileme dönemine giren turizmimizin, tekrar gerçek anlamda gelişmeye başladığının göstergesi olarak algılanabilir.

(108) TİMUR ve dğr., a.g.e., s.121.

Tablo (11) Türkiye'ye Gelen Yabancıların Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

Aylar	Yıllar		Değişim Oranı 1995/94 (%)
	1994	1995	
Ocak	267.658	274.680	2.62
Şubat	301.811	302.407	0.20
Mart	394.107	368.195	-6.57
Nisan	468.550	535.462	14.28
Mayıs	644.589	732.394	13.62
Haziran	671.333	810.419	20.72
Temmuz	820.386	1.008.709	22.96
Ağustos	899.189	1.070.234	19.02
Eylül	773.954	1.054.871	36.30
Ekim	695.471	836.025	20.21
Kasım	392.040	393.023	0.25
Aralık	341.530	340.467	-0.31
Toplam	6.670.918	7.726.886	15.83

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri Bülteni 1995.

Turist girişlerinin Nisan-Ekim aylarında yoğunlaştığı görülmektedir. 1995'de, ilk kez Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında bir milyon sınırı aşılmış ve Ağustos ayında 1.070.234 turist girişi ile rekor kırılmıştır.

**Tablo (12) Türkiye'ye Gelen Yabancıların Milliyetleri ve Taşıt Araçlarına
Göre Dağılımı (1995)**

Milliyet	Hava	Kara	Tren	Deniz	Toplam
Almanya	1.544.954	13.704	1.047	96.682	1.656.387
Avusturya	171.330	2.789	208	7.382	181.709
Fransa	218.894	5.743	494	26.478	251.609
Hollanda	181.360	4.718	504	16.447	203.029
İngiltere	640.672	3.898	816	89.335	734.721
Diğer Avru.	648.365	104.609	3.750	128.708	885.432
ABD	124.467	5.368	860	159.430	290.225
Diğer OECD	106.674	7.953	1.302	41.172	157.001
Top. OECD	3.636.716	148.782	8.981	565.634	4.360.113
Bulgaristan	4.267	141.598	11.883	3.397	161.145
Romanya	13.616	252.768	11.816	4.815	283.015
BDT	691.390	506.183	8.691	150.471	1.356.735
Diğer D.Av.	135.857	98.706	8.326	66.595	309.484
Top.Dğ.Av.	845.130	999.255	40.716	225.278	2.110.379
Top.Afrika	113.976	11.448	179	10.213	135.816
İsrail	277.437	510	44	23.083	301.074
KKTC	78.834	500	66	17.427	96.827
Suriye	5.707	102.662	961	2.495	111.825
Diğ.Ba.Asya	63.940	43.826	205	2.865	110.836
Top.Ba.Asya	425.918	147.498	1.276	45.870	620.562
İran	42.898	311.577	360	6.599	361.434
Diğer Gü.As.	63.149	6.876	384	11.444	81.850
Top.Gü.Asya	106.044	318.453	744	18.043	443.284
Orta ve Gü. Amerika	27.106	782	229	19.428	47.545
Diğer	9.150	3	-	34	9.187
Toplam	5.164.040	1.626.221	52.125	884.500	7.726.886

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri Bülteni 1995.

Tablo (12)'de 1995 yılında ülkemize gelen 7.726.886 turistin milliyetlerine ve taşıt araçlarına göre dağılımı görülmektedir. Bu sayının 4.360.113'ü, diğer bir ifadeyle % 56.43'ünü OECD ülkeleri oluşturmaktadır. Doğu bloku ülkelerinde seyahat serbestisi başladıktan sonra, ülkemize olan ilgi 1995'de de devam etmiş ve toplam içinde % 27.31 ile önemli bir orana ulaşmıştır. Öte yandan, ülkemize gelen turistlerin % 66.83'ü havayolu ile, % 21.05'i karayolu, % 11.45'i denizyolu ve % 0.67'si demiryolu ile gelmiştir.

Tablo (13) Türkiye'ye Gelen Günübirlikçilerin Aylara Göre Dağılımı

Aylar	Günübirlikçi
Ocak	7.152
Şubat	7.804
Mart	10.092
Nisan	37.988
Mayıs	58.074
Haziran	64.269
Temmuz	82.803
Ağustos	106.673
Eylül	111.595
Ekim	113.996
Kasım	32.008
Aralık	11.331
Toplam	643.785

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri Bülteni 1995.

Öte yandan 1995 yılında ülkemize gelen 643.785 günübirlikçinin aylara göre dağılımı yukarıda görülebilir (Tablo 13). Ülkemize en fazla günübirlikçi 113.996 kişi ile Ekim ayında, en az ise 7.152 kişi ile Ocak ayında gelmiştir.

Tablo (14) Turizm Gelirlerinin Yıllara ve Aylara Göre Dağılımı

Aylar	1994(milyon \$)	1995(milyon \$)	Değişim Oranı%
Ocak	134.0	164.0	22.39
Şubat	136.0	155.0	13.97
Mart	171.0	183.0	7.02
Nisan	249.0	279.0	12.05
Mayıs	340.0	419.0	23.24
Haziran	409.0	559.0	36.67
Temmuz	497.0	632.0	27.16
Ağustos	673.0	837.0	24.37
Eylül	632.0	734.0	16.14
Ekim	601.0	595.0	-1.00
Kasım	294.0	225.0	-23.47
Aralık	185.0	175.0	-5.41
Toplam	4.321.0	4.957.0	14.72

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri Bülteni 1995.

Ülkemizin turizm gelirlerine baktığımızda 1995 yılında 1994'e göre % 14.72 artışla 4.957 milyon dolara ulaştığını görmekteyiz. 1995 yılında en fazla gelir 837 milyon dolarla Ağustos ayında, en az gelir ise 155 milyon dolarla Şubat ayında elde edilmiştir. 1994 gelirlerine göre 1995 Ekim, Kasım ve Aralık ayı gelirlerinde gerileme görülmüştür. 1995 yılında elde edilen turizm gelirlerinin aylara göre dağılımı Tablo (14)'de görülebilir.

Tablo (15) Pasif Dış Turizm Talebi ve Harcamaların Dağılımı

Aylar	Pasif Dış Talep		Turizm Harcamaları	
	1994	1995	1994(mln \$)	1995(mln \$)
Ocak	258.601	288.928	53.0	52.0
Şubat	168.792	177.408	54.0	59.0
Mart	171.410	220.349	62.0	66.0
Nisan	213.569	268.620	53.0	64.0
Mayıs	212.072	264.358	66.0	82.0
Haziran	207.928	263.907	133.0	102.0
Temmuz	375.037	390.733	149.0	140.0
Ağustos	692.727	744.789	60.0	74.0
Eylül	437.472	512.385	60.0	65.0
Ekim	284.378	325.141	65.0	73.0
Kasım	230.737	257.476	54.0	67.0
Aralık	193.895	267.297	57.0	68.0
Toplam	3.446.618	3.918.391	866.0	912.0

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri Bülteni 1995.

Öte yandan, turizm giderlerine ve pasif dış turizm talebine baktığımızda; 1995 yılında, 1994'e göre % 12.04 lük artışla 3.981.391 olarak gerçekleşmiştir. Bu artış turizm harcamaların da % 5.04 artarak 912 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir(Tablo 15).

Bunun sebebi, yurtdışı çıkışlarda çalışma amacının, diğer bir tabirle yurt dışında çalışan işçilerin önemli bir yer tutmasıdır. Örneğin, 1990'da çıkış yapan 2.937.546 vatandaşın 1.322.820'sinin çalışma amaçlı olmasıdır. Bunun toplam içindeki oranı % 45,03 gibi yüksek bir rakamdır(109).

(109) DİE, Türkiye İstatistik Yıllığı 1994, a.g.e, s.518.

**Tablo (16) Turizm Gelirlerinin Gayri Safi Milli Hasıla İçindeki Payının
Yıllara Göre Seyri**

Yıllar	GSMH (milyon \$)	Turizm Gelir. (milyon \$)	Turizm Gelirlerinin GSMH içindeki %'si
1963	7.422,4	7,7	0,1
1965	8.525,1	13,8	0.2
1970	9.951,3	51,6	0,5
1975	37.598,0	200,9	0,5
1980	57.198,3	326,7	0,6
1981	46.087,2	381,3	0,8
1982	52.853,0	370,3	0,7
1983	50.153,5	411,1	0,8
1984	48.986,5	840.0	1,7
1985	52.597,6	1.482,0	2,8
1986	57.820,7	1.215,0	2,1
1987	87.142,2	1.721,1	2,0
1988	91.640,6	2.355,3	2,6
1989	109.017,6	2.556,5	2,3
1990	150.060,7	3.225,0	2,1
1991	147.367,5	2.654,0	1,8
1992	153.627,5	3.639,0	2,4
1993	178.714,7	3.959.0	2,2
1994	132.825,9	4.321,0	3,3
1995	165.519.4	4.957.0	3.0

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri Bülteni 1995.

Turizm gelirlerimizin yıllara göre GSMH içindeki payının artışı görülmektedir. Fakat artışın istikrarlı şekilde olduğunu söyleyemiyoruz. Çünkü ülkemiz genel ekonomik dengesinin çeşitli sebeplerden dolayı bozulması, GSMH'nın zaman zaman gerilemesine sebep olmuş ve turizm gelirlerinin payı nispi artıştan öteye gidememiştir(Tablo 166).

2.2.2. İç Anadolu Bölgesinin Dış Turizm Talebi

İç Anadolu bölgesinin diğer ülkelerle sınırı olmadığından, bölgeye günübirlikçi gelmemektedir. Ankara Esenboğanın bölgedeki tek uluslararası havaalanı olması, bu sınır kapısından giriş yapanların tamamının doğal olarak havayolu ile gelmelerine sebep olmaktadır. 1995 yılında 114.582 kişi giriş yapmış bu ülkeye gelen turistlerin % 1,48'ini oluşturmaktadır.

Bu nedenle, bölgeye gelen turist sayısını belirlemek oldukça zordur. Çünkü sınır kapılarımızdan giriş yapan turistlerin, ne kadarının İç Anadolu bölgesini ziyaret ettiğine dair sağlıklı bilgiler bulunmamaktadır. Bu sebeple, bölgeye gelen turist sayısı olarak, bölgedeki turistik belgeli ve belediye belgeli tesislerde konaklama yapanlar olarak değerlendirilecektir. Bu bilgiler bölgeye gelen turist sayısı hakkında nispi bilgi edinmekte yararlı olacaktır.

Tablo (17) İç Anadolu Bölgesinde Konaklama Yapan Turist Sayısı

Tesis Türü	1994	1995
Turistik Belgeli	330.897	364.293
Belediye Belgeli	55.145	93.077
Toplam	386.042	457.370

Kaynak: Turizm Bakanlığı, **Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994-1995.**

Bölge turistik belgeli ve belediye belgeli konaklama tesislerinde konaklayan, dolayısıyla bölgeye gelen turist sayısı 1995 yılında 1994'e göre % 15.59'luk artışla 457.370 olarak gerçekleşmiştir. Artış turistik belgeli tesislerdeki konaklamalarda % 9.17 olarak gerçekleşmiş, belediye belgeli tesislerde % 40.75'lik artış görülmektedir(Tablo 17).

1995 yılında ülkemize gelen turist sayısında % 18.83'lük artış olmasına rağmen, bölgede ki artışın % 9.17 kalması, bölgedeki turistik faaliyetlerin istikrarsızlığını ortaya koymaktadır. Bölgeye yurtdışından direkt tur olmaması; sadece

Anadolu turları adı altında; diğer bölgelere gelen turistlerin bölgenin temel talebini oluşturmaları, bu olumsuzluğun temel sebebi olarak görülebilir.

Tablo (18) İç Anadolu Bölgesi Seçilmiş Üç Yöresini Ziyaret Eden Turistlerin Milliyetlerine Göre Dağılımı

Milliyet	Yörelere			Toplam
	Ankara	Kapodakya	Konya	
ABD	18.386	31.807	3.320	53.513
Japonya	13.747	42.292	4.685	60.724
Almanya	14.638	21.108	5.064	40.810
İtalya	11.446	13.647	1.169	26.262
Fransa	11.920	31.446	1.338	44.704
İngiltere	6.837	4.361	1.232	12.430
Benelüks*	5.281	8.982	2.166	16.429
İskandinav**	2.049	782	293	3.124
İspanya	6.439	9.031	221	15.691
İran	4.795	138	63	4.996
BDT	5.049	69	32	5.150
Diğer	46.493	26.402	4.072	76.967
Toplam	147.080	190.065	23.655	360.800

Kaynak: Turizm Bakanlığı, **Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995.**

(*) Benelüks Ülkeleri: Belçika, Hollanda ve Lüksemburg

(**) İskandinav Ülkeleri: İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya

Bölgede, turizm talebinin yoğunlaştığı üç yöre Ankara, Konya ve Kapadokya(Nevşehir, Kayseri, Niğde ve Aksaray) olarak ortaya çıkmaktadır. 1995 yılında bölgede konaklama yapan 364.293 kişinin 360.800'ü, diğer bir deyişle % 99.04'ü bu üç yörede konaklamıştır. Bu durumda bölgenin diğer illerinin, dış turizm talebi açısından önemli bir etkinliği olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Bölgedeki bu yöreleri ziyaret edenlerin milliyetlerine göre dağılımı Tablo (18)'de görülmektedir. Bölgeye gelen en fazla turist 60.724 ile Japonlar ve 53.513 ile ABD görülmektedir. Toplamda ise Kapadokya 190.065 kişi ile ilk sırada 147.080 kişi ile Ankara ikinci sırada almaktadır.

Talep analizi yapılırken, aktif dış turizm talebi yanında iç turizm talebi verilerinde değerlendirilmesi, yerli ve yabancı karşılaştırması, tesislerin verimliliği açısından önem taşımaktadır.

Bölgeye yönelik dış turizm talebini ve iç turizm talebini belirlemekteki temel veriler; bölgedeki turistik işletme belgeli tesislerdeki konaklama, geceleme ve tesislerin yatak kapasiteleridir. Bölgenin değerlendirmesi yapılırken; Türk turizmde önemli bir yere sahip olan Akdeniz, Ege ve Marmara bölgeleri ile karşılaştırmalar yapılacaktır.

Tablo (19) Coğrafi Bölgelere Göre İşletme Belgeli Tesis ve Yatak Sayının Dağılımı

Bölge	Tesis Sayı.	Yatak Kapasitesi	
		Yatak Sayısı	Ülke içi %'si
Marmara	443	60.433	21,55
Ege	558	87.765	31.29
Akdeniz	474	95.581	34.08
İAB	154	21.457	7.65
Diğer Bölgeler	164	15.926	5,43
Toplam	1.793	280.463	100,00

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1995.

Öncelikle bölgelerin yatak ve tesis sayılarına bakacak olursak(Tablo 19); Akdeniz bölgesi 95.581 yatakla ve % 34.08'lik oranla en fazla yatağa sahiptir. İkinci sırada 87.765 yatak ve % 31.29 ile Ege bölgesi gelmektedir. Burada dikkat çeken husus Akdeniz bölgesinin 474 tesisle ilk sırada yer alması, Ege bölgesinin ise 558 tesisle yatak sayısında ikinci sırada kalmasıdır. Buradan da Akdeniz bölgesindeki tesislerin Ege'ye göre daha büyük ölçekli işletmelerden oluştuğu söylenebilir.

Marmara bölgesi ise 60.433 yatak ve % 21.55 oranla üçüncü sırada yer alırken; araştırmamıza konu olan İç Anadolu bölgesi 21.457 yatak ve % 7,65 oranla dördüncü sırada yer almaktadır. Bölge, yatak sayısı bakımından Ege, Akdeniz ve Marmara bölgelerinden sonra; diğer bölgeler kapsamındaki, Karadeniz, Doğu

Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden önce gelmektedir. Buradan, ülkemizde ağırlıklı olarak tatil turizmi teşvik edilmekte, ancak son yıllar da özellikle turizm çeşitlendirmesi kapsamında İç Anadolu ve diğer bölgeler de ağırlık verilmeye başlamıştır demek mümkündür.

Tablo (20) Coğrafi Bölgelere Göre Yabancı Gecelemelerin Dağılımı

Bölgeler	1994		1995	
	Yabancı Geceleme	%	Yabancı Geceleme	%
Akdeniz	6.938.193	42.68	8.827.589	47,78
Ege	4.622.556	28,44	4.496.138	24,33
Marmara	3.845.042	23.66	4.191.990	22,69
İAB	696.199	4,28	784.783	4,25
Diğer Böl.	152.820	0.94	176.823	0,95
Toplam	16.254.810	100,00	18.477.323	100.00

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri Bülteni 1995.

Geceleme sayıları bakımından, 1994 ve 1995 yılında ülkemizde yapılan yabancı gecelemlerin bölgelere göre dağılımına baktığımızda(Tablo 20); 1994 yılında gerçekleşen 16.254.810 gecelemeden, 6.938.193 geceleme Akdeniz bölgesinde gerçekleşmiş ve toplam içindeki oranı % 42.68 olmuştur. Aynı bölge 1995 yılında geceleme sayısında, 8.827.589 geceleme ve % 47.78'lik oranla yine ilk sırada yer almaktadır.

1995 yılında ülkede gerçekleşen 18.477.323 geceleminin 8.827.589'u Akdeniz bölgesinde gerçekleşmiş ve toplam içindeki payı % 47.78'e yükselmiştir. Aynı yıl Ege bölgesi ikinci sırada yer alırken, Marmara üçüncü sırada yer almıştır. İç Anadolu bölgesi ise, yabancı geceleme bakımından dördüncü sırada yer almakta ve 1994 yılında 696.199 geceleme ile % 4,28'lik paya sahip olurken, 1995'de 784.783 geceleme yükselmiştir ve ülke içindeki payı % 4,25'e gerilemiştir.

Tablo (21) Coğrafi Bölgelere Göre Yerli Gecelemelerin Dağılımı

Bölgeler	1994		1995	
	Yerli Geceleme	%	Yerli Geceleme	%
Marmara	2.575.176	26,94	2.622.253	27,09
Ege	2.017.180	21,11	1.857.207	19,19
Akdeniz	2.491.107	26,06	2.318.502	23,96
İAB	1.297.056	13,57	1.613.077	16,67
Diğer Böl.	1.177.161	12,32	1.266.951	13,09
Toplam	9.557.680	100,00	9.677.990	100,00

Kaynak:Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995.

Öte yandan yerli gecelemlere baktığımızda, Marmara bölgesi 1994 ülkede gerçekleşen 9.557.680 gecelemeden, 2.575.176 geceleme ve % 26,94 payla ilk sıradadır. Bu bölgemizi, % 26,06 ile Akdeniz, % 21,11 ile Ege bölgeleri takip etmektedir. İç Anadolu bölgesi ise 1.297.056 geceleme ve % 13,57 ile dördüncü sıradadır.

1995 yılına baktığımızda, Marmara bölgesi % 27,09 ile yine birinci olduğu, fakat Akdeniz ve Ege bölgelerinde yerli gecelemlerde 1994'e göre 1995'de azalma olduğu görülmektedir. Ege bölgesi 1994 % 21,11 paya sahipken, 1995'de % 19,19'a gerilemiştir. Akdeniz bölgesi ise 1994'de % 26,06 paya sahipken 1995'de % 23,96'ya gerilemiştir. 1994'de yaşanan ekonomik istikrarsızlık, bu bölgelerdeki yerli gecelemleri olumsuz etkilemiştir(Tablo 21).

İç Anadolu bölgesinde yerli geceleminin yüksek olması, Ankara'nın başkent olması ve iş takibi ve diğer bazı sebeplerle ülkenin her yerinden vatandaşları çekmesi, bölgedeki yerli gecelemeğe etki eden sebeplerdendir.

Tablo (22) Coğrafi Bölgelere Göre Yerli+Yabancı Gecelemelerin Dağılımı

Bölgeler	1994		1995	
	Yerli + Yabancı	%	Yerli + Yabancı	%
Akdeniz	9.429.300	36,53	11.146.091	39,59
Ege	6.639.736	25,72	6.353.345	22,56
Marmara	6.420.218	24,88	6.814.243	24,20
İAB	1.993.255	7,72	2.397.860	8,52
Diğer Böl.	1.329.981	5,15	1.443.774	5,13
Toplam	25.812.490	100,00	28.155.313	100,00

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995.

Yerli ve yabancı geceleme açısından Akdeniz bölgesi; 1994'de % 36,53'lük, 1995'de % 39,59'luk payla ilk sıradadır. İç Anadolu bölgesi ise yerli ve yabancı geceleme toplamında yine dördüncü sırada yer almaktadır. 1995 yılında, Marmara ve Ege bölgelerindeki gecelemlerde 1994'e göre düşüş olduğu gözlenmektedir (Tablo 22).

Tablo(23) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Konaklama Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin İllere Dağılımı

İller	Konaklama Yapanlar					
	Yabancı		Yerli		Toplam	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Ankara	147.080	40,38	542.670	59,07	689.750	53,74
Aksaray	7.129	1,96	19.182	2,08	26.311	2,05
Çankırı	27	,007	3.850	0,42	3.877	0,30
Eskişehir	2.541	0,69	63.901	6,95	66.442	5,18
Karaman	90	0,03	4.245	0,46	4.335	0,34
Kayseri	2.682	0,74	51.236	5,57	53.918	4,20
Kırıkkale	-	-	64	,006	64	,004
Kırşehir	99	0,03	22.549	2,45	22.548	1,76
Konya	23.655	6,49	70.776	7,70	94.431	7,36
Nevşehir	179.897	49,39	108.673	11,82	288.570	22,48
Niğde	357	0,09	13.579	1,47	13.936	1,08
Sivas	266	0,07	6.852	0,75	7.118	0,55
Yozgat	415	0,11	10.555	1,15	10.970	0,85
Toplam	364.238	100,00	919.132	100,00	1.283.370	100,00

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995.

İç Anadolu bölgesinde en fazla yabancı turist konaklamasının 179.897 kişi ile Nevşehir, 147.080 kişi ile Ankara, 23.655 kişiyle Konya ve 7.129 kişi ile Aksaray'da olduğu görülmektedir. Yerli turist konaklamasında ilk üç sırada yine Ankara, Nevşehir ve Konya yer almakta, dördüncü sırada ise 66.442 ile Eskişehir yer almaktadır. Yabancı turist konaklaması bakımından sözkonusu dört ilin bölgedeki yabancı konaklamasının % 97'sini oluşturduğu görülmektedir(Tablo 23).

Bunun temel nedenleri arasında Ankara'nın başkent olmasından dolayı, diplomatik, iş ve politik amaçlı ziyaretlerde önde gelmesi; ayrıca bölgedeki tek uluslararası havaalanının bulunması. Nevşehir bölgesi, sadece ülkemiz açısından değil, Dünya çapındaki ünlü doğal oluşumları, temel çekiciliği oluşturmaktadır. Konya ise, dini amaçlı ziyaretler açısından gözdedir. Özellikle Hz.Mevlâna müzesine sahip olması temel etkindir. Aksaray ise, gerek Kapadokya-Esenboğa gerekse Antalya-Konya-Kapodokya yörelerinin gezi güzergâhında bulunması ve İhlara vadisine sahip olması temel çekiciliği oluşturmaktadır.

Tablo (24) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Geceleme Yapan Yerli ve Yabancıların Dağılımı

İller	Geceleme Yapanlar					
	Yabancı		Yerli		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ankara	360.271	45,93	951.844	59,38	1.312.115	54,95
Aksaray	9.341	1,19	21.081	1,32	30.422	1,26
Çankırı	36	,004	6.250	0,39	6.286	0,26
Eskişehir	7.219	0,92	105.705	6,60	112.924	4,73
Karaman	306	0,03	6.852	0,43	7.158	0,29
Kayseri	6.134	0,78	79.205	4,94	85.339	3,56
Kırıkkale	-	-	76	,004	76	,003
Kırşehir	381	0,05	52.773	3,29	53.154	2,23
Konya	29.409	3,75	96.409	6,01	126.127	5,27
Nevşehir	368.038	46,92	219.676	13,70	587.714	24,62
Niğde	2.144	0,27	42.836	2,66	44.980	1,86
Sivas	291	0,03	9.327	0,58	9.618	0,40
Yozgat	869	0,11	16.856	1,05	17.725	0,73
Toplam	784.439	100,00	1.602.94	100,00	2.387.388	100,00

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995.

Bölgedeki gecelemlere baktığımızda; 368.038 geceleme ile Nevşehir yabancı gecelemlerde ilk sırada yer almakta, Ankara, Konya ve Eskişehir bu ili takip etmektedir(Tablo 24).

Bölgedeki toplam yabancı gecelemesinin % 96.6'sını Ankara, Nevşehir ve Konya illerinde yapıldığı görülmektedir. Yerli geceleme açısından da Ankara 951.844 ile ilk sırada yer almaktadır, Nevşehir, Eskişehir ve Konya bu ili takip etmektedir. Görüldüğü gibi, hem yerli hem de yabancı konaklama ve geceleme açısından, bölgedeki turizm hareketle % 89'unun dört ilde yoğunlaştığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo (25) İç Anadolu Bölgesi Nitelikli Belediye Belgeli Tesislerde Konaklayan Yerli ve Yabancıların İllere Göre Dağılımı

İller	Konaklama Yapanlar				
	Yabancı	%	Yerli	%	Toplam
Ankara	33.639	36,15	822.812	43,18	856.451
Aksaray	3.068	3,30	34.854	1,83	37.922
Çankırı	51	0,05	19.645	1,03	19.696
Eskişehir	2.748	2,95	130.148	6,83	132.896
Karaman	176	0,19	23.971	1,26	24.147
Kayseri	741	0,79	79.212	4,16	79.953
Kırıkkale	99	0,10	20.460	1,07	20.559
Kırşehir	466	0,50	44.972	2,36	45.438
Konya	18.044	19,40	418.131	21,94	436.175
Nevşehir	31.201	33,52	15.463	0,81	46.664
Niğde	263	0,28	58.856	3,09	59.119
Sivas	1.571	1,69	100.338	5,26	101.909
Yozgat	1.010	1,08	136.745	7,18	137.755
Toplam	93.077	100,00	1.905.607	100,00	1.998.684
Türkiye	2.319.455		13.393.175		15.712.630
Bölge/Türkiye	% 4,01		% 14,23		% 12,72

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995.

Öte yandan, bölgedeki nitelikli belediye belgeli tesislerde 1995 yılında 93.077 yabancı konaklamış, ülke içindeki oranı % 4,01 olmuştur. Aynı dönemde bölgede 1.905.607 yerli turist konaklamış ve ülke içindeki oranı % 14,23 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 25).

İller bazında en fazla yabancı 33.639 konaklama ile Ankara'da gerçekleşmiş, bunun bölge içindeki payı % 36,15 olmuştur. Bu ili Nevşehir ve Konya takip etmektedir. Yerli turist konaklamasında 822.812 konaklama ve % 53,18 ile Ankara ilk sıradadır. Bu ili Konya ve Yozgat takip etmektedir.

Tabloda dikkat çeken diğer bir husus ise, Nevşehir'de yerli konaklamanın oldukça düşük gözükmesidir. Bunun nedeni ya tesisler yeterli bilgi vermediği ya da bu yöreye gelenler daha çok turistik belgeli tesisleri tercih ettiğini söylemek olasıdır.

Tablo (26) İç Anadolu Bölgesi Nitelikli Belediye Belgeli Tesislerde Geceleme Yapan Yerli ve Yabancı Turistlerin İllere Göre Dağılımı

İller	Geceleme Yapanlar				
	Yabancı	%	Yerli	%	Toplam
Ankara	99.551	47,80	1.211.241	39,76	1.310.792
Aksaray	5.272	2,53	62.056	2,04	67.328
Çankırı	231	0,11	36.572	1,20	36.803
Eskişehir	2.894	1,39	157.562	5,17	160.456
Karaman	361	0,17	35.938	1,18	36.299
Kayseri	1.294	0,62	128.251	4,21	129.545
Kırıkkale	122	0,06	27.455	0,90	27.577
Kırşehir	477	0,23	45.755	1,50	46.232
Konya	20.885	10,03	830.131	27,25	851.016
Nevşehir	68.811	33,04	89.079	2,92	157.890
Niğde	263	0,12	63.184	2,07	63.447
Sivas	6.697	3,22	159.792	5,25	166.489
Yozgat	1.416	0,68	199.725	6,56	201.141
Toplam	208.274	100,00	3.046.741	100,00	3.255.015
Türkiye	7.784.631		21.867.841		29.652.472
Bölge/Tür.	% 2,67		% 13,93		% 10,98

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995.

Bölgedeki belediye belgeli tesislerdeki gecellemelere baktığımızda, bölgede toplam 208.274 yabancı geceleme gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ülke genelinde 7.784.631 geceleme gerçekleşmiş ve bölgenin payı % 2,67 olmuştur. Yerli gecelirmede ise, bölge 3.046.741 geceleme ile ülkedeki 21.867.841 gecelenin % 13,93'üne sahiptir(Tablo 26).

İller bazında ise, 99.551 yabancı geceleme ve % 47,80 bölge içi payla Ankara ilk sıradadır. Nevşehir ve Konya bu ili takip etmektedir. Bu üç ilin bölgedeki toplam yabancı gecelenin % 90,87'sine sahip olduğu görülmektedir. Yerli gecelirmede ise 1.211.241 geceleme ile Ankara ilk sırada yer alırken, bu ili Konya, Yozgat ve Sivas takip etmektedir.

Yerli gecellemelerde; Yozgat ve Sivas'ın belirli bir potansiyele sahip olması, bu illerdeki kaplıcaların meşhur olması ve kaplıcalarda genellikle belediye belgeli tesislerin olmasından ileri gelmektedir.

2.2.3. İç Anadolu Bölgesi Dış Turizm Talebinin Genel Özellikleri

Bölgeye gelen ve konaklama yapan yabancı turistlerin, ülkeleri bakımından bir değerlendirmesinin yapılması, turistlerin genel sosyo-kültürel ve ekonomik durumları hakkında bilgi vermesi açısından yararlı olacaktır.

Ülkemize gelen turistlerin milliyetlerine baktığımızda ilk sıralarda; Almanya, Fransa, İngiltere, Benelüks(Belçika, Hollanda, Lüksemburg), İtalya, Avusturya, İskandinav(İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya), ABD, İsviçre ve Japonya gibi gelişmiş ülkelerin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, son yıllarda ülkemize eski Doğu Bloku ülkelerinden ve özellikle Birleşik Devletler(BDT) topluluğundan çok sayıda turist girişi olmaktadır. Bu ülkelerin; ekonomik, nüfus vb. yapıları ile ilgili göstergeler, aynı zamanda İç Anadolu bölgesine yönelik dış turizm talebinin yapısı konusunda bilgi sahibi olunmasını sağlayacaktır. Öte yandan son yıllarda ülkemize Doğu Avrupa, BDT ve İsrail gibi ülkelere yoğun talep başlamışsada, bölge açısından henüz bu ülkeler etkinlik gösterememiştir.

2.2.3.1. Ekonomik Veriler

2.2.3.1.1. İstihdamın Dağılımı

Tablo (27) Türkiye'ye Turist Gönderen Ülkelerde İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı

Ülkeler	Hizmetler	Tarım	Sanayi
Almanya	51,7	5,6	42,7
ABD	68,0	3,4	28,6
Avusturya	51,1	9,6	39,3
Belçika	69,3	2,6	28,1
İngiltere	65,7	1,6	32,7
Danimarka	63,8	7,8	28,4
Finlandiya	57,2	10,5	32,3
Fransa	60,8	7,7	31,5
Hollanda	66,2	5,9	28,8
İsveç	65,4	5,4	29,2
İsviçre	53,4	7,2	39,4
İtalya	55,1	11,3	33,6
Japonya	56,4	9,5	34,1
Yunanistan	41,9	28,9	29,2
Norveç	64,3	7,5	28,2

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e., s.137.

Bölgeye turist gönderen ülkelerde istihdamın sektörlere dağılımına bakıldığında; istihdamın sanayii ve hizmetler sektörlerinde yoğunlaştığı görülmektedir(Tablo 27).

Sanayide istihdamın en fazla olduğu ülke % 42,7 ile Almanya'da olduğu görülmekte, en az olduğu ülke ise % 28,1 ile Belçika'da olduğu görülmektedir. Hizmetler sektöründe ise en fazla istihdam % 69,3 ile Belçika'da, en az ise % 41.9 ile Yunanistan'dadır. Tarım sektöründe en fazla istihdam diğer ülkelere göre oldukça farklı bir orana, % 28,9 ile Yunanistan 'da en az ise % 1,6 ile İngiltere'dedir.

2.2.3.1.2. Çalışan Nüfusun Dağılımı

Tablo (28) Turist Gönderen Ülkelerdeki Çalışan Nüfusun Dağılımı

Ülkeler	Ücretliler	Ken.Ad.Çış.	Aile İş.	Diğer
Almanya	88,2	8,6	3,2	-
ABD	90,1	8,3	0,6	1,2
Avusturya	84,6	11,2	4,2	-
Belçika	73,9	11,3	-	11,7
İngiltere	85,4	7,0	-	7,5
Danimarka	84,7	10,9	2,5	2,0
Finlandiya	83,8	9,6	4,7	2,1
Fransa	76,9	15,0	-	0,1
Hollanda	80,7	9,6	2,0	7,7
İsveç	88,9	7,2	0,4	3,5
İsviçre	90,3	9,6	-	-
İtalya	71,5	15,9	9,7	2,9
Japonya	84,2	9,7	2,3	3,8
Yunanistan	46,2	36,8	11,2	5,8

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e., s.138.

Çalışan nüfusun dağılımına baktığımızda, sözkonusu ülkelerde, çalışanların büyük kısmını ücretlilerin oluşturduğu görülmektedir. Ücretlilerin en fazla paya sahip olduğu ülke % 90,3 ile İsviçre, en az olduğu ülke % 46,2 ile Yunanistan'dır. Kendi adına çalışanlarda ise en fazla paya sahip olan ülke % 36,8 ile Yunanistan, en az ise % 7,0 ile İngiltere olarak görülmektedir. Diğer alanlarda ise bazı ülkelere gerekli bilgilere ulaşamamıştır(Tablo 28).

**Tablo (29) Ülkemizi Ziyaret Eden Turistlerin Çalışma Durumlarına
Göre Dağılımı**

Çalışma Durumu	Sayı	Yüzde
İşveren	659 365	11,13
Kendi İşi	728 487	12,29
Beden İşçisi	748 723	12,64
Büro Çalışanı	1 375 230	23,21
İşsiz	445 587	7,52
Ev Kadını	295 322	4,98
Öğrenci	423 949	7,15
Emekli	607 874	10,26
Diğer	641 135	10,82
Toplam	5 925 672	100,00

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Yabancı Ziyaretçi Talep Profili Analizi 1993.

Sözkonusu bu ülkelerden ülkemize gelen turistlerin çalışma durumlarına baktığımızda; 1993 yılında ülkemizi ziyaret eden 5 925 672 kişinin dağılımı Tablo (29)'da görülmektedir.

Tablo (29)'da görüldüğü gibi ülkemize gelen turistlerin % 23,21'ini büro çalışanları oluşturmaktadır. Ev kadınları ise 4,98 ile en az paya sahip olan gruptur. Öte yandan işsizlerin % 7,52 ile önemli bir paya sahip oldukları görülmektedir.

2.2.3.1.3. Kişi Başına Milli Gelir

Turist göderen ülkelerdeki, kişi başına GSMH'dan düşen pay ve yurtdışı turizm harcamalarına bakıldığında; kişi başına en fazla gelirin 33.591 Amerikan doları ile İsviçre'de olduğu görülmektedir. En az gelir ise 6.755 dolarla Yunanistan'da olduğu görülmektedir. Dış turizm harcamalarında ise 38.4 milyar dolarla ABD en fazla, 1.1 milyar dolarla Yunanistan en az turizm harcamasına sahiptir(Tablo 30).

Tablo (30) Turist Gönderen Ülkelerde Kişi Başına Milli Gelir ve Dış Turizm Harcamaları

Ülkeler	K işi Başına Gelir (\$)	Dış Turizm Har.(milyar \$)
Almanya	25.579	29.8
ABD	21.915	38.4
Avusturya	20.893	6.2
Belçika	19.605	5.4
İngiltere	21.000	17.6
Danimarka	25.500	3.6
Finlandiya	25.715	2.7
Fransa	21.026	12.4
Hollanda	18.955	7.3
İsveç	27.297	6.1
İsviçre	33.591	6.1
İtalya	19.637	13.8
Japonya	27.086	24.3
Yunanistan	6.755	1.1

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e., s.139.

2.2.3.1.4. Gelirin Nüfus İçindeki Dağılımı

Turist gönderen ülkelerde düşük gelirli olarak kabul edilen, nüfusun % 20'si GSMH'dan ortalama % 6-7'lik pay alırken, % 10'luk bir nüfus payına sahip olan yüksek gelir gurubu ise GSMH'dan % 25-30'luk pay almaktadır. Geriye kalan % 70'lik nüfus diliminin aldığı pay ise, söz konusu ülkelerde % 65-70 oranında olup, sosyal adelet ilkelerine uygun, dengeli bir dağılımı ifade etmektedir. Dolayısıyla orta gelirliilerin yer aldığı bu grupta kişi başına gelirden yüksek olmaktadır (Tablo 31).

Tablo (31) Turist Gönderen Ülkelerde Gelirin Nüfus İçindeki Dağılımı

Ülkeler	Gelirin En Düşük %20 Nüfusa Düşen Oranı	Gelirin En Yüksek %10 Nüfusa Düşen Oranı
Almanya	7,9	24,0
ABD	5,3	23,3
Avusturya	-	-
Belçika	7,9	21,5
İngiltere	7,0	23,4
Danimarka	5,4	22,3
Finlandiya	6,3	21,7
Fransa	5,3	30,5
Hollanda	8,3	21,5
İsveç	7,4	28,1
İsviçre	6,6	23,7
İtalya	6,2	28,1
Japonya	8,7	22,4
Norveç	6,0	22,8

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e., s.141.

Tablo (32) Turist Gönderen Ülkelerde Seyahat Harcamalarının Tüketim Harcamaları ve Toplam İthalat İçindeki Pay

Ülkeler	Seyahat Harc. Tük. Harc. için. %'si	Seyahat Harc. Top. İthalat için. %'si
Almanya	3,7	6,6
ABD	1,1	5,4
Avusturya	8,9	10,7
Belç/Lüks.	4,6	2,7
İngiltere	2,9	4,4
Danimarka	5,4	6,8
Finlandiya	3,8	9,9
Fransa	1,7	3,6
Hollanda	4,5	4,5
İsveç	5,1	7,2
İsviçre	5,6	7,0
İtalya	2,0	5,3
Japonya	1,5	6,2
Norveç	6,7	7,8
Yunanistan	2,3	5,0

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e., s.141.

Söz konusu ülkelerde, seyahat harcamalarının diğer tüketim harcamaları içinde payının en yüksek olduğu ülke % 8,9 ile Avusturya ve % 6,7 ile Norveç görülmektedir. Seyahat harcamalarının toplam ithalat içindeki payının en yüksek olduğu ülke % 10,7 ile Avusturya ve % 7,8 ile Norveç'dir (Tablo 32).

Tablo (33) Çeşitli Ülkeleri Ziyaret Eden Turistlerin Amaçları

Ziyaret Edil. Ülke	İş Seyahati	Tatil	Aile-Arkadaş Ziyareti	Diğer
Yunanistan	9,1	82,8	3,9	4,2
İrlanda	16,5	43,3	34,5	5,7
Portekiz	2,4	92,0	0,9	4,7
İspanya	7,9	83,2	4,0	4,9
Türkiye	8,0	79,4	3,2	9,4
İngiltere	-	58,3	25,4	16,3
Avustralya	11,9	55,7	20,6	11,8
Yeni Zelanda	11,3	50,2	24,1	14,4
Japonya	27,7	58,0	-	14,3

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e., s.142.

Öte yandan, çeşitli ülkelere yapılan ziyaret amaçlarına baktığımızda; gelişmekte olan ülkelere yapılan seyahatlerin tatil amaçlı olarak yoğunlaştığı ve % 80'ne kadar yükseldiği görülürken, Japonya gibi gelişmiş ülkelerde bu oran % 60'a kadar düşmekte ve iş amaçlı seyahatler % 28' lere kadar yükselebilmektedir(Tablo 33).

Ülkemize gelen turistlerin ziyaret amaçlarına göre dağılımı Tablo (34)'de görülebilir.

Tablo (34) Ülkemize Gelen Türistlerin Ziyaret Amaçlarına Göre Dağılımı

Ziyaret Amaçı	I. Amaç		II. Amaç		III. Amaç	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Tatil	3 569 708	60,24	626 507	10,57	316 960	5,35
Kültürel	555 782	9,38	2 451 132	41,36	1 049 254	17,71
Aktif Spor	91 963	1,55	410 525	6,93	714 663	12,06
Akraba-Ar. Ziyareti	232 210	3,92	445 587	7,52	302 134	5,10
İş	380 673	6,42	390 490	6,59	204 962	3,46
Toplu-Konferans	72 528	1,22	69 523	1,17	132 033	2,23
Görev	116 606	1,97	100,778	1,70	136 842	2,31
Alış-Veriş	635 723	10,73	1 007 781	17,01	1 916 988	32,35
Dini	43 076	0,73	76 736	1,29	164 491	2,78
Transit	87 955	1,48	109 994	1,86	223 395	3,77
Eğit-Öğretim	26 447	0,45	76 936	1,30	191 538	3,23
Sağl-Kaplıca	13 624	0,23	57 902	0,98	218 186	3,68
Diğer	99 377	1,68	101 781	1,72	354 226	5,97
Toplam	5.925.672	100,00	5.925.672	100,00	5.925.672	100,00

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Yabancı Ziyaretçi Talep Profili Araştırması, 1993.

1993 yılında Turizm Bakanlığı tarafından yapılan Yabancı Ziyaretçi Talep Profili Analizi araştırmasında, ülkemizi ziyaret edenlere, öncelik sırasına göre üç adet ziyaret amacı belirtmeleri istenmiştir. Tablo (34)'de de görülebileceği gibi, buna göre turistlerin I. amaçlarına göre tatil % 60,24'le ilk sırada yer alırken bunu, II.amaç olarak % 41,36 ile kültürel ve III.amaç olarakta % 12,06 ile aktif spor takip etmektedir.

2.2.3.2. Demografik Gelişim

2.2.3.2.1. Yaş Grupları Ve Ortalama Ömür

Tablo (35) Turist Gönderen Ülke Nüfusları ve Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Ülkeler	Nüfus 000.000	Yaş Grupları (%)					
		0-14	15-29	30-44	45-59	60-74	75 +
Almanya	75,0	17,7	24,0	21,0	18,0	13,0	6,3
ABD	250,0	22,6	27,4	19,1	15,2	11,3	4,4
Avusturya	7,5	19,9	23,6	20,1	17,1	13,2	6,1
Belçika	9,8	20,0	23,7	19,1	18,6	12,8	5,8
İngiltere	57,9	21,1	22,5	19,2	17,3	14,3	5,6
Danimarka	5,0	19,4	22,7	21,6	16,0	14,3	6,0
Finlandiya	5,0	20,2	24,4	22,1	16,8	12,4	4,1
Norveç	4,2	22,1	22,7	18,9	16,0	14,4	5,9
Fransa	55,6	22,0	23,5	19,6	17,3	11,6	6,0
Hollanda	14,7	20,4	25,6	22,0	15,5	11,6	4,9
İsveç	8,3	19,4	20,6	21,2	16,7	15,7	6,4
İsviçre	6,6	19,8	23,2	21,5	17,3	12,8	5,4
İtalya	57,4	21,7	22,1	20,2	18,6	12,5	4,9
Japonya	122,8	23,5	21,5	24,2	17,9	9,8	3,1
Yunanistan	10,7	22,3	21,8	19,1	19,5	12,4	4,9

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e. , s.143.

Türkiye'ye dolayısıyla İç Anadolu bölgesine turist gönderen ülkelerde, nüfusun yaş grupları arasındaki dağılımında en büyük payı % 24'lik payla 15-29 yaş grubu alırken, % 22'lik payla 30-44 yaş grubu ikinci sıradadır. 60 ve yukarısı yaş ise % 14-18'lik bir orana sahiptir. 30-44 yaş grubu genellikle üretim döneminde olup yüksek gelir elde etmekte, 60 ve yukarı yaş ise bol zamana sahip olup, iki grupta potansiyel turizm talebinin oluşturmaktadır(Tablo 35).

Sözkonusu ülkelere gelen 5 925 672 kişinin yaş gruplarına göre dağılımına baktığımızda en büyük payın % 63,1 ile 20-44 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Bu grubun genç ve orta yaş kuşağında olması ve fiili üretimde olması dikkat çekmektedir(Tablo 36).

Tablo (36) Ülkemize Gelen Turistlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grupları	Sayı	Yüzde	Anket Gr.
0-4	76 335	1,29	
5-9	149 664	2,53	
10-14	211 173	3,56	
15-17	104 785	1,77	
18-19	255 251	4,31	19,07
20-24	769 760	12,99	
25-29	932 047	15,73	28,83
30-34	776 372	13,10	
35-39	634 722	10,71	21,35
40-44	630 314	10,64	
45-49	498 481	8,41	14,75
50-54	375 263	6,33	
55-59	224 196	3,78	
60-64	141 049	2,38	
65-69	77 938	1,32	8,63
70-74	44 479	0,75	
75- +	23 843	0,40	
Toplam	5 925 672	100,00	

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Yabancı Ziyaretçi Talep Profili Analizi, 1993.

Söz konusu ülkelerde ortalama yaşam süresinin 70 yaşın üzerinde olduğu görülmekte ve nüfus artış hızının çok düşük olduğu hatta bazı ülkelerde negatif olduğu görülmektedir.

Tablo (37) Turist Gönderen Ülkelerde Ortalama Yaşam Süresi ve Nüfus Artış Hızı

Ülkeler	Erkek	Kadın	Nüfus Artış Hızı (binde) (%)
Almanya	70,5	77,1	-0,5
ABD	71,8	78,8	7,0
Avusturya	71,2	75,9	-0,4
Belçika	70,1	76,7	0,6
İngiltere	70,2	76,2	1,2
Danimarka	71,5	77,5	-1,1
Finlandiya	70,1	78,1	4,5
Fransa	70,2	78,5	4,0
Hollanda	72,8	79,5	3,8
İsveç	73,6	79,6	0,4
İsviçre	72,7	79,6	2,4
İtalya	71,1	77,8	1,1
Japonya	74,2	79,8	6,3
Norveç	72,7	79,5	1,9
Yunanistan	72,2	76,4	4,2

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e. , s.143.

En fazla nüfus artışının % 7 ile ABD ve % 6.3 ile Japonya'da olduğu görülmektedir. Bu durum, bir yandan milli gelirin dengeli dağıtımı konusunda avantaj getirirken, çalışan faal nüfusun giderek azalması olumsuzluk olarak görülebilir (Tablo 37).

Yaşam sürelerinde dikkat çeken bir diğer husus, kadınların yaşam sürelerinin bütün ülkelerde 75 yaşın üzerinde iken, erkeklerde altında olmasıdır.

2.2.3.2.2. Eğitim Durumu

Turist gönderen ülkelerin genel okuma yazma oranının % 95' in üzerinde olduğu görülmektedir. En düşük oran % 92,6 ile Yunanistan'dadır. 25 yaş üzerindeki nüfusun yüksek öğretim görmesinde, ABD % 32,2 ile önde görülmektedir. Bunun temel nedeni, bu ülkenin çok sayıda üniversite mezunu göçmen kabul etmesi

ve toplumun önemli bir kesimine üniversite eğitimi imkanlarının sağlanmasıdır. Söz konusu ülkelerde eğitime GSMH'dan ayrılan ortalama pay % 6-9 arasında olduğu görülmektedir(Tablo 38).

Tablo (38) Turist Gönderen Ülkelerin Eğitim Durumu

Ülkeler	Eğitime Yapılan Harcama (GSMH) %	Okur-Yazar %	25 Yaş Üstü Üniver. Mezunu %
Almanya	4,7	99,0	4,3
ABD	6,8	99,5	32,2
Avusturya	5,9	99,0	3,3
Belçika	6,2	99,0	7,5
Danimarka	6,9	99,5	-
Finlandiya	5,8	100,0	11,9
Fransa	5,1	98,8	-
Hollanda	7,9	100,0	7,2
İsveç	9,0	100,0	15,4
İsviçre	4,9	99,9	2,9
İtalya	5,0	93,9	2,6
Japonya	6,0	100,0	14,3
Norveç	8,8	100,0	9,1
Yunanistan	2,2	92,6	3,9

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e. , s.144.

**Tablo (39) Ülkemizi Ziyaret Eden Turistlerin Eğitim Durumlarına
Göre Dağılımı**

Eğitim Durum	Sayı	Yüzde
Hiç	108.792	1,84
İlköğretim	857.716	14,47
Ortaöğretim	2.766.289	46,68
Yükseköğretim	2.192.875	37,01
Toplam	5.925.672	100,00

Kaynak: Turizm Bakanlığı, Yabancı Ziyaretçi Talep Profili Araştırması 1993.

Ülkemizi ziyaret eden turistlerin eğitim seviyelerine göre dağılımına baktığımızda, ilk sırada % 46,68 ile ortaöğretim gelmektedir. Bunu % 37,01 ile yükseköğretimliler takip etmektedir(Tablo 39).

2.2.3.1.3. Refah Seviyesi

Tablo (40) Turist Gönderen Ülkelerde Refah Düzeyi Göstergeleri

Ülkeler	A	B	C	Ç	D	E
Almanya	408	2,8	2,8	6.265	3,0	11,8
ABD	269	1,7	1,5	1.285	2,3	12,7
Avusturya	250	2,5	2,3	5.223	2,1	19,1
Belçika	224	1,9	2,5	5.306	3,3	20,3
İngiltere	421	3,0	2,0	4.949	1,4	12,8
Danimarka	356	2,7	1,4	5.136	2,7	-
Finlandiya	515	2,8	1,8	9.263	2,0	11,9
Fransa	191	3,2	1,9	4.971	2,6	14,0
Hollanda	322	3,2	1,8	4.463	2,4	13,5
İsveç	524	2,6	1,1	13.829	3,1	-
İsviçre	381	3,0	1,3	6.701	2,9	-
İtalya	82	4,1	2,6	3.428	1,3	16,6
Japonya	575	4,0	1,9	5.067	1,6	11,9
Yunanistan	150	5,8	3,2	2.454	3,2	-

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e. , s.145.

A: 1000 kişiye düşen gazete sayısı.

B: Kişi başına düşen televizyon.

C: Kişi başına düşen telefon.

Ç: Kişi başına elektrik tüketimi(kwh).

D: 1000 kişiye düşen doktor sayısı.

E: 1000 kişiye düşen öğretmen sayısı.

Kişi başına düşen milli gelirden başka, belli başlı hayat seviyesi göstergeleri; kişi başına elektrik tüketimi, telefon ve televizyon, 1.000 kişiye düşen gazete sayısı, doktor sayısı ve öğretmen sayısıdır. Bunların bazıları ile ilgili veriler turist gönderen ülkelere göre yukarıdaki Tablo (40)'da görülebilir.

Refah düzeyinde bir diğer ölçüde, ülkelerde otomobil ve toplam kara taşıtı başına düşen insan sayısıdır. Bu bakımdan otomobil başına 1,8 kişi ile ilk sırayı ABD almaktadır(Tablo 41). 1990 yılı verilerine göre ABD'de 140 milyon, Japonya'da 29 milyon ve Almanya'da 27 milyon araç bulunmaktadır. Buraya kadar, ülkemize ve dolayısıyla bölgeye turist gönderen OECD ülkelerinin genel ekonomik, toplumsal veriler ve hayat seviyesi açısından dünyanın en ileri ülkeleri olduğu görülmektedir. Fakat, bu ülkelerin sahip olduğu turist potansiyelinden, ülkemizin ve bölgemizin aldığı payın, rakip ülkelere göre az olduğu görülmektedir. Bu oranın artırılması için söz konusu ülkelerde daha etkin çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Tablo (41) Turist Gönderen Ülkelerde Araç Başına Düşen Kişi

Ülkeler	Araç Başına Kişi
ABD	1,8
Japonya	2,5
Yeni Zellanda	1,9
Avusturya	2,7
Belçika	2,6
Danimarka	2,8
Finlandiya	2,7
Fransa	2,3
Almanya	2,1
Yunanistan	5,0
İtalya	2,4
Hollanda	2,7
Norveç	2,2
İsveç	2,4
İsviçre	2,2
İngiltere	2,8

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e. , s.146.

2.3. İç Anadolu Bölgesi Turizm ve Otelcilik Fonksiyon Oranları

2.3.1. Turistik Fonksiyon Oranları

Turistik fonksiyon oranı, herhangi bir yörenin, herhangi bir zamanda(T), turistlerin emrine sunabileceği toplam konaklama potansiyeli ile yörenin sürekli nüfusu arasındaki ilişkiyi ifade eder. Şu şekilde formüle edilir(110):

$$Tft = \frac{YS \cdot 100}{N}$$

TFt = Turistik fonksiyon

YS = Yerleşim yerlerindeki yatak sayısı

N = Yerleşim yerinin nüfusu

Turistik fonksiyon oranı, konaklama potansiyeline katkıda bulunacak bir yatırım kararının önemli kriterlerinden biridir. Çünkü, turizm ile nüfus yapısı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Eğer bir yöre yeterli nüfusa sahip değilse turistleri çekme şansını büyük ölçüde kaybedebilir. Bu durumda kollektif yatırımlar kalitesiz olur veya yeterince yararlanılamaz ya da topluma çok pahalıya mal olur ve çoğu kez rantabl kullanılmadığı için kapanabilir. Öte yandan bir yörenin aşırı nüfusa sahip olmasında turistleri kaçırarak olumsuz bir faktör etkisi gösterebilir. Fakat turistlerin karşılarında bir çöl görmek istemedikleride unutulmamalıdır. Bu nedenle turistik fonksiyon oranlarının alabileceği değerler önemlidir(111).

Turistik fonksiyon oranının alabileceği değerler şöyledir:

TFt = 0 Hiçbir konaklama potansiyelinin olmadığı yer(112),

TFt = ∞ Yerli halkın hiç olmayıp sadece mevsimlerde açılan ve mevsim dışında tesislerin kapandığı tamamen yeni turistik merkezler,

TFt = 100 Turist sayısının yerli nüfusa eşit olduğu canlı turistik istasyon tipidir,

(110) OLALI-TİMUR, a.g.e., s.186.

(111) ŞIKLAR, a.g.e., s.51-52.

(112) ŞIKLAR, a.g.e., s.52.

- TFt = 35 Bir turistik istasyonun sınıflamaya girebilmesi için kampingler hariç taşınması gereken koşul,
- TFt = 40 Bir turistik istasyonun sınıflamaya girebilmesi için sadece turistik otellerde bulunması gereken yer sayısından oluşan turistik fonksiyon oranı,
- TFt = (10)'dan az; zayıf bir turistik fonksiyonu ifade eder. Turistik istasyonun sosyolojik teorisine uyan ve turistlerin ne gelenekleri nede kıyafetleri ile dikkati çekmediği yerler,
- TFt = (1)'den az; Turistik fonksiyonun çok yetersiz olduğunu ve turistlerin ekonomik hayata hemen hemen hiç etki göstermediği durumu ifade eder,
- TFt = (100)'den büyük olduğu durum. Büyük kış sporları istasyonlarını, eski turistik istasyonları, eski av merkezlerini, termal istasyonları, büyük gelişme eğilimi gösteren turistik sahil bölgelerini ifade eder(113),

2.3.2. Otelcilik Fonksiyon Oranları

Turistik fonksiyon oranı sadece turistik oteller açısından hesaplandığında; otelcilik fonksiyon oranı bulunur ve TF(H) ile ifade edilir. Bu durumda şu şekilde formüle edilebilir:

$$TF(h) = \frac{TYS \cdot 100}{N}$$

TF(H) = Otelcilik fonksiyon oranı,

TYS = Bölge, şehir veya turistik istasyonun turistik otellerindeki yatak sayısı,

N = Bölge, şehir veya turistik istasyonun toplam yerli sürekli nüfusunu ifade eder.

Eğer bir bölgede, şehirde veya turistik istasyonda yatak sayısı talepten az ise; bölge, şehir veya istasyon geçici konaklamadan doğacak genel ekonomik hizmetlerin önemli bir kısmını başaramaz. Böyle bir durumda mevcut otellerin rantabilitesi yüksek olursada bu geçici durum yanıltıcıdır. Ayrıca, bir bölge, şehir veya turistik

(113) OLALI, *Turizm Politikası ve Planlaması*, a.g.e., s.186-187.

istasyonda konaklama gereksinimi karşılayamayan turistlerin gelecekte başka yerlere kayması ve kaybedilmiş bir müşteriye dönüşmesi heran olasıdır.

Belirli bölgelerde mevcut olan doğal çekiciliklere ek olarak yapılan etkili tanıtım ve ulaşım sisteminde sağlanan kolaylıklar, belirli bir zaman diliminde belirli turistik alanlarda beklenmeyen veya öngörülenin üzerinde turistin gelmesine yol açmaktadır. Yaşanan bu yoğunlaşma turistik alanların ekolojik taşıma kapasitelerini aşmakta buda turistik çekiciliklerin zamanla tahrip ve yok olmasına neden olabilmektedir(114).

Ayrıca konaklama arz kapasitesi belirlemekte, yerel yöneticilerin, kendi bölgeleriyle ilgili olarak konaklama ihtiyaçlarını, farklı kategorileride dikkate alarak gelecekte öngördükleri genişleme eğilimlerini programlama zorunluluğu vardır. Aksi durumda, bölge veya yörede atıl kapasite oluşacaktır.

Bu programlama; değişik şehir, bölge ve turistik merkez kategorilerinde yapılan araştırmalardan sonra saptanmış olan ortalama turistik fonksiyon oranına veya otelcilik fonksiyon oranına dayandırılmalıdır(115).

Otelcilik fonksiyon oranlarının çeşitli açılardan önemi aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

1. Otelcilik fonksiyon oranı, otelcilik sektörünün milli bir plan üzerinde en iyi dağılımına imkan verir,
2. Otelcilik sektöründe yatırım yapacak veya hazır bir oteli satın alarak otelcilik sektörüne girmek isteyen bir yatırımcıya gelecek 5 veya 10 yıllık bir dönemde, işletmenin hangi şartlar altında çalışmak zorunda kalabileceğini gösterir.
3. Devletin otelcilik yatırımlarını nerede, hangi ölçüler içinde desteklemek, nerede otelcilik faaliyetlerine direkt girmek zorunda olduğunu saptamaya fırsat sağlar.

(114) ULU Ahmet, "Turizm İşletme Maliyetlerini ve Verimliliği Etkileyen Bir Unsur Olarak Turistik Alanların Kontrolsüz Gelişimi", Hafta Sonu Semineri II, 22-24 Eylül 1995, Nevşehir, s. 150 vdv.

(115) OLALI, Turizm Politikası ve Planlaması, a.g.e., s.188.

4. Devlet müdahalesi ile otelcilik zincirlerinin kurulmasının zorunlu olup olmadığını saptamaya imkan verir.
5. Mevcut otelcilik sektörünün korunması konusunda alınacak kararlara rehberlik eden verileri gösterir(116).

2.3.3. İç Anadolu Bölgesi İllerinde Turistik/Otelcilik Fonksiyon Oranları

Turistik fonksiyon oranı; bir bölgedeki herhangi bir zamanda, turistlerin emrine sunabileceği toplam konaklama potansiyeli ile yörenin sürekli nüfusu arasındaki ilişki olarak tanımlanmıştır. Otelcilik fonksiyon oranının sadece turistik oteller için hesaplandığı belirtilmiştir.

Burada bölge illerinde bulunan turistik işletme belgeli yatak sayısı ile nüfus arasındaki ilişki hesaplanmaya ve bölge illerinin taşıma kapasitelerine ulaşip ulaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo (42) İç Anadolu Bölgesi İl Merkezleri Tahmini Nüfusları (1994)

İLLER	NÜFUS		Yıllık Nü. Artış Hızı)	Yatak Sayısı
	1990	1994	%o (binde	(31.12.94)
Ankara	2 559 471	2 798 918	22,61	10 827
Aksaray	90 698	99 133	22,48	549
Çankırı	45 496	49 010	18,77	93
Eskişehir	413 082	453 798	23,78	856
Karaman	76 525	87 292	33,46	48
Kayseri	421 362	456 489	20,22	846
Kırkkale	185 431	168 958	-22,99	112
Kırşehir	73 538	81 310	25,44	264
Konya	513 346	577 072	31,21	1 158
Nevşehir	52 719	57 800	23,27	6 023
Niğde	55 035	60 264	22,95	139
Sivas	221 512	241 544	21,88	150
Yozgat	50 335	56 286	28,33	121
Toplam	4 758 550	5 187 874	20,88	21 185

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Otelcilik fonksiyon oranlarını hesaplamak için öncelikle bölge illerinin nüfusunu belirlemek gerekecektir. Bilindiği gibi ülkemizde en son genel nüfus sayımı 1990 yılında yapıldığından. Bu yılı baz almak yanıltıcı ve mevcut durumu yansıtmaktan uzak bilgiler verebilir. Bu nedenle 1985-1990 yılları arasında, bölge illerinde meydana gelen ortalama nüfus artış hızının 1990-1994 yılları arasında da aynı olduğunu varsayılarak, bu il merkezlerin nüfusları Tablo (42)'de belirlenmeye çalışılmıştır.

Burada bir hususu daha belirtmekte fayda vardır. Çeşitli şehir, bölge ve turistik merkez kategorilerinde yapılan araştırmalardan sonra belirlenmiş olan ortalama turistik otelcilik fonksiyon oranı veya otelcilik fonksiyon oranı aşağıda gösterilmiştir. Böylece bir şehir, bölge veya turistik merkezin konaklama potansiyelinin mevcut gereksinime denk, eksik veya fazla olup olmadığı belirlenebilir. Bu oranlar şöyledir:

1. Nüfusu 20 000'den az olan şehirlerde otelcilik fonksiyon oranı ortalama;
 $TF(H) = 2,64$
2. Nüfusu 20 000-50 000 arasında olan şehirlerde; $TF(H) = 1,36$
3. Nüfusu 50 000'den yukarı olan şehirlerde; $TF(H) = 1,31$
4. Metropol bölgelerde; $TF(H) = 1,78$ 'dir(117).

Bu verilere göre bölge illerinin, turistik belgeli yatak sayılarının yeterli olup olmadığı, diğer bir deyişle bölge illerinin taşıma kapasitelerinin dolup dolmadığı iller bazında tek tek incelenmiştir(Tablo 43):

Tablo (43) İç Anadolu Bölgesi İllerinin Taşıma Kapasiteleri

İLLER	TF(H)xN/100	L	MY 1995	L-MY
Ankara	1,78(*) x 2.798.918	49.820	11.021	38.799
Aksaray	1,31 x 99.133	1.298	497	801
Çankırı	1,31 x 49.010	666	93	573
Eskişehir	1,31 x 453.798	5.944	856	5.088
Karaman	1,31 x 87.292	1.143	48	1.095
Kayseri	1.31 x 456.489	5.980	846	5.134
Kırıkkale	1,31 x 168 958	2.213	112	2.101
Kırşehir	1,31 x 81.310	1.065	264	801
Konya	1.31 x 577.072	7.559	1.368	6.191
Nevşehir(#)	1,31 x 299.276	3.920	5.921	- 2.001
Niğde	1,31 x 60.264	789	160	629
Sivas	1,31 x 241.544	3.164	150	3.014
Yozgat	1,31 x 56.286	737	121	616

Kaynak: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

(*) Metropol şehir olduğundan

(#) Nevşehir yöresinde turizm belgeli işletmeler ilçeler ve en küçük kasabalara bile dağıldığından, burada ilin tüm nüfusu esas alınmıştır.

L: Olması Gereken Yatak,

MY: Mevcut Yatak,

L-MY: Eksik ya da Fazla Yatak

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İÇ ANADOLU BÖLGESİ TURİZM ARZ KAYNAKLARININ DIŞ TURİZM TALEBİ ÜZERİNE ETKİLERİ VE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Turizm Talebini Etkileyen Faktörlerin İç Anadolu Bölgesi Arz Kaynakları Bakımından Değerlendirilmesi

Teorik olarak turizm talebini etkileyen faktörlerin başlıcaları ilk bölümde incelendiğinden, ülkemizi ve İç Anadolu bölgesini ziyaret eden turistleri etkileyen faktörleri aşağıdaki şekilde gruplandırmak olasıdır. Fakat, ilk grupta yer alan etkenlerin genellikle kişisel tercihlere bağlı olduğu ve bölge tercihlerinde direkt etkili olamayacağını söylemek yanlış bir yaklaşım olmayacaktır. Ayrıca, söz konusu etkenlerin olumlu ve olumsuz olarak çift yönlü etkilerinden söz etmek olasıdır.

3.1.1. Ekonomi Dışı Etkenler

3.1.1.1. Sağlık

Bu açıdan, turistlerin amaçları iki yönlü değerlendirilebilir. Birincisi, doğrudan bir sağlık sorununu giderme amaçlı, diğeri ise insanların kendisini geleceğe sağlıklı hazırlama, fiziki ve ruhi sağlığı koruma amaçlıdır(118).

Her iki hedefle tatile çıkan turistler için İç Anadolu bölgesi oldukça zengin kaynaklara sahiptir. Özellikle, doğrudan bir sağlık sorununu giderme amaçlı gelenlere bölgedeki kaplıca ve termal kaynaklar, şifa sunmaktadır. Fakat, bölgedeki kaplıca ve termal kaynaklarda turistik belgeli tesis azlığı ya da olmayışı olumsuz etki yapmaktadır. Bölgede, özellikle Sivas'da bulunan Balıklı kaplıca, Sedef ve Yılcık hastalığından şikayetçi olan yerli ve yabancı turistlerin dikkatini çekmektedir. Fakat, modern tesislerin olmayışı ve yurtdışı tanıtımının yapılmaması nedeniyle etkinliğini kaybetmektedir(119).

(118) Mehmet ÖZDEMİR, *Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri*, Ankara, 1992, s.24.

(119) KÖKSAL, a.g.e., s.85-88.

3.1.1.2. Merak

Bu duygu, insanlığın gelişmesinde ve dolayısıyla da turizmin gelişmesindeki en önemli etkenlerden biridir. Ülkemizin, tarihi ve kültürel çeşitliliği temelde, turist gönderen ülkelerinkinden farklılık göstermektedir. Çünkü, Anadolu, tarih öncesi ve sonrası medeniyetlerin beşiği olmuş ve bunlara ait eserler önemli bir çekicilik unsuru olarak bugün turistlerin ziyaretlerine açıktır. Bölgede de bu çeşitliliği yansıtan, gerek tarihi ve arkeolojik gerekse doğal çok sayıda arz kaynağı bulunmaktadır(120).

Fakat, bunların turizm piyasalarında gerektiği gibi tanıtımının yapılamaması, istenilen yararın sağlanmasını olumsuz etkilemektedir.

3.1.1.3. Spor ve Eğlence

Sportif olayların iki yönlü etkisinden söz etmek olasıdır, aktif olarak sportif faaliyetlere katılanlar ve seyirci olarak katılanlar. İç Anadolu bölgesi büyük sportif faaliyetler açısından oldukça zayıftır. Öte yandan bölgenin coğrafi olarak denize sınırı olmaması da su sporlarına olanak tanımamaktadır. Fakat bölge; kış sporları, dağcılık ve avcılık gibi faaliyetler için, önemli potansiyele sahiptir(121).

Özellikle Erciyes, Hasandağı, Elmadağ ve Aladağlar kış sporları ve dağcılık için önemli bir potansiyele ve kısmende tesislere sahiptir.

Eğlence açısından bölgede üst-yapı, son yıllarda açılan bazı tesislerle kısmen oluşmuşsa da, yeterli değildir. Bu açıdan Kapadokya bölgesine, geniş çaplı rekreatif merkez açılması, hem yörenin daha iyi değerlendirilmesini hem de turizm gelirleri ve konaklama süresinin artması için gereklidir(122).

3.1.1.4. Din

Turizm faaliyetleri içinde önemli bir yere sahip olan bu faktör açısından bölge oldukça zengindir. Özellikle Kapadokya yöresinde Erken Hristiyanlık dönemi

(120) Robert LONQUAR (çev. Gülser ÖZTUNALI KAYIR), *Turizm Seyahat Sosyolojisi*, İletişim Yay., İstanbul, 1991, s.26.

(121) Zekai BAYER, *Turizme Giriş*, İstanbul, 1982, s.26.

(122) Reha BEDERLİOĞLU, "Kapadokya Bölgesi Aqua Resort Projesi", *Hafta Sonu Semineri II*, 22-24 Eylül 1995, Nevşehir, s.68.

kilise ve din merkezleri, Karaman yöresindeki benzer yapılar ve Konya'da Hz. Mevlâna müzesi önemli bir etkiye sahiptir(123).

Öte yandan bölgenin diğer yörelerinde üç semavi din içinde kutsal sayılan yerler bulunmaktadır. Bu yerlerin belirlenerek turizm amaçlı kullanıma hazırlanması ve tanıtımının yapılması bölge talebini olumlu etkileyecektir.

Turizm Bakanlığının uygulamakta olduğu İnanç turizmi projesinde Kapadokya bölgesi önemli bir yer tutmaktadır. Sözkonusu proje ile bölgenin bu yöndeki potansiyeli daha verimli kullanılır hale gelecektir.

3.1.1.5. Mesleki Amaç

Günümüzdeki ekonomik ve politik gelişmelere paralel olarak, çok sayıda işadamaı, yönetici ve bürokrat mesleki amaçla seyahat etmektedir. Bu tür seyahatler direkt olarak kişisel gelir harcamalarına dayanmasada, uluslararası turistik tüketim açısından, turizm harcamaları içerisinde değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu seyahatlerde, harcamalar genellikle katılanların bağılı bulunduğu kurum/kuruluş tarafından karşılandığından, kişilerin harcama eğilimleri daha yüksek olabilmektedir(124).

Bu açıdan, bölgede, başkent olması sebebiyle Ankara önemli bir yere sahiptir. Gerek diplomatik, gerekse uluslararası ticaretde icranın bulunduğu yer olarak; yöreye Kongre olanakları ve diğer donanımın kazandırılması gereklidir.

3.1.1.6. Tarihi ve Arkeolojik Amaç

İnsanları, turizme yönelten diğer bir etkende, değişik tarihi ve arkeolojik değerleri tanıma arzusudur. Bu bakımdan bölgenin direkt bir etkinliğı olmasada, sahip olunan değerlerin turist gönderen ülkelerle ortak kültürel özellik göstermesi ve değişik kültürlerle ait eşsiz varlıklar önemli bir etkinliğe sahiptir(125).

(123) Saime ORAL, Arzu BAŞARIR, "Alternatif Turizmin Önemi, Türkiye'de Alternatif Turizm Çeşitleri ve Kapadokya'da Uygulanabilirliğı", a.g.tlğ., s.191.

(124) TOSKAY, a.g.e., s.155-158.

(125) BAYER, a.g.e., s.24-25.

Öte yandan bölgedeki önemli arkeolojik alanlar araştırmacılar için önemli bir çekim merkezi olmaktadır. Fakat, turistik ziyaret açısından yeteri kadar değerlendirilememektedir. Özellikle dünyadaki, en eski ve en büyük toplu yerleşim alanlarından olan Çatalhöyük (Çumra-Konya), Suberde (Suğla-Konya), Can Hasan III (Karaman), Aşıklı Höyük (Kızılkaya-Aksaray), çok sayıda yerli ve yabancı araştırmacı çekmektedir.

Özellikle, Çatalhöyük M.Ö. 8000 yıllarına dayanmakta ve o dönemde binlerle ifade edilen nüfusa sahip olduğu bildirilmektedir. Son yıllarda yörede; birkaç yabancı üniversite ve çeşitli uluslararası kuruluş yardımıyla, son derece gelişmiş teknoloji ile kazılarına devam etmektedir. Buluntular yörede kurulacak bir müzede sergilenecektir. Bu durum, yörenin önemli bir çekim merkezi olacağını göstermektedir.

3.1.1.7. Kültür ve Eğitim

Turizm faaliyetlerini etkileyen önemli etkenlerden biride değişik kültürleri oluşturan maddi ve manevi unsurları görme ve tanıma arzusudur.

İç Anadolu bölgesi tarih boyunca doğu ve batı arasında bir geçiş bölgesi olması açısından çok çeşitli ve zengin kültürel dokuya sahiptir. Bunun dış turizm açısından önemli bir avantaj olmasına rağmen, bölgede iyi değerlendirildiğini söylemek mümkün değildir. Öte yandan bölgedeki kültürel ve geleneksel özellikleri gösteren; festival, şenlik, el sanatları, sanat gösterileri, geleneksel yaşam ve mimari önemli kültürel değerlerdir. Bu değerler talebe etki eden faktörler arasında değerlendirilebilir(126).

Bölgede eğitim amaçlı dış turizm oldukça sınırlıdır. Ankara'da bulunan üniversiteler, değişik ülkelere öğrenci kabul etmekteyse de, oldukça sınırlıdır. Yine, son yıllarda, Türk Cumhuriyet'lerinden bölgedeki bütün üniversitelere öğrenci kabul ediyorsa da, bunun yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Ayrıca, bölgede uluslararası toplantı ve konferanslar açısından Ankara'daki

(126) OLALI, Turizm Dersleri, a.g.e., s.32.

üniversiteler daha etkinken diğer yörelerdeki üniversitelerde fazla bir etkinliğin olmadığı görülmektedir.

3.1.1.8. Fiziksel Çekicilikler

Çekicilik etkenini oluşturan fiziksel veriler, turistler için; bölgenin doğal, coğrafi ve iklim özellikleridir.

İç Anadolu bölgesinin denize sınırı olmadığından, bunun getirdiği olanaklara sahip değildir. Ancak bölge yaz ve kış iklim özellikleri bakımından ilgi çekicidir. Ova, plâto ve dağları ile yazın treeking, dağ tırmanışı kışın ise kış sporları olanaklarına sahiptir. Ayrıca bölgede bulunan Peribacaları oluşumu, İhlara vadisi ve Milli parklar ile eşsiz tabiat varlıklarına sahiptir(127).

3.1.1.9. Alt Yapı ve Üst Yapı

İç Anadolu bölgesi gerek genel alt-yapı gerekse turistik üst-yapı açısından henüz gelişmekte olan bir bölgedir. Bu durum, ülkenin turizm politikası gereği önceliğin kıyı turizminin gelişmesine verilmesinden ileri gelmektedir. Çünkü, Akdeniz, Ege ve Marmara bölgeleri gerek alt-yapı ve gerekse üst-yapı açısından ülkemizin en ileri bölgeleridir.

Son yıllarda, turizm çeşitlendirilmesi çerçevesinde bölgede alt-yapı ve üst-yapı gelişmesi hızlanmıştır. Bölgedeki tek uluslararası havaalanı Ankara'dadır. Bu da bölge potansiyelini olumsuz etkilemektedir. Nevşehir'de uluslararası hava limanı açılması çalışmaları sürmektedir. Öte yandan Kayseri havaalanı 7 Temmuz 1995 tarihli resmi gazetede yayınlanan bakanlar kurulu kararı ile uluslararası hava limanı yapılmışsa, alan pist ve terminal binaları açısından henüz yetersizdir.

Haberleşme sistemi tüm ülkede olduğu gibi, bölgede de gelişmiş ve yeterli seviyededir. Karayolu açısından yetersizlikler mevcuttur. Otopark, bütün ülkede olduğu gibi bölgede de önemli bir sorundur. Ayrıca su ve kanalizasyon sistemlerindeki yetersizlik önemli bir olumsuzluktur.

(127) Nazmiye ÖZGÜÇ, *Turizm Coğrafyası*, İ.Ü. Edebiyat Fak., Yay., No: 3203; İstanbul, 1984, s.139-145.

3.1.1.10. Sosyal Etkenler

Bölgedeki turizm faaliyetlerinin %90'ının yoğunlaştığı Ankara-Kapadokya-Konya yörelerinde, turizmden gelir elde edenlerin sayısının yüksek olması nedeniyle, sektöre bakış açısı olumludur. Ancak, turizm olayının gelişmediği ya da az geliştiği yörelerimizde, insanların davranış ve turizm bilinci açısından yeterince gelişmediğini söylemek mümkündür.

3.1.1.11. Politik Etkenler

Ülkenin genel politik durumundan, İç Anadolu bölgesinde etkilenmektedir. Ülkemizle politik sorunları olan ülkelerin turistleri, bu durumdan olumsuz etkilenebilmektedir.

Ayrıca, Dünya konjoktüründe ülkelerarası olumlu ya da olumsuz ilişkilerin ülke ve bölge turizmini etkilemesi olasıdır(128).

3.1.1.12. Reklam ve Tanıtım

Bölge reklam ve tanıtım bakımından ülkenin genel tanıtım faaliyetleri içinde yer almaktadır. Ayrıca, bölgenin tanıtımı, bölgeye çalışan seyahat acentalar ve tur operatörleri tarafından da yapılmaktadır. Ayrıca, Bölgesel turizm kuruluşları da bu konuda sınırlı çalışmalar yapmaktadırlar.

Ancak, bölgenin reklam ve tanıtım açısından diğer bölgelere oranla yetersiz olması, bölge potansiyelinin değerlendirilmesini olumsuz yönde etkilemektedir.

3.1.2. Ekonomik Etkenler

Yukarıda sıraladığımız etkenler, dış turizm talebini etkileyen ferdi etkenler olarak nitelenip, çekim bölgesinin arz kaynakları ile ilgilidir. Söz konusu etkenlere oranla dış turizm talebinde daha fazla etkili olan faktörler ise, ekonomik olup, insan ihtiyaçları sıralamasında son sıralarda yer alan ve lüks tüketim mallarıyla rekabet halinde olan turizm, insanların ekonomik durumlarındaki değişikliklerden daha çabuk etkilenmektedir.

(128) ŞIKLAR, a.g.e., s.63.

Genel olarak talebi etkileyen ekonomik faktörleri şu şekilde sıralanabilir:

3.1.2.1. Fiyat

Fiyat, diğer bütün mal ve hizmetlerin talebinde etkili olduğu gibi, turistik mal ve hizmetlerin talebinde de önemli bir etkiye sahip olan sosyo-ekonomik etkenlerden biridir. Çünkü, turist kendi ekonomik çıkarlarının gereği olarak, kendisine sunulan aynı kalite ve şartları taşıyan turistik mal ve hizmetlerden daha ucuz olanı tercih eder(129).

İç Anadolu bölgesi turistik mal ve hizmet fiyatları açısından, rakip ülkelere göre ve ülkedeki diğer bölgelere göre önemli avantaja sahiptir. Bölgedeki turistik tesislerin fiyatları hem rakip ülkelere göre hem de diğer bölgelere göre daha düşük düzeyde seyretmektedir. Bu durum turistler için olumlu işletmeler için olumsuzluk oluşturmaktadır.

Bölge içinde, özellikle Kapadokya ve Konya fiyat yönünden belirgin bir avantaja sahip olarak görülmektedir. Ancak, Ankara yöresi nispeten diğer bölge-
rimizle aynı fiyat düzeyine sahip, hatta şehir otelciliğinin avantajı ile daha yüksektir. Bunun yanında bölge, hatıra eşya, giyim, yeme-içme vb. tüketim malları açısından oldukça caziptir. Öte yandan, TL'nin sürekli değer kaybetmesi sonucunda oluşan olumlu durum yabancılar için çekicilik oluşturmaktadır.

3.1.2.2. Gelir Seviyesi

OECD üyesi ülkelere gelen turistlerin, ülke olarak gelir seviyelerinin oldukça yüksek olmasına rağmen, büyük bölümünün bu ülkelerdeki orta ve düşük gelir düzeyindeki gruplara mensup olmalarından dolayı, harcama eğilimleri düşüktür. Özellikle son yıllarda ülkemizin genel olarak ucuz ülke konumunda görülmeye başlaması, bu grup insanların toplam içindeki oranını artırmıştır. Bunun sonucu olarak, turist başına ortalama harcama 500 dolar civarını geçmemektedir(130).

Öte yandan, özellikle İç Anadolu bölgesi için önemli bir yere sahip olan; Uzakdoğu (Japonya, Hong Kong vb.), Pasifik ötesi (ABD, Kanada gibi) kökenli

(129) SEZGİN-ACAR, a.g.e., s.40.

(130) SEZGİN-ACAR, a.g.e., s.39.

turistlerde harcama potansiyelinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Ülkemiz ve bölgemiz açısından önemli bir potansiyel olan bu bölgelere yönelik tanıtım ve reklam çalışmalarına önem verilmesi turistik harcama ve turist sayısı açısından olumlu sonuçlar verebilecektir.

3.1.2.3. Nüfus

Gelir düzeyleri yanında, turist gönderen ülkelerin nüfusları da, talep için önemli bir etkidir. Çünkü, gelir düzeyi yüksek olmasına karşın İsveç, Norveç, Danimarka ve İsviçre gibi ülkelerin nüfuslarının az olması, gelen turist sayısını kısıtlamaktadır.

Hem nüfus hem de gelir seviyesi olarak yeter durumda olan Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, ABD, Japonya ve Kanada gibi ülkelere yapılacak çalışmalar, turizm talebini daha olumlu etkileyecektir(131).

3.1.2.4. Tüketici Fiyatları Seviyesi ve Döviz Kurları

Turistik mal ve hizmet fiyatları yanında turizm talebini etkileyen bir diğer etken, gidilen ülkedeki enflasyon oranı ve tüketici fiyatlarının genel seviyesidir. Ülkemiz ve İç Anadolu bölgesi, bu açıdan oldukça şansızdır. Çünkü, ülkemizdeki genel enflasyon seviyesinin yıllık olarak artması ve buna paralel olarak tüketici fiyatlarında artması, turizm talebi açısından olumsuzluk oluşturmaktadır(132).

Öte yandan, tüketici fiyatları seviyesindeki olumsuzluğu gideren bir unsur, TL'sinin yabancı paralar karşısındaki değer kayıpları, diğer bir tabirle, döviz kurlarındaki nispi yıllık değişiktir.

Türk lirası her yıl yabancı paralar karşısında sürekli değer kaybetmekle birlikte; bazı yıllarda bu değer azalışlarının enflasyonun gerisinde kalması özellikle turistik işletmelerin fiyatlarını döviz cinsinden belirlemeye yönelmiştir. Bunun sonucu olarak, ülkedeki enflasyon sonucunda TL'deki değer azalışları, turistlere reel olarak yansımamış ve ülkede zaman zaman yapılan devalüasyonlar istenilen düzeyde etkili olamamıştır.

(131) ŞIKLAR, a.g.e., s.60.

(132) ŞIKLAR, a.g.e., s.66.

3.1.2.5. Ulaştırma ve Mesafe Etkeni

1995 yılı verilerine göre ülkemize yapılan ziyaretlerde havayolu % 66.83'lük paya sahiptir. İkinci sırayı % 21.05 ile karayolu, üçüncü olarakta % 11.45 ile deniz yolu ve son olarak % 0.67 ile demiryolu gelmektedir.

Havayolunun toplamın yarısından fazlasını oluşturmasının nedeni, turist gönderen ülkelerin Türkiye'ye olan mesafesidir. Ülkemiz ve özellikle İç Anadolu bölgesi, uzaklık bakımından oldukça şansızdır. Mesafe faktörü, bölge ve ülke için uzak pazarlar olan Japonya ve ABD için daha büyük önem kazanmaktadır(133).

Bazı önemli turist gönderen ülkelerin, ülkemize olan uçuş mesafeleri Tablo (44)'de görülebilir:

Tablo (44) Turist Gönderen Ülkelerin Türkiye'ye Uçuş Mesafeleri

Ülkeler	Uçuş Mesafesi (KM)
Fransa	2.214
İngiltere	2.448
Almanya	1.947
ABD	8.340
İtalya	1.350
Yunanistan	550
Hollanda	2.187
Norveç	2.396
İsviçre	1.800
Japonya	8.818
Danimarka	1.900

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e. , s.143.

Görüldüğü üzere, Yunanistan dışındaki bütün ülkelerin ülkeye mesafeleri oldukça fazladır. Bu durum İç Anadolu bölgesi için ilave ortalama 700 km. daha demektir ki, buda bölgeye olan talebi etkileyen önemli bir faktördür.

(133) Mehmet GÜRDAL, *Turizm Ulaştırması*, Adım Yay., Ankara, 1987, s.81.

3.2. İç Anadolu Bölgesi Alternatif Turizm Potansiyeli ve Turizm Bakanlığının Bölge İle İlgili Projeleri

3.2.1. Turizm Bakanlığının Bölge İle İlgili Projeleri

Turizm Bakanlığı, ülkemizin henüz hayata geçirilmemiş potansiyelin değerlendirilmesi ve turizm talebi çeşitliliği ile turizmin ülke geneline yaygınlaştırılması amacıyla son yıllarda çeşitli özel projeler uygulamaya başlamıştır. Bu faaliyetlerin temel amacı, turizmi ülke geneline yaymak, turizm gelirlerini artırmak ve turizm sezonunu uzatmaktır. Ayrıca, projeler ekolojik koruma-kullanma dengesi içindedir.

Sözkonusu projelerin İç Anadolu bölgesiyle ilgili olanları şöyle sıralanabilir(134):

3.2.1.1. Kış Sporları ve Kayak Merkezleri Projesi

Bu projede İç Anadolu bölgesinde; Kayseri Erciyes Kış Sporları ve Kayak Merkezi ve Aksaray Hasandağı Kış Sporları ve Kayak Merkezi yer almaktadır. Projeye sözkonusu yerlerin;

- Etüd,
- Projelendirme;
- Alt-yapı,
- Çevre düzenlemesi,
- Çevre bağlantıları ve mekanik sistemin, yapılması hedeflenmiştir.

Merkezlerin tam kapasite ile açılmaları halinde uluslararası ve yörede uzun süren kış döneminde hizmet verebilen tesisler yerli ve yabancı kayakçılar için, kış turizminin hizmetine girmiş olacaktır(135).

3.2.1.2. Sağlık ve Termal Turizm Projesi

Ülkemizin sahip olduğu çok sayıda termal kaynaktan turizm amaçlı yararlanılabilmesi ve öncelikli belirlenen 15 termal merkezin, iç ve dış turizme

(134) Turizm Bakanlığı, Özel Projeler (Turizm 1993), Yatırımlar Genel Müd., Ankara, 1994, s.5.

(135) Turizm Bakanlığı, Özel Projeler, a.g.e., s.5.

kazandırılması için başlatılan bir projedir. Bu amaçla proje kapsamındaki termal alanlardaki tesislerin:

- Etüd, araştırma ve envanter çalışmaları,
- Planlama çalışmaları,
- Belgeleme çalışmaları,
- Turizm merkezi ilan edilmesi çalışmaları,
- Arazi tahsisi çalışmaları,
- Yurtiçi ve yurtdışı pazar araştırması yapılması ve tanıtma çalışmaları,
- Teşvik kredisi verilmesi çalışmaları, konularına ağırlık verilmiştir.

İAB, termal kaynaklar açısından son derece zengindir. Proje uygulamaya geçtiğinde, bölge iç ve dış turizm açısından canlılık kazanacaktır(136).

3.2.1.3. İnanç Turizmi Projesi

Anadolu, tarih boyunca çok değişik kültürlerin ve özellikle tek Tanrı'lı dinlerin merkezi olmuştur. Musevilik, Hıristiyanlık ve İslâm dinlerinin yayılmasında Anadolu önemli bir rol oynamıştır. Her üç dinin yayılmasında iyi bir zemin olan Anadolu, her üç din içinde kutsal kabul edilen yerler açısından son derece zengin bir potansiyel arz etmektedir. Bu dinlere mensup kişilerce kutsal yerlerin ziyaret edilmesi eğiliminin turizm olgusu içinde değerlendirilmesine "inanç turizmi" denilmektedir.

Sözkonusu proje ile Bakanlık;

- Bu yerlerin ulaşım, alt-yapı ve çevre düzenlenmesinin diğer yatırımcı kuruluşlarla koordine edilerek gerçekleştirilmesi,
- Bu gibi yerlerde gerek duyulan üst-yapı hizmetlerin gerçekleştirilmesi için, yatırım olanaklarının teşvik edilmesi ve yatırımcıların teknik yönlendirme ile desteklenmesi,
- Ziyaret merkezlerinin ülke içinde ve dışında tanıtımı için çeşitli tanıtma yöntemlerinin uygulaması çalışmaları, amaçlanmaktadır(137).

(136) Turizm Bakanlığı, a.g.e., s.6.

(137) Turizm Bakanlığı, Özel Projeler, S.6., a.g.e., s.8-9.

İç Anadolu bölgesi, her üç dine ait kutsal yerler bakımından son derece zengindir. Özellikle, Ankara, Nevşehir, Kayseri, Konya ve Karaman yöreleri oldukça zengin potansiyele sahiptir. Proje çerçevesinde, İstanbul çıkışlı turların Kayseri, Nevşehir bağlantılı olan bölümü öncelikli uygulama kapsamında çalışmaları başlamıştır. Bölgenin diğer turistik kaynaklarında uygulama kapsamına alınması, yöreye olan turistik akışı olumlu etkileyecektir.

3.2.1.4. Yayla Turizmi Projesi

Turizmin, yaygınlaştırılması ve çeşitlendirilmesi amacıyla yürütülen projelerden birisi de yayla turizmidir. Yaylaların; diğer turizm çeşitleriyle birlikte kullanılabilmesi olanakları, konumları, çevre ilişkileri, mevcut alt-yapı özellikleri, doğal güzellikleri ve diğer çekicilik oluşturan özellikleriyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla öncelikli olarak, Karadeniz bölgesi belirlenmişse, İç Anadolu bölgesinde de önemli bir potansiyel mevcuttur. Özellikle, Ankara ve Çankırı yörelerindeki yaylalar önemli bir potansiyeldir. Ayrıca proje kapsamında olmamasına rağmen, Erciyes, Hasandağı ve Aladağlar'daki yaylalar bölgede değerlendirilebilecek diğer kaynaklardır(138).

3.2.1.5. Doğal ve Tarihi Varlıkların Turizm Amaçlı Kullanılması Projesi

Türkiye'yi ziyaret eden turistlerin, birinci ve ikinci amaçları bakımından bir değerlendirme yapıldığında, toplam turist sayısının % 63'ünün kültürel amaçla geldiği görülmektedir. Fakat, ülkemizin sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerin çekiciliği gözönünde bulundurulursa, ülkemizin henüz kültür turizminden yeterince pay almadığı düşünülebilir.

Turizm Bakanlığı, kültür turizminin geliştirilmesi amacıyla; "Doğal ve Kültürel Varlıklarımızın Turizm Amaçlı Kullanımı" isimli bir proje başlatmıştır.

Doğal ve kültürel varlıklarımızın çevreleri ile birlikte değerlendirilerek çekim gücü oluşturmaları amaçlanan proje; Turizm Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü işbirliği ile yürütülmektedir.

(138) Turizm Bakanlığı, Özel Projeler, a.g.e., s.10-11.

Proje öncelikli olarak; İstanbul, Ankara ve İzmir'de uygulama çalışmalarına başlamıştır. Projenin ilerleyen aşamalarında, eşsiz doğal ve kültürel yapıya sahip olan İç Anadolu bölgesinin diğer yöreleride proje kapsamına alınacaktır(139).

Ankara Projeleri:

Ankara şehir merkezinde, çevresinde yer alan doğal, tarihi ve arkeolojik özelliklere bağlı olarak, konaklama düşük seviyededir. Bu sebeple, şehir merkezinde geceleme-yi artırıcı çekim merkezleri oluşturmak, programın temel hedefidir.

• Ankara Kalesi Projesi:

Bu proje ile hazırlanmakta olan koruma imar planına uygun olarak, kaleiçi ve çevresindeki yapıların restore edilerek bunlara fonksiyon verilmesi suretiyle, alış-veriş, yeme-içme ve eğlence yerleri oluşturulması amaçlanmıştır.

• Ankara Kongre Sarayı:

Başkentin potansiyeline yakışır bir kongre sarayının oluşturulması için kurumlararası işbirliği başlatılmıştır.

• Diğer Faaliyetler:

Ankara şehir içinde ve çevre ilçelerde, Ankara ili için çekicilik oluşturacak; Anıtkabir'de ses ve ışık düzeni, Beypazarı termal tesislerinin geliştirilmesi, Mindarcı sokağı evlerinin restorasyonu ve bunlara fonksiyon verilmesi; Portakal Çiçeği vadisi ve Dikmen vadisi gibi ulaşım bağlantısı ve rekreasyon alanı olarak Altın park projeleri üzerinde çalışmalar yapılmaktadır.

3.2.1.6. Tarihi Kervansaraylar ve İpekyolu Projesi

Doğal ve çevresel faktörlerin tahribatına uğramış kervansarayların koruma-kullanma dengesi içinde restorasyonu ve tarihi İpek yolu ile ilişkilendirilmesini amaçlayan projede, İpek yolu üzerinde seçilen hanların restorasyonu ve bu yapılara belgeli yeme-içme ve konaklama tesisi olarak kullanılma fonksiyonu verilmek üzere; restorasyon projeleri hazırlanıp ihale yolu ile Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından

(139) Turizm Bakanlığı, Özel Projeler, a.g.e., s.12 ve 14.

restorasyonlarının bitirilmesini takiben yap-işlet-devret modeli ile turizm işletmecilerine verilecektir(140).

Bu proje kapsamında İç Anadolu bölgesindeki; Konya-Ankara, Konya-Karaman, Konya-Isparta-Burdur-Denizli-İzmir, Konya-Beyşehir-Manavgat-Antalya, Konya-Aksaray-Nevşehir-Kayseri-Sivas, Ankara-Aksaray, Nevşehir-Niğde-Adana, Kayseri-Niğde-Adana, Nevşehir-Kayseri-Kahramanmaraş, Ankara-Bolu yönündeki tarihi İpek yolu üzerindeki, han ve kervansaraylardan öncelikli olarak; Aksaray'da; Sultanhanı, Ağzıkarahan, Alayhan, Nevşehir'de Saruhan'ın restorasyonu yapılacaktır. Proje ilerledikçe, her çağda doğu-batı köprüsü olan bölgedeki, çok sayıdaki han ve kervansaraylarında değerlendirilerek proje kapsamına alınması, bölge turizmine ayrı bir aktivite kazandıracaktır.

3.2.1.7. Mola Noktaları Projesi

Ülkemizde yabancı ziyaretçiler tarafından oluşturulan turizm hareketlerinin önemli bir boyutunu organize turlar oluşturmaktadır. Tur güzergâhları üzerinde seyahat edenlerin belirli mesafelerde konaklayabilecekleri veya durup dinlenebilecekleri; düzenli, uluslararası standartlara uygun, temiz ve bakımlı mola noktalarına gereksinim vardır.

Bu amaçla, Turizm Bakanlığı tur güzergâhları üzerinde gereksinim duyulan turizm amaçlı hizmetleri sunabilecek "Mola Noktaları" ve tesis türlerine ilişkin belirlemeler yapmıştır. Bu çerçevede, İAB, Ankara kaleiçini sağlıklılaştırma ve çevre turizmi projesi, öncelikli yapılacak çalışmadır. Projenin ilerleyen aşamalarında, önemli tur güzergâhlarından olan, Nevşehir-Aksaray-Konya hattının değerlendirilmeye alınması gerekli görülmektedir(141).

3.2.1.8. Akarsu Sporları Projesi

Ülkemizin sahip olduğu zengin doğal kaynaklardan biriside akarsularımızdır. Akarsularımızın önemli bir bölümü kısaca "Akarsu Turizmi" olarak tanımlanan rafting, kano ve nehir kayağı için elverişlidir. Doğa turizminin önde gelen dallarından

(140) Turizm Bakanlığı, Özel Projeler, a.g.e., s.14.

(141) Turizm Bakanlığı, Özel Projeler, a.g.e., s.16.

biri olan akarsu turizmi için ülkemizde büyük bir potansiyel olup, geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, bölgede öncelikli geliştirilecek alan olmamakla birlikte, Sakarya ve Göksu nehrinin Karaman bölümü, bu konuda uygunluk göstermektedir. Bu alanların gelecek dönemler için çekim gücü oluşturacağı bir gerçektir(142).

3.2.1.9. Ulaştırma Sisteminin Geliştirilmesi Projesi

Alışılmış turizm merkezlerinden uzaklaşma eğiliminin, doğal ve özgün değerlere duyulan özlemin, Dünya turizm hareketini yönlendirdiği, dolayısıyla bu eğilim ve özelemleri karşılayabilecek turizm çeşitliliğinin gündemde olduğu günümüzde ulaştırma, farklı yörelerin turizm potansiyellerinin değerlendirilmesi açısından giderek çok daha büyük önem taşımaktadır. Çünkü, turizm olayı, seyahatle başlayıp seyahatle sona ermektedir. Buna bağlı olarak, turistin gideceği yer konusundaki kararını etkileyen unsurlardan birisi o yerin ulaşım durumu olmaktadır. Doğaldır ki, seçilen turistik yöreye, en ideal ulaşım araçları ile en kısa sürede, ekonomik ve rahat bir yolculukla seyahat edilmesi hedeflenmektedir.

Bu proje çerçevesinde, bölgeler bazında öncelik belirlenmemesine rağmen, İç Anadolu bölgesinde özellikle Kapadokya yöresinde uluslararası havaalanı açılması, Kapadokya Ankara, Kapadokya-Konya-Antalya yolunun iyileştirilmesi, özellikle Kapadokya yöresindeki ana yolların iyileştirilmesi ve bisiklet yolu ve yürüyüş yollarının yapılması öncelik gerektiren konulardır(143).

3.2.2. İç Anadolu Bölgesi Alternatif Turizm Potansiyeli

3.2.2.1. Kış ve Dağ Sporları Turizmi

Ülkemizde yoğun olarak yaz aylarında toplanmış olan turizm faaliyetlerini yılın diğer aylarına yaymada, önemli bir faaliyete kış ve dağ sporları turizmidir(144).

(142) Turizm Bakanlığı, Özel Projeler, a.g.e., s.21.

(143) Turizm Bakanlığı, Özel Projeler, a.g.e., s.26-27.

(144) Osman KULU, "Turizmde Arz Kaynaklarının Çeşitlendirilmesi ve Ege Bölgesinde Alternatif Turizm Potansiyeli", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 1994, s.170.

İç Anadolu bölgesi bu açıdan zengin bir potansiyele sahiptir; Kayseri Erciyes, Aksaray Hasandağı, Niğde Aladağlar ve Ankara Elmadağ bunların en önemlilerindendir. Bunlardan Erciyes ve Elmadağ öncelikli kış sporları merkezi olarak belirlenmiş, arsa tahsisi yapılmıştır. Ayrıca, Hasandağın'da planlama çalışmaları tamamlanmış olup diğer çalışmalar devam etmektedir. Aladağlar ise, dağ sporları için daha uygun olduğundan bu yönde geliştirilmesi için çeşitli faaliyetler sürdürülmektedir(145).

Bölgedeki bu potansiyelle ilgili olarak, VII. BYKP'da da çeşitli temenniler bulunmaktadır. Bu konuda temennilerin ötesine geçerek biran önce sonuç getirici çalışmaların yapılması, bölgeye önemli hareketlilik kazandıracaktır(146).

3.2.2.2. Av Turizmi

Av kaynaklarının yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulması, bu kaynakların estetik ve turistik yönlerden değerlendirilmesi suretiyle ülke ekonomisine katkıda bulunulmasını amaçlayan turizm faaliyetleridir şeklinde tanımlanan av turizmi, son yıllarda dünyada başlayan doğaya sahip çıkma faaliyetleri çerçevesinde, bir çok turist av turizmini olumsuz karşılamaktadır. Fakat bununla beraber, bu turizm çeşidine katılan insanların üst gelir seviyesine sahip kişilerden olması, önemli bir gelir potansiyeli oluşturmaktadır(147).

Daha önce Ek (30)'da görüldüğü üzere İç Anadolu bölgesi illeri gerek balakçılık gerekse kara avcılığında önemli bir potansiyele sahiptir. Fakat ülkemizdeki bilinçsiz avlanma sebebiyle, birçok hayvan neslini tükenme tehlikesi ile karşı karşıya bırakmıştır. Fakat bölgede av rezerv alanları oluşturularak; iç ve dış turizmin hizmetine sunulması, bölgede önemli bir hareketlilik oluşturacaktır.

3.2.2.3. Üçüncü Yaş Turizmi

65 ve üzerindeki yaş insanların gerçekleştirdikleri turizm etkinliklerine üçüncü yaş turizmi adı verilmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde, refah seviyesinin ve

(145) Turizm Bankası, Kış Sporları Merkezleri Turizm Yatırım Alanları, Fiziksel Plan. Grup Bşk., Ankara, 1987, s.44-62.

(146) DPT, VII. BYKP, Özel İhtisas Komisyonu Turizm Raporu, Ankara, 1995.

(147) EGE, a.g.m., s.227.

sağlık koşullarının uygun olmasıyla beraber insan ömründe ortalama yaşam süresi uzamıştır. Bunun sonucunda da bu yaş grubundaki insanların toplam nüfus içindeki oranı yükselmiştir. Gelir ve boş zamanın yeterli olması bu insanları turizm faaliyetlerine daha çok katılmaya sevk etmiştir(148).

Tablo (45) Avrupa Ülkelerinde Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yıllar	Yaş Grupları			
	0-19	20-34	35-59	60 +
1980 (%)	30.4	22.5	30.2	16.9
1990 (%)	31.4	23.2	26.7	18.7
2000 (%)	24.8	21.2	33.8	20.2

Kaynak: Turizm Bakanlığı, İpek Yolu (Sa. 2).

Yıllar itibariyle; dünya nüfusu ve özellikle Avrupa insanların yaş grupları incelendiğinde 65 ve yukarı yaş grubun, ülke nüfus oranlarına göre artış eğilimi gösterdiği görülmektedir(Tablo 45).

Türkiye'ye gelen turistler içinde önemli bir yer tutan bu grup insanlardan daha çok turist çekebilmek için, ülkemiz gerekli şartlara sahiptir. Bu doğrultuda, bu insanların isteği olan; güvenli, sağlıklı ve sakin ortamların hazırlanarak gerekli tanıtımın yapılmasıyla önemli bir pazar elde edilecektir. İç Anadolu bölgesinde bu insanlar için önemli olan doğal, kültürel ve arkeolojik verilerin bulunması, bölge için bu tür turizmin geliştirilmesinin önemini artırmaktadır.

3.2.2.4. İnanç Turizmi

İnsanları turizme katılmaya teşvik eden en önemli psikolojik faktörlerden biri de dini motiflerdir. İnsanlar, inançları gereği kutsal saydıkları yöre ve mabetleri ziyaret etme isteğinde bulunurlar. Anadolu bu açıdan oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Musevilik, Hristiyanlık ve İslam dini için kutsal sayılan sayısız eserler bulunmaktadır.

(148) KOZAK ve dğr., a.g.e., s.14.

İç Anadolu bölgesinde, Ankara, Kayseri, Nevşehir, Konya ve Karaman illeri bu açıdan eşsiz ve öncelikli eserlere sahiptir. Gerekli tanıtımın yapılması ve bu çerçevede oluşturulan inanç turizmi projesinin, geliştirilerek uygulanması, bölgeye bu yönde önemli bir talep kazandıracaktır(149). Özellikle 2000 yılı kutlamaları bu yönde önemli bir fırsat olarak değerlendirilebilir(150).

3.2.2.5. Mağara Turizmi

Mağaralar, jeolojik yapı itibarıyla karbonatlı formasyonlardan oluşmaktadır. Ülkemizin yaklaşık % 30'unun bu tür kayalarla kaplı olduğu dikkate alındığında, mağara oluşumu açısından son derece elverişli olduğunu söyleyebiliriz. Ülkemizde bulunan yüzlerce mağaradan, incelemesi ve morfolojisi hakkında bilgi çıkarılmış mağara sayısı 370'dir. Hemen hemen ülkemizin her bölgesinde mağara oluşumları ile karşılaşmakla birlikte; yoğun olarak Akdeniz, İç Anadolu, Ege ve Karadeniz bölgelerinde rastlanılmaktadır(151).

İç Anadolu bölgesi illerinde, turizm açısından uygun olan mağaralar Ek (31)'de görülebilir. Ek'de görüldüğü gibi Konya ili bu konuda tartışmasız öndedir. Niğde, Ankara ve Karaman'da önemli bir potansiyele sahiptir. Bunların biran önce turistik düzenlemesinin yapılarak, hizmete sokulması bölge ve ülke turizmi için olumlu sonuçlar sağlayacaktır.

3.2.2.6. Gençlik Turizmi

Gençlik turizmi, 15-25 yaş arasında bulunan gençlerin kamu ve özel organizasyonların sağladığı destek ve teşviklerden yararlanarak bireysel veya grup halinde ülke içinde ya da dışında kültür ve dinlenme motifleri ile yaptıkları seyahat ve konaklamalardan oluşan ekonomik, sosyal ve kültürel bir olaydır(152).

(149) Mehtap Cömert ÜLKÜCÜ, "Kapadokya'da Duvar Resimleri", Hafta Sonu Semineri II, 22-24 Eylül 1995, Nevşehir, s.21 vdv.

(150) İpek Yolu, "Mağaraların Turizmde Değerlendirilmesi", Turizm Bakanlığı Yay., Sa.3, 1993, s.43.

(151) Tursab, "Türkiye 2000 Yılı Kutlamaları İçin Çok Zengin Bir Potansiyele Sahip", Tursab Yay., Ocak 1997, Sa.156, s.36-37.

(152) Saime ORAL, "Türkiye'de Gençlik Turizmi ve Geliştirilmesi (Sorunlar-Öneriler)", Gençlik Turizmi Konferans, 14-16 Mayıs 1992, Ankara, s.126.

Günümüzde turizmin bir kitle hareketi niteliği kazanması bütün yaş gruplarından insanların turizme katılmalarının artmasıyla gerçekleşmektedir. Bununla birlikte turistik hareketlere en fazla katılan ve böylece turizmin gelişmesinde en büyük katkısı olan yaş grubu 15-25 yaş, diğer bir deyişle gençlerdir. Yapılan birçok araştırmada görülmüştürki, genç yaşlarda turistik hareketlere katılım daha yüksektir. Örneğin, İspanya'da turistler arasında yapılan bir araştırmada turistlerin sayısının, yaş arttıkça azaldığı görülmüştür. Almanya'da, en çok seyahat eden yaş grubunun 14-28 yaş arası insanlar olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, Japonya'dan Avrupa'ya seyahat eden turistlerin % 39'unun 20-29 yaş arası insanlar oluşturmaktadır(153).

Bütün bunlar göstermektedirki, dünya turizm hareketlerine katılanların önemli bir kısmını gençler oluşturmaktadır. Bu nedenle ülkemizin, bu tür talepten daha fazla pay alabilmesi için bu yönde çalışmaların hızlandırılması gereklidir. Gençlerin boş zamanlarını değerlendirebilmeleri için yeni rekreasyon çeşitlerinin geliştirilmesi gereklidir. Bu alanda organize edilecek teşvikler, gençlik turizminin gelişmesine ve aynı zamanda turizm işletmelerinin verimliliklerinin artmasına neden olacaktır(154).

İç Anadolu bölgesinde gençlik turizminin öngördüğü;

- doğal ve tarihi zenginlik,
- ulaşım imkanları,
- konaklama kapasitesi mevcuttur.

Bu verilerin koordineli olarak düzenlenmesi ve ulusal politika çerçevesinde değerlendirilerek, iç ve dış turizmin hizmetine sunulması bölge ve ülkeye önemli katkı sağlayacaktır. Öte yandan, gençlik turizmi gelir elde etmenin yanında toplumları birbirine yaklaştıracı özelliğinden dolayıda önem taşımaktadır(155).

(153) Ayhan GÖKDENİZ, "Gençlik Turizminde Teşvikler ve Gençlik Turizminin Alt Yapı, Tesis ve Servis İhtiyacı", *Gençlik Turizmi Konferansı*, 14-16 Mayıs, Ankara, 1992, s.183.

(154) GÖKDENİZ, a.g.m., s.188.

(155) ORAL, a.g.m., s.132.

3.2.2.7. Kongre Turizmi

Son yıllarda gelişmeye başlamış olan kongre turizmi; bir grubun, spesifik bir konuyu görüşmek için, belli bir yerde biraraya gelmelerinden oluşan hareket-tir(156).

Kongre turizmi, turizm faaliyetleri içerisinde sezonu zamansal uzatma özelliğiyle, ulusal turizm geliri ve turist sayısını artırarak sektöre özel bir canlılık kazandıran organizasyonlardır. Kongre turizmini farklı kılan bir başka özellik, delege harcamalarının normal turist harcamalarına göre daha fazla oluşudur(157).

Ülkemizde kongre açısından gerekli gelişmeleri henüz yeterince gösterememiştir. Uluslararası kongre şehri ya da yöresi ünvanını kazanmak için; ulaşım, alt-yapı, konaklama, kongre salonu ve olanakları, personel kalitesi, güvenlik, yan hizmetler, çevre ve kültürel zenginlik konularında, belli bir kalite ve kapasitenin üstünde olmalıdır. Bunlardan bir ya da bir kaçındaki eksiklik sistemin sağlıklı çalışmasını engeller ve verim alınamaz.

Ülke genelinde olduğu gibi İç Anadolu bölgesinde de bu konuda ulaşım, alt-yapı, kongre salonu ve olanakları, personel kalitesi konularında eksiklikler bulunmaktadır. Bölgede özellikle Ankara ve Kapodokya yörelerinde, uluslararası standartlarda birer kongre sarayının yapılması, bölgeye önemli bir canlılık kazandıracaktır.

3.2.2.8. Özel İlgi (Diğer) Turizmi

İnsanların gittikçe, klasikleşen turizm çeşitlerinden zaman zaman uzaklaşıp özel çeşitler aradıkları günümüzde, bu tür talepler içinde çeşitli faaliyetler oluşturulması gerekmektedir(158). Çoğu zaman sadece tura katılan kişi ya da kişilere has olan bu faaliyetlerin, bölgede uygulanabilecek türleri şunlar olabilir:

(156) Atakan MERT, "Kongre/Konferans", *TYD Dergisi*, Sa.13, Aralık 1992, İstanbul, s.10.

(157) Tanju KARASU, "Kongre Turizmi ve Bir Pazarlama Önerisi", *TYD Dergisi*, Aralık 1992, İstanbul, s.12.

(158) Saime ORAL, Arzu BAYRAKTAROĞLU, "Alternatif Turizmin Önemi ve Türkiye'de Alternatif Turizm Çeşitleri", *Hasan Zafer DOĞAN Anı Kitabı*, B.Ü. Yay., İstanbul, 1995, s.210-213.

- Doğal hayatı gözlemleme (Sultansazlığı, Düden Kuş cenneti, Meke tuzlası, Hotamış gölü vb.)
- Köy hayatı,
- At, eşek, deve turları,
- Geleneksel adetlerle, düğün, kına gecesi, sünnet, yemek yapımı vb.(159).

3.3. Anket Uygulaması Sonuçlarının Değerlendirilmesi

3.3.1. Araştırmanın Amacı

Son yıllarda önemli atılımlar gerçekleştiren Türk turizminin, çeşitlenmesi ve ülke genelinde yaygınlaştırılması çalışmaları hız kazanmıştır. Bu çalışmada, Türk turizmi açısından önemli arz kaynaklarına sahip olan İç Anadolu bölgesine gelen turistlerin bu yöreyi tercih sebepleri ve beklentileri incelenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede bu anket uygulaması ile aşağıdaki hedeflere ulaşılacak amaçlanmıştır:

1. Bölgeye yönelik dış turizm talebinin ülkelere göre dağılımı,
2. Bölgeyi tercih eden turistlerin yaş, cinsiyet, eğitim ve gelir durumları,
3. Bölgeye araçlar ya da aracısız gelme durumları,
4. Ulaşım araçlarına göre geliş şekilleri,
5. Bölgede ortalama konaklama süreleri ve konaklama tesis türleri,
6. Bölgeyi tercih etmekte rol oynayan temel etkenler,
7. Bölgeye geliş sıklıkları ve tekrar gelme eğilimleri ve bunun sebepleri,
8. Bölgeden nereye gidecekleri,
9. Bölgedeki turistik hizmetlerin fiyatları ve kalitesi hakkındaki görüşleri,
10. Bölgede istedikleri turizm ve hizmet çeşitleri,
11. Bölgede ziyaretlerin yoğunlaştığı yöreler.

(159) BÜLENT A. HİMMETOĞLU, ROBERT BROTHERTON, "Turizmin Gelişmesi İçin Bir Alternatif: Özel İlgi Turizmi", Tugay Yayın No: 30, Turizmde Seçme Kalaleler: 19, Mayıs 1994, İstanbul, s.22-24.

3.3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırmanın sınırları, yedi coğrafi bölgemizden biri olan İç Anadolu bölgesidir. Bölgedeki geçmiş yıllara ait turizm hareketleri incelenerek; bölgedeki turizm faaliyetlerinin % 90'ının gerçekleştiği; Ankara, Konya, Aksaray ve Kapadokya yöreleri belirlenerek, anket bu yörelerde tesadüfi örnekleme yöntemine dayanan alan araştırması şeklinde yapılmıştır.

Anket; 1.500'ü İngilizce, 750'si Almanca ve 750'si Fransızca olmak üzere 3.000 adet hazırlanmış ve turizm eğitimi almış üniversite öğrenci ve mezunları tarafından uygulanmıştır.

Anket, Ankara'da Anadolu Medeniyetleri müzesi civarında, Konya'da Hz. Mevlâna müzesi civarında, Aksaray'da Ağaçalı turistik tesisleri (mola noktası) ve Ihlara vadisinde, Ankara-Kulu makası Baran turistik tesislerinde (mola noktası), Kapadokya'da, Ürgüp, Göreme, Zelve, Avanos ve Yeraltı şehirleri civarlarında gerçekleştirilmiştir.

Hazırlanan 3.000 anketten 985'i geri dönmüş ve gerçekleşme oranı % 32.83 olmuştur. Fakat geri dönen anketlerden bazıları çeşitli sebeplerden dolayı (soruların bazılarına yanıt verilmemesi vb. gibi) değerlendirmeye alınmamıştır.

Değerlendirmeye 804 anket alınmıştır. Bu durumda gerçekleşme oranı % 26.80 olarak gerçekleşmiştir. 1994 ve 1995 yılları ortalamasına göre bölgeye ortalama 400 bin turist gelmiştir. Bu durumda bölgeye gelen turistlerin binde 2'sine ulaşıldığı görülmektedir. Bu sayıya ankete katılan her kişinin arkadaşı ve ailesi olduğu düşünüldüğü zaman bu oran binde dört ve beşe çıkabilmektedir.

Anketler 1995 yılı Temmuz-Ekim ayları arasında ve 1996 yılı Mart-Haziran ayları arasında aralıklarla uygulanmıştır.

3.3.3. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi ve Bulgular

Tablo (46) Ankete Katılan Turistlerin Milliyet ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Milliyet	Sayı	Yüzde	Cinsiyet			
			Erkek	Yüzde	Kadın	Yüzde
ABD	75	9,33	42	5,23	33	4,10
Almanya	51	6,34	33	4,10	18	2,24
Avusturya	60	7,46	30	3,73	30	3,73
Avusturalya	30	3,73	18	2,24	12	1,49
Belçika	39	4,85	18	2,24	21	2,61
Danimarka	24	2,99	12	1,49	12	1,49
Fransa	116	14,43	70	8,71	46	5,72
Güney Afrika	27	3,36	6	0,75	21	2,61
Hong-Kong	24	2,98	21	1,49	12	1,49
Hollanda	63	7,84	30	3,73	33	4,10
İngiltere	60	7,46	30	3,73	30	3,73
İtalya	21	2,61	12	1,49	9	1,12
İspanya	15	1,87	6	0,75	9	1,12
İsviçre	18	2,24	12	1,49	6	0,75
İsveç	12	1,49	6	0,75	6	0,75
Japonya	94	11,69	53	6,59	41	5,10
Kanada	12	1,49	6	0,75	6	0,75
Norveç	27	3,36	15	1,87	12	1,49
Diğer	36	4,48	15	1,87	21	2,61
Toplam	804	100,00	426	52,98	378	47,02

Ankete katılan turistlerin milliyetlerine göre dağılımına baktığımızda, % 14.43 ile ilk sırada Fransız turistlerin yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada % 11.69 Japonlar, üçüncü sırada % 9.33 ile ABD'li turistler almaktadır (Tablo 66).

Burada İç Anadolu bölgesi açısından dikkati çeken husus; Türk turizminin ağırlıklı olarak gerçekleştirdiği deniz turizmine göre talebinde farklılık olduğudur. Ankete katılanlar ve Turizm Bakanlığı istatistiklerine göre, İç Anadolu bölgesini ziyaret eden milletler arasında, bazı yıllarda sıralama değişse de ilk üç sırada Fransa, ABD ve Japonya görülmektedir.

Son yıllarda ülkemize yoğun olarak ziyarete başlayan İsrail, Rusya ve diğer BDT ülke turistlerinin bu bölgede hemen hemen olmadığıdır.

Tablo (47) Ankete Katılan Turistlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	Cinsiyet				Toplam	Yüzde
	Erkek	Yüzde	Kadın	Yüzde		
15-24	76	9,45	70	8,71	146	18,16
25-34	115	14,30	90	11,19	205	25,49
35-44	82	10,20	81	10,08	163	20,28
45-54	71	8,83	69	8,58	140	17,41
55- +	82	10,20	68	8,46	150	18,66
Toplam	426	52,98	378	47,02	804	100,00

Ankete katılan turistlerin yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında da ilk sırada % 25.49 ile 25-34 arası yaş grubunun yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada % 20.28 ile 35-44 arası yaş grubu yer almaktadır. Bu iki yaş grubunda yetişkin ve fiili üretimde bulunan kesimin oluşturması turizm gelirleri açısından olumlu olarak değerlendirilebilir(Tablo 47).

1993 yılında Turizm Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen "Yabancı Ziyaretçi Talep Profili Araştırma"sındaki yaş grupları ile ankete katılanların yaş grupları paralellik arz etmektedir(Tablo 36). Sadece bu araştırmada 55 ve üzeri yaş grubunun oranı % 8,63 olarak gözükmüşken; uygulanan ankette bu oranın % 18,66 olarak gerçekleştiği, bu durumda yaşlıların daha özellikli ve kültürel yörelere önem verdiklerinin göstergesi olarak algılamak mümkündür. Ayrıca ankete katılanların % 52.98'ini erkekler, % 47.02'sini kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo (48) Ankete Katılan Turistlerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Seviyesi	Sayı	Yüzde
Yanıt Yok	12	1,49
İlköğretim	75	9,33
Ortaöğretim	333	41,42
Üniversite	318	39,55
Lisansüstü	36	4,48
Diğer	30	3,73
Toplam	804	100,00

Öte yandan ankete katılanların eğitim durumlarına göre dağılımına baktığımızda, ilk sırada % 41.42 ile ortaöğretim gelmektedir. İkinci sıra ise % 39,55 ile üniversite mezunları yer almaktadır. Bu orana lisansüstü eğitim alanları da dahil ettiğimizde bu oran % 44.03'e ulaşmaktadır(Tablo 48). Bu durum, Yabancı Ziyaretçi Talep Profili Araştırmasıyla temel farklılığı ortaya koymaktadır(Tablo 38).

Bunun nedeninin, bölgenin kültürel ağırlıklı turizm merkezi olması ve kültür turizminin eğitim seviyesi ile doğru orantılı olması, başlıca sebeplerden sayılabilir.

Tablo (49) Ankete Katılan Turistlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	Sayı	Yüzde
Evli	424	52,74
Bekar	310	38,56
Boşanmış	55	6,84
Diğer	15	1,86
Toplam	804	100,00

Ankete katılan turistlerin medeni durumlarına göre dağılımı incelendiğinde % 52.74 ile evliler ilk sırada yer alırken, bunu % 38.56 ile bekarlar, % 6.84 boşanmışlar takip etmekte; eşi ölmüş olanlar, ayrı yaşayanlar ve beraber yaşayanlar ise % 1.86 ile dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir(Tablo 49).

Tablo (50) Ankete Katılan Turistlerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Meslek	Sayı	Yüzde
Memur	121	15,05
İşçi	130	16,17
Öğretmen/Öğr.Elem.	47	5,85
Sağlık Personeli	83	10,32
Müh./Teknik Pers.	107	13,31
Öğrenci	74	9,20
Serbest	77	9,58
Emekli	92	11,44
Avukat	26	3,23
Diğer	47	5,85
Toplam	804	100,00

Meslek gruplarına göre dağılımına baktığımızda ilk sıra % 16.17 ile işçiler ilk sırada yer alırken bunu % 15.05 ile memurlar ve % 13.31 ile mühendis ve teknik personel takip etmektedir. Öte yandan sağlık personeli de % 10.32 ile önemli bir orana sahiptir. Ziyaretçi profili açısından meslek grupları içinde, eğitim gerektiren branşların toplamda (öğretmen-öğretim elemanı, sağlık personeli, mühendis-teknik personel ve avukat) % 32.71 ile önemli bir orana sahip olduğu görülmektedir(Tablo 50).

Tablo (51) Ankete Katılan Turistlerin Tatile Çıktığı Kişilere Göre Dağılımı

Kimle	Sayı	Yüzde
Yalnız	108	13,43
Aile	375	46,64
Arkadaş	301	37,44
Diğer	20	2,49
Toplam	804	100,00

Ankete katılan turistlerin beraber tatile çıktığı kişilere göre dağılımına baktığımızda; ailesi ile beraber çıkanlar % 46.64 ile ilk sırada, % 37.44 ile

arkadaşla çıkanlar ikinci, % 13.43 ile yalnız çıkanlar üçüncü sırada yer alırken; özel grup vb. ise % 2.69 ile dördüncü sırada yer almaktadır(Tablo 51).

Tablo (52) Ankete Katılan Turistlerin Ortalama Aylık Gelirlerine Göre Dağılımı

Ort.Aylık Gelir	Sayı	Yüzde
1.000 \$'dan Az	50	6,22
1.001-2.000 \$	218	27,11
2.001-3.000 \$	317	39,43
3.001 \$'dan Fazla	184	22,89
Cevap Yok	35	4,35
Toplam	804	100,00

Ankete katılan turistlerin aylık ortalama gelirlerine göre dağılımlarına baktığımızda, ilk sırada % 39.43 ile 2001-3000 \$ geliri olanlar yer almaktadır, ikinci sırada % 17.11 ile 1001-2000 \$ geliri olanlar, üçüncü sırada % 22.89 ile 3001 \$'dan fazla geliri olanlar yer almaktadır(Tablo 52).

Tablo (53) Ankete Katılan Turistlerin Ortalama Tatil Bütçeleri

Ort.Tatil Bütçesi	Sayı	Yüzde
1.000 \$'dan Az	41	5,10
1.001-2.000 \$	219	27,24
2.001-3.000 \$	320	39,80
3.001 \$'dan Fazla	194	24,13
Cevap Yok	30	3,73
Toplam	804	100,00

Öte yandan ortalama tatil bütçelerine baktığımızda ankete katılanların % 39.80'inin 2001-3000 \$ tatil bütçesi olduğu görülmektedir(Tablo 53).

Tablo (54) Ankete Katılan Turistlerin Ülkemize Geliş Şekline Göre Dağılımı

Geliş Şekli	Sayı	Yüzde
Paket Tur/Sey.Acen.	620	77,11
Bireyse	178	22,14
Diğer	6	0,75
Toplam	804	100,00

Ankete katılan turistlerin % 77.11'inin paket tur, seyahat acentası aracılığı ile ülkemize geldiği % 22.14'ü ise bireysel olarak ülkemize gelmiştir(Tablo 54).

Tablo (55) Ankete Katılan Turistlerin Ulaşım Araçlarına Göre Dağılımı

Ulaşım Aracı	Sayı	Yüzde
Havayolu	693	86,19
Denizyolu	50	6,22
Demiryolu	20	2,49
Karayolu	26	3,23
Diğer	15	1,87
Toplam	804	100,00

Ulaşım araçlarına göre dağılıma baktığımızda, % 86.19'unun havayolu ile ülkemize geldiği, % 6.22'sinin denizyolu ile % 3.23'ünün karayolu ile % 2.49'unun demiryolu ile ve diğer grubu içinde bisiklet, motor vb. araçlarla gelenlerin de % 1.87 olduğu görülmektedir. Denizyolunun oranının yüksek çıkmasının nedeni deniz aşırı ülke turistlerinin (ABD, Japonya, Avusturalya, Güney Afrika vb.) bölgede önemli bir paya sahip olmalarıdır(Tablo 55).

Tablo (56) Ankete Katılan Turistlerin Türkiye'de Ortalama Kalış Süreleri

Ort.Kalış Süresi	Sayı	Yüzde
1-3 Gün	12	1,49
4-5 Gün	28	3,48
6-7 Gün	118	14,68
7 Günden Fazla	646	80,35
Toplam	804	100,00

Tablo (57) Ankete Katılan Turistlerin İç Anadolu Bölgesinde Ortalama Kalış Süreleri

Ort.Kalış Süresi	Sayı	Yüzde
1-3 Gün	629	78,23
4-5 Gün	94	11,69
6-7 Gün	40	4,98
7 Günden Fazla	41	5,10
Toplam	804	100,00

Ankete katılanlar arasında Türkiye'de ortalama kalış süresine göre dağılımına baktığımızda, % 80.35 ile 7 günden fazla konaklamalar ilk sırada yer almaktadır(Tablo 56). İç Anadolu bölgesindeki konaklamalara baktığımızda(Tablo 57), ortalama konaklamanın % 78.23'ünün 1-3 gün olduğu görülmektedir. Bu durumda bize ülkemize 7 günden fazla gelen turistlerin diğer bölgelerden İç Anadolu bölgesine "Anadolu Turları" ile geldiklerini göstermektedir.

Tablo (58) Ankete Katılan Turistlerin Türkiye'yi Ziyaret Amaçları

Ziyaret Amacı	Sayı	Yüzde
Eğlenme-Dinlenme	700	87,06
Sağlık	48	5,97
İş	56	6,97
Akraba-Eş-Dost Ziy.	48	5,97
Diğer	68	8,46

Ülkemizi ziyaret amaçları içinde eğlenme-dinlenme sebebi % 87.06 ile ilk sırada yer alırken, diğer sebepler daha spesifik kalmaktadır(Tablo 58).

**Tablo (59) Ankete Katılan Turistlerin Önem Derecesine Göre Türkiye'yi
Seçme Faktörleri**

Seçme Faktörü	Önem Derecesi					Yatak Ağırlık	Önem
	1	2	3	4	5	Toplamı	Sırası
Deniz-Güneş-Plaj	180	63	48	32	24	347	3
Macera	112	99	57	39	34	341	4
Doğal Güzellik	82	117	61	48	48	356	1
Türk Mutfağının Zen.	36	63	39	54	42	234	10
Seyahat Tecrübem	54	42	63	45	39	243	9
Anadolu'nun Eşsiz Med.	39	75	60	24	45	253	8
Bozulmamış Çevre	12	47	54	30	28	171	11
Arkadaş Tavsiyesi	81	66	48	54	22	271	6
Uygun Fiyatlar	27	55	48	66	63	259	7
Türk İnsanın Misaf.	39	84	69	81	30	303	5
Sey.Acen.Tavsiyesi	6	9	9	27	30	81	12
Tarihi ve Arkeo.Değ.	134	49	63	45	63	354	2
Diğer	2	-	-	-	-	2	13

Ankete katılan turistlerin ülkemizi seçme faktörlerine baktığımızda, yatay ağırlık toplamında ilk sırayı 356 puanla "Doğal Güzellik" faktörü almıştır, ikinci sırada 354 puanla "Tarihi ve Arkeolojik Değerler" faktörü almıştır, "Deniz-Güneş-Kum" faktörü ise 347 puanla üçüncü, "Macera" faktörü 341 puanla dördüncü, "Türk insanının Misafirperverliği" faktörü 303 puanla beşinci sırada yer alırken; "Diğer" faktörü saymazsak en az puanı "Seyahat Acentasının Tavsiyesi" faktörü almıştır(Tablo 59).

Buradaki en dikkat çekici konu insanların önemli bir kısmının ülkemize seyahati macera olarak görmeye devam etmeleri ve seyahat acentalarının turistleri yönlendirmede ciddi bir etkilerinin olmadığı sonucudur.

Tablo (60) Ankete Katılan Turistlerin Önem Derecesine Göre İç Anadolu Bölgesini Seçme Faktörleri

Seçme Faktörü	Önem Derecesi					Yatay Ağırlık	Önem
	1	2	3	4	5	Toplamı	Sırası
Doğal ve Kültürel Zenginlik	309	129	80	50	43	611	1
Fiyat Uygunluğu	86	125	80	95	62	448	3
Tarihi ve Ark.Değ.	153	165	92	66	35	511	2
Bölgenin Çekiciliği	58	119	128	81	50	436	4
Arkadaş Tavsiyesi	46	78	97	85	51	357	6
Macera	50	61	95	78	67	351	7
Bölge İns.Misafir.	85	101	80	83	69	418	5
Sey.Acen.Tavsiye.	32	27	18	37	64	168	8

Öte yandan İç Anadolu bölgesini seçme faktörlerine baktığımızda Türkiye'yi seçme faktörlerinde olduğu gibi "Doğal ve Kültürel Zenginlik" 611 puanla birinci sırada yer almaktadır; yine aynı şekilde "Tarihi ve Arkeolojik Değerler" faktörü 511 puanla ikinci sırada yer almaktadır. Burada "Fiyat Uygunluğu" faktörü 448 puanla üçüncü sıra yer almaktadır. "Bölgenin Çekiciliği" faktörü 436 puanla dördüncü sırada yer alırken, "Bölge İnsanın Misafirperverliği" faktörü 418 puanla beşinci sırada yer almıştır(Tablo 60).

Öte yandan ülke tercihinde olduğu gibi "Seyahat Acentası Tavsiyesi" faktörü son sırada yer almıştır.

Tablo (61) Ankete Katılan Turistlerin Türkiye'ye Geliş Sıklığı

Geliş Sıklığı	Sayı	Yüzde
İlk Kez	560	69,66
2. Kez	163	20,27
3. Kez	53	6,59
4. ve Fazla	28	3,48
Toplam	804	100,00

Ankete katılanların ülkemize geliş sıklığına baktığımızda % 69.66'sı ülkeye ilk kez gelmiş, % 20.27'si ikinci kez, % 6.59'u üçüncü, % 3.48'i dört ve daha fazla gelmiştir(Tablo 61).

Tablo (62) Ankete Katılan Turistlerin Bölgeye Geliş Sıklığı

Geliş Sıklığı	Sayı	Yüzde
İlk Kez	705	87,69
2. Kez	67	8,33
3. Kez	22	2,74
4. ve Fazla	10	1,24
Toplam	804	100,00

Bölge bazında geliş sıklığına baktığımızda, % 87.69'u bölgeye ilk defa gelirken, % 8.33'ü ikinci, % 2.74'ü üçüncü ve % 1.24'ü dört ve daha fazla gelmiştir(Tablo 62).

Tablo (63) Ankete Katılan Turistlerin Türkiye'ye/Bölgeye Tekrar Gelme Eğilimleri

Gelme Eğilimi	Sayı	Yüzde
Evet	604	75,12
Hayır	192	23,88
Belki	8	1,00
Toplam	804	100,00

Ankete katılanların % 75.12'si ülke ve/veya bölgeye tekrar gelme eğilimindedir, % 23.88'i tekrar gelmeyi düşünmezken, % 1.00'i tekrar gelme konusunda kararsız ya da henüz yeterince bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir(Tablo 63).

Tablo (64) Ankete Katılan Turistlerin Tekrar Gelmeye Yönelten Faktörler

Faktörler	Sayı	Yüzde
Doğal Yapının Çekiciliği	354	44,03
Sosyo-Kültürel Verilerin Çekici.	240	29,85
Böl.Mutfak.Çekiciliği	125	15,55
Daha Detaylı Gez.	288	35,82
Fiyat Uygunluğu	188	23,38
Misafirperverlik	288	38,82
Diğer	20	2,49

Tekrar gelmeyi düşünenlerin sebeplerine baktığımızda, % 44.03'ünün "Doğal Yapının Çekiciliği", % 38.82'si "Misafirperverlik", % 35.82'si "Daha Detaylı Gezmek İçin" ve % 29.85'i "Sosyo-Kültürel Verilerin Çekiciliği"ni neden olarak belirtmişlerdir(Tablo 64).

Tablo (65) Tekrar Gelmeyi Düşünmeyenlerin Faktörleri

Faktörler	Sayı	Yüzde
Bölg.Yeterince Gez.	84	43,75
Hizmetler İyi Değil	30	15,62
Turistlere Yaklaşım İyi Değil	30	15,62
Fiyat Uygun Değil	35	18,23
Başka Bölge/Ülkeye Gideceğim	160	83,33
Diğer	3	1,56

Öte yandan tekrar gelmeyi düşünmeyenlerin temel sebebi, % 83.33 ile başka ülkeye gideceğim şeklindedir, % 43.75'i ise bölgede yeterince gezdim derken, % 18.23'ü de fiyatları uygun bulmamıştır(Tablo 65).

Tablo (66) Buradan Nereye Gideceksiniz

Nereye	Sayı	Yüzde
Ülkeme	85	10,57
Başka Bir Ülkeye	34	4,23
Türkiye'de Başka Bir Yöreye	685	85,20
Toplam	804	100,00

Ankete katılan turistlerin bu bölgeden nereye gideceksiniz sorusuna verdikleri cevaplar; % 85.20'si Türkiye'de başka bir yöreye, % 10.57'si ülkeme ve % 4.23'ü başka bir ülkeye şeklinde olmuştur. Buda bir kez daha gösteriyorki bölgeye, direkt yurt dışından turist gelişi yok denecek kadar azdır(Tablo 66).

Tablo (67) Katılan Turistlerin Konaklama Tesislerine Göre Dağılımı

Konaklama Türü	Sayı	Yüzde
Otel	582	72,39
Motel	35	4,35
Pansiyon	153	19,03
Kamping	8	1,00
Diğer	26	3,23
Toplam	804	100,00

Ankete katılan turistlerin % 72.39'u otelde, % 19.03'ü pansiyonlarda, % 4.35'i motellerde, % 3.23'ü diğer konaklama tesislerinde ve % 1.00'i de kampinglerde konaklama yapmışlardır(Tablo 67).

**Tablo (68) Ankete Katılan Turistlerin Yöredeki Turistik Hizmetler Fiyatları
Hakkındaki Görüşleri**

Hizmetler	Ç.Paha.		Pahalı		Normal		Ucuz		Ç.Ucuz		Fik.Yok	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Otel	22	2,74	75	9,33	398	49,50	175	21,77	48	5,97	86	10,69
Yeme-İç.	37	4,61	90	11,19	330	41,04	243	30,22	54	6,62	50	6,22
Alış-Ver.	46	5,72	170	21,14	303	37,69	180	22,39	36	4,48	69	8,53
Eğlence	55	6,84	130	16,17	313	38,93	155	19,28	39	4,85	112	13,93
Genel	15	1,87	119	14,80	347	43,16	199	24,75	58	7,21	66	8,21

Ankete katılan turistlerin turistik hizmetlerin fiyatları hakkındaki görüşlerine baktığımızda;

- Otel fiyatlarını % 49.50'si normal bulurken % 21.77'si ucuz, % 5.97'si çok ucuz, % 9.33'ü pahalı, % 2.74'ü de çok pahalı bulmuştur. Ayrıca % 10.69'u da bu konuda bilgileri olmadığını belirtmişlerdir.
- Yeme-içme fiyatlarını % 41.04'ü normal olarak değerlendirirken, % 30.22'si ucuz, % 11.19'u pahalı, % 6.62'si çok ucuz, % 6.22'si fikrinin olmadığını belirtirken, % 4.61'i de çok pahalı olarak değerlendirmişlerdir.
- Alış-veriş'de % 37.69'u fiyatları normal olarak değerlendirirken, % 22.39'u ucuz, % 21.14'ü pahalı, % 5.72'si çok pahalı, % 4.48'i çok ucuz bulurken, % 8.53'ü bilgisinin olmadığını,
- Eğlence konusunda ise yine % 38.93'ü normal değerlendirirken, % 19.28'i ucuz, % 16.17'si pahalı, % 6.84'ü çok pahalı, % 4.85'i ucuz değerlendirirken, % 13.93'ü bilgisinin olmadığını belirtmişlerdir.
- Genel olarak ankete katılan turistlerin, % 43.16'sı fiyatları normal, % 24.75'i ucuz, % 14.80'i pahalı, % 7.21'i çok ucuz, % 1.87'si çok pahalı olarak değerlendirirken, % 8.21'i bu konuda da bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir(Tablo 68).

Tablo (69) Ankete Katılan Turistlerin Genel Görüşleri

Görüşler	Olumlu		Olumsuz	
	n	%	n	%
Fiyatlar	635	78,98	169	21,02
Tur Organizasyon	592	73,63	212	26,37
İnsan.Tur. Yakış.	633	78,73	171	21,27
Çevre Temizliği	511	63,56	293	36,44
Çevreye Duyarlı.	318	39,55	486	60,45
Otel Servisi	614	76,37	190	23,63
Yeme-İçme Serv.	610	75,87	194	24,13
Alış-Veriş	481	59,83	323	40,17
Diğer	3	-	-	-

Ankete katılan turistlerin turistik hizmetler hakkındaki görüşlerine baktığımızda; fiyatları, insanların turistlere yaklaşımı, çevre temizliği, otel servisi, yeme-içme, alış-veriş konularında % 55'nin üzerinde olumlu bulurken çevreye duyarlılığı % 60.45 oranında olumsuz bulduklarını belirtmişlerdir(Tablo 69).

Tablo (70) Ankete Katılan Turistlerin Bölgede Arzuladıkları Turizm Çeşitleri

Turizm Çeşitleri	n	%
Av Turizmi	60	7,46
Doğada Yürüyüş	219	27,24
Kış Sporları	48	5,97
At-Eşek-Deve Turları	267	33,21
Kongre Turizmi	36	4,48
Bisiklet Turu	300	37,31
Dağ Sporları	126	15,67
Foto Safari	354	44,03
Diğer	18	2,24

Ankete katılan turistlerin bölgede olmasını istedikleri turizm türlerine baktığımızda, % 44.03'le foto safari veya doğal hayatı gözlemleme ilk sırada yer alırken, % 37.31 ile bisiklet turu, % 33.21 ile at-eşek-deve turu ve % 27.24 ile doğa yürüyüşleri takip etmektedir(Tablo 70).

Tablo (71) Ankete Katılan Turistlerin İç Anadolu Bölgesi Ziyaretlerinin Dağılımı

Yöre	n	%
Peri Bacaları (Ürgüp, Göreme, Zelve)	645	80,22
Yeraltışehirleri	603	75,00
Ihlara Vadisi	435	54,10
Mevlâna Müzesi	351	43,66
Karatay Müzesi	120	14,93
İnce Minare Müzesi	48	5,97
Anadolu Medeniyetleri Müzesi	544	67,66
Etnoğrafya Müzesi	51	6,34
Ankara Kalesi	75	9,33
Agust Tapınağı	51	6,34
Anıtkabir	75	9,33
Roma Hamamı	108	13,43
Gordion Müzesi	42	5,22
Diğer	123	15,30

Ankete katılan turistlerin bölgedeki ziyaretlerine baktığımızda, % 80.22'si Peri-bacalarını, % 75'i Yeraltı şehirlerini, % 67.66'sı Anadolu Medeniyetleri müzesini, % 54.10'u Ihlara vadisini, % 43.66'sı Hz. Mevlâna müzesini ziyaret etmişlerdir(Tablo 71).

Ankete katılan turistlerin bölge ve yöreler hakkında belirttikleri bazı özel görüşler aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir.

1. Mutluluk verici, çok güzel.
2. Çok güzel, burada bulunmaktan çok memnunum, gelecekte turizmden çok para kazanacağız diye doğayı tahrip etmeyin.
3. Tur fiyatları çok pahalı bu konuda bir şeyler yapamazmısınız.
4. Güzel, çevrenin oluşumu ile ilgili bilgiler verin.
5. Kapadokya'da turizm çok güzel, kültür, çevresel çekicilikler, ucuzluk, insanların dostluğu herşey çok güzel. Bir tek şikayetim var sadece bu bölgede değil bütün Türkiye'de tuvaletler çok kirli ve yetersiz.

6. Yeni geldiğimden yorum yapamıyorum.
7. Çok güzel ve ilginç bir yöre zaman bulabilirsem bir kez daha gelebilirim, herkese önereceğim.
8. Sahip olduğunuz tarihi ve doğal zenginlikleri iyi koruyun.
9. Herşey mükemmel.
10. Turizm için çok güzel bir yer, geliştirilmesi ekonomik açıdan iyi olabilir, fakat bence fazla turizme açmayın bu hali iyi. Turist girişini sınırlandırın. Buralarda gelecek nesillerinde hakkı var.
11. Çevreyi daha iyi gezmek, anlamak için daha çok zamana ihtiyaç var, turlar sadece istedikleri yerleri gösteriyorlar.
12. Çok güzel, fakat yazları fazla turistik oluyor.
13. Burayı tercih ettiğime çok mutluyum.
14. Çok ilginç ve büyüleyici bir yöre.
15. Güzel ülkenizde, misafirperver ve arkadaş canlısı insanlarla bulunmaktan çok hoşlandım.
16. Birinci sınıf tuvaletler haricinde, herşey mükemmel.
17. 65 yaş üzerindekiilere müzelerde indirim yapmanıza teşekkür ederim.
18. Buradaki doğal, dini mekanlardan ve tarihi verilerden çok etkilendim. Turistik tesisler çok güzel ve sanırım tekrar geleceğim.
19. Böyle tarihi ve dini yerlerin bulunduğu bir yerde bulunmaktan hoşlandım, daha ayrıntılı gezmek için tekrar geleceğim.
20. Bölgeyi çok güzel buldum.
21. Eşsiz.
22. Bu bölgede henüz bir gece kaldık, şu ana kadar herşey güzel umarım hep böyle olur.
23. Gittiğimiz bir çok ülkeden daha eğlenceli zaman geçiriyoruz.

24. Türkiye'de bulunmak tarih konusundaki bilgi ve görüşümü temelden etkiledi.
25. Henüz görüş belirtecek kadar gezmedik.
26. Çok fazla turistik yapmayın.
27. Lütfen burayı olduğu gibi koruyun, turistler için yeterince eğlence var. Kongre turizminin bu bölgede düzenlenmesi, benim görüşüme göre oldukça iyi olur. Ayrıca bu bölgede dans alanları ve disco açmayın.
28. Eşsiz doğal güzellikleri görmekten çok memnum oldum.
29. Görülecek çok yer var fakat bisiklet sürmek oldukça zor.
30. Herşey süper, tekrar geleceğim.
31. Organize turlar hakkında bilgim yok, kendi seyahatimi planladım ve herşey yolunda. Çok kalabalık bulunması Kapadokya için olumsuzluktur. Çünkü, nereye gitsek orada bir çok otobüs, otomobil, bisiklet ve insanlar var. Bu kalabalıkta bu tabiat güzelliğini korumak mümkün değildir. Ayrıca, av turizmi gibi bir çeşide şiddetle karşıyım. Eğer insanlar bunu yapmak istiyorlarsa kendi ülkelerinde yapsınlar.
32. Normal olarak, bir yere gittiğinizde orada turistler için bilgilendirici araçlar bulunur.
33. Bir yorumda bulunmak için çok erken, fakat şu ana kadar herşey mükemmel.
34. Yeterince akşam eğlenceleri yok. Gezilecek çok yer var, zevk alacak kadar zaman yok.
35. Herşeyden çok hoşlandım özellikle Türk gecelerinin benim için özel bir yeri oldu.
36. Çok gezilecek yer var zaman az.
37. Manzara seyri için bol zamana ihtiyaç var.
38. Toplu taşımacılık iyi düzenlenmemiş, diğer aktiviteler iyi.

39. Beş yıl önceki halinden daha iyi.
40. İyi.
41. Bütün yöre çok güzel.
42. Hiç birşey istemiyorum. Lütfen şimdiki halini koruyun.
43. Sanki başka bir dünyadayım.
44. Normal. Tekrar gelmeye çalışacağım. Teşekkürler.
45. Her şey çok güzel.
46. Her şey mükemmel.
47. Bölgenin doğal güzelliğinden çok etkilendim. Buralar çok özel ve ayrıcalıklı yerler, sizler buralarda yaşadığınızdan dolayı çok şanslısınız.
48. Kapadokya bölgesinde mevcut etkinlikler yanında yukarıda belirtilen (turizm çeşitleri) etkinliklerin en kısa zamanda hayata geçirilmesi gereklidir.
49. Türkiye her yönüyle süper.
50. Bütün Türkiye hoşama gitti.
51. Lütfen çevreye dikkat edin.
52. Ben bu bölgeden ve genelde Türkiye'den memnunum, sadece çevreyi problemlili buluyorum. Ankara trafiği berbat. Peribacalarının bulunduğu yörelere araba girişleri yasaklanmalı.
53. Av turizmi bu bölgede yapılması gereken en son aktivite olmalı.
54. Çok memnunum.
55. Fiyatlarda ve satıcılarda bencillik ve ilkelik var.
56. Bazı sorunlarınızın aşılması için bence aile ve okul eğitimi önemli. Temel problem budur. Şayet devlet eğitime daha çok önem verirse herşey daha kolay çözülür.
57. Akreolojik kazıların biran önce tamamlanmasını sabırsızlıkla bekliyoruz.

3.3.4. Genel Değerlendirme

Yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen verilere göre bölgeye gelen turistler içinde ilk sıradaa Fransız, Japon ve ABD'li turistler almaktadır. Bu durum, bölgeye yönelik talebin deniz turizmine göre farklı olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan, ülkemize yönelik toplam talep içinde önemli bir paya sahip olan BDT ve İsrail gibi ülke turistlerinin bölgede hemen hemen olmamasıdır.

Ankete katılanların % 52.98'ini erkekler, % 47.02'sini kadınlar oluşturmuştur. Eğitim durumlarına göre ise ilk sırada % 41.42 ile ortaöğretim, ikinci sırada %39.55 üniversite mezunları yer almaktadır. Bu orana lisansüstü eğitim alan % 3.73'e de eklendiğinde % 44.3'e ulaşılmaktadır ki buda bölgeye yönelik talebin önemli farklılıklarındandır.

Meslek gruplarına göre dağılıma baktığımızda, öğretmen-öğretim elemanı, sağlık personeli, mühendis-teknik personel ve avukat vb. branşların önemli bir orana sahip olduğu görülmektedir.

Ankete katılan %46.64'ünün ailesiyle, %37.44'ü de arkadaşıyla tatile çıktığı ve ortalama aylık gelirleri 2.001-3.000 \$ olanların % 39.43 ile ilk sırada olduğu görülmektedir.

Geliş şekillerine baktığımızda %77.11'inin paket tur/seyahat acentası aracılığı ile % 86.19 ile havayolu ile gelişler önemli bir paya sahiptir.

Ankete katılanların Türkiye'de ortalama kalış sürelerine baktığımızda %80.35'inin 7 günden fazla ülkede konaklayacaklarını belirtmişler, bölge için ise %78.23'ü 1-3 gün olarak belirtmişlerdir.

Ülkemizi ziyaret amaçlarına baktığımızda ilk sırada % 87.06 ile eğlenme-dinlenme yer almaktadır. Ankete katılan turistlerin önem derecesine göre ülkemizi seçme faktörlerinde ilk sırayı 356 yatay ağırlıkla "Doğal Güzellik", hemen ardında 354 yatay ağırlıkla "Tarihi ve Arkeolojik Değerler" gelmektedir. İç Anadolu bölgesini seçme faktörlerinde ise ilk sırada "Doğal ve Kültürel Zenginlikler" 611 yatay ağırlıklı, 511 yatay ağırlıkla "Tarihi ve Arkeolojik Değerler" takip etmekte ve bu durum ülke ve bölge seçme faktörlerinin birbiriyle paralellik gösterdiğiidir.

Ankete katılanların % 69.66'sı ülkeye, % 87.69'unun bölgeye ilk kez geldiği, ülkeye ikinci kez gelenler %8.33'de kaldığı görülmektedir.

Ankete katılan turistlerden ülke ve/veya bölgeye tekrar gelme eğiliminde olanların oranı % 75.12'dir. Tekrar gelmeye yönelten faktörler arasında ilk sırayı doğal yapının çekiciliği % 44.03 ve misafirperverlik % 38.82 ile önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Ankete katılanların % 72.39'unun otellerde, % 19.03'de pansiyonlarda konakladıklarını belirtmişlerdir.

Ankete katılan turistlerin turistik hizmetler hakkındaki görüşlerine baktığımızda; % 49.50'si otelleri, % 41.04'ü yeme-içme, % 37.69'u alış-veriş, % 38.93'ü eğlence ve % 43.16'sı da genel olarak fiyatları normal olarak değerlendirmişlerdir.

Ankete katılanların bölgede istedikleri turizm çeşitleri içerisinde ilk sırayı % 44.03 ile foto-safari, % 37.31 ile bisiklet turu ve % 33.21 ile at-eşek-deve turları yer almaktadır.

Ankete katılan turistlerin bölgedeki ziyaretlerine baktığımızda % 80.22'si Peribacaları'nı, % 75.00'i Yeraltı şehirlerini, % 67.66'sı Anadolu Medeniyetleri müzesi'ni, % 54.10'u Ihlara vadisini ve % 43.66'sı Hz. Mevlâna müzesini ziyaret etmişlerdir.

Bu sonuçlarda göstermektedirki, bir ülke, bölge ya da yörenin sahip olduğu turistik arz kaynaklarının gerekli tanıtımının yapıldığı ve çağdaş turizm anlayışı içinde dış turizm talebinin beğenisine sunulduğunda, sonuç almak mümkün olmaktadır. İnsanları seyahate yönelten faktörler olan; merak, din, arkeolojik, kültürel, doğal vb. etkenler; insanları, bunların bulunduğu yörelere çekmektedir. Bölgenin iyi düzenlenmiş ve tanıtımı yapılmış turistik arz kaynakları olan; Peribacaları, Anadolu Medeniyetleri müzesi, Yeraltı şehirleri, Hz. Mevlâna müzesi ve Ihlara vadisi gibi, dış turizm talebi üzerinde önemli etkinlik göstermektedir. Bu nedenle gerek bölgenin sahip olduğu diğer arz potansiyeli gerekse ülkenin diğer arz

potansiyellerinin, çağdaş turizmin isteğine uygun düzenlenmesi ve daha önemlisi bunlardan talebin haberdar edilmesi gereklidir.

Anket sonuçlarından anlaşıldığı gibi, İç Anadolu bölgesine yönelik talebin, diğer bölgelerimizden olması, bölgedeki konaklama süresini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle bölgeye direkt destinasyon olarak turist gelmesi için çalışmalar yapılması gereklidir.

Bölge illerinde turizmin canlanması ve bölge potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi için mevcut uygulamalara ilave olarak, gerek anket çalışması sonuçlarına ve gerekse bu çalışma sonuçlarına göre aşağıdaki konuların gözönünde tutulması faydalı olabilecektir.

ANKARA:

1. Ankara'nın sahip olduğu iş ve kongre turizmi potansiyelinin, uluslararası nitelikte bir "Kongre Sarayı" ile desteklenmesi,
2. Dünyanın en önemli üç müzesi arasında yer alan Anadolu Medeniyetleri müzesinin çevre düzenlemesi yapılarak park sorununun çözülmesi,
3. İlin sahip olduğu zengin termal kaynaklarının, çağdaş nitelikte termal turizm anlayışına uygun hale getirilmesi için gerekli teşviklerin sağlanması,
4. Kale içinde bulunan konutların turizm amaçlı değerlendirilmesi için restorasyonu yapılarak, örnek bir Ankara sokağı oluşturularak turizme kazandırılması için gerekli tedbirlerin alınması,
5. Anıtkabir'de ses ve ışık gösterileri konusunda var olan fikrin hayata geçirilerek, anlamına yakışır etkinlikler düzenlenmesi,
6. Ankara'nın gerek görüntü gerekse gürültü kirliliğine sebep olan trafik sorununun çözülmesi için gerekli tedbirlerin alınması,
7. Havaalanı ile şehir merkezi arasında ucuz ve kolay ulaşım sistemi oluşturulması,

8. Soğuksu Milli parkı ve diğer tabiat koruma alanlarının anlamlarına uygun rekreatif faaliyetlerle turizmin hizmetine girmesi için gerekli çalışmaların yapılması.

NEVŞEHİR:

1. Yörede kurulan Tuzköy havaalanının, yörenin doğal yapısını olumsuz etkileyeceği görüşü hakimdir. Bu nedenle bundan vazgeçilerek, uluslararası havaalanı adını kazanan Kayseri havaalanının, nitelikleri bakımından da bu standartlara ulaştırılması için gerekenlerin yapılması,
2. Nevşehir-Kayseri arasını 50 km.'ye indiren karayolunun bir an önce tamamlanması için çalışmaların hızlandırılması,
3. Yörede bisiklet ve yaya yolları açılarak, insanların çevrenin doğal güzelliğini daha iyi görmeleri sağlanmalı,
4. Yöredeki doğal alanların içine motorlu araçlarla girilmesinin önlenmesi,
5. Yeraltı şehirlerinin daha organize biçimde tanıtımının yapılması ve çekiciliklerin çeşitli ses ve ışık oyunları ile artırılması,
6. At, Eşek ve Deve turları çeşitlendirilerek, yöre halkının geleneksel yaşam tarzını tanıtıcı faaliyetlerinin pilot uygulamalarla zenginleştirilmesi,
7. Aksaray-Nevşehir-Kayseri hattındaki hanlar ve kervansarayların restore edilmesi, tarihi İpek yolunun canlandırılarak, deve vb. araçlarla macera turları düzenlenmesi için gerekli alt-yapının oluşturulması için çalışılması,
8. Göreme Tarihi Millî parkının sınırlarının tüm yöreyi içine alacak şekilde geliştirilmesi ve park içinde rekreasyon aktivitelerinin sağlanması,
9. Yörenin geliştirilmesi ve uluslararası piyasada daha etkin tanıtılması için var olan kurum ve kuruluşların bir çatı altında toplanarak;

"Kapadokya Hepimizin; Ona Sahip Çıkalım" sloganı ile bütün Dünya kamuoyunun dikkatini çekici faaliyetlerin düzenlenmesi,

10. Yörenin, bölgenin ve ülkenin en önemli turistik merkezlerinden olduğundan hareketle turistik tesislerde denetimin daha ciddi yapılması, nitelikli ve temiz tuvaletlerin yaygınlaştırılması.

KONYA:

1. Konya'nın sahip olduğu inanç turizmi potansiyelinin daha iyi değerlendirilebilmesi için Hz. Mevlâna müzesi ve çevre düzenlemesinin yapılarak, park sorununun çözülmesi için gerekli önlemlerin alınması,
2. İlde Hz. Mevlâna dönemini yansıtan örnek bir merkez oluşturulup, Semâ gösterilerinin haftanın belirli günlerinde yapılması için gerekli çalışmaların hızlandırılması,
3. İldeki askeri havaalanının sivilleştirilerek, en azından iç hatlara açık tutulması,
4. Ankara'yı Akdeniz'e bağlayan en kısa yol olan Ankara-Kulu-Konya-Beyşehir-Seydişehir-Manavgat yolunun bir an önce tamamlanmasının sağlanması,
5. Yöredeki doğal verilerin, Meke Tuzlası, Ereğli ve Hotamış sazlıkları vb. niteliklerinin korunması ve tanıtımının yapılması için gerekli çalışmalara hız verilmesi,
6. Beyşehir Gölü Millî parkının gerekli alt-yapı çalışmalarının tamamlanıp, sahip olduğu eşsiz flora ve fauna varlığı korunarak turizme açılmasına hız verilmesi,
7. Birleşmiş Milletler Uluslararası Nasreddin Hoca yılında bile gerektiği şekilde yararlanamadığımız, Nasreddin Hoca ve onun felsefesinin uluslararası planda tanıtılması ve tur güzergâhları içinde yer alması için çalışmalar yapılması.

AKSARAY:

1. Ankara-Konya-Nevşehir kavşağında önemli bir mola noktası olan Aksaray'da gerekli alt-yapı ve mola tesislerinin geliştirilmesi,
2. İhlara vadisinin, Nevşehir yöresine gelen tur programlarına alınmasının sağlanması ve gece ziyaretleri ve çeşitli aktiviteler için vadinin ışıklandırılması,
3. Hasandağı'nın, dağ ve kış sporları turizmi için uygun olan potansiyelinden yararlanmak için gerekli alt-yapı ve üst-yapının biran önce kurulması için çalışmalara hız verilmesi,
4. Yörede bulunan ve dünyaca ünlü ve önemli olan Aşıklıhöyük (Neolitik M.Ö. 8500) yerleşim alanlarındaki arkeolojik kazılara hız verilerek, buluntuların turizmin hizmetine sunulması sağlanmalıdır.

ÇANKIRI:

1. Yörede var olan zengin yayla potansiyelinden yararlanmak için turistik gelişme potansiyeli olanların belirlenmesi ve süratle alt-yapıları tamamlanarak yatırımcıların ve turizmin hizmetine sunulması,
2. Yörede bulunan zengin termal kaynakların alt-yapı ve üst-yapıları tamamlanarak iç ve dış turizmin hizmetine sunulması,
3. Ilgaz dağının; kış-dağ sporları ve av turizminde var olan kaynaklarının daha iyi kullanılması için gerekli planlama ve çalışmaların yapılması,

ESKİŞEHİR:

1. Yörede önemli bir el sanatı olan lületaş işleciliğinin turizm amaçlı daha iyi değerlendirilmesi için gerekli önlemlerin alınması,
2. Yöredeki arkeolojik ve tarihi varlıkların gerekli tanıtımı yapılarak varolan potansiyelden daha iyi yararlanılmasının sağlanması için çalışmalar yapılması,
3. Yörede var olan eğitim kurumları potansiyelinden dış turizm amaçlı yararlanılması için çalışmalar yapılması.

KARAMAN:

1. Yörenin Erken Hristiyanlık döneminden sahip olduğu tarihi değerlerin tanıtımı yapılarak, Efes Meryemana kilisesinden eski olan Derbe kilisesinin potansiyelinin kullanılması için gerekenlerin yapılması,
2. Yayla ve trecking turizm faaliyetlerinin bölgede gelişmesi için gerekli çalışmaların yapılması,
3. Yörede var olan mağara potansiyelinin, turizm amaçlı değerlendirilmesi bu mağaraların alt-yapılarının tamamlanması için gerekli çalışmalara hız verilmesi. Özellikle Ermenek'te bulunan ve dünyanın üç önemli mağarasından biri olduğu tahmin edilen Morospolo'nun gerekli incelemesi ve alt-yapısı biran önce tamamlanarak turizme açılması,
4. Yörede son yıllarda görülen hızlı sanayileşme, ilde iş turizmini canlandırmıştır. Bunun için gerekli turistik tesislerin yöreye kazandırılması çalışmalarına hız verilmelidir.

KAYSERİ:

1. Yörenin en önemli turizm potansiyeline sahip olan dağ ve kış sporları merkezi Erciyes'in var olan potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi için mevcut tesislerin iyileştirilmesi ve yenileri ile desteklenmesi için gerekenin yapılması,
2. Yörenin sahip olduğu tarihi ve arkeolojik varlıkların potansiyeli iyi değerlendirilmelidir. Örneğin, dünyanın ilk hastahanelerinden olan Gevher Nesibe Darüşşifası ve tarihin bir dönemine ışık tutan Kültepe-Kaniş arkeolojik alanı,
3. Kayseri havaalanının uluslararası standartlarda hizmete girmesiyle, bölge turizmi önemli ölçüde canlanacaktır, bu nedenle bunun biran önce gerçekleşmesi için gerekli önlemlerin alınması,
4. Türkiye'nin en önemli sulak alanlarından olan, Sultansazlığı Kuş cenneti'nin, gerekli alt-yapı ve üst-yapısı tamamlanarak, araştırmacı ve

turistlerin hizmetine sunulmalıdır. Özellikle Kapadokya'nın bölgeye yakın olması Foto-Safari turlarını artıracaktır.

5. İl sınırları içinde bulunan han ve kervansaraylar önemli bir atıl potansiyel olarak durmaktadır. Bunların restorasyonları tamamlanarak turizm yatırımcıları ve turizmcilerin hizmetine sunulması çalışmaları yapılmalı,
6. 1990'lı yıllarda Erciyes dağında buzulların erimesi ile 1500 yıl sonra ortaya çıkan kilise biran önce koruma altına alınarak define arayıcılarının talanından kurtarılmalı ve tarihi-arkeolojik önemi ortaya konularak, tanıtımının sağlanması için gerekenin yapılması,
7. İlde bulunan Orta Anadolu Sanayi Fuarının kapsamı geliştirilerek, uluslararası boyut kazandırılması için gerekli düzenlemelerin biran önce yapılması.

KIRIKKALE:

1. İlde önemli bir yer tutan geleneksel Karakeçili festivali iç ve dış turizmde daha iyi tanıtılarak geliştirilmesi,
2. İlin Ankara'yı Karadeniz ve Orta Anadolu'dan doğuya bağlayan yol kavşağı üzerinde bulunmasından dolayı önemli bir yere sahiptir. Bu potansiyelin değerlendirilmesi için gerekli önlemlerin alınması.

NİĞDE:

1. İlin tarihi ve arkeolojik kaynakları, Nevşehir'e yakın olmasından dolayı, iyi bir tanıtımla değerlendirilebilir. Bu konuda gerekli çalışmaların hızlandırılması,
2. Aladağlar, dağ sporları için elverişli bir konumdadır. Bunun için gerekli alt-yapının biran önce tamamlanarak turizmin hizmetine sunulması.

SİVAS:

1. İl, gerek merkez ve gerekse ilçeleri ile önemli tarihi ve arkeolojik kaynaklara sahiptir. Bunlar öncelikle iç turizm daha sonra da dış turizmde tanıtımı yapılarak potansiyelinin değerlendirilmesi,
2. Yörenin sahip olduğu eşsiz ve zengin termal kaynakların alt-yapı ve üst-yapısı tamamlanarak, yörenin uluslararası nitelikte bir termal merkez olabilmesi için var olan potansiyelin faaliyete geçirilmesi gereklidir. Özellikle Kangal ilçesinde bulunan "Balıklı Çermik" yılan-cık ve sedef hastalığının doğal ve kesin tedavisi olan, dünyada benzeri olmayan bir yerdir. Bu merkezin var olan potansiyeli gerekli alt-yapı ve üst-yapının tamamlanması ile çağdaş bir niteliğe kavuşturulması.

YOZGAT:

1. İlin sahip olduğu en önemli doğal kaynak termal ve içmecerlerdir. İç turizmde önemli bir talebe cevap veren bu yörenin, gerekli alt-yapı ve üst-yapısı tamamlandıktan sonra uluslararası bir termal merkeze olmaya adaydır.
2. Yozgat Çamlığı Millî parkının, sadece yöre insanının tanıdığı bir yer olarak kalmıştır. Bu yörenin, bütün bölge ve ülkede tanıtımının yapılması yanında, dış turizmde açılması için gerekli rekreasyon faaliyetlerinin oluşturulmasına hız verilmesi.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yıllardaki göstergelere baktığımızda Dünya turizmi ve gelişme eğilimleri; 2000'li yıllarda klâsik anlayışdaki tatilin giderek değişeceği ve kaybolacağını göstermektedir. Günümüzdeki standart turist tipinin değişerek, daha bilinçli; fiyat, kalite ve özellikle çevre konusunda daha duyarlı, doğa ile bütünleşen ve daha sık seyahat etme eğiliminde bir turist tipinin ortaya çıkacağını göstermektedir. Bunlara paralel olarak, eğitim seviyesindeki yükselmeler kültür ağırlıklı turizmin önemini artıracaktır.

Bu gelişmelere paralel olarak, kendisini yenileyen ve bu isteklere cevap verebilen turistik istasyon, yöre ve bölgeler varlığını sürdürebilecektir.

1995 yılında uluslararası turizme 567 milyon kişi katılmış ve 370 milyar doları aşan harcama yapılmıştır. Her yıl artarak devam eden uluslararası turizm hacmi, petrol ve otomobil sektöründen sonra, ticaret hacmi bakımından dünyanın üçüncü sektörü olmuştur.

1996 yılı geçici verilerine göre ülkemize 8.582.845 turist giriş yapmış ve 1995 yılındaki turist sayısına göre % 11.08'lik artış gerçekleşmiştir. Böylece, ülkemiz turizm sektörü 1991 yılında Körfez krizi ile girmiş olduğu gerileme dönemini aşarak tekrar gelişme trendine girildiği imajını vermektedir.

Ülkemizin jeopolitik konumundan kaynaklanan doğal kaynakları, eşsiz medeniyetlere ev sahipliği yapmasından kaynaklanan kültürel ve arkeolojik değerleri, coğrafi konumu nedeniyle sunmuş olduğu dört mevsim turizm olanakları ile bu gelişme trendini artırarak sürdüreceğini göstermektedir.

Bu çerçevede, ülkemizin coğrafi bölgelerinin sahip olduğu turistik arz kaynakları; birbirinin alternatifi değil, tamamlayıcısı olarak uluslararası turizm talebinin beğenisine sunulmalıdır.

Özellikle 2000 yılı kutlamaları çerçevesinde hoş görününde bir göstergesi olarak, hristiyan âleminin kutlayacağı bu yılı ülkemiz turizmi açısından da bir fırsat görüp bu konuda tanıtım faaliyetleri yoğunlaştırılmalıdır.

Türkiye turizminde, diğer bölgelerden farklı turizm arz kaynaklarına sahip olan İç Anadolu bölgesi sahip olduğu kaynakları koruyabildiği ve çağdaş turizm anlayışına uygun olarak geliştirebildiği takdirde, dünya turizm piyasasında daha etkin tanıtılabildiği takdirde, 2000'li yılların turist profiline uygun hizmetleri eksiksiz sunabilecektir.

İç Anadolu bölgesi, bütününde ve iller bazında turizm arzı ve talebinin dağılımına bakıldığında; bazı yörelerin sadece iç turizm bakımından, bazı yörelerin hem iç hem de dış turizm bakımından geliştiği görülmektedir. Bazı yörelerde ise, turizm faaliyetlerinden söz etmek mümkün değildir.

Ankara, Nevşehir ve Konya illerinin sahip oldukları çekicilikler nedeniyle iç ve dış turizm bakımından önemli yere sahiptir. Bu üç yöre, bölgeye gelen 364.293 yabancı turistin 360.800'üne ev sahipliği yapmış ve diğer deyişle bölgedeki turistlerin % 99.04'ünü ağırlamıştır. Yerli turist açısından da bu üç yörenin tartışmasız üstünlüğü vardır. Bölgede konaklama yapan 919.132 yerli turist, 722.199'u yine sözkonusu üç yörede konaklama yapmış ve bölgenin % 78.57'sine sahip olmuştur.

Ankara, Nevşehir ve Konya illeri, bölgede bulunan 21.457 turistik işletme belgeli yatağın 18.310'una diğer bir deyişle % 85.33'üne sahiptir. Turizm yatırım belgeli yatak sayısında da durum pek farklı değildir. Bölgede bulunan 10.438 yatırım belgeli yatağın 8.054'ü, diğer deyişle % 77.16 yine bu illerde bulunmaktadır.

İç Anadolu bölgesi sahip olduğu arz kaynakları bakımından, Türk turizmi içinde hakettiği yere ulaşamadığı görülmektedir. Bölge konaklama arz kapasitesi bakımından, ülkede bulunan 280.463 belgeli yatağın 21.457'sine ve % 7.6 oranla Akdeniz, Ege ve Marmara bölgelerinden sonra gelmektedir.

Burada önemli olan nokta, İç Anadolu bölgesinin, Akdeniz, Ege ve Marmara bölgelerinden sonra gelmesi değil, bu bölgelerle arasında gerek konaklama arz kapasitesi, gerekse yabancı turist sayısı bakımından çok fark olmasıdır.

Bu noktada 1983 yılından beri ülkemizin genel turizm politikasının deniz turizmini geliştirmeye yönelik olmasının büyük etkisi vardır. Son yıllarda turizm

çeşitlendirilmesi kapsamında diğer bölgelerin ve özellikle İç Anadolu bölgesi turizminin geliştirilmesi için atılan adımların daha da belirginleştirilerek bölgenin gerek konaklama kapasitesi gerek turist sayısı ve alt-yapı açısından gerekli teşviklerin artırılması gereklidir.

Bölgenin, değişen seyahat ve tatil anlayışı doğrultusunda, mevcut turistik ürün bileşiminin çeşit, kalite ve anlayış bakımından değiştirilmesi halinde daha iyi konuma gelebilecektir.

Bölge içerisinde bu üç yörenin önde gelmesinin temel sebepleri; Ankara'nın başkent olması, Nevşehir'in dünyada bir eşi daha olmayan Peribacaları'na ve Hristiyanlığın kutsal yerlerine sahip olması, Konya'da Hz. Mevlâna müzesi'nin bulunması temel etkenlerdir. Fakat bölgenin diğer illerinde birçok eşsiz turistik kaynakları bulunmaktadır; Kayseri'de Erciyes kış ve dağ sporları merkezi, Aksaray'da İhlara vadisi ve Hasandağı kış sporları merkezi, Yozgat'ta kaplıcalar ve ülkemizin ilk millî parkı olan Yozgat Çamlığı, Sivas'da Balıklı Çermik ve diğer kaplıca ve içmeler, Karaman'da Efes Meryemana Kilisesi'nden daha eski olan Derbe Kilisesi ve dünyanın en uzun mağaralarından biri olan Morospolo, Eskişehir'de lületaşı işlemeciliği, Niğde'de kış ve dağ sporları açısından eşsiz olanaklara sahip olan ve 1995 yılında millî park ilân edilen Aladağlar, Çankırı'da Ilgaz dağlarının güzellikleri ve Kırşehir'de kaplıca ve henüz tam hizmete sunulmamış olan bir çok yeraltı şehri ve diğer bir çok turistik arz kaynakları.

Bu durum bölge için, gelecekte değişecek turizm anlayışı için olumlu göstergelerdir. Gelecek dönemlerde bölgenin daha iyi konuma gelebilmesi, bu avantajların çok iyi kullanılmasıyla olabilecektir. Dış turizm talebi üzerinde, turistik arz kaynaklarının önemli etkinliği vardır. İnsanları seyahate yönelten motifler olan; merak, din, doğal güzellikler ve arkeolojik varlıklar, dış turizm talebini yönlendiren en önemli faktörlerdir. Bunlarında bölgede eşsiz örneklerini görmek olasıdır.

Bölgenin sahip olduğu doğal, kültürel ve arkeolojik yapı, bölgeye alternatif turizm türleri konusunda da önemli olanaklar sağlamakta ve bölgede av turizmi, kış sporları, dağ turizmi, doğal hayatı gözlemleme, gençlik turizmi dinî turizm, kongre turizmi vb. geliştirilmesinde eşsiz olanaklar sunmaktadır.

Anket çalışmasından elde edilen verilerde göstermektedirki bölgeye gelen turistlerin % 75.12'si tekrar gelme eğilimindedir.

Bölgede/Yörede çok gezecek yer olduğunu, fakat zamanın çok yetersiz olduğunu ileri sürmektedirler. Özellikle bölge için önemli pazarlar olan; ABD, Kanada, Japonya ve Fransa gibi ülkelerde yörenin daha etkin tanıtılması ve bölgeye doğrudan uçuşların sağlanması, bölge turizm kaynaklarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesinde önemli etki oluşturacaktır.

Türkiye turizminde, diğer bölgelerden farklı turizm arz kaynaklarına sahip olan İç Anadolu bölgesi sahip olduğu kaynakları koruyabildiği ve Dünya turizm piyasasında daha aktif tanıtılabildiği takdirde, 2000'li yılların turist profiline uygun hizmetleri eksiksiz sunabilecektir.

Bölgenin, 2000'li yıllara ulaşması, turizmdeki değişme eğilimlerine uygun olarak dünya turizmine entegrasyonu bölge illeri bazında oluşturulacak politikalarla sağlanabilir. Bu çerçevede bölge genelinde turistik arz, turistik talep ve turizm çeşitlendirilmesi stratejilerinin, iller bazında da öncelikli konuların ortaya konması, belirli bir plân çerçevesinde yapılmalıdır. Bu hareket, bölge ve illerin mevcut çekiciliklerine dayanılarak oluşturulmalıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

KİTAPLAR ve MAKELELER

- AKTAŞ Ahmet : **Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi**, Antalya, 1989.
- ATALAY İbrahim : **Türkiye Coğrafyası**, E.Ü. Basımevi, İzmir, 1994.
- ATALAY İbrahim : **Türkiye Coğrafyası-1(Fiziki)**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1994.
- ATİKER Muammer : **"Ankara'nın Kuş Cenneti"**, İlgi, Shell Yayın Organı, Sa.83,İstanbul, Kış 1995.
- BAŞOL Koray : **Doğal Kaynaklar Ekonomisi**, İzmir, 1994.
- BAYBURTLUOĞLU Cevdet : **Arkeoloji (Turist Rehberleri İçin)**, KTB Yay., Ankara, 1983.
- BAYER Zekai : **Turizme Giriş**, İstanbul, 1992.
- BENDERLİOĞLU Reha : **"Kapadokya Bölgesi Aqua Resort Projesi, Hafta Sonu Semineri II, 22-24 Eylül 1995, Nevşehir.**
- ÇETİNER Ertuğrul : **Konaklama Yönetimi Muhasebesi**, Tutıbay Yay., Ankara, 1995.
- DENİZER Dündar : **Turizm Pazarlaması**, Ankara, 1992.
- DİNÇER (İSTANBULLU) Füsün : **Turist Rehberliği Meslek Dersi-Genel Turizm Notları-Turizm Mevzuatı ile İlgili Kanun ve Yönetmelikler**, Turem, Yay., İstanbul, t.y.
- DOĞANER Suna : **Türkiye'nin Turizm Coğrafyası**, Ders Notları, Turem Yay., İstanbul, t.y.
- ERALP Ziya : **Genel Turizm (Turist Rehberleri İçin)**, KTB Yay., Ankara, 1982.

- ERALP Ziya : Genel Turizm, A.Ü. Basın-Yayın Y.O. Yay.No:3, Ankara, 1983.
- ERTÜRK Mümin : İşletme Biliminin Temel İlkeleri, Beta yay., İstanbul, 1996.
- EVLİYAOĞLU Sait : Genel Turizm Bilgileri, Ankara, 1989.
- EVLİYAOĞLU Sait : Türkiye Turizm Coğrafyası, Ankara, 1995.
- EVLİYAOĞLU Sait : Türkiye Turizm Coğrafyası, Ankara, 1996.
- EGE Zehra : "Bir Rekreasyon Türü Olarak Av Turizmi ve Türkiye'de Av Turizminin Geliştirilmesi", Hasan Zafer DOĞAN Anı Kitabı, B.Ü. Yay., İstanbul, 1995.
- GÖKDENİZ Ayhan : "Gençlik Turizminde Teşvikler ve Gençlik Turizminin Altyapı,Tesis ve Servis İhtiyacı", Gençlik Turizmi- Konferans, 14-16 Mayıs, Ankara, 1992.
- GÜRDAL Mehmet : Turizm Ulaştırması, Adım Yay., Ankara, 1987.
- HACIOĞLU Necdet : Turizm Pazarlaması, U.Ü. Basımevi, Bursa, 1989.
- HACIOĞLU Necdet : Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü, U.Ü.Basımevi, Bursa, 1989.
- HENGİRMEN MEHMET : Golden Country TURKEY, Engin Yay., İstanbul, 1993.

- HİMMETOĞLU Bülent,
BROTHERTON Robert : "Turizmin Gelişmesi İçin Bir Alternatif: Özel İlgi Turizmi", Tugev Yay.No:30, **Turizmde Seçme Makaleler 19**, Mayıs 1994, İstanbul.
- İŞİL Kemal vdğ. : **Konya İli Kitabı**, Konya, 1986.
- İÇÖZ Orhan : **Seyahat Acentalığı ve Tur Operatörlüğü Yönetimi**, Anatolia Yay., Ankara, 1996.
- İÇÖZ Orhan : **Turizm İşletmelerinde Pazarlama İlkeler ve Uygulamalar**, Anatolia Yay., Ankara, 1996.
- İZBİRAK Reşat : **Türkiye**, MEB Yay., İstanbul, 1984.
- LONQUAR Robert : **Turizm-Seyahat Sosyolojisi** (çev. Gülser Öztunalı KAYIR), İletişim Yay., İstanbul, 1991.
- KAHRAMAN Nüzhet : **Turizm'de Yatırım Projeleri**, Çağlayan Kitapevi, İstanbul, 1986.
- KARASU Tanju : "Kongre Turizmi ve Bir Pazarlama Önerisi", **TYD Dergisi**, Aralık 1992, İstanbul.
- KOZAK Nazmi, AKOĞLAN Meryem ve KOZAK Metin : **Genel Turizm İlkeler-Kavramlar**, Anatolia Yay., Ankara, 1994.
- KOZAK Metin : "Türkiye'nin Turistik Arz Kapasitesi ve Turistik Arz ile İlgili Ekonomik Değişkenlerin Dış Turizm Talebi Üzerine Etkisi"(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Dokuz Eylül Üniversitesi**, İzmir, 1993.
- KÖKSAL Aydoğan : **Türkiye Turizm Coğrafyası**, Gazi Büro Kitapevi, Ankara, 1994.
- KULU Osman : "Turizmde Arz Kaynaklarının Çeşitlendirilmesi ve Ege Bölgesinde Alternatif Turizm Potansiyeli" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), **Dokuz Eylül Üniversitesi**, İzmir, 1994.

- KURT Mustafa : "Turistik Ürün Çeşitlendirmesi ve Nevşehir Yöresinde Gelişmesi Beklenen Turizm Türleri", **NTİÖYO Bitirme Tezi**, Nevşehir, 1995.
- MERT Atakan : "Kongre/Konferans", **TYD Dergisi**, Sa.13, Aralık 1992, İstanbul.
- OLALI Hasan, SÜMER Mehmet ve dğrl. : **Dış Tanıtım ve Turizm**, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul, 1982.
- OLALI Hasan : **Turizm Dersleri**, İstiklâl Matbaası, İzmir, 1984.
- OLALI Hasan : **Turizm Politikası ve Planlaması**, İ.Ü. İşletme Fakültesi Yay.No:228, İstanbul, 1990.
- OLALI Hasan : **Turizm**, MEB Yay., Ankara, 1991.
- OLALI Hasan, TİMUR Alp : **Turizm Ekonomisi**, Ofis Ofset Matbası, İzmir, 1988.
- ORAL Saime : **Türk Turizm Pazarlamasında Dağıtım-Fiyat Politikaları ve Turist Profili Analizi**, İstiklâl Matbaası, İzmir, 1988.
- ORAL Saime : "Türkiye'de Gençlik Turizmi ve Geliştirilmesi (Sorunlar-Öneriler)", **Gençlik Turizmi-Konferans**, 14-16 Mayıs, Ankara, 1992.
- ORAL Saime,
- BAYRAKTAROĞLU Arzu : "Alternatif Turizm'in Önemi ve Türkiye'deki Alternatif Turizm Çeşitleri", **Hasan Zafer DOĞAN Anı Kitabı**, B.Ü.Yay., İstanbul, 1995.

- ORAL Saime, BAŞARIR Arzu : "Alternatif Turizmin Önemi, Türkiye'de Alternatif Turizm Çeşitleri ve Kapadokya'da Uygulanabilirliği", Hafta Sonu Semineri II, 22-24 Eylül 1995, Nevşehir.
- ÖZDEMİR Mehmet : Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri, Ankara, 1992.
- ÖZGÜÇ Nazmiye : Turizm Coğrafyası, İ.Ü. Edebiyat Fak. Yay.No: 3203, İstanbul, 1984.
- ÖZTAŞ Kadir : "İnanç Turizmi ve Konya Patansiyeli", Konya Postası, 14 Eylül 1995, Konya.
- SEZGİN Orhan Mesut, Acar Yıldırım : Turizm, Tanıtma-Pazarlama-Ekonomi, Baştem Yay. No:1, Ankara, 1991.
- SELVİ Murat Selim : "Kangal Balıklı Kaplıcası ve Sedef Hastalığı", Turizm Yıllığı 1994, Ankara.
- ŞAHİN Adem : İktisadi Kalkınmadaki Önemi Bakımından Türkiye'de Turizm Sektöründeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi, TOBB Yay., Ankara, 1990.
- ŞAHİN Cemalettin : Coğrafya 2, MEB Yay., İstanbul, 1995.
- ŞİMSEK Şerif : İşletme Bilimlerine Giriş, Konya, 1996.
- ŞIKLAR İlyas : Turizm Ekonomisi (Ders Notları) Ana.Ü. Basımevi, Eskişehir, t.y.
- TİMUR Alp ve diğerleri : Ege Bölgesi Turizminin Sektörel Analizi ve Gelişme Stratejileri (Seges), Esiad Yay. No: 94/Esa-7, İzmir, 1994.
- TOSKAY Tunca : Turizm, Turizm Olayına Genel Yaklaşım, Der Yay., İstanbul, 1983.

- USAL Alpaslan : **Turizm Pazarlaması**, İzmir, 1984.
- ULU Ahmet : "Turizm İşletme Maliyetlerini ve Verimliliği Etkileyen Bir Unsur Olarak Turistik Alanların Kontrolsüz Gelişimi", **Hafta Sonu Semineri II**, 22-24 Eylül 1995 Nevşehir.
- ÜLKÜCÜ Mehtap Cömert : "Kapadokya'da Duvar Resimleri", **Hafta Sonu Semineri II**, 22-24 Eylül 1995, Nevşehir.
- YAMAN Zafer : **Alanya'nın Turizm Kapasitesinin Analizi**, Altid Yay. No: 1994/1, Alanya, 1994.
- YARCAN Şükrü : **Turizm Endüstrisi**, B.Ü., İstanbul, 1993.
- YÜCESOY Cevat : **Turizm Otel İşletmeleri ve Muhasebesi**, Çağlayan Kitapevi, İstanbul, 1967.

DİĞER KAYNAKLAR

- Anatolia : "Gelişemeyen Ankara Turizmi İçin Öneriler", **Turizm Araştırmaları Dergisi**, Yıl 6, Sa.2, Haziran 1995, Ankara.
- Bilim ve Teknik : "Çatal Höyük", **Tubitak Yay.**, Sa. 336, Ankara, Kasım 1995.
- Bilim ve Teknik : "Doğanın Ayrıcalıklı Alanları Milli Parklar", **Tubitak Yay.**, Sa. 349, Aralık 1996.
- Çare : "Çöl Ortasında Doğa Harikası", **Turizm-Kültür-Sanat Dergisi**, Yıl 2, Sa.22-23, Mayıs-Haziran, Konya, 1993.
- DİE : **Genel Nüfus Sayımı 1990-Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri**, Ankara, 1993.
- DİE : **Türkiye İstatistik Yıllığı 1994**, Ankara, 1995.

- DPT : İller İtibariyle Çeşitli Göstergeler, Kalkınmada Öncelikli Yörelere ve Bölgesel Kalkınma Genel Müd., Ankara, 1993.
- DPT : İller İtibariyle Çeşitli Göstergeler, Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müd., Ankara, 1995.
- DPT : Özel İhtisas Komisyonu Turizm Raporu, VII.BYKP, Ankara, 1995.
- DSİ : Türkiye'deki Barajlar ve Hidroelektrik Santralleri, Ankara, 1995.
- Grand Master Genel Kültür**
- Ansiklopedisi** : "İç Anadolu Bölgesi", Milliyet Yay., C.II, İstanbul, 1992.
- İl-İl Büyük Türkiye**
- Ansiklopedisi** : "İç Anadolu Bölgesi İlleri", C.I-II-III, Milliyet Yay., İstanbul, 1992.
- İSO : Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu, İstanbul Sanayi Odası Dergisi, Yıl 30, Sa.354, Eylül 1995.
- İpek Yolu** : "Mağaraların Turizmde Değerlendirilmesi", T.B. Yayın Organı, Sa.3, Ankara, 1993.
- Kalkınma Bankası : Turizm El Kitabı, Ankara, 1990.
- KTB : Turizm Pazarlaması, Ankara, 1983.
- Meteoroloji Genel Müd. : Ankara İlının Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Aksaray İlının Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.

- Meteoroloji Genel Müd. : Çankırı İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Eskişehir İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Karaman İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Kayseri İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Kırşehir İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Kırıkkale İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Konya İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Nevşehir İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Niğde İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Sivas İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Meteoroloji Genel Müd. : Yozgat İlinin Meteorolojik Verileri 1990-1994, Ankara, 1994.
- Orman Bakanlığı : Türkiye Milli Parklar Haritası, Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müd. Yay., Ankara, 1993.
- Orman Bakanlığı : Milli Parklar, Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müd., Teksir, Ankara, 1995.

- ÖSYM** : **ÖSYM 1995 Öğrenci Klavuzu**, Ankara, 1995.
- Resmi Gazete** : **Milli Parklar Kanunu**, Kanun No: 2872, 1993.
- Selçuk Üniversitesi ve Çevre** : **"Ereğli Sazlıkları ve Hotamış Gölü ve Sazlıkları"**, S.Ü. Çevre Sorunları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yay., Nisan 1994, Konya.
- Turizm Bankası** : **Turizm Nedir? (Kitap Özetleri)**, Ankara 1988.
- Turizm Bakanlığı** : **Belgeli Turizm Tesisleri Raporu 1991**, İşletmeler Genel Müd., Ankara, 1992.
- Turizm Bakanlığı** : **Konaklama İstatistikleri Bülteni 1993**, Yatırımlar Genel Müd. Yay.No: 1994/3, Nisan 1995, Ankara.
- Turizm Bakanlığı** : **Turizm İstatistikleri Bülteni 1993**, Yatırımlar Genel Müd. Yay. No: 1994/2, Nisan 1995, Ankara.
- Turizm Bakanlığı** : **Turizm İstatistikleri Bülteni 1994**, Yatırımlar Genel Müd. Yay. No:1995/3, 1996, Ankara.
- Turizm Bakanlığı** : **Yabancı Ziyaretçi Talep Profili Araştırması 1993**, Yatırımlar Genel Müd. Yay.No: 1994/4, Mayıs 1994, Ankara.
- Turizm Bakanlığı** : **Belediye Belgeli Tesisler Envanteri 1994**, Yatırımlar Genel Müd. Yay. No: 1995/6, Nisan 1995, Ankara.
- Turizm Bakanlığı** : **Turizm İstatistikleri Bülteni 1995**, Yatırımlar Genel Müd. Yay.No: 1996/1, Temmuz 1996, Ankara.
- Turizm Bakanlığı** : **İç Turizm Talep Profili Araştırması 1993**, Yatırımlar Genel Müd. Yay. No: 1994/1, 1994, Ankara.

- Turizm Bakanlığı : Belgeli Turizm İşletmeleri İstatistik Yıllığı 1993, İşletmeler Genel Müd., 1994, Ankara.
- Turizm Bakanlığı : Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994, Yatırımlar Genel Müd. Yay.No: 1995/2, Nisan 1995, Ankara.
- Turizm Bakanlığı : Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1994, Yatırımlar Genel Müd. Yay.No: 1995/5, Nisan 1995, Ankara.
- Turizm Bakanlığı : Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1993, Yatırımlar Genel Müd.Yay. No: 1994/6, Mayıs 1994, Ankara.
- Turizm Bakanlığı : Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995, Yatırımlar Genel Müd. Yay. No: 1996/4, Ankara, 1996.
- Turizm Bakanlığı : Belediye Belgeli Konaklama İstatistikleri Bülteni 1995, Yatırımlar Genel Müd.Yay. No: 1996/5, Ankara, 1996.
- Turizm Bankası : Kış Sporları Merkezleri Turizm Yatırım Alanları, Fiziksel Planlama Grup Bşk., Ankara, 1987.
- Turizm Bakanlığı : Turizm 1993-Özel Projeler, Yatırımlar Genel Müd., Ankara, 1994.
- TÜRSAB : Travel Agencies in Turkey, İstanbul, 1995.
- TÜRSAB : "Türkiye 2000 Yılı Kutlamaları İçin Çok Zengin Potansiyele Sahip", Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Yayın Organı, Ocak 1997, Sa.156, İstanbul.

- Ankara Müzeleri, İl Kültür Müd. Yay., 1991.
- Müze İstatistikleri, Ankara İl Müd., Teksir, Ankara, 1995.
- Müze İstatistikleri, Aksaray İl Müd., Teksir, Aksaray, 1995.
- Müze İstatistikleri, Çankırı İl Müd., Teksir, Çankırı, 1995.
- Müze İstatistikleri, Eskişehir İl Müd., Teksir, Eskişehir, 1995.
- Müze İstatistikleri, Karaman İl Müd., Teksir, Karaman, 1995.
- Müze İstatistikleri, Kayseri İl Müd., Teksir, Kayseri, 1995.
- Müze İstatistikleri, Kırşehir İl Müd., Teksir, Kırşehir, 1995.
- Müze İstatistikleri, Konya İl Müd., Teksir, Konya, 1995.
- Müze İstatistikleri, Nevşehir İl Müd., Teksir, Nevşehir, 1995.
- Müze İstatistikleri, Niğde İl Müd., Teksir, Niğde, 1995.
- Müze İstatistikleri, Sivas İl Müd., Teksir, Sivas, 1995.
- Müze İstatistikleri, Yozgat İl Müd., Teksir, Yozgat, 1995.
- Ankara Rehberi, İl Turizm Müd. Yay., 1993.
- Ankara, Ankara Valiliği Yay., 1991.
- Aksaray Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1995.
- Aksaray Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1994.
- Çankırı Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1994.
- Eskişehir İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., Teksir, 1994.
- Eskişehir İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1996.
- Karaman Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1993.
- Karaman Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1994.
- Kayseri İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1992.
- Kayseri, İl Özel İdaresi Yay., 1994.

- Kırşehir İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1994.
- Kırşehir İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1992.
- Konya İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1992.
- Nevşehir İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1991.
- Niğde İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., Konya 1991.
- Sivas İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1993.
- Yozgat İli Turizm Envanteri, İl Turizm Müd. Yay., 1993.
- Yeni Türk Ansiklopedisi , "İç Anadolu Bölgesi", Ötüken Yay., C.IV, İstanbul 1985.

E K L E R

Ek (01) İç Anadolu Bölgesinin Doğal Kaynakları

İLLER	DAĞLAR
Ankara	Karadağ, Karasimir, Paşadağ, Tekedağı, Kuzey Anadolu Sıra Dağları, İdris, Elmadağ, Güre, Karyağdı, Mire-Aydos, Ayaş, Çile, Hıdır, Işık, Yıldırım, Yakut, Karakiriş, Kartal, Manastır.
Aksaray	Hasandağı, Küçük Hasandağı, Ekecik.
Çankırı	İlgaz(Çatal Ilgaz, Küçükhacet, Kulpi, Bulancak, Altunsivrisi, Kocadağ Tepeleri), Kurşunlu, Çit, Doğdu, Çamçalı, Karakaya, Ilsılık, Yapraklı, Taşyakası, Batıbeli, Dumanlı, Karataş, Elden, Eldivan ve Bozkır.
Eskişehir	Bozdağ, Sündiken, Sivrihisar, Türkmen.
Karaman	Karadağ, Çakırdağ, Hacıbaba, Yellibel, Afacan, Keklik, Kuzey Dağları.
Kayseri	Erciyes, Binboğa, Hınzır, Akdağ, Aladağ, Hodul, Dumanlı, Bakırdağ, Tahtalı, Soğanlı, Rostan, Beydağı, Tekke, Kızılviran, Aygörmez, Karamaz, Alıdağ, Karakaya, Yılanlı, Hasandağı.
Kırıkkale	Karagüney, Karacadağ, Küre, Dinek.
Kırşehir	Çiçekdağı, Baranlı, Armutlu, Köpekli, Kızıldağ, Kırlandıç, Kargasekmez, Kervansaray.
Konya	Güneydoğu-Güneybatı Toroslar, Volkar, Aydos, Geyik, Haydar, Karakuş, Sultan, Karaca, Takkeli.
Nevşehir	Erdaş, Hodul, Kızıldağ.
Niğde	Bolkar, Melendiz, Keçibuyduran, Göllü, Aladağlar, Demirkazık, Elma.
Sivas	Kösedağları, Yıldız, Asmalıdağ, Tecer, Kılmaç, Karacatepe, Kesistepe, Gürlevik, Beydağı, Yama, Akdağları, İncebel, Tahtalı, Hezanlı.
Yozgat	Akdağlar, Deveci, Zincirli, Akçadağı, Güvencik, Keklice.

Kaynak: Araştırmacı Tarafından Derlenmiştir.

Ek (01) İç Anadolu Bölgesi Doğal Kaynakları(Devam)

İLLER	GÖLLER
Ankara	Mogan, Eymir, Karagöl, Üçbaş, İğdir, Çeştepe, Karagüney, Avşar, Kirazdibi, Kızılca, Dikilitaş, Danacı, Çankoru, Ilıca, Bucuk. Baraj Gölleri: Sarıyar, Asartepe, Hirfanlı, Kesikköprü, Kurtboğazı.
Aksaray	Tuzgölü. Baraj Gölleri: Mamasun, Hirfanlı.
Çankırı	Çardak, Buluncak, Osman, Kamış, Çivi, Sülük, Bozyaka, Dumanlı, Taşkaracalar, Karagöl, Sazak, Baraj Gölleri: Güldürece.
Eskişehir	Yukarı Kartal Gölleri. Baraj Gölleri: Porsuk, Gökçekaya, Musaözü, Dodurga(Darıdere).
Karaman	Çavuş, Soğla, Süleyman Hacı. Baraj Gölleri: Gödet.
Kayseri	Palas Tuz Gölü, Kurbağa, Çibik, Sultan Sazlığı, Karasaz, Engir, Sarıgöl. Baraj Gölleri: Sarımsaklı.
Kırıkkale	Kapulukaya Baraj Gölü.
Kırşehir	Seyfe. Baraj Gölleri: Hirfanlı, Çoğun, Kesikköprü.
Konya	Tuzgölü, Beyşehir, Suğla-Karaviran, Akşehir, Çavuşcu(İlgın), Akgöl, Acıgöl, Deveci Pınar, Terzihan, Obruk Gölleri.
Nevşehir	Damsa Baraj Gölü.
Niğde	Narlıgöl, Büyükgöl, Karagöl, Dipsizgöl. Baraj Gölleri: Gebere, Akkaya, Gümüşler.
Sivas	Tödürge, Hafik, Gökpınar, Bostankaya, Gölova, Aygır, Acıgöl.
Yozgat	-

Kaynak: Araştırmacı Tarafından Derlenmiştir .

Ek (01) İç Anadolu Bölgesi Doğal Kaynakları(Devam)

İLLER	AKARSULAR	OVALAR
Ankara	Kızılırmak, Çubuk Çayı, İncesu, Ova Çayı	Tuz Gölü Çanağı, Kepez Ovaları, Hacıbekirözü, Balaban, Mogan, Çubuk, Mürted, Babayakup, Ankara
Aksaray	Ulurmak, Melendiz.	Konya Ovası.
Çankırı	Kızılırmak, Melan, Devrez, Acıçay, Terme, Çerkeşçayı, Tatlıçay, Eskipazarçayı.	Kızılırmak Havzası, Orta Devrez, Tatlıçay, Melan, Eskipazar, Çerkeş.
Eskişehir	Sakarya, Porsuk, Sarısu, Seydisu.	İnönü Ovası, Yukarı Sakarya Ovası.
Karaman	Göksu, Gödet, İbrala, Dumanözü, Deliçay.	Konya, Karaman
Kayseri	Kızılırmak, Zamantı, Sarımsaklı.	Kayseri, Yeşilhisar, Develi, Akdölen, Zamantı, Mandal.
Kırıkkale	Kızılırmak, Malaközü.	Terme, Kırıkkale.
Kırşehir	Kızılırmak, Kılıçözü, Sıdıklı, Değirmenözü, Danözü, Namanözü, Acıöz, Manözü.	Kırşehir, Malya.
Konya	Çarşamba, Delimahmutlu, Divle, Meram, İvriz, May, Sille, Boracan, İnsuyu, Doğanhisar.	Konya, Akşehir, Beyşehir, Ereğli, Seydişehir, Cihanbeyli, Kula, Yunak.
Nevşehir	Kızılırmak, Kadirah, Üzengi, Damsa.	Derinkuyu, Kızılırmak Kıyı Ovaları.
Niğde	Kırkpınar, Bandıra, Zamantı, Ecemiş.	Niğde, Tuzgölü ve Konya Ovaları Uzantıları.
Sivas	Kızılırmak, Kelkit, Tozanlı, Çaltı, Tohma.	Sivas, Polanga, Cencin.
Yozgat	Çekerek, Delice, Eğriöz, Karacaali, Bişeközü.	Yozgat, Boğazlayan.

Kaynak: Araştırmacı Tarafından Derlenmiştir.

Ek (01) İç Anadolu Bölgesi Doğal Kaynakları(Devam)

İLLER	YAYLALAR	VADİLER
Ankara	Ayaşbeli, Elmadağ, Çal, Hüseyingazi, Haymana	-
Aksaray	Hasandağ	Ihlara
Çankırı	Kırkpınar, Bozan, Dede, Mülayim, Yapraklı, Sanı, Taşyakası, Dumanlı, Boduroğlu, Bozkır, Büyük Aliözü	Melan, Eskipazar, Uluçay
Eskişehir	Yazılıkaya, Türkmen	-
Karaman	Tozlu, Berendi, Barçın, Avarlık, İmirme, Bağdat, Tekeçatı, Başyayla, Ada, Akçaalan, Kıraman, Çat, Melikli, Pınar, Saraycık	-
Kayseri	Tekir, Hisarcık, Zambik, Güzeller, Kırkpınar	-
Kırıkkale	-	-
Kırşehir	-	Büyüköz, Küçüköz, Acısu, Kılıçözü
Konya	Meram, Çayırbağı, Obruk, Hatıp Suyu, Akşehir	-
Nevşehir	Kızılırmak	-
Niğde	Eznevit, Acıman, Büyüköl	Çımbar, Narpuz, Yalak, Emli
Sivas	Eğriçimen, Uzunyayla, İncecik, Mergesan, Yücekaya	Kelkit, Kızılırmak, Öz
Yozgat	Bozok	-

Kaynak: Araştırmacı Tarafından Derelenmiştir.

Ek (02) İç Anadolu Bölgesinde Yer Alan Kaplıca ve İçmeceler

İL/İLÇE	ADI
ANKARA/Ayaş Beypazarı Haymana Kızılcahamam	Ayaş Kaplıca ve İçmecesi, Karakaya Kaplıcası Dutlu-Tahtalı Kaplıca ve İçmecesi, Kapullu Kaplıcası, Karakoca Maden Suyu Haymana Kaplıcası, Sey Hamamı Kızılcahamam Kaplıcası, Maden Suyu.
AKSARAY/Mrk. Güzelyurt	Ziga Kaplıcaları, Ilısu Kaplıca ve İçmecesi.
ÇANKIRI/Mrk. Atkaracalar Eskipazar İlgaz Korgun Kurşunlu Orta Ovacık Yapraklı	Kazancı Maden Suyu Kükürt Köyü Kaynağı Akkaya Kaplıcası, Şerafettin İçmecesi Bozan Hamamı-İçmesi, Ilısık-Ödemiş Ma.Suyu Şıhlar Nezle (Nuzla) Suyu, Ildızım İçmecesi Hişıldayık İçmecesi, Bayramören (Melan) İçmecesi Derebayındır Hişıladağı, Buğuören İçmecesi Ulumelan İçmecesi Şahçuvaz Ilıcısı, Kullar Maden Suyu.
ESKİŞEHİR/Mrk. Alpu Mihalıçık Mihalgazi Sivrihisar	Hasırca Kaplıcası, Kızılınler Kaplıcası Uyuzhamam Kaplıcası Yarıkçı Kaplıcaları Sakarılıca Kaplıcaları Hamam Karahisar (Çardak) Kaplıcası.
KARAMAN/Mrk.	Karasu Suyu.
KAYSERİ/Mrk. İncesu Yeşilhisar	Bayramhacı Kaplıcası, Tekgöz Kaplıcası Hacı Veli Kaplıcaları Yeşilhisar İçmecesi.
KIRIKKALE	-
KIRŞEHİR/Mrk. Çiçekdağı Kaman Mucur	Terme ve Karakurt Kaplıcaları Bulakaçlı Kaplıcası Savcılı ve Akpınar Ilıcaları Avcı İçmecesi.
KONYA/Beyşehir İlgin	Köşk ve Sevindik Kaplıcaları İlgin Kaplıcaları.
NEVŞEHİR/Mrk.	Gümüşkent İçmesi, Kozaklı Kaplıcaları.
NİĞDE/Mrk. Çiftehan	Narlıgöl Kaplıca ve İçmecesi, Kemerhisar İçmecesi Çiftehan Kaplıcaları.
SİVAS/Mrk. Kangal Suşehri Şarkışla	Sıcak Çermik, Soğuk Çermik Balıklı Kaplıca (Çermik) Akçaağıl Çermiği Alaman ve Ortabucak Çermiği.
YOZGAT/Boğazlayan Saraykent Sarıkaya Sorgun Yerköy	Cavlak Kaplıcası Saraykent Kaplıcası Sarıkaya Kaplıcası Sorgun Kaplıcası Yerköy Kaplıcası

Kaynak: Araştırmacı tarafından derlenmiştir.

**Ek (03) Türkiye'de Termal Turizm Potansiyeline Sahip Kaynakların
Bölgesel Dağılımı**

BÖLGELER	TERMAL KAYNAK SAYISI
Akdeniz	5
Ege	81
Doğu ve Güneydoğu Anadolu	24
İç Anadolu	51
Karadeniz	14
Marmara	33
Toplam	229

Kaynak: Alp TİMUR ve dğr., Seges, a.g.e.

Ek (04) VII.BYKP'nına Göre Öncelikli Geliştirilecek Kaplıca Merkezleri

İller	Sosyal Amaçlı	İller	Turizm Amaçlı
Balıkesir	Gönen	Yalova	Yalova
Konya	Ilgın	Çanakkale	Kestanbol
Sivas	Sıcak Çermik	Denizli	Pamukkale
Ankara	Haymana	Muğla	Sultaniye
Erzurum	Pasinler	Ankara	Seyhamamı
Van	Hasanabdal	Kızılcahamam	Kızılcahamam
Siirt	Billoris	Adana	Haruniye
Bingöl	Kös	Samsun	Ladik

Kaynak: DPT; VII.BYKP Turizm Raporu

**EK (05) İÇ ANADOLU BÖLGESİ METEOROLOJİK İSTASYON
VERİLERİNE GÖRE 1990-1994 YAĞIŞ MİKTARI VE YAĞIŞLI GÜN
SAYISI ORTALAMALARI**

İL	MU	AYLAR												BYO (mm)
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	A	22.2	26.2	26.7	55.4	50.1	25.2	11.7	11.9	13.5	31.0	35.7	40.4	350.0
	B	8.4	8.6	6.8	12.6	10.4	9.0	4.2	2.6	2.8	7.4	7.8	12.0	92.6
2	A	39.2	28.8	22.2	41.9	54.6	19.9	5.3	2.3	5.4	14.0	39.5	53.1	326.3
	B	9.6	10.8	7.8	10.6	11.4	5.4	2.0	1.4	2.2	6.0	8.0	12.6	87.8
3	A	21.7	15.8	24.2	35.4	57.9	31.9	23.2	6.8	15.1	23.1	33.0	52.4	340.5
	B	8.2	7.8	7.0	11.4	12.8	10.8	4.4	3.8	3.2	5.8	8.4	11.4	95.0
4	A	21.1	26.2	23.9	38.9	37.8	29.1	13.6	12.0	10.2	31.6	45.3	38.9	328.6
	B	9.4	10.8	8.4	10.2	9.6	6.6	3.8	2.8	2.4	6.8	8.0	12.6	91.4
5	A	35.8	31.7	29.8	25.1	43.7	22.9	7.1	8.8	5.3	15.2	40.5	55.1	321.0
	B	9.2	11.6	7.2	7.0	9.6	4.4	1.4	0.8	1.6	4.2	6.0	9.8	72.8
6	A	26.1	30.7	24.8	55.0	78.8	26.4	18.8	3.0	7.3	21.1	47.9	58.0	407.9
	B	9.4	12.0	9.8	12.8	13.6	9.6	2.2	1.0	2.8	6.2	10.4	13.2	103.0
7	A	25.7	22.1	24.3	43.0	56.4	24.0	5.1	8.9	5.2	22.8	28.6	50.5	316.6
	B	8.6	10.0	7.2	10.8	11.0	9.0	2.2	2.6	2.8	6.2	7.8	12.6	90.8
8	A	32.3	27.0	24.0	46.8	58.3	25.8	9.3	1.6	7.1	24.8	32.0	54.1	343.1
	B	10.4	9.8	8.4	9.2	10.2	5.8	2.2	3.2	4.4	5.2	9.0	12.8	90.6
9	A	26.1	20.0	16.9	37.5	42.2	14.0	7.8	0.6	6.2	19.3	32.2	36.1	258.9
	B	8.4	10.4	6.8	9.6	10.4	6.0	2.4	0.8	2.0	5.0	6.6	8.2	76.6
10	A	35.3	47.9	37.8	45.0	77.9	28.3	6.6	2.5	9.3	31.1	51.5	62.9	436.1
	B	11.2	13.8	11.8	11.8	14.2	7.4	2.4	1.4	2.2	8.2	11.2	14.6	110.2
11	A	28.7	28.8	21.1	35.1	43.4	25.9	5.5	2.3	6.9	19.3	34.2	46.0	297.2
	B	8.0	10.2	8.2	10.8	13.0	6.8	2.4	1.0	1.8	5.4	8.0	14.6	90.2
12	A	30.3	41.3	30.6	60.1	76.8	47.9	6.7	7.2	9.3	21.1	62.6	53.8	450.8
	B	10.4	11.6	10.8	13.0	13.2	8.6	2.0	2.0	3.8	6.2	10.6	14.2	106.4
13	A	48.7	71.0	46.8	76.6	72.8	46.8	7.0	5.2	10.2	38.3	66.1	95.3	584.8
	B	12.2	14.8	11.2	14.0	14.2	8.4	2.8	2.2	2.6	6.8	12.8	16.6	118.6

A: Yağış Miktarı (mm)

B: Yağışlı Gün Sayısı

MU: Meteorolojik Unsur

BYO : Beş Yıllık Ortalama

EK (6) İÇ ANADOLU METEOROLOJİ VERİLERİNE GÖRE AÇIK GÜN, EN DÜŞÜK, EN YÜKSEK VE ORTALAMA SICAKLIK DURUMU (1990-1994)

İl	MU	AYLAR												BYO
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	A	-1.6	0.2	6.2	11.3	15.3	19.7	23.2	23.0	18.8	14.4	6.3	1.3	11.5
	B	8.7	12.5	21.9	25.0	29.5	33.6	35.2	35.2	33.1	29.9	20.3	12.2	35.2
	C	-9.9	-11.7	-5.6	-0.4	2.8	6.9	10.6	11.4	6.3	1.3	-4.2	-8.8	-11.7
	Ç	6.4	4.2	7.6	4.2	5.6	10.0	16.8	18.6	19.2	11.6	5.2	3.0	112.4
2	A	-1.7	-1.1	6.1	12.1	15.6	20.3	23.6	23.4	18.7	14.4	6.3	1.2	11.6
	B	10.0	13.4	23.0	27.7	30.7	34.2	36.0	36.0	33.9	29.8	22.6	14.3	36.0
	C	-13.1	-17.1	-6.3	-1.2	2.7	6.9	11.5	11.6	4.6	-2.9	-6.5	-11	-17.1
	Ç	4.8	2.0	6.8	5.4	6.2	13.8	22.8	24.2	19.4	12.8	5.8	1.8	125.8
3	A	-2.0	-0.2	5.7	11.1	14.8	19.6	22.6	22.3	17.7	13.2	4.8	0.5	10.8
	B	8.8	12.9	23.8	25.5	30.6	34.7	36.8	37.1	35.2	30.8	20.9	12.0	37.1
	C	-13.6	-14.2	-8.6	-2.6	0.9	4.8	8.7	8.3	2.8	-2.4	-7.5	-10	-14.2
	Ç	10.4	8.0	12.4	9.2	11.6	11.0	18.6	18.6	20.8	15.6	7.8	4.6	148.6
4	A	-2.0	-0.6	5.0	10.2	14.0	18.4	21.1	21.4	16.8	12.7	5.1	0.6	10.2
	B	9.4	13.7	22.5	26.1	30.1	33.7	34.5	34.3	33.3	30.1	21.4	12.6	34.5
	C	-12.8	-13.7	-8.3	-3.7	0.08	4.2	8.0	7.5	1.0	-3.3	-7.7	-11	-13.7
	Ç	4.8	3.4	7.8	5.8	7.4	10.8	18.6	19.2	20.0	9.4	2.6	2.4	112.2
5	A	-2.4	-1.6	5.4	11.9	15.3	20.1	23.0	22.5	18.3	14.3	5.9	1.0	11.1
	B	10.2	12.8	21.5	27.1	30.9	34.0	35.3	35.5	33.3	29.8	22.8	14.2	35.5
	C	-15.0	-17.5	-8.4	-2.1	2.1	6.4	11.1	7.9	3.5	-0.6	-7.9	-13	-17.5
	Ç	6.0	2.6	9.8	8.0	10.6	17.2	25.0	26.6	23.4	16.4	9.8	4.2	159.6
6	A	-3.4	-2.6	4.4	10.9	14.0	18.5	22.0	21.5	17.9	13.3	4.4	-0.9	10.0
	B	8.7	10.7	21.0	26.4	29.8	32.9	35.6	35.2	33.2	28.7	21.0	12.8	35.6
	C	-15.7	-17.5	-10	-2.6	0.6	4.1	7.9	7.2	2.3	-2.2	-8.9	-14	-17.5
	Ç	5.0	4.4	8.0	5.0	7.0	11.0	20.4	23.2	19.2	13.2	5.8	3.1	125.6

A: Ortalama Sıc (°C), B: En Yüksek Sıc (°C), C: En Düşük Sıc (°C), Ç: Açık Gün

EK (6) İÇ ANADOLU METEOROLOJİ VERİLERİNE GÖRE AÇIK GÜN, EN DÜŞÜK, EN YÜKSEK VE ORTALAMA SICAKLIK DURUMU (1990-1994)

(DEVAM)

İl	MU	AYLAR												BYO
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
7	A	-1.1	0.5	6.7	12.5	16.0	20.8	24.1	23.9	19.7	15.0	6.3	1.6	12.1
	B	8.2	12.9	23.1	26.4	30.6	34.2	36.1	36.5	34.2	29.9	21.8	12.4	36.5
	C	-12.1	-11.5	-6.4	-0.4	2.9	7.9	12.1	12.1	6.4	0.6	-5.0	-8.0	-12.1
	Ç	4.8	4.4	7.6	7.2	7.6	11.0	19.0	19.4	19.8	12.2	6.0	1.8	120.8
8	A	-2.1	-1.6	4.9	10.7	14.3	19.2	22.5	22.6	18.6	13.9	4.9	0.6	10.7
	B	9.5	11.5	21.7	25.5	28.7	32.8	35.0	35.1	33.5	28.5	20.9	12.0	35.1
	C	-14.1	-16.2	-7.6	-1.4	9.9	6.0	8.6	11.3	4.7	0.1	-6.9	-11	-16.2
	Ç	5.8	3.6	8.8	6.2	8.0	12.6	20.2	23.4	18.8	12.8	6.6	3.2	130.0
9	A	-2.4	-2.0	4.9	10.9	14.3	19.6	22.7	22.4	18.5	13.8	8.5	-0.2	10.6
	B	9.2	13.9	21.2	26.3	29.7	34.0	34.8	34.9	32.8	28.8	21.8	13.0	34.9
	C	-14.1	-16.0	-7.3	-2.6	1.5	5.9	11.4	11.0	5.3	-0.5	-6.1	-11	-16.0
	Ç	4.6	2.0	8.6	8.2	7.8	13.0	21.4	22.2	22.8	14.8	8.4	2.6	136.4
10	A	-2.4	-2.2	4.1	10.3	13.4	18.2	21.0	20.7	17.2	13.1	5.1	0.2	9.9
	B	9.0	9.8	20.1	25.4	28.2	31.6	33.7	33.7	31.6	27.3	19.3	11.7	33.7
	C	-15.0	-16.2	-9.9	-1.6	0.3	6.1	8.1	7.0	3.1	-1.1	-7.5	-12	-16.2
	Ç	7.8	3.8	8.4	6.4	6.2	13.4	21.0	25.2	21.4	14.8	8.2	4.0	140.6
11	A	-2.7	-2.2	4.6	11.2	14.5	19.1	22.2	21.9	18.0	13.5	5.4	0.2	10.4
	B	9.3	12.4	20.5	26.0	29.2	31.7	33.6	33.7	32.0	27.9	21.1	12.6	33.7
	C	-14.5	-17.0	-8.3	-0.9	1.6	6.3	10.6	10.7	5.0	0.4	-8.0	-13	-17.0
	Ç	5.8	3.6	7.6	6.0	6.6	13.0	21.8	24.6	20.8	13.4	8.6	4.8	136.6
12	A	-4.9	-4.5	2.3	9.2	12.6	16.7	19.7	19.4	16.5	11.9	3.2	-1.9	8.3
	B	6.1	7.2	18.8	24.0	28.0	30.9	35.4	33.6	32.3	26.8	19.5	8.8	35.4
	C	-17.7	-19.1	-12.5	-2.2	0.7	4.5	6.7	7.1	2.6	-2.5	-8.3	-16	-19.1
	Ç	4.0	2.4	7.0	4.6	6.4	11.8	21.6	22.8	18.6	12.0	5.4	3.2	119.8
13	A	-3.7	-3.4	2.6	8.5	12.0	16.3	19.0	19.0	15.8	11.8	3.6	0.5	8.5
	B	7.1	8.1	19.3	22.3	26.0	29.8	32.3	32.6	31.1	26.5	19.1	9.4	32.6
	C	-15.3	-15.5	-9.6	-3.3	0.4	4.8	7.8	8.1	3.7	-0.8	-8.4	-7.7	-15.5
	Ç	6.8	4.4	7.0	5.8	7.0	11.6	18.4	21.2	17.8	12.6	3.8	3.0	119.4

1: Ankara. 2: Aksaray. 3: Çankırı. 4: Eskişehir. 5: Karaman. 6: Kayseri. 7: Kırıkkale. 8: Kırşehir. 9: Konya. 10: Nevşehir. 11: Niğde. 12: Sivas. 13: Yozgat.

Ek (07) İç Anadolu Bölgesindeki Milli Parklar ve Tabiat Koruma Alanları

İL/İLÇE	ALAN	ADI VE ÖZELLİĞİ
ANKARA/K.hamam	1.050 ha.	Soğuksu Milli Parkı: Tabii görünüşlü, Karçam, Sarıçam, Meşe ve Kavak ağaçları ve otsul Flora. Y. Domuzu, Ayı, Kurt, Tilki, Geyik, Sansar ve değişik kuş türleri.
Nallıhan	52 ha.	Asarlık Tepeleri(Tabiat koruma alanları): Farklı dirençteki kil toprakların aşınmasıyla oluşmuş "Kuesta" morfolojisinin ender örneklerinden.
	5 km ²	Nallıhan Kuş Cenneti(Tabiat Koruma Alanı)
KAYSERİ/Develi	8-13.000 ha	Sultan Sazlığı: Kuşların göç yolu üzerinde, kuluçka sahası. 250'nin üzerinde kuş türü belirlenmiştir.
Yahyalı	42.165 ha	Hacer Ormanı (Tabiat Parkı): Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip manzara bütünüğü içerisinde dinlenme ve eğlenceye uygun bir saha.(Tabiat koruma alanı)
Yahyalı	-	Kapuzbaşı Şelaleleri (Doğal Sit Alanı)
KIRŞEHİR/	10.700 ha.	Seyfe Gölü (Tabiat Koruma Alanı): Sulak saha ekosistemi, 20'si nesli tehdit altında 167 kuş türü.
Kaman		Ceviz Ağacı (Tabiat Anıtı): 350 yaşında.
KONYA/Beyşehir	650 km ²	Beyşehir Gölü Milli Parkı. Tabii manzaralar ve Flora Faun yapısı.
Beyşehir	2.500 m ²	Titrek Kavak(Tabiat Anıtı) 25m boyunda.2.5 m çap ve 8 m çevre genişliği.
Çumra	500 m ²	Fosil Ardiç(Tabiat Anıtı): 500 Yaşında.
Güneysınır	-	Ardıç(Tabiat Anıtı): 1002 yaşında, çevre genişliği 10.2 m.
Kulu	-	Düden Gölü Kuş Cenneti (Tabiat Koruma Alanı)
NEVŞEHİR/		
Göreme	9.576 ha.	Göreme Tarihi Mill Parkı: Yörenin eşsiz Jeomorfolojik oluşumu, manzara yapısının değeri ile tarihi ve etnografik yapısı ve flora-fauna dokusu.
NİĞDE	54.524 ha.	Aladağlar milli Parkı: Jeomorfolojik yapı, flora ve fauna zenginliği
YOZGAT/	264 ha.	Yozgat Çamlığı Milli Parkı: Karaçam, ardıç, meşe ağaç toplulukları ile rekreasyon merkezi.
Çekerek	1.500 m ²	Ulu Kavak (Tabiat Anıtı): 200 Yaşında, 20 m boyunda, 2.5 m çapında ve 8 m genişliğinde olması.

Kaynak: Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
ANKARA /Mrk.	Akköprü	Selçuklu(1222). Kesme bazalt taştan.
	Ankara Kalesi	Roma.
	Anıtkabir	T.C. (1953)
	Augustus Tapı.	Frigya (M.Ö. II. yy.) ve Roma
	Güvenlik Anıt	T.C. (1935) Ankara taşından
	Julianus Sütunu	Bizans (M.S.IV.yy)
	Mimar Sinan Anıtı	T.C. (1956)
	Mithat Paşa Anıtı	T.C. (1966)
	Roma Hamamı	Roma (M.S.212)Genişliği ve ısıtması
	Ulus Cumhuriyet Anıtı	T.C. (1927)
	Zafer Anıtı	T.C. (1927) İtalyan heykel tray yapm.
	Zübeyde Han Büstü	T.C. (1964)
	Ahlatlıbel	Eski tunç çağı (M.Ö. 3000).Arkeoj. Alan
	Roma Tiyatrosu	Roma (M.S.II.yy.)
	Bitik	Eski tunç çağı. Arkeolojik alan.
	Eti Yokuşu	Eski Taş Devri. Arkeolojik alan.
	Gavur Kale	Hitit.
	Tümümüsler(Beş tepeler)	Firiglar. Frig ölü gümme adetlerine ilişkin önemli buluntular.
	Yumurta tepe (Demetevler Tm)	Eski tunç çağı
	Çengel Han	Osmanlı (1522) Klasik Osmanlı eseri.
	Kurşunlu Han	Osmanlı (1421). Arai şekline uydurmak için yamuk yapılmıştır.
	Mahmut Paşa Bedesteni	Osmanlı (1459)
	Sulu Han	Osmanlı (1685)
	Zağfiran Hanı	Osmanlı (1512)
	Eski Hamam	Osmanlı (XV. yy)
	Karabey Hamamı	Osmanlı (1444)
	Şengül Hamamı	Osmanlı (XIX. yy)
	Ağaç Ayak Camii	Osmanlı (XIII. yy) Ahşap işçiliği.
	Ahi Elvan Camii	Osmanlı (XV. yy)
	Ahi Yakup Camii	Osmanlı (XIV. yy)
	Alaaddin Camii	Selçuklu (1178)
	Ashanhane Camii	Selçuklu (1289) Selçuklu ahşap işçiliği.
	Cenab-ı Ahmet Paşa Camii	Osmanlı (XVI. yy)
	Çiçekçioğlu Camii	Osmanlı (XVII. yy)
	Direkli Camii	Osmanlı (XV. yy)
	Hacettepe Camii	Osmanlı (XIV.yy)
	Hacıarap Camii	Osmanlı (XV. yy)
	Hacı Bayram Camii	Osmanlı (1427) Klasik eserlerden.
	İbadullah Camii	Osmanlı (XVIII. yy)
	Kocatepe Camii	T.C. (1989). Sultanahmet-Selimiye Öz.
	Kurşunlu Camii	Osmanlı (XVI. yy)
	Zincirli Camii	Osmanlı (XVII. yy)

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Gölbaşı	Ahi Şerafettin Türmesi Azimi Türbesi Hacı Bayram Türbesi Karyağdı Türbesi Kesikbaş Türbesi Yörük Dede Türbesi Karaoğlu	Osmanlı (1350). Sandukasının eşsiz oyma işçiliği Osmanlı (XV. yy) Osmanlı (XV. yy) Osmanlı (1444) Osmanlı Selçuklu (XIII. yy) Klasik eserlerden. Hitit-Frig. Kalkolitik dönemden Bizans dönemine uzanan önemli arkeolojik alan.
Kalecik	Kalecik Kalesi Karalar	Bizans. ayakta olan ilginç bölümleri Helenistik Çağ. Arkeolojik alan.
Polatlı	Gordion	Eski tunç çağı (M.Ö. 3000). müzedir.
AKSARAY/ Merkez	Ihlara Vadisi Eğritaş Kilise Ağaçaltı Kilise Sümbüllü Kilise Yılanlı Kilise Kokar Kilise Pürenliseki Kilise Eskibaca Kilise Kırkdamaltı Kilise Selime Katedral Sivişli Kilise Camii Kilise Nora Buruşhanda (Acemhüyük) Zinciriye Medresesi. Darphane Eğri Minare(Kızıl Minare) Paşa Hamamı Ulu Camii Öresinhan Alayhan Ağzıkarahan Sultanhanı	Erken hristiyanlık (M.S. 4 yy). Doğal göçük, kiliseler Kapadokya'dan farklı Mısır hristiyan sanatı ve Romonsk özellikleri Erken hristiyanlık (M.S. 4. yy). Frenslarin çok canlı ve renkli oluşu. Hz. İsa'nın doğumu, banyosu; Hz. Yusuf'un rüyası ve Mısır'a kaçışı tasvirleri. Erken hrist. (M.S. 4. yy) Frenskler. Erken hrist. (M.S. 4. yy) Frenskler. Erken hrist. (M.S. 4. yy) Frenskler. Erken hrist. (M.S. 4. yy) Kırmızı boya ile ilk frenskler. Erken hrist. (M.S. 4. yy) Frenskler. Erken hrist. (M.S. 4. yy) Frenskler. Bizans. Bizans. Bizans. Bizans. Helenistik. Antik kent. Asur (M.Ö. 3000) Karamanoğulları (1336) Selçuklu para basım merkezi olması. Selçuklu (1236) Kırmızı tuğladan ve 27 derece eğiktir. Osmanlı Karamanoğulları (1409). Selçuklu ahşap işçiliğinden minberi. Selçuklu (1278). "Sultan" hanı olması. Selçuklu (1192). Klasik eserlerden. Selçuklu (1231). Kapısı taş işçiliğinin bütün özelliklerini taşır. Selçuklu (1229). Yazlık, kışlık bölümü vardır. Türünün en iyi korunmuş eşsiz örneğidir.

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Güzelyurt	Şeyh Hamid-i Veli Türbesi	Osmanlı.
	Yusuf Hakiki Baba Türbesi	Osmanlı.
	Tapduk Emre Türbesi.	Osmanlı.
	Ali Paşa Türbesi.	Osmanlı.
	Baydı Hatun Türbesi.	Karamanoğulları.
	Bayram Baba	Osmanlı.
	Bekar Sultan Türbesi	Danışmedoğulları. Mavi çini süslemeleri ve kûfi yazılar.
	Hassas Baba Türbesi.	Selçuklu.
	Kılıçarslan Türbesi.	Selçuklu. Sultan türbesi olması.
	Kalınlar Köprüsü.	Osmanlı.
	Başköprü	Selçuklu.
	Nakkaş Köprüsü	Selçuklu.
	Debbağlar Köprüsü.	Selçuklu.
	Karballa	Roma-Bizans. Dini merkez olması.
Gülağaç	Kızıl Kilise	Bizans (6. yy). Kırmızı kesme taştan.
	Aşıklı Hüyük	Ceramik Neolitik (M.Ö. 8500). Yerleşik hayatla ilgili ilk buluntular.
Çankırı/	Nekropol Alanı	Eski tunç devri (M.Ö. 3000-2500).
	Beşdüt Kaya Mezarları	- (M.Ö. 6. yy)
	Çankırı Kalesi	Roma.
	Emir Karatekin Türbesi	Danışmendoğulları.
	Taş Mescit	Selçuklu. Şifahane olması ve günümüzde Tıp ve Eczacı sembolü olarak kullanılan şekillerin, kabartmalarının kapısında bulunması.
	Şeyh Mehdi Tü.	Selçuklu (1272)
	İmaret Camii	Candaroğulları (1397)
	Sultan Süleyman Caamii	Osmanlı (1558)
	Ali Bey Camii	Osmanlı (1609)
	Yeni Camii	Osmanlı (1720)
	Mirahor Camii	Osmanlı (1797)
	Karataş Hamamı	Osmanlı (1800)
	Çivitçioğlu Medresesi.	Osmanlı (17. yy)
	İncili Çeşme	Osmanlı.
	İmaret Çeşmesi	Osmanlı.
	Kavaklı Çeşmesi	Osmanlı.
	Saat Kulesi	Osmanlı (18. yy)
	Taş Mektep	Osmanlı (1890)
Atkaracılar	Hoşislamlar Türbesi.	Osmanlı.
Eldivan	Hacı Murad-ı Veli Türbesi	Beylikler.
Çerkeş	Çerkeş Hamamı	Osmanlı (16. yy)

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Çerkeş İlgaz Kurşunlu	Pir-i Sani Türbesi. İlgaz Hamamı Kurşunlu Hamamı Pazar Camii	Osmanlı (1813) - - Selçuklu.
Eskişehir/ Günyüzü Han Seyizgazi Sivrihisar	Doryleum Karacaşehir Kale Kurşunlu Kervansarayı. Alaaddin Camii Kurşunlu Camii Eudoxias Mousga Aprostola Han Yazılıkaya Santabaris Mesih Kalesi Hamam Kervansaray Seyyit Battal Gazi Külliyesi. Baba Horasani Türbesi Ürya Baba Türbesi Müradiye Camii Pessinus Tricomaria Zeyköy Kale Karahisar Hamam Hazinedar Camii Kılıç Mescidi Mülk Camii Kurşunlu Camii Karahisar Camii	Hellenistik. Roma. Roma-Bizans-Osmanlı. Osmanlı. Selçuklu (1267) Osmanlı (1515) Roma. Şifalı sıcak su hamamları. Geç Roma. Şifalı sıcak su hamamları. Roma. Roma. Hitit (M.Ö.3500). Hitit kaya kabartmaları ve Dünyanın en büyük su sarnıçlarından biri. Roma. Din merkezi. Roma-Bizans. Selçuklu (1208) (Osmanlı (1635) Bizans-Selçuklu-Osmanlı. Üç dönemin mimari özelliklerini yansıtmısı. Osmanlı (1517) Osmanlı (1517) Osmanlı (1892) Frig. Kral yolu üzerinde, Kybele din merkezi Hitit (M.Ö. 3500) Frig. Taş sandukalı mezarlar. Frig-Roma-Selçuklu. Selçuklu. Selçuklu. Minyatürleri. Selçuklu (1305). 67 ağaç sütunlu çatı. Selçuklu (12. yy) Osmanlı (1530). Minare mimarisi. Selçuklu (1289). Taş mimari özelliği.
Karaman/	Karaman Kalesi İlisıra Kalesi Ağa Camii Aktekke (Made-i Mevlana Camii) Arapoğlu Camii Dikbasan Camii	Selçuklular (12. yy) Karamanoğulları. Çok az iz kalmıştır. Karamanoğulları. Karamanoğulları. Karamanoğulları. Karamanoğulları. Karamanoğulları.

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Ayrancı	Yeni Minare Camii	Osmanlı. Mihrap ve minber süslemeleri
	Seyyid Ali Sultan Camii	Osmanlı.
	Nuh Paşa Camii	Osmanlı
	Ulu Camii	Karamanoğulları. Karamanoğlu süsleme sanatının eşsiz örnekleri.
	Fisandun Camii	Karamanoğulları.
	Taşkale Camii	Karamanoğulları. Kayalara oyulmak suretiyle yapılmış eşsiz bir örnek.
	Derbe	- İlk hristiyan kiliselerindendir. Efes Meryemana kilisesi, bundan sonra yapılmıştır.
	Philedelphia	Roma.
	Cenhasan	- (M.Ö.7000). ilk yerleşimlerden.
	Lystra	- hüyük.
	Kızıl Kilise	Bizans. Hristiyanlığın en önemli din merkezlerinden.
	Binbir Kilise	Bizans (3-4. yy). Çok sayıda kilise vardır. İncilde Timotheus bölümünde üçünden bahsedilir.
	Çeşmeli Kilise	Bizans.
	Taşkale Manazan Mağar.	Bizans. Kayaya eşilmiş beş kat toplu yaşam yeri. 1. derece arkeolojik alan.
	Karadağ	Hitit. Mağaralardaki hiyeroglifler.
	Sarkıt-Dikit Mağaraları	M.Ö. 5000-6000
	İncesu Mağarası	1.356 m. uzunluğunda 1. derece doğal sit alanı.
	Asarini Mağarası	1. derece doğal sit alanı.
	Taşkale Tahıl Anbarları	Erken hristiyanlık 40. m. yüksekliğinde 251 doğal hububat anbarı. Buğdayların 50 yıl boyunca bozulmadan korunabileceği anlaşılmıştır.
	Alahan	Selçuklular (12. yy)
	Kozak Han	Karamanoğulları.
	Sertavul Hanı	Karamanoğulları.
	İhsaniye Hanı	Karamanoğulları.
	Siyahser Çeşme	Karamanoğulları.
	Selavat Köprüsü	Karamanoğulları.
	Akköprü	Karamanoğulları.
	Yunus Emre Türbesi	Karamanoğulları.
	Demir Gömlek Türbesi	Karamanoğulları.
	Kızlar Türbesi	Karamanoğulları.
	Hatuniye Medresesi	Karamanoğulları.
	Divle Kalesi	Selçuklu.
	Divle Obruğu	Tabii çukur. Tulum peyniri saklanması.
	Sidamara Lahdi	-. İstanbul Arkeoloji Müzesinde

EK (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Ermenek	Atlashan Karaman Köprüsü Ayrıran Dede Türbesi Meras Pulla	Selçuklu. Karamanoğulları. Osmanlı (1514). Yeraltı mağaralarıdır. Ermenek kalesinden giriş vardır. Dünyanın üç büyük mağarasından biri olduğu sanılmaktadır.
Kazımkarabekir	İkizin Hitit Kabartması Meydan Camii Abidin Paşa Çeşmesi Karamanoğlu Mehmet Bey Türbesi Tol Medrese Bedesten Gaferiyat Kale Büyük Camii Eminettin Camii	Hitit (M.Ö. 12. ve 13. yy) Karamanoğulları. Karamanoğulları. Karamanoğulları. Karamanoğulları. Osmanlı. Karamanoğulları. Selçuklu. Osmanlı.
Kayseri/	Kayseri Kalesi Döner Kümbet Çifte Kümbet Hunat Hatun Kümbeti Sırçalı Kümbet Gevher Nesibe Hatun Küm Emir Sultan Kümbeti Sultanhanı Pamukhan Vezir Hanı Hunat Hamamı Sultan Hamamı Kadı Hamamı Selahattin Hamamı Sahabiye Çeşmesi Güdüllü Çeşmesi Oduncu Çeşmesi Şirmenli Çeşme Bedesten Pirinçler Çarşı Haydar Bey Köşkü Hıdırlıyas Köşkü Fraktin Kayası Hunat Medresesi	Selçuklu (1224). 19. burç ve aslan heykeli. Selçuklu (12. yy). Kuş, aslan ve palmye kabartmaları. Selçuklu (1247). Ayet kabartmaları. Selçuklu (12. yy). Üç Sultan Türbesi. Selçuklu (12. yy). Çini süslemeleri. Selçuklu (1205) Selçuklu (1397) Selçuklu (1236). Selçuklu sanatının eşsiz örneğinden. Selçuklu (1398) Osmanlı (1723) Selçuklu (1237). Halen kullanılmakta. Selçuklu (1205). Osmanlı (1548). Halen kullanılmakta. Osmanlı (1590). Halen kullanılmakta. Selçuklu (1296) Selçuklu. Osmanlı (1852) Osmanlı (1650) Osmanlı (1497) Osmanlı (1512) Selçuklu (12. yy). Çok iyi korunmuş. Selçuklu (13. yy) Eti. Kaya üzerine kabartma ve yazı. Selçuklu (1238). Etnoğrafya müzesi.

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
	Kültepe-Kaniş	Eski tunç çağı (M.Ö. 2500-1900) Asur Ticaret Kolonileri Devri (M.Ö. 1900-1800). Klasik Çağlar (M.Ö. 600-330). Helenistik Devir (M.Ö. 330-30). Çivi yazılı ticari belgeler.
	Ulu Camii	Danişmendoğulları (1042). 1750 m ² ve halen kullanılmk.
	Kültük Camii	Selçuklu (1210). Çini mozaikleri.
	Hunat Hatun Camii	Selçuklu (1237)
	Hacı Kılıç Camii	Selçuklu (1249). Kapı taş işçiliği.
	Han Camii	Selçuklu (13. yy)
	Kale Camii	Osmanlı (1478)
	Mimar Sinan Camii	Osmanlı (1574). Planı Mimar Sinan tarafından çizilmiştir
	Barsame Camii	Osmanlı (1567)
	Yanlıoğlu Camii	Osmanlı (1723)
	Seyyit Burhanettin Türbesi	Selçuklu (13. yy.). Hz. Mevlana'nın hocası
	Seyyit Zeynel Abidin Tü.	Osmanlı (1886)
Akkışla	Akkışla Kalesi	-
Develi	Develi Kalesi	Bizans. Önemli kervan yolu.
	Öksüt Kalesi	Eti. Ejderha kabartması ve yeraltı geçitleri.
	Seyyit Şeref Kümbeti	Selçuklu (1276)
	Şimşek Kaya	Eti. Hiyerolif yazı ve kabartmalar.
Bünyan	Karatay Hanı	Selçuklu (1240). Kapısının taş işçili.
Felahiye	Yapı	Roma. Mermer mezar.
İncesu	Kara Mustafa Paşa Küll.	Osmanlı (1683). Kervansaray, hamam, camii ve çarşısı
Pınarbaşı	Viranşehir Kal.	Selçuklu.
	Melikgazi Med. ve Türb.	Danişmendoğulları.
Yahyalı	Zengibar Kalesi	Selçuklu. Gülek boğazı ile Kayseri ovası arasında önemli kontrol noktası.
Yeşilhisar	Yeşilhisar Kalesi	Selçuklu.
	Soğanlı Harabe.	Bizans (M.S. 3-7. yy). Erken hiristiyanlığın Kapadokya bağlantılı önemli din merkezlerinden.
KIRIKKALE	Kırıkkale	- İl ismini buradan almaktadır.
	Hasan Dede Cami ve Türbesi	Osmanlı (1605). alçı mihrabının geometrik süsleri
Balıseyh	Balıseyh Cami	Osmanlı (16. yy)
	Koçubaba Türbesi	

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
KIRŞEHİR/	Cacabey Cam. Med-Tür. Lala (İale) Camii. Alaaddin Camii Ahi Evran Camii Çarşı Camii Melikgazi Kümbeti Kalender Baba Kümbeti Fatma Hatun Kümbeti Aşıkpaşa Türbesi Ahi Evran Türbesi Kesikköprü Kervansarayı Kırşehir Kalesi İnlimurat Yeraltı Şehri Kümbetaltı Yeraltı Şehri Kalehüyük Göhlhisarhüyük Akboyun Tümülüs	Selçuklu (1272). Çini süslemeleri. İlhanlılar. Selçuklu (1230) Osmanlı (1482) Osmanlı (1864) Mengüçoğulları. Selçuklu (1135) Selçuklu (1287) Selçuklu (1272) Osmanlı (1441) Selçuklu. Selçuklu. Bizans. Sağlamlık ve işçilik açısından farklı olması. Bizans. Kapadokya bölgesinin en büyük yeraltı şehri. Arkeolojik alan. Arkeolojik alan. Arkeolojik alan.
Çiçekdağı	Dere Fakılı Kilisesi	Erken hristiyanlık. İlk kiliselerden.
Kaman	Kuş Kalesi Ömerhacılı Kalesi	Selçuklu. Selçuklu.
Mucur	Aflak ve Aksekli Kilis. Manastır ve Keşiş Sarayı Yeraltı Şehri	Erken hristiyanlık. Kayalara kazılmış. Bizans. Bizans (7.-10. yy)
KONYA/	Alaaddin Camii İplikçi Camii Şerafettin Camii Kapu Camii Nakıpoğlu Camii Aziziye Camii Şemsi Tebrizi Tür-Mesc. Sadrettin Konevi Cami ve Türbesi İnce Minare Kadımürsel Camii Meram Mescidi Tursunoğlu Camii Sahip Ata Külliyesi	Selçuklu (1222). Abanoz ağacından birbirine geçmeli minberi ve çinileri. Selçuklu (1332). Gök mermerden mihrap. Selçuklu (12.yy). Mermer işlemeli mihrap ve minber. Osmanlı (1658) Osmanlı (1762) Osmanlı (1676). Barok-Rokoko sanatı. Selçuklu. Selçuklu (1274). Selçuklu çini ve ahşap işlemeciliğinin doruğu. Selçuklu. Taş işçiliği şaheseri. Karamanoğulları (1409) Karamanoğulları. Karamanoğulları (14. yy) Selçuklu 81283). Mescid, türbe, hamam, hanıgarah (misafir bölümü).

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Akşehir	Kesikbaş Türbesi	Selçuklu.
	Emir Nurettin Türbesi	Selçuklu.
	Yeşil Türbe (Kubbe-i Hadra)	Selçuklu. Eşsiz sanduka ahşap işçiliği. Selçuklu şaheseri.
	Gömeç Hatun Türbesi	Selçuklu.
	Tarsus Baba Türbesi	Selçuklu.
	Tahir ile Zühre Türbe ve Mescid	Selçuklu.
	Sırçalı Medrese	Selçuklu (1242). Firuza, kahverengi, mor ve siyah çinilerle süslüdür.
	Karatay Medresesi	Selçuklu (1251). Çini mozaik kubbe ve beyaz gök mavisi mermer kapısı.
	Kemaliye Medresesi	Karamanoğulları (1251)
	Alaaddin Köşkü	Selçuklu (1192)
	Zazadın Han	Selçuklu (1236)
	Horozlu Han	Selçuklu (1248). Avlusuz.
	Kıziviran Hanı	Selçuklu.
	Slyata (Sille)	Erken hristiyanlık. Dünyada kurulan ilk manastırlardan.
	Aya Eleni Kilisesi	Bizans (M.S. 327). Frenskleri.
	Alaaddin Tepesi	Frig-Roma-Bizans-Selçuklu. Ören yeri.
	Konya Kalesi	Selçuklu (1221)
	Nasreddin Hoca Türbesi	Osmanlı. Sekiz sütun üzerine kubbeli duvarsız.
	Taş Medrese	Selçuklu. Yıldırım Beyazid'in intihar ettiği yer.
	Seyyit Mahmut	Selçuklu.
Beyşehir	Hayrani Türbesi	
	İplikçi Camii	Selçuklu (12. yy)
	Beyşehir Kalesi	Selçuklu.
Bozkır	Eşrefoğlu Camii	Eşrefoğulları.
	İsimsiz Türbe	Selçuklu.
	Üç Gözlü Kemer Köprü	Selçuklu.
Çumra	Bozkır Camii	Osmanlı.
	Çatal Hüyük	Keramikli Neolitik (M.Ö.7000-6500). Dünyada ilk toplu yerleşim yerlerinden.
Doğanhisar	Doğan Kalesi	Selçuklu.
	Taptuk Emre Türbesi	-
	Yunus Emre Türbesi	-
Ereğli	Tuvana	Hitit (M.Ö.1200-742)
	Rüstem Paşa Kervansar.	Osmanlı.
Ilgın	Mahmut Sultan Mescidi	Osmanlı.
	Şifa Merkezi	Selçuklu. İlk Türk kaplıca hamamı.
Sarayönü	Saiteli	- M.Ö.2000. Arkeolojik alan.
	Hatip Camii	Osmanlı.
	Pir Hüseyin Bey Camii	Osmanlı.

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Yunak	Safran	Bizans. Antik kent.
	Politsar	Erken hristiyanlık. Sığınak.
	Piziya	Bizans.
Taşkent	Çıban Kaya	Eti. Kabartma resimler.
	Örencik	Bizans. Antik kent.
	Karıcık	Bizans. Antik kent.
Kadınhanı	Raziye Sultan Hanı	Selçuklu (1223)
	İbrahim Paşa Camii	Selçuklu.
Karapınar	Hude	Hitit. Bağdat-Roma yol güzergahı.
Altınekin	Zıvarıkhanı	Selçuklu.
	Kale	Selçuklu.
	Hamam	Selçuklu.
Hüyük	Şeyh İdris Türbesi	Selçuklu (1210)
	Şeyh Bahri Türbesi	Selçuklu (1210)
	Eflatun Pınarı	Hitit.
Akören	Sarnıç	Selçuklu.
	Köprü	Selçuklu.
Seydişehir	Vervelid	Hitit, Frig, Lidya, Helenistik, Roma, Bizans. Antik kent.
	Seyyid Harun	Beylikler.
	Veli Cami ve Türbesi	
	Alaiye Türbesi	Selçuklu.
	Vasata	Roma-Bizans. Antik kent.
NEVŞEHİR/	Damat İbrahim Paşa	Osmanlı (1725)
	Külliyesi	
Avanos	Saruhan	Selçuklu (1217). Selçuklu taş işçiliği.
Gülşehir	Karavezir Külliyesi	Osmanlı (1780)
Hacıbektaş	Hacıbektaş Külliyesi	Selçuklu-Osmanlı.
Göreme	Tokalı Kilise	Bizans 10. yy. Tavan süslemeleri.
Göreme	Elmalı Kilise	Bizans 10. yy.
Derinkuyu	Yeraltı Şehri	Erken Hristiyanlık.
Kaymaklı	Yeraltı Şehri	Erken Hristiyanlık.
Özkonak	Yeraltı Şehri	Erken Hristiyanlık.
Gülşehir	Açıksaray	Kapadokya'nın diğer yörelerinden farklı mimaride kiliseler ve süslemeler
NİĞDE/	Niğde Kalesi	Selçuklu (14. yy)
	Saat Kulesi	Osmanlı (19. yy)
	Hatiroğlu Çeşmesi	Selçuklu (1276).
	Akmedrese	Karamanoğulları 814. yy). Taş işçilik.
	Bedesten	Osmanlı (1559)
	Göllüdağ Harabeleri	Geç Hitit (M.Ö. 8. yy). Çiftaslan başlı sütunlar
	Gümüşler Manastırı	Bizans (10. yy). Bizans yapı örneği.
	Roma Havuzu	Roma. iyi korunmuş durumda olması.
	Tyana	Hitit-Roma (M.Ö. 8.-2. yy). 1.5 km. uzunluğunda su kemerleri

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Altınhisar	Öküz Mehmet Paşa Kervansarayı	Osmanlı (1683). 10.000 m ² alana kurulmuş, güneşin belli bir açıdan gelmeye başlamasıyla belli olan stilize kadın başı ile ünlü kapısı.
	Alaaddin Camii	Selçuklu.
	Sungurbey Camii	İlhanlılar (1335)
	Dışarı Camii	Osmanlı (16. yy)
	Hüdavent Hatun türbesi	Selçuklu (1312). Selçuklu sanatının ender örneklerinden. İnsan başlı kuşlar ve çiftbaşlı kartal. Selçukluların simgesi.
	Dikilitaş	Erken hristiyanlık.
	Gölcük Yeraltı Şehri	Erken hristiyanlık.
	Gündoğdu Türbesi	Selçuklu (1344). Kapı taş işçiliği.
	Şerifali Türbesi	Osmanlı (1865)
	Yeşilyurt Kalesi	-
Bor	Keçi Kalesi	Helenistik.
	Paşa Camii	Osmanlı (19. yy)
	Ulu Camii	Karamanoğulları (1410).
	Eski Hamam	Osmanlı.
	Yeni Hamam	Osmanlı.
Çamardı	Sarı Saltuk Türbesi	Beylikler. Taptuk Emre'nin hocası.
	Ahmat Kuddusi Türbesi	Osmanlı (1848)
	Kavlakepe Yeraltı Şehri	Erken hristiyanlık.
SİVAS/	Sivas Kalesi	Roma-Bizans-Osmanlı. Hiç iz yoktur.
	Ulu Camii	Selçuklu (1196). Firuze çiniler.
	Kale Camii	Osmanlı (1580)
	Meydan Camii	Osmanlı (1564)
	Aliğa Camii	Osmanlı (1589)
	Ali Baba Camii	Osmanlı (16. yy)
	Ahi Emir Ahmet Türbesi	Osmanlı (14. yy)
	Güçük Minare Türbesi	Osmanlı. Sandukası siyah mermerden.
	Şemsettin Sivas-i Türbesi	Osmanlı (1600). 20 adet sanduka.
	Şeyh Çoban Türbesi	Osmanlı (14. yy)
	Süt Evliyası Türbesi	Osmanlı.
	Daru's-Şifa Medresesi	Selçuklu (1217). Selçuklu tıp merkezlerinin en önemlilerinden
	Burciye Medresesi	Selçuklu (1271). Fen Fakültesi niteliğinde.
	Çifte Minareli Medresesi	Selçuklu (1271)
	Gök Medrese	Selçuklu (1271). Astronomi okulu.
	Behrampaşa Hanı	Osmanlı (1573).
	Taşhan	Osmanlı.
	Subaşıhanı	Osmanlı.

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Akıncılar	Çorapçı Hanı	Osmanlı.
	Kurşunlu Hamamı	Osmanlı (1576)
	Meydan Hamamı	Osmanlı.
	Kale Hamamı	Osmanlı.
	Çay Hamamı	Osmanlı.
	Eğri Köprü	-
	Hükümet Konağı	Osmanlı (1884)
	Şeyh Çoban Çeşmesi	Osmanlı.
	Hatipoğlu Camii	Osmanlı (1852)
	B. Şeyh Türbesi	Osmanlı.
Altınyayla	Bizans Kalesi	Bizans.
	Tonus	Pers-Frig-Hitit. Arkeolojik alan.
Divriği	Altınyayla Camii	Osmanlı (1859). Ahşap işçiliği.
	Teprice	Roma (M.Ö. 90)
	Divriği Kalesi	Mengücekoğulları (13. yy)
	Kesdoğan Camii	Osmanlı.
	Kale Camii	Selçuklu (1180). En eski Türk eserlerinden.
	Ulu Camii ve Darüşşifası	Selçuklu (1228)
	Cedit Paşa Camii	Osmanlı (1799)
	Ab-ı Çimen Camiisi	Osmanlı (1840)
	Gökçe Camii	Osmanlı (1844)
	Silte Melik Külliyesi	Selçuklu (1195). Taş işçiliği.
	Kemareddin Külliyesi	Selçuklu (1196)
	Kemenkeş Külliyesi	Selçuklu (1240)
	Narp Kumbeti	Selçuklu (1291)
	Sinaniye Hatun Kumbeti	Mengücekoğulları.
	Ahi Yusuf Türbesi	Osmanlı (13. yy)
	Saracın Türbesi	Osmanlı (18. yy)
	Pamuk Han	Selçuklu.
	Burma Han	Mengücekoğulları.
	Mirçinge Hanı	Mengücekoğulları.
	Handere Köprüsü	Osmanlı. Malabadi köprüsü benzeri.
	Kız Köprüsü	Osmanlı.
	Kesik Köprü	Osmanlı.
	Yukarı Kilise	Erken hristiyanlık.
	Aşağı Kilise	Erken hristiyanlık.
Doğanşar	Kale Camii	Osmanlı.
	Ulu Camii	Osmanlı.
Gemerek	Sahruh Bey Camii	Dulkadiroğulları. Ahşap işçiliği.
	Çepni Camii	Osmanlı (1630)
Gölova	Çoban Baba Türbesi	Osmanlı.
Gürün	Tegarama	Eti. Kale.
	Ulu Camii	Osmanlı.
	Kilise	Bizans. İçine girilememiştir.
	Mozaik Kalıntı.	Roma. Karşılıklı iki kuş resmi.
	Yeşil Kale	Roma.
Hafik	Hükümet Konağı	Osmanlı
	Tuzhisar Kilisesi	Roma.

Ek (08) İç Anadolu Bölgesi Tarihi ve Arkeolojik Kaynakları (devam)

İL/İLÇE	ADI	DÖNEMİ VE ÖZELLİĞİ
Kangal	Camii	Osmanlı (18. yy). Kesme taştan.
	Alacahan Kervansaray	Osmanlı (17. yy). Siyah-beyaz kesme taştan.
	Samud Baba Kumbeti	Osmanlı (1573)
Koyulhisar	Koloneia	Pontus Rum.
	Aşağı Kale	Akkoyunlular.
	Yukarı Kale	Akkoyunlular.
	Fatih Camii	Osmanlı. 1939 depreminde yıkılmıştır.
	Hacı Murat Hanı	Selçuklu.
Suseşhri	Balhatun Camii	Osmanlı (1725). 1939 depreminde yıkılmıştır.
	Köse Süleyman Ziyaret Yeri	Selçuklu 81243). Halk tarafından kutsal sayılan bir yer.
Şarkışla	Ulu Camii	Osmanlı (1669). Hiç iz kalmamıştır.
	Şarkışla Kalesi	-
	Arap Dede Türbesi	-
Yıldızeli	Kenkeş Kara Mustafa	Osmanlı (1640). Camii, iki han, hamam
	Paşa Külliyesi	
	Şeyh Halil Türbesi	Osmanlı (1858)
	Banaz Türbesi	Osmanlı (15. yy)
Zara	Çarşı Camii	Osmanlı (1809)
	Şeyh Mezuba Türbesi	Osmanlı (1528)
	Acısu Köprüsü	Osmanlı.
YOZGAT/	Çapanoğlu Camii	Osmanlı (1799). Mimari tarz ve zerafet bakımından Anadolu'daki eşsiz örnek.
	Başçavuş Camii	Osmanlı (1800). Ahşap ve Kalem işçiliği.
	Divanlı Köyü Camii	Osmanlı (1679). Ahşap işçiliği minberi.
	Kayyumzade Camii	Osmanlı (1804)
	Cevahir Ali Efendi Camii	Osmanlı (1788)
	Karshoğlu Konağı	Osmanlı (1883). Arkeoloji müzesi.
	Nizamoglu Konağı	Osmanlı (1871). Etnoğrafya müzesi.
	Saat Kulesi	Osmanlı (1908)
	Osman Paşa Türbesi	Selçuklu (1240)
	Görpeli Türbesi	Osmanlı.
	Alışar Hüyüğü	Hitit-Frig (M.Ö. 320)
	Büyük Nefes	Galatlar. (Tavium)
	Mercimek Tepe	Hitit.
	Çeşka Kalesi	Roma-Bizans
	Behramşah Kalesi	Selçuklu 81237).
Akdağmadeni	Ali Çelebi Türbesi	Osmanlı (1471).
	Mahmut Çelebi Türbesi	Osmanlı (1477).
Boğazlayan	Beyler Köprüsü	Osmanlı (1898). Sarı kesme taştan.
Çandır	Sultan Hatun Türbesi	Osmanlı (1500). Mermer kaplama tavan.
Çayıralan	Çerkez Bey Türbesi	(Osmanlı (1855)
Saraykent	Çincili Sultan Han	Selçuklu.
Sorgun	Kerkenez Kalesi	Hitit.
Şefaati	Karabıyık Köprüsü	Osmanlı (1516). Beyaz kesme taştan.
Yerköy	Saray Köyü Çapanoğlu Camii	Osmanlı (1749). Ahşap süslemeleri.

Kaynak: Araştırmacı tarafından derlenmiştir.

Ek(09) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Yöresel Oyunlar

İL	OYUN
Ankara	Ankara Zeybeği, Mendil Zeybeği, Karaşar Zeybeği, Seymen Zeybeği, Seymen Alayı, Yağcıoğlu Zeybeği, Misket, Hüdayda, Morkoyun, Yandım Şeker, Name Gelin, Sahabi Yıldız, Çarşamba, Arap Oyunu.
Aksaray	Tek Ayak, İki Ayak, Üç Ayak, Sin-Sin)Gizlen-Gizlen) Seğmen.
Çankırı	Yaran Sohbetleri, Orta Oyunları, Tura Oyunu, Şildirşip Oyunu, Yüksek Oyunu, Samıt(somut) Oyunu, Seymen, Kukla Gösterileri.
Eskişehir	Kralın Kızı Kadın Oyunu, İnönü Karşılması(yoğurdum var), Atatürk Zeybeği, Kekli Zeybeği, Eskişehir Zeybeği, Küstüm Keklik, Çayır-ince Çayır, Kırka Zeybeği
Karaman	Çavuş Konağı, Kaşık Oyunları, Halay
Kayseri	Avşar Emine, Karanfilli, Kırıkhan, Köroğlu, Topal Serçe, Kartal, Öteyüz, Bızdık, Kirmen, Develi, Sekme
Kırıkkale	Bozlak, Halay, Semah
Kırşehir	Çelik Oyunu, Hant, Cumbara, Zıkka, Sayı Gezme, Yüksük-Fincan Oyunu, Ağırlama, Avşar, Hayrani, Üç Ayak, Hoplatma, Karkın Halayı, Üç Oğlan Zeybeği, Anşa, Hotirilim, Cemo, Girit, Sinsin, Tura, Yorgan Çevirme Kaşık Oyunları.
Konya	Kaşık Oyunu, Küstük Oyunu, Sekelim Kızlar, Oturak Alemleri, Sıra Yarenleri.
Nevşehir	Cezayer. Arzu ile Kanber, Sinsin, Üçayak, Sekme, Kayalar, Farfara, Karşılama, Kaleden Kaleye, Misket, Çifttelli, Çiçek Dağı, Holasma, Ayak Atma, Semah, Muhabbet(oturarak alemleri).
Niğde	Çekin Alay Düzülsün, Hop Cilveli, Hop Dünderli, Hora Dveli, Anşam, Tonbilli, Ufacık, Menberli, Kanacak.
Sivas	Aşık Atışmaları, Tamzara, Sarı Zeybek, Temirağa, Sarıkız, Karahisar, Üçayak, Hoşbilezik.
Yozgat	Burçak Tarlası, Kunduralım,Nalinlim, Feyli Turnam Dariney Dariney, Halime, Asmalarda Üzüm, Leblebici, Loli. Keçeci Baba, Vıy vıy, Karanfilli, Dünür, Cemo, Gelin Ağırlama, Pıpilli, Çekirge, Aynalı-Kamalı ve Sinsin.

Kaynak Araştırmacı Tarfından Derlenmiştir.

Ek (10) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Yöresel Kıyafetler

İL	ERKEK	KADIN
Ankara	Üç etek, tiftik şal, işlik, mekke hırkası, mintan, yelek, fermani, kuşak, mırız aba, kürk, çarlık, dizlik, cepken, kırmızı cimcime, yemeni, jile, şıllık fesi	Holta veya salta, sırmalı entari, ipekli elbise, kutni, çitari, çinti, içlik fes, damarlı, çar, ferace
Aksaray	Kasket, gömlek, yakasız işlik, delme(yelek), şalvar, yün çorap.	Fes, koyma, çit, işlik, üç etek, kessik, şal, dizlik, nakışlı yün çorap
Çankırı	Şalvar, yağlık, yelek, işlik, yemeni, kök boya işlemeli çorap.	Sarka, pesent, canfez, altı parmak, şalvar, cezi, sacı hint kumaşı, kiran, elmasiye
Eskişehir	Abalı pantolon, yelek, ceket, mintan, yemeni, çarık	Sarka, pesent, canfez, altı parmak, şalvar, cezi, savcı, hint kumaşı, kran, elmasiye
Karaman	Şapka, yelek, gömlek, kıl veya tempe şalvar.	Üçetek, bindallı, çinti, hırka, santa, cepken, çarşaf.
Kırıkkale	Şalvar, içlik, lırka, kuşak, cimcime	Üçetek, ikietek, holta, fes şalvar, hırka, potin, kollaş
Kırşehir	Göynek, cemadan, şalvar, kuşak, yemeni, beyaz yün çorap(püsküllü)	Tepelik(fes), ak belik, üç etek, içlik, kuşak, şalvar, salta, yazma, yemeni, lapyin
Konya	Fes(tülbent bağlanmış), işlik, yelek, şal, cübbe, Lata, biniş, çorap, şal, cepken, meydani, yemeni.	Fes(çemberli), entari, işlik, şalvar, hırka, salta, kebe, deve derisinden ayak, beşibir yerde.
Nevşehir	Gömlek, şalvar, işlik, lastik ayakkabı, delme takke.	Ferace, üç etek, yazma, şal gümüş kemer, salta, fes
Niğde	Üçetek, bağlama, cepken, sahu, yelek, çarık, şal	İşlemeli entari, desenli hırka, yazma, değirmi, bind.
Sivas	Fes, işlik, yelek, şal, şayak, zıvga, çorap, çarık	Fes, değirmi, hindi, işlik sayvanlı, bindallı, tuman.
Yozgat	Fes, cepken, göynek, potur, belkuşağı, çarık	Fes, şalvar, entere şalvar, bel boncuğu, işl. yün çorap

Kaynak: Araştırmacı Tarafından Derlenmiştir.

Ek(11) İç Anadolu Bölgesi illerinde Geleneksel El Sanatları

İL	EL SANATLARI
Ankara	Halıcılık, cilingirler, gümüş işlemeciliği, çulhacı, palacı, saraççılık.
Aksaray	Halıcılık, kilimcilik
Çankırı	Seperçilik, kilimcilik, bakırcılık.
Eskişehir	Lületaş işlemeciliği, gümüş işlemeciliği, pala, kilim, heybe, torba, mendil, yastık, çuval, havlu, halı dokumacılığı, çorap örgücülüğü, iğne oyası.
Karaman	Halıcılık, kilimcilik, bakır işlemeciliği, doğramacılık, mobilyacılık, yolluk ve çapıt - çul dokumacılığı.
Kayseri	Halıcılık, kilimcilik, bakır işlemeciliği, doğramacılık, mobilyacılık, semercilik, kalaycılık, yorgancılık.
Kırıkkale	Halıcılık, kilimcilik, semercilik.
Kırşehir	Halıcılık, kilimcilik.
Konya	Halıcılık, kaşıkcılık(tahta), keçecilik, oya ve nakış işleri, testicilik, tüfekcilik, bakırcılık.
Nevşehir	Çömlekçilik, dokumacılık, oniks taşı işlemeciliği, folklorik bebek yapımı, gümüş ve bakır işlemeciliği.
Niğde	Halıcılık, kilimcilik, semercilik, nalbant.
Sivas	Hali, kilim, seccade dokumacılığı, bakır ve gümüş işlemeciliği, çubukculuk(ağızlık), çorap örücülüğü, çakı, bıçak yapımı.
Yozgat	Kilim, seccade, heybe ve çanta dokumacılığı.

Kaynak: Araştırmacı Tarafından Derlenmiştir.

Ek (12) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Festivaller

İL/İLÇE	TARİHİ	FESTİVAL
ANKARA/Mrk.	13 Ekim 27 Aralık Nisan Mayıs Mayıs Haziran Ağustos Ağustos Mart 23 Nisan Nisan Mayıs Mayıs-Haziran	Ankara'nın Başkent Oluşu. Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi. Özürlü Çocuklar Şenliği Mamak Halkoyunları Festivali. Sincan Lâle ve Kültür Festivali. Mamak Halk Müziği Festivali. Karapürçek Yağlı Güreş ve Müzik Etkinlikleri. Altındağ Barışa Katkı Etkinlikleri. Uluslararası Film Festivali. Çocuk Şenliği. Uluslararası Çizgi Film Festivali. Sanat Festivali. Asya-Avrupa Sanat Bienali.
Balâ	Aralık Haziran	Atatürk'ün Anma ve Balâ Sempozyumu. Hasat Festivali.
Elmadağ	Eylül	Bayram Aracı Kültür Şenliği.
Çamlıdere	Temmuz-Ağustos	Alıçdağı Festivali.
Haymana	Haziran	Kaplıca Festivali.
Kazan	Eylül-Ekim	Kavun Festivali.
K.Hamam	Ağustos Ekim-Kasım	Soğuksu Festivali. Çorak Panayırı.
AKSARAY	15-17 Haziran 15 Haziran	İhlara Turizm ve Kültür Festivali Yeniden Vilayet Oluş Yıldönümü Kutlamaları.
ÇANKIRI	23 Ağustos	Atatürk'ün Çankırı'ya Gelişi ve Karatekin Festivali.
Eldivan	Haziran	Kiraz Festivali.
Korgun	Mayıs	Maruf Köyü Yağlı Pehlivan Güreşleri.
Şabanözü	Ağustos	Yağlı Pehlivan Güreşleri.
Yapraklı	Haziran	Yayla Festivali Kültür ve Sanat Şöleni.
ESKİŞEHİR	1 Nisan 6-10 Mayıs 6-7 Haziran 2 Eylül 24 Eylül 18 Eylül 1 Eylül 20 Eylül	İnönü Zaferleri Günü. Uluslararası Yunus Emre Kültür ve Sanat Haftası. Nasreddin Hoca Doğum Şenlikleri. Eskişehir'in Düşman İşgalinden Kurtuluşu. Uluslararası Lületaş "Beyaz Altın" Festivali. Mahmudiye'nin Düşman İşgalinden Kurtuluşu. Seyitgazi'nin Kurtuluşu ve Seyyit Battal Gazi Şenlikleri. Sivrihisar'ın Düşman İşgalinden Kurtuluşu.
Mahmudiye		
Seyitgazi		
Sivrihisar		
KARAMAN	13 Mayıs 5-12 Mayıs 21 Haziran 26 Ocak	Türk Dil Bayramı. Yunus Emre Anma Törenleri. İl Bayramı. Kâzımkarabekir Paşa Anma Törenleri.
Kazımkarabekir		
KAYSERİ	10 Tem.-10 Ağu. 24 Mart	Orta Anadolu Fuarı. Seyyid Burhaneddin Anma Günü.

Ek (12) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Festivaller (Devam)

İL/İLÇE	TARİHİ	FESTİVAL
Bünyan	9 Nisan	Mimar Sinan'ı Anma Günü.
	16 Mayıs	Aşıklar Gecesi.
	19 Aralık	Atatürk'ün Kayseri'ye Gelişi.
	15 Eylül	Pastırma Festivali.
	14 Mart	Tıp Bayramı.
	-	Halı Çayırı Şenliği.
	18 Mayıs	Akkışla Yoğurt Festivali.
Develi	14-15 Mayıs	Seyrani Şenlikleri.
İncesu	Eylül	Üzüm Festivali.
Yahyalı	-	Halı Çayırı Şenliği.
	Mayıs	Çilek-Kiraz Festivali.
KIRIKKALE	21 Haziran	İl Olma Şenlikleri.
Karakeçili	Ağustos	Karakeçili Festivali.
KIRŞEHİR	Eylül	Ahilik Esnaf Bayramı.
	20-25 Nisan	Anadolu Çocuk Şenliği.
	24 Aralık	Atatürk'ün Kırşehir'e Gelişi Kutlamaları.
	6 Mayıs	Hıdırellez Kutlamaları.
KONYA	25-26 Eylül	Türkiye Cirit Oyunları.
	25-28 Ekim	Türkiye Aşıklar Bayramı.
	10-17 Aralık	Mevlâna Anma Törenleri.
	10 Aralık	Sanayi ve İhraç Ürünleri Fuarı.
	5 Ağustos-5 Eylül	Konya Fuarı.
Akşehir	5-10 Temmuz	Uluslararası Nasreddin Hoca Şenlikleri.
	24 Ağustos	Akşehir Şeref Günü Kutlamaları.
Beyşehir	13 Haziran	Huğlu Tüfek Bayramı.
Doğanhisar	25-28 Ekim	Yağlı Güreş Festivali.
Ereğli	17-18 Ağustos	Elma ve Tuvana Şenlikleri.
Hâdim	4-12 Eylül	Hız. Hâdimi Anma Günü.
Seydişehir	5-7 Ağustos	Ekonomi ve Kalkınma Bayramı.
NEVŞEHİR	15-22 Nisan	Turizm Haftası.
Avanos	17-19 Ağustos	Çanak Çömlek Festivali.
Hacıbektaş	16-18 Ağustos	Hacıbektaş-ı Veli Anma Törenleri.
Ürgüp	5-6 Ekim	Bağ Bozumu ve Şarap Festivali.
NİĞDE	5 Şubat	Atatürk'ün Niğde'ye Gelişi.
	Haziran	Milletlerarası Kültür Sanat Şenlikleri.
	Mayıs	Kiraz Cumaları (Kayaardı Köyü).
	Mayıs	Kiraz Cumaları (Tepebağları Köyü).
	Haziran	Kiraz Cumaları (Gümüşler Kasabası).
SİVAS	4-11 Eylül	Sivas Kongresi Anma Kutlamaları.
Şarkışla	21 Mart	Sivrialan Aşık Veysel Anma Törenleri.
Suşehri	1 Eylül	Atatürk'ün Şehre Geliş Kutlamaları.
Zara	28 Eylül	Atatürk'ün Şehre Geliş Kutlamaları.
YOZGAT	-	-

Kaynak: Araştırmacı tarafından derlenmiştir.

Ek (13) İç Anadolu Bölgesindeki Müze ve Ören Yerlerinin İllere Göre Dağılımı

İL/İLÇE	ADI	ÖZELLİĞİ
Ankara/Mrk.	Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anıtkabir Atatürk Kültür Merkezi Cumhuriyet Müzesi Augustus Tapınağı Devlet Resim ve Heykel Müzesi A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Oyuncak Müzesi Cumhuriyet Müzesi Çankaya Müze Köşk (ziyarete kapalı) Meteoroloji Müzesi Devlet Mezarlığı Müzesi Eğitim Müzesi Etnoğrafya Müzesi G.Ü. Eğitim Fak. Müzesi Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü Müzesi Kurtuluş Savaşı Müzesi MTA Tabiat Tarihi Müzesi Mehmet Akif Ersoy Müze Evi TCDD Açık Hava Lokomotif Mz. Demiryolu Müzesi MSB Haritacılık Müzesi ODTÜ Müzesi PTT Müzesi Roma Hamamı T.C. Ziraat Bankası Müzesi 100. Yıl Spor Tarihi Müzesi	Paleolitik-Osmanlı kronolojik eserler Anıt Mezar Kurtuluş Savaşı ve Bilim müzesi Bilim Teknoloji Müzesi. Kitabesi 19. yy.'dan günümüze en seçkin eserler Geçmişten günümüze oyuncaklar II. TBMM Binası Atatürk'ün kullandığı eşyalar, Türk süsleme sanatının eşsiz örnekleri Çeşitli araçlar Türk eğitim tarihine ait araçlar, belgeler Geleneksel sanatların eşsiz özellikleri Giyim, takı, oya vb. Geleneksel Türk el sanatları I. TBMM Binası Ülkemizdeki yaşamın başlangıcına ait vr. Demiryolunun gelişimi Eğitim amaçlı PTT araç-gereçleri İmparatorluk hamamı İlk banka müzesi Çeşitli sporların gelişimi ve ödüller Batı Cephesi Komutanlık Karargâhı Frig Merkezi olması
Alagöz Polatlı	Karargâh Müzesi Gordion Müzesi Sakarya Şehitliği Anıtı Füze ve Topçu Okulu Müzesi Yassihüyük Müzesi	Frig dönemi eserleri
Aksaray	Aksaray Müzesi İhlara Ören Yeri	Arkeoloji + Etnoğrafya Doğal vadi, kiliseler

Ek (13) İç Anadolu Bölgesindeki Müze ve Ören Yerlerinin İllere göre Dağılımı
(devam)

İL/İLÇE	ADI	ÖZELLİĞİ
Çankırı Eskişehir Han Mihalıçık Sivrihisar	Çankırı Müzesi Arkeoloji Müzesi Atatürk ve Kültür Müzesi Yeşilefendi Osmanlı Evi Müzesi Yunus Emre Etnoğrafya Müzesi. Lületaş Müzesi Kilim Müzesi Yazılıkaya Ören Yeri Yunus Emre Müzesi Pessinus Açık Hava Müzesi ve Ören Yeri	Arkeoloji - Etnoğrafya Atatürk'ün eşyaları Türk el sanatları Eşsiz eserler Lüle taşından yapılan değişik eşyalar takı. Yöre ait kilimler.
Karaman	Karaman Müzesi	Arkeoloji - Etnoğrafya
Kayseri Yeşilhisar	Etnoğrafya Müzesi Atatürkevi Müzesi Arkeoloji Müzesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi Kultepe Ören Yeri Soğanlı Ören Yeri	
Kırıkkale	-	
Kırşehir	Kırşehir Müzesi	Arkeoloji - Etnoğrafya
Konya Akşehir Ereğli	Hız. Mevlâna Müzesi İnce Minare Taş ve Ahşap Eserleri Müzesi Sırçalı Mezar Anıtları Müzesi Arkeoloji Müzesi Atatürk Müzesi Etnoğrafya Müzesi Koyunoğlu Müzesi Karatay Çini Eserleri Müzesi Sille Aya Elana Kilise Müzesi Taş Medrese Arkeoloji Müzesi Atatürk Müzesi Nasreddin Hoca Türbe Müzesi Ereğli Müzesi	Yeşil kubbesi, sanduka işlemesi, eşsiz halı, kilim örnekleri Selçuklu döneme işsiz taş ve ahşap işçiliği örnekleri Tarihi ve işçiliği önemli mezar taşları Belediye Müzesi Garp Cep. Kmt. Krgh.

Ek (13) İç Anadolu Bölgesindeki Müze ve Ören Yerlerinin İllere Göre Dağılımı
(devam)

İL/İLÇE	ADI	ÖZELLİĞİ
Nevşehir	Nevşehir Müzesi	Eşsiz doğal oluşumlar doğal oluşumlar 8 kat yeraltına inen sığınak. 4 kat yeraltına inen sığınar.
	Göreme Açık Hava Müzesi	
	Zelve Ören Yeri	
Derinkuyu	Yeraltı Şehri	
Kaymaklı	Yeraltı Şehri	
Ürgüp	Ürgüp Müzesi	
	Yeşilöz Ören Yeri	
Hacıbektaş	Hacıbektaş Müzesi	
Niğde	Niğde Müzesi	Arkeoloji - Etnoğrafya
	Gümüşler Kaya Manastırı	
	Ören Yeri	
Sivas	Atatürk Kongre ve Etnoğrafya Müzesi	
	Arkeoloji Müzesi	
	Akaylar Konağı (müze ev)	
Şarkışla	Sivrialan Aşık Veysel Müzesi	
Yozgat	Arkeoloji Müzesi	
	Etnoğrafya Müzesi	

Kaynak: Kültür Bakanlığı Verileri.

Ek (14) İç Anadolu Bölgesi İllerinin Nüfusu, Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunluğu

İLLER	1990 NÜFUS	YÜZÖLÇÜMÜ Km ²	NÜFUS YOĞUNLUĞU
Ankara	3.236.626	25.706	126
Aksaray	326.399	7.626	43
Çankırı	279.129	8.454	33
Eskişehir	641.057	13.65	47
Karaman	217.536	9.163	24
Kayseri	943.484	16.917	56
Kırıkkale	349.396	4.365	80
Kırşehir	256.862	6.570	39
Konya	1.750.303	38.257	46
Nevşehir	289.509	5.467	53
Niğde	305.861	7.312	42
Sivas	767.481	28.488	27
Yozgat	579.150	14.123	41
Bölge Top.	9.942.793	186.100	53
Türkiye	56.473.035	774.815	73

Kaynak: DİE Verileri.

Ek (15) İç Anadolu Bölgesinde Nüfusun İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

İLLER	YAŞ GRUPLARI						BAĞIMLILIK ORANLARI
	0-14	%	15-64	%	65 +	%	
Ankara	975.707	30.2	2.143.766	66.2	117.153	3.6	50.9
Aksaray	137.874	42.2	176.606	54.1	11.919	3.7	84.8
Çankırı	90.247	32.3	170.632	61.1	18.250	6.6	63.5
Eskişehir	181.860	28.4	425.232	66.3	33.965	5.3	50.7
Kayseri	345.931	36.7	560.890	59.4	36.663	3.9	68.2
Karaman	78.013	35.9	127.996	58.8	11.517	5.3	69.9
Kırıkkale	124.290	35.6	212.527	60.8	12.579	3.6	64.4
Kırşehir	94.860	36.9	149.581	58.3	12.421	4.8	71.7
Konya	633.215	36.2	1.046.151	59.8	70.937	4.0	67.3
Nevşehir	100.428	34.7	174.262	60.2	14.819	5.1	66.1
Niğde	117.339	38.4	174.346	57.0	14.176	4.6	75.4
Sivas	285.785	37.2	446.542	58.2	35.154	4.6	71.8
Yozgat	229.593	39.6	324.873	56.1	24.684	4.3	78.3
Böl. Top.	3.395.142	34.1	6.133.404	61.7	414.237	4.2	62.1
Türkiye	19.745.352	35.0	34.265.838	60.7	2.461.845	4.3	64.8

Kaynak: DİE Verileri.

Ek (16) İç Anadolu Bölgesi Nüfusunun Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

İLLER	ÇALIŞAN NÜFUS		İŞSİZ OL.İŞ ARAYAN		İKDİSADEN FA.OLY.	
	NÜFUS	%	NÜFUS	%	NÜFUS	%
Ankara	1.103.325	44.7	88.532	3.6	1.277.878	51.7
Aksaray	134.812	62.3	6.769	3.1	74.918	34.6
Çankırı	131.352	62.9	5.069	2.4	72.336	34.7
Eskişehir	238.405	47.7	15.777	3.2	245.617	49.1
Karaman	95.100	61.1	5.050	3.2	55.477	35.7
Kayseri	337.524	50.4	24.371	3.6	307.750	46.0
Kırıkkale	115.718	46.0	11.486	4.6	124.344	49.4
Kırşehir	104.681	57.5	6.632	3.6	70.828	38.9
Konya	731.016	58.6	38.048	3.1	478.282	38.3
Nevşehir	139.556	66.3	4.178	2.0	66.568	31.7
Niğde	148.477	69.8	4.798	2.2	59.572	28.0
Sivas	320.956	59.1	20.561	3.8	201.440	37.1
Yozgat	270.715	68.3	9.390	2.4	115.992	29.3
Bölge Top.	3.871.817	53.3	240.661	3.3	3.151.002	43.4
Türkiye	23.381.893	57.4	1.344.708	3.3	16.030.516	39.3

Kaynak: DİE Verileri.

Ek (17) İç Anadolu Bölgesinde İstihdamın İllere Göre Sektörel Dağılımı

İLLER	TARIM		SANAYİ		HİZMETLER	
	NÜFUS	%	NÜFUS	%	NÜFUS	%
Ankara	200.191	18.1	237.268	21.5	665.876	60.4
Aksaray	97.818	72.6	15.243	11.3	21.751	16.1
Çankırı	96.694	73.6	9.571	7.3	25.087	19.1
Eskişehir	101.934	42.8	53.424	22.4	83.047	34.8
Karaman	66.833	70.3	13.231	13.9	15.036	15.8
Kayseri	152.746	45.2	87.446	26.0	97.332	28.8
Kırıkkale	59.123	51.1	23.871	20.6	32.724	28.3
Kırşehir	71.215	67.9	11.148	10.6	22.498	21.5
Konya	462.485	63.3	104.792	14.3	163.739	22.4
Nevşehir	96.685	69.2	14.212	10.2	28.659	20.6
Niğde	107.789	72.6	17.243	11.6	23.445	15.8
Sivas	222.096	69.2	31.794	10.0	67.066	20.9
Yozgat	218.977	80.9	17.558	6.5	34.180	12.6
Bölge Top.	1.954.586	50.5	636.801	16.4	1.280.440	33.1
Türkiye	12.547.796	53.7	4.177.106	17.9	6.656.991	28.4

Kaynak: DİE Verileri.

Ek (18) İç Anadolu Bölgesi İlleri Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı

İLLER	NÜFUS		Yıllık Nüfus Artış Hızı (binde) ‰
	1985	1990	
Ankara	2.909.946	3.236.626	21.28
Aksaray	303.144	326.399	14.78
Çankırı	264.850	279.129	10.50
Eskişehir	597.104	641.057	14.21
Karaman	208.959	217.536	8.05
Kayseri	864.060	943.484	17.59
Kırıkkale	365.258	349.396	-8.88
Kırşehir	260.592	256.862	-2.88
Konya	1.560.375	1.750.303	22.97
Nevşehir	277.693	289.509	8.33
Niğde	287.997	305.861	12.04
Sivas	771.555	767.481	-1.06
Yozgat	545.301	579.150	12.04
Bölge Top.	9.216.834	9.942.793	15.04
Türkiye	50.664.458	56.473.035	21.71
Bölge/Türkiye	% 18.6	% 17.6	

Kaynak: DİE Verileri.

Ek (19) İç Anadolu Bölgesi Nüfusunun Yerleşim Yerlerine Göre Dağılımı ve Oranları

İLLER	KENT				KÖY			
	NÜFUS-1995	5	NÜFUS-1990	%	NÜFUS-1985	%	NÜFUS-1990	%
Ankara	2.512.036	86.3	2.836.719	87.6	397.910	13.7	399.907	12.4
Aksaray	123.322	40.7	144.217	44.2	179.822	59.3	182.182	55.8
Çankırı	97.222	36.7	113.855	40.8	167.628	63.3	165.274	59.2
Eskişehir	425.232	71.2	477.436	74.5	171.872	28.8	163.621	25.5
Karaman	92.200	44.1	106.051	48.8	116.759	55.9	111.485	51.2
Kayseri	530.375	61.4	604.072	64.0	333.685	38.6	339.412	36.0
Kırıkkale	257.230	70.4	243.378	69.7	108.028	29.6	106.018	30.3
Kırşehir	112.012	43.0	126.406	49.2	148.580	57.0	130.456	50.8
Konya	835.751	53.6	963.128	55.0	724.624	46.4	787.175	45.0
Nevşehir	96.704	34.8	112.955	39.0	180.989	65.2	176.554	61.0
Niğde	85.453	29.7	97.286	31.8	202.544	70.3	208.575	68.2
Sivas	329.043	42.6	381.947	49.8	442.512	57.4	385.534	50.2
Yozgat	173.961	31.9	208.183	35.9	371.340	68.1	370.967	64.1
Bölge Top.	5.670.541	61.5	6.415.633	64.5	3.546.293	38.5	3.527.160	35.5
Türkiye	28.139.654	55.5	33.326.351	59.0	22.524.804	44.5	23.146.684	41.0

Kaynak: DİE Verileri.

Ek (20) Coğrafi Bölgelere Göre Okullaşma Oranları (1992-1993)

Bölgeler	İlkokul	Ortaokul	Lise ve Dengi
Akdeniz	87.36	52.19	41.73
Doğu Anadolu	79.68	40.62	25.00
Ege	89.05	56.97	42.66
Güneydoğu And.	76.86	38.16	21.09
İç Anadolu	88.28	56.32	37.44
Karadeniz	81.80	48.91	33.76
Marmara	92.18	70.42	54.27
Türkiye	87.16	56.51	44.80

Kaynak: DPT verileri.

Ek (21) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Okullaşma Oranları (1992-1993)

İller	İlkokul	Ortaokul	Lise ve Dengi
Ankara	92.84	83.20	61.40
Aksaray	98.10	46.10	27.72
Çankırı	72.22	42.82	23.67
Eskişehir	96.62	75.62	60.61
Karaman	89.01	48.83	32.18
Kayseri	94.32	62.51	43.68
Kırıkkale	101.28	81.47	52.30
Kırşehir	93.73	69.40	40.42
Konya	86.90	44.39	30.24
Nevşehir	88.42	56.81	33.94
Niğde	50.78	24.90	14.49
Sivas	90.32	51.39	37.24
Yozgat	90.12	44.67	28.40

Kaynak: DPT verileri(89).

Ek (22) Coğrafi Bölgelere Göre Doktor Başına Nüfus (1992)

Bölgeler	1990 Nüfusu	Doktor Sayısı	Doktor Başına Nüfus
Akdeniz	7.026.489	5.184	1.355
Doğu Anadolu	5.347.659	3.010	1.777
Ege	7.595.221	8.796	863
Gündğ.Anad.	5.158.013	2.247	2.296
İç Anadolu	9.942.793	14.337	694
Karadeniz	8.107.253	5.345	1.517
Marmara	13.295.607	17.066	736
Toplam	56.473.035	56.985	991

Kaynak: DPT verileri.

Ek (23) İç Anadolu Bölgesi İlleri Nüfusu ve Doktor Başına Nüfus

İller	1990 Nüfusu	Doktor Sayısı	Doktor Başına Nüfus
Ankara	3.236.626	9.283	349
Aksaray	326.399	185	1.764
Çankırı	279.129	179	1.559
Eskişehir	641.057	815	787
Karaman	217.536	148	1.470
Kayseri	943.484	869	1.086
Kırıkkale	349.396	189	1.849
Kırşehir	256.862	185	1.388
Konya	1.750.303	1.284	1.363
Nevşehir	289.509	182	1.591
Niğde	305.861	179	1.709
Sivas	767.481	606	1.266
Yozgat	579.150	233	2.486
Toplam	9.942.793	14.337	694

Kaynak: DPT verileri.

Ek (24) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Bulunan Hastahane ve Yatak Sayıları(1993)

İller	Kamu		Özel	
	Hast.Sayısı	Yat.Sayısı	Hast. Sayısı	Yat. Sayısı
Ankara	35	13.379	8	596
Aksaray	3	300	1	20
Çankırı	9	415	-	-
Eskişehir	8	1.732	2	72
Karaman	2	190	-	-
Kayseri	13	1.936	2	40
Kırıkkale	4	520	-	-
Kırşehir	5	450	-	-
Konya	22	2.678	1	58
Nevşehir	6	425	-	-
Niğde	5	420	-	-
Sivas	16	1.653	-	-
Yozgat	10	825	-	-
Toplam	138	24.923	14	786
Türkiye	811	124.150	151	7.724
Bölg/Türk.	% 17.02	% 20.07	% 9.27	% 10.18

Kaynak: DİE. Türkiye İstatistik Yıllığı 1994

Ek (25) Coğrafi Bölgelere Göre Motorlu Kara Taşıtı Sayısı(1993)

Bölgeler	Araç Sayısı	Onbin Kişiye Düşen Araç
Marmara	1.036.183	779
İç Anadolu	633.459	637
Ege	486.463	640
Akdeniz	351.975	501
Karadeniz	281.102	347
Doğu Anadolu	100.586	188
Gn.Dğ.Anad.	107.864	209
Türkiye	2.997.632	531

Kaynak: DPT verileri

Ek (26) Coğrafi Bölgelere Göre Özel Otomobil Sayısı (1993)

Bölgeler	Özel Araç Sayısı	Onbin Kişiye Düşen Araç
Marmara	740.098	557
İç Anadolu	435.213	438
Ege	321.689	424
Akdeniz	219.203	312
Karadeniz	145.562	180
Doğu Anadolu	50.941	95
Gn.Dğ. Anad.	59.409	115
Türkiye	1.972.115	349

Kaynak: DPT verileri.

Ek (27) İç Anadolu Bölgesi İllerine Göre Özel Otomobillerin Dağılımı (1993)

İller	Özel Otomobil Sayısı	Onbin Kişiye Düşen Sayı
Ankara	284.081	878
Aksaray	5.515	169
Çankırı	2.644	95
Eskişehir	29.646	462
Karaman	5.019	231
Kayseri	28.980	307
Kırıkkale	7.847	225
Kırşehir	4.649	181
Konya	41.784	239
Nevşehir	6.706	232
Niğde	3.839	126
Sivas	9.902	129
Yozgat	4.601	79
Toplam	435.213	438

Kaynak: DPT verileri.

**Ek (28) 500 Büyük Firma Sıralamasına Giren İşletmelerin İç Anadolu Bölgesi
İllerine Göre Dağılımı**

İli	Firma Adı	500'deki Sırası
Ankara	FMC-Nurol Savunma Sanayii A.Ş.	33
	Aselsan Askeri Elektronik Sanayii ve Ticaret A.Ş.	55
	Türk Traktör ve Ziraat Makinl. A.Ş.	74
	-	102
	Tusaş Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş.	181
	Isparta Mensucat Sanayii ve Tic.A.Ş.	201
	Nuh Ticaret ve Sanayii A.Ş.	289
	Ortadoğu Rulman Sanayii ve Tic. A.Ş.	291
	Ankara Un Sanayii A.Ş.	304
	Set Ankara Çimento Sanayii A.Ş.	319
	Gama Endüstri Tesis İmalat ve Montaj A.Ş.	326
	Baştaş-Başkent Çimento Sanayii ve Ticaret A.Ş.	333
	Meteksan-Matbaacılık ve Teknik Sanayii ve Ticaret A.Ş.	372
	Özhen Entegre Tavuk Sanayii ve Ticaret A.Ş.	396
	Demir Export A.Ş.	418
	Aytemizler Tekstil Sany.ve Ltd.Şti.	461
	Hema Dişli Sanayii ve Ticaret A.Ş.	466
	Dörtel Tekstil Örne Sany. ve Tic.A.Ş.	493
Eskişehir	Eti Gıda Sanayii ve Tic. A.Ş.	220
	Demirer Kablo Tesis A.Ş.	248
	Sörmaş-Sağlit Refrakter Malzeme A.Ş.	381
	Esçim-Eskişehir Çimento Fab. T.A.Ş.	394
Karaman	Saray Bisküvi ve Gıda San. Ltd.Şti.	437
Kayseri	Orta Anadolu Tic. ve San. İşl.T.A.Ş.	66
	Birlik Mensucat Tic. ve San. A.Ş.	156
	Hes-Hacılar Elektrik San.ve Tic.A.Ş.	202
	Karsu Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	264
	Hesfibel-Fiber Optik ve Elektronik Sanayii ve Ticaret A.Ş.	294
	Atlas Halıcılık A.Ş.	373
	Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş.	386
	Erbosan-Erciyes Boru San.ve Tic.A.Ş.	388
	Süntaş-Sünger ve Yatak San.-Tic.A.Ş.	393
Konya	Konya Şeker Fabrikası A.Ş.	118
	Konya Çimento Sanayii	358
	Ova Un Fabrikası A.Ş.	479
Niğde	Birko-Birleşik Koyunlular Men.Sa.A.Ş.	128
	Oysa-Niğde Çimento San.ve Tic. A.Ş.	459
Yozgat	Yibitaş-Yozgat İşçibirliği San.A.Ş.	398

Kaynak: İstanbul Sanayii Odası Dergisi, Eylül 1995

Ek (29) İç Anadolu Bölgesi İlleri Kültür Sanat Salonları

İller	A	B	C	Ç	D
Ankara	13	11	1	1	49
Aksaray	-	-	-	-	-
Çankırı	1	-	-	-	1
Eskişehir	2	1	-	-	2
Karaman	-	-	-	-	-
Kayseri	2	1	-	-	1
Kırıkkale	-	-	-	-	-
Kırşehir	-	-	-	-	-
Konya	2	2	-	-	2
Nevşehir	-	-	-	-	1
Niğde	-	-	-	-	-
Sivas	1	-	-	-	1
Yozgat	-	-	-	-	-
Toplam	21	15	1	1	58

Kaynak: Araştırmacı tarafından derlenmiştir.

A: Sinema salonu.

B: Tiyatro salonu.

C: Opera-Bale salonu.

Ç: Konser Salonu.

D: Sanat galerisi.

Ek (30) İç Anadolu Bölgesi İllerine Göre Av Hayvanları Potansiyeli

İLLER	AVCILIK	BALIKÇILIK
Ankara	Keklik, çil keklik, tilki, y.ördeği, y.kazı, ayı, toy, vaşak, y.domuzu, geyik, tavşan, üveyik, bağirtlak, y.güvercini, mezeldek.	Turna, pullu sazan, yayın, kadife balığı, gümüş balığı, kerevit, sazan, göl alası, çapak, tatlı su kefali, aynalı sazan.
Aksaray	Çil keklik, bıldırcın, kaz, bağirtlak, keklik, tavşan, tilki, çulluk, ördek.	Tatlısu levreği, aynalı sazan, sazan, mercan, yayın, alabalık.
Çankırı	y.keçisi, y.domuzu, tilki, kurt, tavşan, geyik, ayı.	Sazan, alabalık.
Eskişehir	Keklik, tavşan, y.ördeği, çulluk, ayı, y.domuzu, geyik.	Sazan, yayık, karagöz.
Karaman	Geyik, dağ keçisi, keklik, ayı, y.domuzu, tavşan, tilki, bıldırcın.	Sazan, alabalık, yayın.
Kayseri	Keklik, bıldırcın, tavşan, ördek, toy, sığırcık, kurt, tilki, y.domuzu, y.keçisi.	Sazan, yayın, yılan balığı, alabalık, turna.
Kırıkkale	Tavşan, tilki, bıldırcın, güvercin.	Sazan, yayın.
Kırşehir	Tavşan, keklik, ördek.	Sazan, yayın, mercan.
Konya	Tavşan, keklik, güvercin, bıldırcın, tilki, y.domuzu, kurt, geyik, dağ keçisi.	Sazan, yayın, a.sazan, kerevit.
Nevşehir	Keklik, bıldırcın, tilki, tavşan	Sazan, yayın, alabalık
Niğde	Geyik, ördek, tavşan.	-
Sivas	Keklik, tavşan, kurt, tilki, bıldırcın.	Sazan, yayın.
Yozgat	Güz.Keklik, tavşan, tilki, bıldırcın, çil-keklik, kurt, üveyik, samur, y.domuzu.	

Kaynak: Araştırmacı tarafından derlenmiştir.

Ek (31) İç Anadolu Bölgesi İllerinde Turizm Potansiyeli Bulunan Mağaralar

İller	Mağara Adı
Ankara	Temirözü, Inega, Ağıl, Hamamboğazı, Tuluntaş, Abdulselam, Lömbürdekini.
Çankırı	Subaşı Düdeni.
Eskişehir	Düden Su.
Karaman	İncesu, Asarini, Kızlarsaray, Kocain, Morospolo.
Konya	Balatini, Suluin, Mastaltı, Körükini, Asmacını, Gerikini, Çocukkattıkları, Soldere, Bıçakçı, Felengi, Gürlevik, Hışlayık, Ferzene, Akpınar, Karasınır, Güvercinlik I-II, Susuz, Tınaztepe, Fasih, Handos, Güvercinlik, Şişmanın, Arıştaşı, Şeycağızı, Işıkini, Yerköprü, Karatepe, Mezartaşı, Güzelsu, Düdeni, Çıralıini, Asar, İt Çukuru, Kara ini, Mart Çukur Deliği I-II-III, Güven Eşiği, Sakal tutan, Küçükün Düdenler(*): Oruç, Büyük, Feyzullah'ın, Sakaltutan Dibektaş, Evreağaç, Oluk, Kapalı. Obruklar(+): Kırkmetre, İmalı, Ürküten I-II, Dünekdişi, Gölcük, Çobanoğlu, Sabır, Keçi, Cula, İki Ağızlı, Sultan, Diyrekdibi, Sedirdibi, Kızlar, Pesenek, Peynir, Deri.
Niğde	İnlık, Karaçaylak düdeni, Ciyak Deliği, Kızlar Keleri, Hanlar Keleri, Koyunaşığı Tepesi Dipsizi, Tilkipınarı, Çevrik Dipsizi, Çin Göl Deliği, Thir Tepesi Dipsizi.
Sivas	Gümüşbalta.
Yozgat	Ovakent Dipsizi, Çin Kuyusu.

Kaynak: Turizm Bakanlığı, İpek Yolu (Sa.3)

(*) Düden: Kireçli bölgelerde kirecin erimesi veya yer altındaki karstlı bir çukur tavanın çökmesiyle oluşan doğal kuyu.

(+) Obruk: Huni biçiminde çukur, doğal kuyu.

EK 32

Anketin Amacı: Bu araştırmanın temel amacı bölgemize ve ülkemize gelen siz değerli konuklarımıza, değerli katkılarıyla daha iyi hizmet edebilmektir. Araştırmadan elde edilecek bilgiler bilimsel bir araştırmada isimlerden bahsedilmeden kullanılacaktır.

Anketimize gösterdiğiniz ilgi ve ayırdığınız zaman için teşekkürlerimizi sunar, iyi tatiller dileriz.

KADİR ÖZTAŞ

Anketör

Selçuk Üniversitesi

1. Adınız, Soyadınız (yazmayabilirsiniz)
.....
2. Cinsiyetiniz?
☐ Erkek ☐ Kadın
3. Yaşınız? (alternatiflerden birini seçiniz)
☐ 15-24 ☐ 25-34 ☐ 35-44 ☐ 45-54 ☐ 55- +
4. İkamet ettiğiniz ülke.
.....
5. Eğitim seviyeniz?
☐ Hiç ☐ İlkokul ☐ Ortaöğretim ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü
☐ Diğer
6. Medeni durumunuz?
☐ Evli ☐ Bekar ☐ Boşanmış
7. Mesleğiniz?
.....
8. Tatile kimlerle çıktınız?
☐ Yalnız ☐ Ailemle ☐ Arkadaş ☐ Diğer
9. Aylık ortalama geliriniz nedir? (varsa aile fertleriyle beraber)
☐ 1.000 \$'dan az ☐ 1.001-2.000 \$ ☐ 2.001-3.000 \$
☐ 3.001 \$'dan fazla (DM-FF-İK vb.)
10. Yıllık ortalama tatil bütçenizi belirtir misiniz?
☐ 1.000 \$'dan az ☐ 1.001-2.000 \$ ☐ 2.001-3.000 \$
☐ 3.001\$'dan fazla (DM-FF-İK vb.)

11. Türkiye'ye nasıl geldiniz?
☐ Paket tur/seyahat acentası ☐ bireysel ☐ diğer.....
12. Türkiye'ye hangi araçla geldiniz?
☐ havayolu ☐ denizyolu ☐ demiryolu ☐ özel araç
☐ karayolu otobüs ☐ diğer
13. Türkiye'de ne kadar kalmayı düşünüyorsunuz?
☐ 1-3 gün ☐ 4-5 gün ☐ 6-7 gün ☐ 7 günden fazla
14. Bu bölgede ne kadar kalmayı düşünüyorsunuz?
☐ 1-3 gün ☐ 4-5 gün ☐ 6-7 gün ☐ 7 günden fazla
15. Ziyaret amacınız nedir?
☐ Eğlenme-Dinlenme ☐ Sağlık ☐ İş
☐ Akraba-Eş-Dost Ziyareti ☐ Diğer
16. Tatil için Türkiye'yi tercih sebepleriniz nelerdir? (en önemli beşini belirtiniz. 1 = en önemli)
☐ Deniz-Güneş Kum ☐ Bozulmamış Çevre
☐ Macera ☐ Arkadaş Tavsiyesi
☐ Doğal Güzellik ☐ Uygun Fiyat
☐ Türk Mutfağının İlginçliği ☐ Misafirperverlik
☐ Seyahat Tecrübem ☐ Seyahat acentama güvenmem
☐ Anadolu'daki Eşsiz Medeniyetler ☐ Tarihi ve arkeolojik değerler
☐ Diğer
17. Bölgeyi tercih sebepleriniz? (en önemli beşini belirtiniz. 1 = en önemli)
☐ Doğal ve Kültürel Zenginlik ☐ Arkadaş Tavsiyesi
☐ Uygun Fiyat ☐ Macera
☐ Tarihi ve Arkeolojik Değerler ☐ Misafirperverlik
☐ Bölgenin Çekiciliği ☐ Seyahat Acentama Güvenmem
☐ Diğer

18. Şu anda Ziyaret etmeyi düşündüğünüz diğer yöreler nelerdir?
- Kapadokya Yöresi: Konya Yöresi:
- ☐ Ürgüp, Göreme, Zelve ☐ Mevlâna Müzesi
 (Peribacaları) ☐ Karatay Müzesi
- ☐ Yeraltı Şehirleri ☐ İnce Minare Müzesi
☐ İhlara Vadisi ☐ Diğer
☐ Diğer
- Ankara Yöresi:
- ☐ Anadolu Medeniyetleri Müzesi ☐ Etnoğrafya Müzesi
☐ Ağust Tapınağı ☐ Gordion Müzesi
☐ Anıtkabir ☐ Roma Hamamı
☐ Ankara Kalesi ☐ Diğer
19. Türkiye'ye kaçınıcı gelişiniz?
- ☐ Birinci ☐ İkinci ☐ Üçüncü ☐ Dört ve Fazla
20. Bölgeye kaçınıcı gelişiniz?
- ☐ Birinci ☐ İkinci ☐ Üçüncü ☐ Dört ve Fazla
21. Tekrar gelmeyi düşünüyor musunuz?
- ☐ Evet (22. soruya geçiniz)
☐ Hayır (23. soruya geçiniz)
22. Çünkü:
- ☐ Çekici Doğal Güzellikler ☐ Daha detaylı gezmek için
☐ Sosyo-Kültürel Değerlerin Çekiciliği ☐ Fiyat Uygunluğu
☐ Yöre Mutfağının Çekiciliği ☐ Misafirperverlik
☐ Diğer
23. Çünkü;
- ☐ Bölgede yeterince gezdim ☐ Fiyatlar Uygun Değil
☐ Servis İyi Değil ☐ Başka Bölge/Ülkeye Gideceğim
☐ Bölge İnsanlarının Misafirperverliği
 İyi Değil
☐ Diğer
24. Bu yöreden nereye gideceksiniz?
- ☐ Ülkeme ☐ Başka Ülkeye ☐ Türkiye'de Başka Yöreye
25. Ne tür bir konaklama tesisinde kalıyorsunuz?
- ☐ Otel ☐ Motel ☐ Pansiyon ☐ Kamping ☐ Diğer.....

26. Bölgedeki turistik hizmet fiyatları hakkındaki görüşleriniz?

	çok pahalı	pahalı	normal	ucuz	çok ucuz	fikri yok
Otel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yeme-içme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Alış-veriş	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eğlence	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Genel Olarak	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Bölge hakkındaki olumlu ve olumsuz fikirleriniz nelerdir?

	olumlu	olumsuz
Fiyatlar	☐	☐
Tur Organizasyonu	☐	☐
İnsanların Turistlere Yaklaşımı	☐	☐
Çevre Temizliği	☐	☐
Çevreye Duyarlılık	☐	☐
Otel Servisi	☐	☐
Yeme-İçme Servisi	☐	☐
Alış-Veriş	☐	☐
Diğer		

28. Bölgede mevcut turizm çeşitlerine paralel geliştirilmesini arzuladığınız diğer çeşitler?

☐ Av Turizmi	☐ Kongre Turizmi
☐ Doğada Yürüyüş	☐ Bisiklet Turu
☐ Kış Sporları	☐ Dağ Sporları
☐ At-Eşek-Deve Turları	☐ Doğal Hayatı Gözlemleme (Foto Safari)
☐ Diğer	

29. Bölgedeki turizm faaliyetleri hakkındaki görüşlerinizi kısaca özetler misiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK 33

The Purpose of the Public Survey: The target of this public survey is to serve you, who come to our region by getting your point of views and recommendation on this region and the country. The informations gotten as a result of this survey will be used in a scientific study without sating any names.

We thank you for attention you show toward our survey and the time you spend on it.

KADİR ÖZTAŞ
The Pollster
Univercity of Selçuk

1. Name, Surname? (you may not write)
.....
2. Sex?
☐ Male ☐ Famale
3. Age? (please choose one of the alternatives)
☐ 15-24 ☐ 25-34 ☐ 35-44 ☐ 45-54 ☐ 55- +
4. The country you live in.
.....
5. What is your education level?
☐ None ☐ primary ☐ secondry/high school ☐ Univercity
☐ postgraduate ☐ Other
6. Social Status?
☐ Married ☐ Single ☐ Divorced
7. Job?
.....
8. Who have you gone on your vacation with?
☐ Alone ☐ Family ☐ Friend ☐ Other
9. What is your average montly income (including people in your family)
☐ les than 1.000 \$ ☐ 1.001-2.000 \$ ☐ 2.001-3.000 \$
☐ more than 3.001 \$'dan fazla (DM-FF-SK etc.)
10. How much do you spend on your vacation cost in a year?
☐ less than 1.000 \$'dan az ☐ 1.001-2.000 \$ ☐ 2.001-3.000 \$
☐ more than 3.001\$'dan fazla (DM-FF-SK etc.)

11. How did you come to Turkey?
☐ pacet tour/travel agency ☐ personel ☐ other.....
12. How did you come to Turkey?
☐ by air ☐ maritime lines ☐ railway ☐ private car
☐ highway by bus ☐ other
13. How long have you been thinking of staying in Turkey?
☐ 1-3 days ☐ 4-5 days ☐ 6-7 days ☐ more than 7 day
14. How long have you been thinking of staying in the region?
☐ 1-3 days ☐ 4-5 days ☐ 6-7 days ☐ more than 7 day
15. What is the purpose of your visit?
☐ Entertainment-rest ☐ Healty ☐ Business
☐ Visiting relatives and friends ☐ Other
16. What is the cause of preferring Turkey for the vacation? (mark five of the most important ones. 1= most important)
☐ Sea-sun-sand	☐ Uncorrupted environment
☐ Adventure	☐ Recomedation of friends
☐ Natural Beauty	☐ Suitable prices
☐ Interesting Turkish cuisine	☐ The hospitality of Turkish people
☐ Travel experience	☐ Your confidence in the travel agency
☐ Matchless civilisation in Anatolia	☐ Historical and archeological value
☐ Other	
17. The cause of preferring this. (mark five of most important ones. 1= most important)
☐ Natural and cultural beauty	☐ Recommendation of friends
☐ Suitable prices	☐ Adventure
☐ Historical and archeological value	☐ The hospitality of the people in the region
☐ Attractiveness of the region	☐ Recommendation of the travel agency
☐ Other	

18. You are now; What is the region you are thinking of visiting?
Cappadocia Region:	Konya Region:
☐ Ürgüp, Göreme, Zelve
(fairy chimney)	☐ Mevlâna Museum
☐ Underground Cities	☐ Karatay Museum
☐ Ihlara Valley	☐ İnce Minare Museum
☐ Other	☐ Other
Ankara Region:	
☐ The Anatolian Civilizations Museum	☐ Ethnography Museum
☐ The August Temple of Ankara	☐ Gordion Museum
☐ Mausoleum of Atatürk	☐ The Roman Bath
☐ Castle of Ankara	☐ Other
19. How many times have you come to Turkey?
- ☐ first ☐ second ☐ third ☐ fourth and more
20. How many times have you come to this region?
- ☐ first ☐ second ☐ third ☐ fourth and more
21. Are you thinking of coming here again?
- ☐ Yes (answer 22 th. question)
- ☐ No (answer 23 th. question)
22. Because:
☐ Attractive natural beauty	☐ For a more detail visit
☐ Attractive socia-cultural wealthy	☐ The richness of the regional kitchen
☐ Hospitality	☐ Suitable prices
☐ Other	
23. Because;
☐ traveled enough in the region	☐ unsuitable prices
☐ the service not enough good	☐ travel other region/country
☐ the hospitality of the people
in the region is not good	
☐ Other	
24. Where will you go from this region?
- ☐ my country ☐ Another country ☐ another region in Turkey
25. What kind of accomadation place are you staying at?
- ☐ Hotel ☐ Motel ☐ Pension ☐ Camping ☐ Other.....

26. What is your idea about the prices in the region?

	very Exp.	Exp.	normal	cheap	very cheep	no idea
Hotel	☐	☐	☐	☐	☐	☐
food-bevarage	☐	☐	☐	☐	☐	☐
shopping	☐	☐	☐	☐	☐	☐
entertainment	☐	☐	☐	☐	☐	☐
generally	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. What are your positive and negative opinions about the region?

	positive	negative
prices	☐	☐
tour organization	☐	☐
appraoch of the people toward tourist	☐	☐
the cleaning of the enviromental	☐	☐
sensitiveness about the enviromental	☐	☐
hotel services	☐	☐
food-bevarage services	☐	☐
shopping	☐	☐
Other		

28. What kind of touristic activities parallel to present activities would you like?

☐ Hunting tourism	☐ Congress tourism
☐ Jogging in the nature	☐ Cyle tour
☐ Winter sports	☐ Mountain sports
☐ Horse-Donkey-Camel tour	☐ Watching the natura (foto safari)
☐ Other	

29. What is your idea about the touristic activities in the region? (please summary shortly)

.....

.....

.....

.....

.....

.....